

Onsdagen den 16 februari

Kl. 9.00–22.14

§ 1 Utrikespolitisk debatt

Utrikespolitisk debatt

Anf. 1 Utrikesminister ANN LINDE (S):

Herr talman! Vi befinner oss i ett allvarligt säkerhetspolitiskt läge. Rysslands ökande konfrontativa retorik och militära aktiviteter, både synliga och dolda, är oacceptabla. Den upptrappade ryska militära närvaron vid Ukrainas gräns och de ryska kraven på säkerhetsgarantier hotar kärnan i den europeiska säkerhetsordningen.

Den europeiska säkerhetsordningen är inte förhandlingsbar. Att stå upp för Ukrainas suveränitet och territoriella integritet är nödvändigt för hela Europas säkerhet.

Ukraina, precis som Sverige, har rätt att göra sina egna säkerhetspolitiska val. Det är inte upp till Ryssland att diktera dessa genom hot och våld. Folkrättens regler om staters suveränitet och politiska oberoende utgör en del av den europeiska säkerhetsordningen.

Vägen framåt för att minska spänningarna är fortsatt dialog och diplomati, men vi måste samtidigt förbereda oss på att Ryssland kan välja en annan väg.

Herr talman! Rätten att göra egna säkerhetspolitiska val är nyckeln till vår säkerhet. Regeringen avser inte att ansöka om Natomedlemskap. Den säkerhetspolitiska linjen ligger fast. Vår militära alliansfrihet tjänar oss väl och har bidragit till stabilitet och säkerhet i norra Europa.

Vi kombinerar detta med en försvarspolitik som vilar på två ben: förstärkt nationell förmåga och fördjupade internationella försvarssamarbeten. Däri intar samarbetet med Finland en särställning. Sedan 2014 har vi byggt upp ett fungerande försvarspolitiskt säkerhetsnätverk och slutit ett trettiotal överenskommelser och omkring 20 samarbetsavtal, inte minst med våra nordiska och baltiska grannar. Vi bygger upp militär förmåga såväl med enskilda länder som med Nato. Och vi bygger upp en trovärdig nationell försvarsförmåga genom den största satsningen på svenskt försvar sedan 1950-talet.

Sverige kommer inte att förhålla sig passivt om en katastrof eller ett angrepp skulle drabba ett annat EU-land eller ett nordiskt land. Vi förväntar oss att dessa länder agerar på samma sätt om Sverige drabbas. Ett väpnat angrepp mot Sverige kan inte uteslutas. Vi ska därför kunna ge och ta emot stöd, såväl civilt som militärt. Men det är vi som bestämmer med vilka vi samarbetar och hur detta samarbete ser ut – i fredstid, i kris och i krig.

Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik bygger på sammanhållning i EU och ökat samarbete på bred front – i Norden, i Östersjöområdet, genom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa, OSSE, och genom fördjupat partnerskap med Nato. FN och folkrätten förblir en hörnsten i svensk utrikespolitik. En stark transatlantisk länk är nödvändig för Europas säkerhet.

Herr talman! Vi har flera säkerhetspolitiska verktyg för att hantera den försämrade säkerhetssituationen i Europa. OSSE är ett viktigt verktyg. Vi har precis avslutat ett svenskt ordförandeskap där Sverige satt avtryck som kommer att bestå.

Vi har stärkt plattformen för dialog. Behovet av dialog är större än någon gång sedan kalla krigets slut. Detta var tydligt under ministerrådsmötet i Stockholm, där närmare 50 utrikesministrar förde politiska samtal och fattade beslut.

Vi har stärkt plattformen för konfliktlösning. Som ordförande fokuserade vi på konfliktlösning i Ukraina, Moldavien, Georgien och södra Kaukasien.

Möten med civilsamhället är alltid en prioritet och var det även under OSSE-ordförandeskapet. I Ryssland har situationen för mänskliga rättigheter blivit allt sämre. Ett alltmer repressivt samhälle har omöjliggjort för människorättsförsvarare att utföra sitt viktiga arbete. Nedstängningen av organisationen Memorial är ett av många upprörande exempel.

I Belarus har vi sett hur regimen på ett cyniskt sätt utnyttjat migranter i politiska syften. Belarus måste släppa alla politiska fångar och hålla demokratiska val.

Sverige har som ordförande också verkat för att den ryska aggressionen mot Ukraina och den ryska illegala annekteringen av Krim hållits högt på OSSE:s agenda. Det har snart gått åtta år sedan dess, och över 14 000 personer har mist livet. Bara för att tiden går blir inte detta folkrättsstridiga agerande mer acceptabelt. Vi fortsätter nu vårt arbete som medlem i OSSE:s ordförandetrojka.

Herr talman! Vi lever mitt i en accelererande klimat- och miljökris. Sverige ska vara ledande i klimatomställningen. Men den globala ambitionsnivån är långt ifrån tillräcklig. Klimatförändringarna och miljöförstörelsen bidrar till ökade spänningar och konflikter. Klimatet har en avgörande betydelse för vår säkerhet. Vi måste ta de klimatrelaterade säkerhetshoten på största allvar.

Under vårt OSSE-ordförandeskap kunde ett beslut fattas om de utmaningar som klimatförändringarna medför. Tack vare Sveriges pådrivande roll har nu OSSE fått mandat att arbeta förebyggande med klimatförändringarnas påverkan på säkerheten i regionen.

Vi ska tillsätta en ambassadör för klimat och säkerhet. Vi ska bygga in ny expertis i våra internationella krishanteringsinsatser, i fredsbyggandet, i det internationella utvecklingssamarbetet och inom klimatdiplomatin. Vi ska fortsätta att stärka den svenskinitierade FN-mekanismen för klimat och säkerhet. På bara några år har mekanismen blivit en stöttepelare i länder och regioner som befinner sig i klimatrelaterade konflikter.

I juni ska Sverige stå värd för Stockholm + 50, ett internationellt FN-möte som bidrar till en rättvis och global grön omställning.

Herr talman! Covid-19-pandemin har försvårat genomförandet av Agenda 2030. De globala framsteg som har gjorts under de senaste åren,

som förbättringar när det gäller mödrars och barns hälsa och jämställdhet, har delvis suddats ut. Det är första gången på 20 år som hungern och fattigdomen har ökat i världen. Agenda 2030 är vår färdplan för att vända trenden.

Herr talman! Vikten av ett bättre globalt hälsosystem och insikten om att pandemins konsekvenser har slagit hårdast mot kvinnor och barn har varit smärtsamma lärdomar.

Regeringen drev tidigt frågan om en mer jämlik fördelning av vaccin mot covid-19. Det globala vaccinsamarbetet Covax har nu levererat 1 miljard doser till 144 länder runt om i världen. Sverige är världens största bidragsgivare till Covax sett per invånare och femte största givare totalt.

Arbetet med att stärka den globala hälsosäkerheten, inte minst när det gäller arbetet med att motverka antibiotikaresistens och att utveckla ett kraftfullt nytt globalt pandemifördrag, prioriteras. Regeringen kommer därför att tillsätta en ambassadör på Socialdepartementet som ska arbeta med den globala hälsosäkerheten.

Herr talman! EU är Sveriges viktigaste utrikes- och säkerhetspolitiska arena. I en osäker tid står medlemsländerna starkare tillsammans. Vi ska fortsätta att stärka våra nära band till våra partner inom EU, liksom till våra nordiska och baltiska grannar. Arbetet med visionen om Norden som den mest hållbara, integrerade och digitaliserade regionen ska stärkas.

Regeringen vill se ett starkt EU som kan ta större ansvar för sin egen säkerhet, men vi understryker samtidigt att detta inte står i motsatsförhållande till öppenhet i utvecklandet av partnerskap eller en stark transatlantisk länk.

Nästa år kommer Sverige för tredje gången att vara EU:s ordförandeland. EU-ministern redovisade nyligen hur arbetet med regeringens prioriteringar ska bedrivas i EU. Det är en ambitiös agenda.

Situationen för flyktingar och migranter kräver vår fortsatta uppmärksamhet. EU måste få ett gemensamt asylsystem som är rättssäkert, humant och hållbart, där alla tar sitt ansvar.

Vi har fortsatt ett nära samarbete med Storbritannien, inte minst inom säkerhets- och försvarspolitik, handel och utbildning och forskning.

USA är tillbaka på den globala arenan som en konstruktiv partner. Det är glädjande för fortsatta och fördjupade samarbeten, inte minst på klimat-, demokrati- och jämställdhetsområdena. Samarbete med USA är centralt inom säkerhets- och försvarspolitik, inom handel och på teknikområdet.

Herr talman! Den feministiska utrikespolitiken fortsätter att växa. Sverige var först. Det är glädjande att även Tyskland nu tar efter liksom Kanada, Frankrike, Luxemburg, Spanien och Mexiko, som också för en feministisk utrikespolitik.

Arbetet ska vässas, inte minst givet den motreaktion mot jämställdhet som vi har sett i spåren av pandemin. Våld mot kvinnor och flickor har ökat över hela världen. Med pandemin, klimatkrisen och ett minskat demokratiskt utrymme riskerar vi nu en global recession för jämställdheten. En feministisk utrikespolitik behövs mer än någonsin.

Vi ska ta fram en ny nationell handlingsplan för kvinnor, fred och säkerhet, och vi ska också ta fram en ny global jämställdhetsstrategi för biståndet under 2022. I FN:s Generation Equality Forum är Sverige med och leder arbetet för kvinnors ekonomiska egenmakt.

Herr talman! För femte året i rad ser vi hur antalet länder som rör sig i auktoritär riktning är fler än de som rör sig i en demokratisk riktning. Militärkupper i Myanmar, Sudan, Mali och Burkina Faso, talibanernas maktövertagande i Afghanistan, en förvärrad situation i Belarus och konflikten i Etiopien är dramatiska exempel på demokratins tillbakagång.

Under det demokratitoppmöte som USA:s president Joe Biden stod värd för var Sverige en aktiv partner i flera aktiviteter där både statsministern och jag deltog. Det svenska budskapet var att framväxten av högerpopulistiska och nationalistiska krafter undergräver demokratin och att mänskliga rättigheter, rättsstatens principer och kvinnors politiska och ekonomiska deltagande är centrala för demokratin. Hbtqi-personers rättigheter ska respekteras fullt ut internationellt.

Sverige är i år ordförande i Internationella alliansen för hågkomst av Förintelsen, där vi fortsatt ska främja hågkomst av Förintelsen och med all kraft bekämpa antisemitism och antiziganism.

Bristen på demokrati och mänskliga rättigheter i arbetslivet globalt måste uppmärksammas mer. Arbetstagare trakasseras, mister sina jobb och till och med dödas för sitt fackliga engagemang. Utrikesdepartementet kommer att arbeta mer med dessa frågor bland annat inom Global Deal.

Herr talman! Kärnvapenhotet är en verklighet, och vi måste fortsätta med våra ansträngningar inom nedrustning. Målet är en värld fri från kärnvapen. Inom ramen för det så kallade Stockholmsinitiativet har vi föreslagit 22 specifika steg som innebär en konstruktiv och pragmatisk ansats för kärnvapenedrustning. Allt fler länder ställer sig nu bakom Sveriges förslag.

Vi har aktivt vänt oss till de fem kärnvapenstaterna. Glädjande nog har Stockholmsinitiativets budskap om behovet av steg framåt hörtsammats. Den 3 januari bekräftade de fem i ett gemensamt uttalande bland annat att "ett kärnvapenkrig kan aldrig vinnas och får aldrig utkämpas".

Herr talman! De humanitära behoven i världen har ökat lavinartat. Ojämligheten växer. Nästan 275 miljoner människor är i behov av humanitärt bistånd för att överleva. 45 miljoner kvinnor, män och barn i 43 länder befinner sig på gränsen till svält.

Sveriges biståndspolitik ska ha en fortsatt hög ambitionsnivå vad gäller både omfattning och kvalitet. Det svenska biståndet ska fortsatt motsvara 1 procent av bruttonationalinkomsten. Svenskt bistånd ska användas till att minska fattigdomen och orättvisorna i världen. Det handlar om solidaritet men också om en övertygelse om att en bättre värld ger ett tryggare Sverige.

Sverige ska öka ansträngningarna att förebygga klimatförändringarna och deras effekter på livsmedelsförsörjningen och miljön samt främja hållbara levnadsvillkor. 2022 ökar vi klimatbiståndet med ytterligare 1 miljard kronor.

När de antidemokratiska krafterna vinner mark ska det svenska biståndet vara en motkraft med en fortsatt hög ambitionsnivå. Fler demokratiska samhällen gör världen bättre och ökar tryggheten i Sverige.

Herr talman! Jag var den första svenska utrikesminister som besökte Israel på tio år. Att regeringen har förbättrat relationerna är viktigt. Samtidigt ligger vårt erkännande av Palestina fast. Med folkrätten som grund fortsätter Sverige att verka för en tvåstatslösning.

I Mali har terrorgrupper kraftigt ökat sina aktiviteter. Att den maliska juntan skjutit upp de demokratiska valen och ingått samarbete med ryska legosoldater är oacceptabelt. Sveriges militära och civila engagemang i Mali syftar till att främja säkerhet, motverka terrorism och bygga upp en hållbar utveckling med respekt för mänskliga rättigheter.

Kriget i Jemen är inne på det åttonde året. Det är en av världens största humanitära katastrofer. Sverige ska fortsätta att driva behovet av fredsförhandlingar genom FN. En förutsättning för en varaktig fred är att kvinnorna inkluderas i fredsförhandlingarna.

Syrien är ett djupt sargat land. Konflikten är inne på sitt tolfte år. Miljontals människor lever under akut humanitärt behov. Sverige är och ska fortsätta att vara en av de största humanitära givarna.

Konflikten och den humanitära katastrofen i Etiopien undergräver stabiliteten på Afrikas horn. Etiopien är på väg mot en svältkatastrof. Tusentals har dödats i konflikten, inklusive 24 hjälparbetare från FN. Vi fortsätter att verka genom EU och FN för en omedelbar vapenvila.

Herr talman! Som statsministern har sagt: ”Vi ska vända på varendasten för att bekämpa segregationen och knäcka gängen.” De bakomliggande kriminella strukturerna är i princip alltid gränsöverskridande. Med digitaliseringen av våra samhällen följer ökad internationell cyberkriminalitet. Skjutningar och sprängningar, ofta med insmugglade vapen, fortsätter att vara en betydande trygghetsutmaning. Alltför ofta är dessa unga män verktyg för tyngre kriminella aktörer som verkar internationellt.

För ett och ett halvt år sedan utnämnde jag ett sändebud mot organiserad brottslighet som arbetar med hur utrikesförvaltningen bäst kan stödja de brottsbekämpande myndigheterna. Ett antal ambassader har fått särskilda uppdrag att arbeta mot organiserad brottslighet. I nästa skede kommer flera ambassader att rustas för att bättre kunna bidra till det brottsförebyggande arbetet. Samarbetet mellan de brottsbekämpande myndigheterna och ambassaderna ska stärkas.

Herr talman! Vi ska stå upp för den fria handeln, särskilt i tider då protektionismens vindar ökar. Det multilaterala handelssystemet, med bas i Världshandelsorganisationen, är grundläggande för tillväxt och välfärd. Hot mot det regelbaserade handelssystemet är ett hot mot Sveriges ekonomi och våra handelsrelationer. Samtidigt som samarbete är viktigt, inte minst inom handel, agerar vi mot säkerhetsshotande verksamhet riktad mot Sverige och svenska företag.

Sverige och EU behöver arbeta ännu närmare likasinnade för att säkerställa och utveckla en global handel med fokus på den gröna omställningen och ett fossilfritt samhälle. Vår handelspolitik ska bidra till att uppnå målen i Parisavtalet och Agenda 2030.

Genom Sveriges deltagande i världsutställningen Expo 2020 synliggör vi hur svenska lösningar möjliggör en omställning till en grön och hållbar riktning.

Kinas internationella betydelse berör också Sverige och svenska intressen, inte minst inom handeln. Vi för en rak dialog med Kina där mänskliga rättigheter och yttrandefrihet är centralt. Sverige och EU ser globala utmaningar som vi bara kan hantera tillsammans med Kina, som klimat, hälsa och en rättvis frihandelsordning.

Herr talman! Förra året evakuerade Sverige ungefär 2 000 personer från Afghanistan. Under augusti månad var situationen vid flygplatsen i Kabul tidvis kaotisk och mycket svår. När en bomb exploderade intill flygplatsen fanns svensk försvarsmaktspersonal bara sekunder därifrån.

Jag vill på regeringens vägnar återigen säga tack till alla i utrikesförvaltningen, myndigheter och kommuner som arbetade dag och natt med evakueringsinsatsen. Jag är stolt över den samlade insats som Sverige gjorde.

Trots det dystra globala mörker som många säkert känner just nu och trots att behoven av våra gemensamma ansträngningar kan kännas oändliga vill jag avsluta med att säga: Det finns hopp för förändringar, genom hårt arbete och genom tydliga linjer. Eller som ärkebiskop Desmond Tutu sa: Hoppet är att kunna se ljuset trots allt mörker.

(Applåder)

Anf. 2 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! En regering ska ta ledningen, komma med förslag till riksdagen och söka dess godkännande. I den här säkerhetskrisen måste Sverige ha en regering som förstår att arbeta med båda händerna. Vi måste gradera upp försvaret, dels omedelbart för att höja vår egen beredskap, dels på sikt därför att Ryssland kommer att vara ett hot mot Europas fred under överstående lång tid. Vi måste också gradera upp vår säkerhetspolitik. En alliansfrihet som inte har något säkerhetspolitiskt syfte är enbart farlig.

Oppositionen har på olika sätt drivit regeringen framför sig, inte minst när det gäller frågan om en försvarsberedning. Jag har ett antal frågor till utrikesministern.

Försvarsberedningen kommer att återuppta sitt arbete i dag på eftermiddagen. För det första: Är Socialdemokraterna beredda att också medverka till fler nya pengar, eller har man bara för avsikt att omfördela när det gäller det svenska försvaret? Utrikesministern delar väl synpunkten att det är viktigt att vidta åtgärder här och nu?

För det andra: Är regeringen beredd att se över den säkerhetspolitiska analysen, givet den mycket allvarliga utmaning som nu sker i Europa mot vår säkerhetsordning och givet det ryska agerandet?

För det tredje: Är man beredd att ge uppdrag till relevanta försvarsmyndigheter för att undersöka om det eventuellt finns något försvarsmateriel som skulle kunna avvaras till Ukraina?

För det fjärde: Har man för avsikt att på något sätt inleda seriösa samtal med de fem partier som utgör en majoritet i Sveriges riksdag bakom tanken om svensk Nato-option?

Detta, herr talman, är några frågor som utrikesministern borde besvara.

Anf. 3 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Herr talman! Jag tackar Hans Wallmark för frågorna.

När det gäller Försvarsberedningen är det precis som Hans Wallmark säger, nämligen att de träffas i dag. Låt dem träffas, diskutera frågorna och se vad de kommer fram till.

När det gäller den säkerhetspolitiska analysen vill jag påminna om att det finns höjd för det som sker nu i totalförsvarspropositionen. Det är bara att läsa innantill. Det står att det som sker nu kan hända, och det har man tagit höjd för.

När det gäller att bereda och ge uppdrag som kan användas för leverans av militärt material till Ukraina vill jag säga ett par saker. Det går att stödja Ukraina på många olika sätt. Det är många länder som inte ger särskilt mycket bistånd till Ukrainas motståndskraft och till samhället. Sverige är näst störst av alla. Vi ger en kvarts miljard varje år till Ukraina. Vi har startat en motståndsfond till Ukraina tillsammans med USA, Storbritannien och Schweiz där vi ger över 50 miljoner bara från oss. Sedan ger de andra länderna också pengar. Vi ger dessutom humanitärt bistånd.

När det gäller förfrågningar om eventuellt svenskt stöd måste man ta in många saker, bland annat vad Försvarsmakten själv gör. Det är bara att titta på länderna runt omkring för att se att frågan är mycket komplicerad. Det är inte så att vi ska använda Ukraina för att lämna över material som vi inte själva behöver, som har hänt i olika fall. Om det gäller exporten av krigsmateriel måste den gå den normala vägen via ISP. Det finns inget förbud mot att ha vapenexport till Ukraina, men det måste gå den normala vägen.

Jag återkommer eftersom det var en fråga till.

Anf. 4 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Ja, det var en fråga till, och den är inte så liten eftersom den handlar om en svensk Nato-option. Vi ser fram emot svaret.

Herr talman! Jag har dessutom valt blågula färger i dag. Det är inte bara för att hedra Sverige, utan det är också för att hedra Ukraina. I dag är det en dag av enighet i Ukraina.

Det är oerhört viktigt att Sverige på många sätt står upp för Ukraina. Jag har inget emot det utrikesministern räknade upp, men jag tycker att man kan komplettera. Därför är ett förslag från bland annat mitt parti att man ska undersöka om det finns något som kan avvaras utan att vi riskerar vår egen svenska försvarsförmåga.

Jag vill dessutom komplettera mitt frågebatteri. Den ryska ambassadören uttalade sig hotfullt i Aftonbladet för några dagar sedan. Han sa i praktiken, från rysk utgångspunkt, att det inte är möjligt för Sverige och Finland att bli Natomedlemmar. Det är oerhört viktigt att markera med både svenska och kyrilliska bokstäver mot den typen av hot som uttalas mot vårt land.

Anf. 5 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Herr talman! När det gäller Nato-option anser vi att det inte gör någon som helst skillnad. Tvärtom! Om vi skulle börja ändra i vår säkerhetspolitiska linje, till skillnad mot exempelvis Finland som ligger fast – observera att Finland inte använder ordet Nato-option i skriftlig form – skulle vi sätta igång en massa spekulationer och frågetecken om vart vår säkerhetspolitik är på väg. Det skulle vara dåligt för Sveriges säkerhet och för vår möjlighet att hålla Sverige fredligt i ett lågspänningsområde. Det är huvudskalet till att vi inte vill ändra. Vi vill ha stabilitet, och vi vill inte ha en massa äventyrligheter, särskilt inte nu.

När det gäller att stå upp för Ukraina delar jag helt Hans Wallmarks syn på detta. Till skillnad från många andra länder har Sverige ända sedan 90-talet stått upp för Ukraina. Jag har själv besökt kontaklinjen tre gånger under ett och ett halvt år.

Anf. 6 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr talman! Ukraina står, som vi alla vet, inför dramatiska dagar i skuggan av den ryska björnen, som ryter från snart sagt alla väderstreck. Försvarsviljan är, vad man kan bedöma, stor. Förmågan att stå emot den ryska krigsmaskinen är bättre än tidigare. Men det är fortfarande ett underläge för Ukrainas del.

Utrikesministern har på frågan om just vapenexport hävdad att det finns starka regler mot vapenexport, vilket gör att export inte är aktuell för vår del. Men uttalandet ger också intryck av att det nuvarande regelverket inte gör det möjligt för Sverige att exportera krigsmateriel till Ukraina. Nu sa man alldeles nyss att det naturligtvis är möjligt men ska ske i vanlig ordning. Men då måste samtidigt en tolkning av regelverket redas ut.

Det nuvarande regelverket betonar att en helhetsbedömning ska göras med beaktande av flera faktorer när vi exporterar krigsmateriel, såsom det mottagande landets demokratiska status och svenska utrikes- och säkerhetspolitiska intressen. Export till Ukraina borde i princip bara var omöjligt om det föreligger sanktioner från FN, och det gör det naturligtvis inte i förhållande till Ukraina.

Flera stater har tagit ett stort ansvar i vårt närområde, inte minst Storbritannien. Danmark har aviserat att man är öppen för detta. Då inställer sig också frågan vad ministern har menat med sina uttalanden om att reglerna för vapenexport skulle omöjliggöra sådant till Ukraina i dagsläget. Jag vill ställa samma fråga som min kollega Wallmark gjorde, nämligen om man är beredd att ge Försvarsmakten och försvarsindustrin i uppdrag att inventera vilka strategiska produkter som skulle kunna skalas upp och exporteras i det avseendet. Det är politiskt och militärt bistånd som Ukraina i hög utsträckning önskar, efterfrågar och behöver.

Anf. 7 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Herr talman! Jag vet inte vilka ord man ska använda mot Sverigedemokraterna och Aron Emilsson.

I går röstade EU ja till ett akut finansiellt stöd till Ukraina. Pengarna har öronmärkts för att stärka landets motståndskraft mot Ryssland. Alla svenska parlamentariker röstade för det ekonomiska stödet – utom tre sverigedemokratiska parlamentariker.

SD röstade nej i EU-parlamentet till EU:s associeringsavtal med Ukraina. SD har haft flera kopplingar till Ryssland. Vi vet att SD inte kan välja mellan Macron och Putin. Att då komma här och säga i riksdagens talarstol att man är Ukrainas bästa vän. Det finns inget annat ord än hyckleri.

(Applåder)

Anf. 8 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr talman! Jag vet inte i vilken ände jag ska börja. Det är ju så att man häpnar.

Sverigedemokraterna har ett stabilt och trovärdigt facit när det gäller kritik mot Ryssland och mot den ryska aggressionen. Jag har tittat närmare på detta därför att jag sett den här typen av socialdemokratisk och även centerpartistisk desinformation tidigare. Jag tycker att det är viktigt att vara noga med fakta och källkritik i det här avseendet.

Vi har yrkat på att fullt ut använda EU:s fredsfacilitet för att stödja Ukraina med rigoröst och betydelsefullt militärt stöd. Vi har ställt oss bakom en stor del av de ekonomiska anslag och det bistånd som getts till Ukraina under flera års tid. I det här fallet har jag förståelse för att parlamentarikerna kan behöva lägga ned sina röster när utskottet i fråga inte fått bereda frågan ordentligt, för det finns också svårigheter och problem i den ukrainska ekonomin. Men vi är för ett stopp för Nord Stream 2. Vi menar att rysk aggression bör följas av oerhört hårda sanktioner, och där tycker vi att regeringen kunde vara mer aktiv. Vi har också varit tidiga och tydliga i riksdagen med att öppna för frågor om svensk vapenexport till Ukraina.

Det här borde motsäga ministerns anklagelser.

Anf. 9 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Jag bara konstaterar vad som hände i går i Europaparlamentet. Det tycker jag visar hur Sverigedemokraterna ser på detta.

Det stöd som vi ger till Ukraina är väldigt starkt. Det är stort; det är ett av de största stöden vi ger i världen.

När det gäller regelverket för svensk vapenexport upprepar jag att det inte finns något förbud mot vapenexport till Ukraina. Men det måste gå genom våra normala regler för exportfrågor, som är väl förankrade i riksdagen.

Anf. 10 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Det finns delar i utrikesdeklarationen som vi självklart instämmer i – frihandel, kraven på att släppa politiska fångar i Belarus och jämställdhet, till exempel.

Men, fru talman, jag läser följande i regeringsförklaringen från 2002: ”Sverige är militärt alliansfritt. Den uppgörelse som träffats om Sveriges säkerhetspolitiska hållning ligger fast. Reformeringen av totalförsvaret fortsätter.” Så lät det då.

Jag läser följande i regeringsförklaringen från 2014: ”Den svenska militära alliansfriheten tjänar alltjämt vårt land väl. Den skapar en god grund för ett aktivt ansvarstagande för såväl vår egen som andras säkerhet. Sverige ska inte söka medlemskap i Nato.”

Var fanns överenskommelsen från 2002? Och var finns överenskommelsen från 2002, eller någon ny överenskommelse från regeringens sida, i den utrikesdeklaration som vi nu kan läsa när det gäller den säkerhetspolitiska linjen? Det är jag nyfiken på att få ta del av från utrikesministern.

Ryssland hotar i dag militärt ett självständigt land, Ukraina. Det är i strid med den europeiska säkerhetsordningen i sig, och det borde i grunden leda till sanktionskrav från Sverige. Kommer det sådana sanktionskrav, och kommer vi då också att vara beredda att stödja Ukraina med militär försvarsmateriel?

Anf. 11 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Jag tackar Kerstin Lundgren för frågorna.

När det gäller den säkerhetspolitiska linjen de senaste 20 åren och även tidigare har vi sagt att den militära alliansfriheten ligger fast. Den tjänar oss väl, men den ska kombineras med ett starkt försvar och med säkerhet som ska byggas tillsammans med andra, med det trettiotal olika samarbe-

ten och tjugotal konkreta avtal som vi har. Det ligger fast från regeringens sida.

När det gäller frågan om försvarsmateriel till Ukraina handlar det, som jag upprepat, om många frågor. Det handlar om vad vi själva behöver för att bygga upp vårt eget försvar just nu. Det handlar inte om att leta i ladorna för att se om vi hittar någon utgången materiel som vi kan skicka till Ukraina, vilket tyvärr har hänt vid olika tillfällen.

Det vi kan göra bäst är att stärka Ukrainas motståndskraft. Det gör vi på allra bästa sätt genom att fortsätta med biståndet, som är det näst största av alla med en kvarts miljard om året, och genom att bygga upp motståndskraftiga utbildningar. Vi ger nu stöd för att stå emot cyberattacker och hybridattacker och för att stärka reformer och Ukrainas ekonomi, vilket också är vad Ukraina efterfrågar.

Jag vill också säga att till skillnad från länder som USA, Storbritannien, Kanada och så vidare stannar Sverige kvar i den mission som övervakar kontaktlinjen trots att det nu är ett väldigt allvarligt läge och farligt för övervakarna. I helgen har vi också haft ett möte för att se hur vi kan öka möjligheterna att bidra till den här missionen. Det är minst lika viktigt.

Anf. 12 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Jag hör utrikesministern säga att linjen ligger fast. Men, fru talman, jag läste ur 2002 års regeringsdeklaration. Det var en socialdemokratisk regering som gjorde upp då. Anna Lindh skrev i sin utrikesdeklaration att det handlade om en uppgörelse med Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna. Det var den som refererades till i det jag läste upp.

Det nya som kom till hösten 2014, vilken överenskommelse fanns bakom det? Fanns det en bred överenskommelse? Fanns det en diskussion eller dialog, eller var det en ny formulering? Det måste utrikesministern svara på.

Anf. 13 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Nej, vi anser inte att det är en ny linje. Däremot kan man formulera den militära alliansfriheten som att den ligger fast, att den har tjänat oss väl, att vi har haft den i många år. Det betyder inte att vi ändrar den militära alliansfriheten. Den ligger fast, kopplad till ett starkt försvar och samarbeten med andra. Jag ser inte att vi har gjort någon förändring av den linjen.

Anf. 14 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! En av de saker som utrikesministern inte nämnde var att situationen för demokratin och oppositionen i Turkiet har försämrats under flera år i rad under president Erdoğan's styre.

Just nu pågår rättegångar mot 108 ledande företrädare för oppositionspartiet HDP. Samtidigt har den turkiske riksåklagaren inlett en process för att upplösa partiet. Dessutom sitter tusentals partimedlemmar i fängelse för sitt politiska engagemang.

Omvärldens kritik – rättmätig sådan – mot rättegången mot filantropen och aktivisten Osman Kavala fick nästan Erdoğan att utvisa Sveriges och andra länders ambassadörer. Dessutom har ett antal svenskar nyligen terrorlistats av Turkiet, helt i strid med internationella konventioner.

Så sent som i början av februari i år utförde den turkiska militären luftangrepp mot kurdiska delar av norra Irak och Syrien. Bomber föll över civila och flyktingläger i ett redan krigsdrabbat område där kurdiska grupper bekämpat terrorgruppen IS.

Det här sker i ett läge då de sociala klyftorna ökar allt snabbare därför att Erdoğan kört den turkiska ekonomin i botten för att gynna en rik och mäktig elit på vanliga turkars bekostnad.

Turkiet är ett ansökarland till EU, även om förhandlingarna sedan länge går mycket, mycket trögt. Men genom såväl förmedlingsstödet som det skamliga flyktingavtalet mellan EU och Turkiet får Turkiet både politiska fördelar och miljarder i pengar av EU.

Vänsterpartiet anser att Erdoğan's regims agerande måste få tydligare konsekvenser än i dag. Därför skärper vi i Vänsterpartiet i dag vår hållning från att medlemskapsförhandlingarna med Turkiet ska frysas till att de ska avbrytas, om Turkiet antingen upplöser HDP eller dömer andra ledande företrädare i massrättegångar. Vi är beredda att tillsammans med andra partier agera i riksdagen under våren för att skärpa den svenska politiken.

Vad anser regeringen? Kan Turkiet fortfarande räknas som en demokrati? Fördömer utrikesministern Turkiets bombningar i Irak och Syrien?

Anf. 15 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Tack, Håkan Svenneling, för frågan! Detta är en fråga som vi har diskuterat i riksdagen vid ett flertal tillfällen. Vi har en gemensam syn på den negativa utvecklingen i Turkiet när det gäller respekt för mänskliga rättigheter, demokrati och rättsstatens principer. Särskilt allvarig är situationen för prokurdiska HDP och andra oppositionspolitiker, även från CHP, fackliga företrädare och kvinnliga aktivister samt när det gäller förtryck mot religiösa minoriteter.

Vi tycker däremot inte att man helt ska avbryta förhandlingarna om EU-medlemskap. De är frysta nu; det pågår sedan länge inga som helst förhandlingar med Turkiet. Det konstateras också i de senaste rådsslutsatserna att förhandling om EU-medlemskap inte är aktuellt nu. Detta står också regeringen bakom.

Det är också, tycker jag, intressant att se hur opinionen förändrats i Turkiet. Våra systerpartier går kraftigt framåt, och de vädjar till oss att inte helt avbryta och avsluta möjligheterna för Turkiet att komma med. Det skulle vara ironiskt om det skedde just nu.

När det gäller flyktingöverenskommelsen står vi helt bakom den. Jag har också sagt flera gånger att de 4 miljoner flyktingar som finns i Turkiet behandlas väl av Turkiet. Jag har själv många gånger pratat med UNHCR:s chef. De behandlas bättre än på många andra ställen i världen. Det är dessutom ett gemensamt intresse. Vi kan inte kräva att Turkiet tar hand om dem och sedan inte betala.

Anf. 16 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Vänsterpartiet har under lång tid drivit på för att skärpa Sveriges Turkietspolitik. På vårt och Liberalernas initiativ stoppade vi vapenexporten i enighet här i riksdagen, strax efter att Ann Linde tillträtt.

Regeringen agerar ofta rätt och riktigt mot Erdoğan's regim, men det finns hela tiden ett för stort mått av EU-anpassning, som i praktiken innebär en försvagning av vår svenska ståndpunkt. Utrikesministern pratar om

att förhandlingarna är frysta. Men pengarna från EU tickar in på Turkiets konto varje månad.

Ett eventuellt upplösande av oppositionspartiet HDP eller att hela partiledningen döms i massrättegångar innebär ett nytt läge. I ett nytt läge, med en allvarlig inskränkning i den krympande demokratin, måste Sverige agera. Jag tycker därför att det är dags att skärpa Sveriges hållning än mer för att tydligt sätta press på Erdoğan att inte fullständigt stänga ned demokratin. Det är detta jag tror kan hända när oppositionen nu går fram. Därför undrar jag när regeringen avser att skärpa sin Turkietspolitik.

Anf. 17 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Vår Turkietspolitik är väldigt kraftfull när det gäller våra fördömanden av militära attacker, brott mot mänskliga rättigheter och till exempel Osman Kavalas fall.

När det gäller flyktingavtalet vill jag bara säga, så att det inte uppstår missförstånd, att pengarna från EU inte går till Turkiet utan till kostnader för hälsovård, utbildning och arbete för de 4 miljoner flyktingar som finns där, som annars skulle ha kommit till EU. Det är rimligt att vi betalar för dem, för de kan inte åka tillbaka till krigets Syrien. Det är huvudsakligen syriska flyktingar som är där.

Det finns mycket att säga när det gäller politiken mot Turkiet. Det viktiga är att vi står upp för mänskliga rättigheter, demokrati och journalister och människorättsförsvarens rätt att fortsatt verka i Turkiet.

Anf. 18 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Fru talman! Den ryska aggressionen i vårt närområde ställer viktiga frågor om regeringens säkerhetspolitiska linje på sin spets. För första gången under efterkrigstiden har det från Moskva uttalats att Sverige och Finland betraktas som en del av det som kallas rysk intressesfär.

Vad detta kan innebära framgår med skrämmande tydlighet av den intervju med Rysslands Stockholmsambassadör som Hans Wallmark nyligen nämnde. Enligt ambassadören kan Sverige inte bli medlem av Nato eftersom Ryssland kräver stopp för nya medlemsländer i den västliga försvarsalliansen.

Fru talman! Detta är i sak befängt och i form omdömeslöst. Accepterar inte ambassadören att Sveriges förhållande till Nato avgörs av Sverige borde han packa sina väskor och återvända till Moskva.

Fru talman! En enskild ambassadör som inte begriper vad nationell självständighet och suveränitet innebär går det självklart att bortse från. I detta fall vore det oklokt. Den bisarra uppfattning som han ger uttryck för delas nämligen av Putin och hans närmaste. Skamlöst hävdar de att Sverige är en del av rysk intressesfär.

Jag vill fråga: Hur ser Ann Linde på detta? Vad säger det om regeringens säkerhetspolitiska linje att utrymme ens finns för sådana här ryska villfarelser?

Anf. 19 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Tack, Lars Adaktusson, för frågan! Självklart bestämmer Sverige självt sin säkerhetspolitiska linje, vilket den ryska ambassadören är fullt medveten om. Det finns ingen annan uppfattning hos regeringen. Sedan talar vi naturligtvis ständigt med de olika ambassadörerna, även

med dem som uttrycker åsikter som inte alls är korrekta i förhållande till fakta, och delger dem vad som gäller. I Sverige bestämmer vi själva vår utrikespolitiska linje, och det har inga ambassadörer någon anledning att ifrågasätta.

Prot. 2021/22:67

16 februari

Utrikespolitisk debatt

Anf. 20 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Fru talman! Om den säkerhetspolitiska linjen är så tydlig och klar som utrikesministern säger, hur kan då Moskva räkna in Sverige i en rysk intressesfär? Sverige räknas dit, men inte Norge och inte Danmark – de är nämligen medlemmar av Nato.

Att utrymme finns för Ryssland att inordna Sverige i intressesfären spär på osäkerheten kring regeringens säkerhetspolitiska linje, en linje som inte ens har stöd här i riksdagen. Genom en Nato-option vill en klar majoritet förtydliga den svenska linjen. Regeringen har valt att nonchalera detta, vilket är direkt oansvarigt – särskilt, Ann Linde, när vi befinner oss i den allvarligaste säkerhetspolitiska krisen på decennier.

Anf. 21 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Direkt oansvarigt skulle det vara att just nu ändra vår säkerhetspolitiska linje. Precis som Finland värnar vi stabiliteten. Vi värnar förutsägbarheten, och vi värnar om att alla ska veta vad vi säger och vad vi gör. Detta är vi eniga med Finlands regering om. Som ni vet har vi ett mycket nära samarbete med Finland. De har haft sin så kallade Nato-option i över 25 år och avser att ha kvar den. Vi har kvar vårt sätt att uttrycka oss. Det handlar om stabilitet, förutsägbarhet och möjlighet för alla att veta vilken linje Sverige, och för den delen Finland, har. Det är en ansvarsfull säkerhetspolitisk linje.

(Applåder)

Anf. 22 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Tack, utrikesministern, för utrikesdeklarationen! Jag har egentligen två frågor.

Den första frågan handlar om stödet till Ukraina. Från Liberalernas sida menar vi att Ukrainas sak också är vår sak. Det som sker i Ukraina, hoten mot Ukraina och den ryska aggressionen är en aggression mot alla länder som omfattas av den europeiska säkerhetsordningen. Det innebär att ett hot mot Ukraina också är ett hot mot Sverige.

Som vi tolkar lagstiftningen borde det vara möjligt att exportera också vapen till Ukraina. Det vore en bra idé, om Ukraina vill ha detta, helt enkelt därför att Ukrainas sak är vår. Det ligger i linje med den svenska utrikespolitiken att försvara och skydda den europeiska säkerhetsordningen.

Min första fråga är alltså om utrikesministern är beredd att pröva detta. Vi har hört att det enligt utrikesministern finns osäkerhet om detta skulle gå, om Ukraina skulle begära den typen av materiel. Men frågan är alltså om ministern är beredd att pröva detta.

Min andra fråga handlar om Taiwan och Kina. Taiwan nämndes inte alls i utrikesdeklarationen. Kina nämndes med en rad, vilket är mycket lite med tanke på att det är världens farligaste diktatur i den meningen att man både begår folkrättsbrott och agiterar mot hela världen. En sak som Kina gör är att man regelbundet flyger stridsflyg in i Taiwans luftrum. Regelbundet utför Kina provokationer mot Taiwan på detta sätt. Min fråga är

om regeringen fördömer de provokationer som Kina begår mot Taiwan i form av dessa flygningar.

Anf. 23 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Tack, Joar Forssell, för frågorna! När det gäller förfrågningar om eventuellt svenskt stöd i form av militär materiel behöver vi bland annat se på det strikta exportkontrollregelverk som vi har. Detta reglerar svensk vapenexport. Det är väl bekant för riksdagen. Det har ett brett politiskt stöd och är välförankrat i riksdagen.

Uppgiften att pröva enskilda exportfrågor ligger på tillståndsmyndigheten ISP. Sverige har inte exporterat någon krigsmateriel till Ukraina i modern tid.

Jag konstaterar att det är strikta regler, men det betyder inte att jag på något sätt fastslår att det föreligger ett absolut exportförbud i fallet Ukraina. Men Sverige tillämpar inte ett system där man på förhand kan godkänna eller inte godkänna mottagarländer. Under förutsättning att det inte finns ett förbud mot export, till exempel i form av ett internationellt vapenembargo, ska varje export prövas genom en helhetsbedömning, som görs av ISP. Det är detta som gäller för vapenexport.

Sedan vill jag också säga att Försvarsmakten naturligtvis också har synpunkter på detta eftersom vi just nu håller på att upprusta vårt eget försvar. Därför tycker jag ändå att det bästa för oss är att fortsätta med vårt exceptionellt höga stöd till Ukraina. Bland annat har vi stöd till försvaret genom utbildningar. Vi deltar i Operation Unifier, i SMM och på andra sätt för att stärka försvarssektorn, liksom genom att ge motståndskraftsupport. Det är det bästa för oss, snarare än att ge oss in på detta nu. Så ser vi på saken.

Nu hann jag inte med frågan om Taiwan. Den får jag ta i nästa replik.

Anf. 24 JOAR FORSELL (L) replik:

Fru talman! Tack, utrikesministern, för svaret! Jag vill förtydliga: Liberalerna tycker såklart att alla satsningar vi gör som stärker försvaret är positiva, men vi tycker också att försvaret av Ukraina i grunden innebär ett försvar av Sverige, eftersom det handlar om att försvara den europeiska säkerhetsordningen. Därför menar vi att det borde vara möjligt att exportera vapen till Ukraina.

Jag förstår de tekniska invändningar som utrikesministern har, men det vore ändå positivt med ett uttalande som stöder detta.

Sedan kommer jag till frågan om Taiwan. Som jag försökte säga tidigare gör Kina regelbundet flygningar mot Taiwan. Man agerar mycket aggressivt och provokativt och försöker inskränka Taiwans rätt att bestämma sin egen politik och över sitt eget territorium. Jag undrar om regeringen fördömer Kinas aggressioner mot Taiwan.

Anf. 25 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Det är verkligen beklagligt att Kina försöker begränsa Taiwans rörelseutrymme. Vår utgångspunkt är för regeringens del att vi ska verka för ett så brett och heltäckande deltagande som möjligt för Taiwan när det gäller både Sveriges och EU:s intressen. Vi verkar för att Taiwan ska kunna delta i internationella organisationer och så vidare. Men liksom

övriga EU-länder stöder Sverige den så kallade ett-Kina-politiken. Vi ser alltså ingen möjlighet att erkänna Taiwan som stat.

Prot. 2021/22:67
16 februari

Utrikespolitisk debatt

Anf. 26 MARIA FERM (MP) replik:

Fru talman! I dag kommer mycket av debatten såklart att handla om det allvarliga säkerhetspolitiska läget. Det är förstås något som jag också kommer att beröra i mitt anförande.

Men jag tänkte passa på att ställa en annan fråga till utrikesministern. Det är en fråga som jag också ställde skriftligt till ministern för några veckor sedan. Det handlar om den plötsliga terrorklassningen av sex palestinska civilsamhällsorganisationer, vilken har kritiserats av FN, Amnesty International, Human Rights Watch och så vidare.

Ministern har i tidigare svar sagt att regeringen kommer att följa upp vilken information som låg till grund för detta. Hon har också konstaterat att Sverige inte fick någon förhandsinformation om beslutet. Jag undrar helt enkelt därför vilken typ av uppföljning av detta som har skett och hur regeringen följer detta. Kanske kan ministern också säga något mer om det snabbt krympande utrymmet för palestinska civilsamhällsorganisationer i Israel.

Anf. 27 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Tack, Maria Ferm, för frågan! När det gäller de sex terrorklassade organisationerna, varav Sverige och många EU-länder samarbetar med två, har vi begärt information från Israel om vad som ligger till grund för detta. Vi har inte fått något svar på det.

Det innebär att vi fortsätter att samarbeta med dessa organisationer. Det är samma linje som övriga EU-länder har. Om det ska vara terrorklassning måste vi få veta vad som ligger till grund för det. Vi kan inte bara lita på vad man säger om vi inte får se några bevis.

Samtidigt som vi alltid är väldigt noga med att understryka Israels rätt till säkerhet är vi lika noga med att understryka rätten för palestinierna att arbeta i civilsamhällsorganisationer, att ha rörelsefrihet och att motsätta sig den bosättningspolitik som förs. Inte minst det som just nu händer i Sheikh Jarrah i östra Jerusalem är oacceptabelt. Där skulle människor tvingas att gå från hus och hem. Jag vet också att i den israeliska regeringen har till exempel utrikesministerns parti gått ut och kraftigt fördömt det bosättningsvåld som sker.

Den linjen, att hålla på folkrätten i alla lägen, fortsätter vi.

Anf. 28 MARIA FERM (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar utrikesministern för svaret.

Det är oroande att höra att det inte har kommit någon förklaring från Israel ännu. Men det är viktigt att veta att den linje som Sverige och andra har är att fortsätta samarbetet med dessa organisationer. Det finns stora risker om organisationer som arbetar för mänskliga rättigheter i Palestina och Israel får en allt svårare situation.

Precis som utrikesministern säger är en av flera saker som har varit oroande under hösten och vintern förslag om fler illegala bosättningar med ytterligare vräkningar som konsekvens och att Israel och Palestina rör sig längre från en tvåstatslösning.

Kan utrikesministern säga något mer om hur regeringen arbetar för att motverka detta agerande från Israel?

Anf. 29 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Målet för vårt arbete är givetvis att få en tvåstatslösning som bygger på folkrättslig grund. Sedan den nya regeringen tillträtt har det skett högnivåbesök mellan ministrar i den israeliska regeringen och ministrar i det palestinska styret. Det vi kan göra är att se om det finns sätt som vi kan fortsätta att stödja en tvåstatslösning. Jag hoppas att vi genom de nya relationerna med Israel ska kunna bidra på bästa sätt.

Men vi fortsätter givetvis att vara emot bosättningspolitiken och så vidare. Det förändras inte bara för att vi har fått en ny och god relation till Israel, vilket är positivt.

Anf. 30 HANS WALLMARK (M):

Fru talman! Dagens debatt är givet läget säkerhetspolitiskt tung. Men låt oss aldrig glömma att det alltid handlar om människor, om individer.

Klockan tickar. Nu tittar jag på min klocka och väntar i tio sekunder.

Tio sekunder är en plågsamt lång tystnad här i riksdagen. Men i 647 miljoner sekunder, 20 ½ år, har Dawit Isaak suttit fängslad i Eritrea. Den svenske förläggaren Gui Minhai har bestulits på sin frihet. Addera till dessa Aleksej Navalnyj i Ryssland, Memorialhistorikern Jurij Dimitrijejev och dem som protesterar och kräver demokrati och anständighet i Belarus och Myanmar. Vad är tio sekunder mot alla dagar, veckor och år? Boris Nemtsov var 56 år när han mördades i Moskva. Anna Politkovskaja var 48. Modiga män och kvinnor.

Det är mörka tider med det förfuskade valet i Belarus, annekteringen av Krim och nu den massiva ryska truppsammandragningen runt Ukraina.

Klockan tickar. Det har varit nästan ett decennium av plakatpolitik. Nu när verkligheten åter gör sig påmind krävs handling och samling, och samling fås om genuin handling visas.

Fru talman! Vi ser ett Ryssland som flyttar fram sina positioner och ställer ultimatum. Det är annektering, tal om återerövring, krav på Väst-europa, buffertzoner och intressesfärer samt hot om att länder inte ska få göra egna säkerhetspolitiska vägval, såsom medlemskap i Nato. Det är ett totalt uppbrott från den europeiska freds- och säkerhetsordningen.

Förra året, för ganska många sekunder sedan, sa jag i den utrikespolitiska debatten att Ryssland genom sitt agerande i närområdet utgör en störare, att Nord Stream 2 utgör en säkerhetsrisk och att sanktioner mot projektet skulle vara en del av Sveriges arsenal. Projektet Nord Stream 2 måste således finnas med i det sanktionspaket EU nu förbereder mot Ryssland.

Men allt handlar inte om Ryssland. Vi ser också ett Kina som utmanar. Skymningen som lagt sig över Hongkong, uigurerna i Xinjiang och hotet mot Taiwan. Koordinering sker mellan Moskva och Peking. Kan väst finnas på plats samtidigt i såväl Europa som Sydkinesiska havet och Stilla havet?

I Indiska oceanen genomför Iran marina övningar tillsammans med Kina och Ryssland med revolutionsgardet som deltagare. Irans president vill fördjupa det ekonomiska samarbetet med Ryssland och Kina. Iran

söker nya marknader för att kringgå sanktionerna och fortsätta destabilisera läget i Mellanöstern.

Den globala säkerhetspolitikens frontlinjer går nu vid Ukraina och vid Formosasundet i närheten av Taiwan men också vid det Israel som Iran hatar och hotar.

Fru talman! I fjolårets debatt sa utrikesministern: ”Med vår tydliga säkerhetspolitiska linje, vårt solidariska bistånd, våra klimat- och miljöinvesteringar, vår feministiska utrikespolitik och en stark handelspolitik tryggar vi inte bara vårt eget land utan bidrar till fred, säkerhet och utveckling och demokrati globalt.”

Tycker utrikesministern att den förda politiken gjort världen säkrare? Är Sverige en säkrare plats i dag än 2014 – eller ens 2021 då OSSE-ordförandeskapet axlades?

Tyvännär vacklar regeringens linje mest när den behövs som bäst. I våra grannländer Norge och Danmark har socialdemokrater varit drivande för Natomedlemskap. Låt Danmark utgöra ett exempel. Där sker nu en omläggning av utrikespolitiken givet det försämrade läget.

Vad Sverige behöver är en realistisk säkerhetspolitik. Det är vårt erbjudande från Moderaterna vid ett regeringsskifte: En politik som inte sätter ett parti i centrum utan som sätter Sveriges intressen i centrum.

När en bred riksdagsmajoritet i december 2020 ställde sig bakom tanken på att uttala en svensk Nato-option sa Socialdemokraterna nej. Regeringen har den konstitutionella möjligheten att ducka, men med vilken legitimitet med bara 100 mandat?

Till svenska folket och alla utländska beskickningar som lyssnar: Där regeringen ser en stängd dörr förklarar vi andra att nyckeln ligger i våra egna händer och ska förbli där.

När andra partier kräver att Försvarsberedningen inkallas givet det försämrade säkerhetsläget dras det på beslutet i ett antal veckor. I dag ska dock beredningen samlas för första gången. Men när önskemål uttrycks om att en säkerhetspolitisk analys ska göras av hur det bistra läget med Rysslands agerande påverkar oss säger Socialdemokraterna nej.

När krav framförs på satsningar här och nu för att stärka svensk säkerhet säger Socialdemokraterna nej till nya resurser. I stället öppnas för omfördelning mellan olika budgetår. Det sker dock utan att konsekvenserna redovisas av vad det faktiskt innebär av neddragningar och besparingar längre fram. Utan nya medel innebär det att ett planerat regemente kan komma att utgå eller att ett eller flera materielprojekt, såsom fartyg för marinen, inte blir av.

Handling och samling! Det är en styrka att vi i vårt land kan visa handling under svåra tider, men det bygger på att regeringen kan visa handling.

Fru talman! Låt oss stanna till vid tre områden där klockan verkligen tickar.

När det gäller säkerhetsläget i Ukraina måste tydliga besked ges. Det är en självklarhet att Sverige ska stå redo att hjälpa när europeisk demokrati hotas av rysk aggression. Anfaller Ryssland Ukraina i stor skala är det en självständig, demokratisk nation som angrips och därmed hela vårt Europa och den säkerhetsordning som rått i årtionden.

Från Sveriges sida måste vi stå upp för Ukraina. Moderaterna anser att vi måste överväga möjligheten att stödja med militär materiel, inklusive

defensiva vapen. Regeringen bör därför ge försvarsmyndigheterna i uppdrag att göra en snabbanalys av vad Sverige kan bistå med.

Stödet till Ukraina får dock inte äventyra den svenska försvarsförmågan. Frågan om vad som kan avvaras och formerna för detta kräver politisk vilja. Det handlar också om att ge stöd i fråga om omfattande cyberangrepp.

Det behövs ett starkare nordisk-baltiskt samarbete. Det är inte bara det som skiljer oss åt som ska betonas utan också det som förenar. I sin regeringsförklaring sa statsministern Magdalena Andersson att det nordisk-baltiska samarbetet ska fördjupas. Så är det. En viktig grund för Sveriges möjligheter att påverka EU:s utveckling tar sin utgångspunkt i vår förmåga att forma allianser med likasinnade. Om vi i Norden är syskon så är de tre baltiska republikerna vår familjs närmaste kusiner.

När det gäller Sveriges plats vid alla relevanta sammanträdesbord vill vi som land sitta vid bordet i FN, vid bordet i EU:s ministerråd, Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet och vid bordet i OSSE och Arktiska rådet, WHO och WTO. Men Socialdemokraterna vill inte sitta vid det bord som avgör svensk säkerhet: Nato. Detta går inte ihop, och det strider mot vår svenska identitet, att vara internationalister. Som svenskar vill vi vara med och axla ansvar och inte dra oss undan.

Nu har åtta år använts för att främja Socialdemokraternas intressen i utrikespolitiken. Vi vill sätta svenska intressen i centrum och samla landet kring dessa. Det är sådana här tider som definierar oss som land och som medborgare. Det är nu vi bedöms.

Fru talman! Min talartid är ute, men tiden för handling är inne.
(Applåder)

Anf. 31 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Hans Wallmark och jag delar bedömningen att den ryska aggressionen mot Ukraina är oacceptabel och att de ryska kraven är oacceptabla. Vi delar också synen att det är viktigt med ett starkt och enat EU i stödet till Ukraina, men där sviktat Sverigedemokraterna. Som jag har redogjort för tidigare har man så sent som i går, genom sina parlamentariker, röstat nej till finansiellt stöd till Ukraina. Något som kanske är ännu allvarligare är att man har röstat nej till EU:s associeringsavtal med Ukraina. Man har också flera kopplingar till Ryssland, och vi vet att SD inte kan välja mellan Macron och Putin.

Även om SD anpassar sig för att passa in i det högerkonservativa blocket och har ändrat sig och nu för en strikt ekonomisk högerpolitik, också när det gäller till exempel vinster i välfärden, är det möjligt att man ändrar sig. Faktum kvarstår att Nato-optionen inte innebär att alla i den gruppen vill vara med i Nato. Sverigedemokraterna vill inte vara med i Nato. Detta är ytterligare tecken på rörighet och otydlighet.

Hur ser ni i Moderaterna på att komma överens med SD, som nu ser ut att bli det största eller möjligen näst största partiet i Moderaternas högerkonservativa block, inom ramen för ert fortsatta regeringssamarbete kring säkerhets- och utrikespolitiken, utan att det får allvarliga konsekvenser för Sverige?

Anf. 32 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Det tog 1 timme och 13 minuter innan vi började kasta glåpord här i kammaren om det högerkonservativa blocket, som är medvetet nedsättande. Jag tycker att vi ska lyfta oss upp från den debattekniken och titta på sakfrågan. Jag delar nämligen utrikesministerns synpunkter. Jag hade för avsikt att ställa frågor om vad som hände i Europaparlamentet i går, vilket Sverigedemokraternas representant kan förbereda sig på, och det uppmanar jag också utrikesministern att göra.

Varje parti får svara för sig självt. Jag kan bara konstatera att ledamöterna från mitt parti och utrikesministerns parti röstade för paketet för Ukraina. Det är viktigt. Men låt oss få höra den sverigedemokratiska versionen. Vi har redan hört ett replikskifte mellan utrikesministern och Sverigedemokraterna. Frågan är relevant och viktig och ska ställas till det parti som är ansvarigt, på samma sätt som det är rimligt att jag ställer frågor om Vänsterpartiets politik till dem och inte till utrikesministern.

Precis som utrikesministern säger är Sverigedemokraterna ett av fem partier som står bakom en svensk Nato-option. Sverigedemokraterna är ett av fyra partier som är emot ett svenskt Natomedlemskap, tillsammans med Socialdemokraterna. Om beröringsångesten ska gälla oss för Nato-optionen, vilken beröringsångest har då Socialdemokraterna för Sverigedemokraterna när det gäller att vara emot ett svenskt Natomedlemskap?

Anf. 33 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är lite kul att Hans Wallmark kallar högerkonservativ för glåpord. Jag tror att det är många moderater som tycker att de är högerkonservativa, men det var inte det frågan gällde. Frågan gällde hur det påverkar Sveriges utrikes- och säkerhetspolitik när man bygger sitt regeringsunderlag på SD, som tycker så olika i dessa frågor. Det är detta jag inte har fått något svar på.

Jag är beredd att ställa alla möjliga frågor till de olika partierna, men denna fråga, Hans Wallmark, gäller hur ni ska komma överens med SD, när de kommer att vara det största eller näst största partiet i ert regeringsunderlag, så att vi får en förutsägbar och säker utrikespolitik som inte får negativa konsekvenser för Sverige. Det var denna frågan gällde.

Anf. 34 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Jag är ganska övertygad om att utrikesministern inte använder uttrycket högerkonservativt block för att smickra Moderaterna. Jag är helt övertygad om att syftet var något helt annat. Det är det jag säger: Låt oss undvika att även denna debatt hamnar i detta ganska kladdiga träsk.

När det gäller själva sakfrågan delar jag, som jag sa, utrikesministerns synpunkt på behovet av att Europaparlamentet ställer sig bakom gårdagens paket till Ukraina. Jag är övertygad om att vi, om det blir ett regeringsskifte, kommer att kunna mejsla fram en fullt fungerande och hanterbar politik inom EU- och Natoområdet.

Jag kommer på samma sätt att ställa frågor till Vänsterpartiet senare i debatten om hur deras politik är kompatibel med att utgöra ett regeringsunderlag för Socialdemokraterna, men det sparar jag till Vänsterpartiet. Jag tänker inte belasta utrikesministern med det.

Anf. 35 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Det är svårt i Sveriges riksdag att finna en varmare Nato-anhängare än moderaten Hans Wallmark. Det känns som att han minst en gång per dag uttrycker sin dröm om ett svenskt Natomedlemskap.

Wallmarks iver att närma sig Nato har haft påverkan på Sveriges säkerhetspolitiska linje. När han för 14 månader sedan fick stöd av Sverigedemokraterna för en så kallad Nato-option blev suget för stort efter att förverkliga sin våta dröm. Trots att Försvarsberedningen, med bland andra Wallmark, hade suttit i tre år och funderat över och diskuterat Sveriges säkerhetspolitik tog det inte mer än en vecka för Moderaterna och de andra borgerliga partierna i det högerkonservativa blocket att tillsammans med Sverigedemokraterna göra Sveriges linje otydlig och oklar, genom ett tillkännagivande om en så kallad Nato-option.

Denna linje kanske funkade fint så länge det inte fanns någon kris i antågande. Sedan december har dock det säkerhetspolitiska läget förändrats i vår omvärld, och behovet av svensk enighet och tydlighet har blivit allt viktigare. I detta visar riksdagsmajoriteten för en Nato-option sin brist.

Det näst största Natolandet är Turkiet, ett land där demokratin nu snabbt krymper och beskärs. Moderaterna var under Carl Bildts ledning varma anhängare av ett turkiskt EU-medlemskap, men skutan har svängt. I dag anser Moderaterna att förhandlingarna med Turkiet ska avbrytas, men Natovän kommer man att vara oavsett. Nato har startat fler krig det senaste decenniet, även efter murens fall och Sovjetunionens sammanbrott. Samtidigt går det inte att komma runt att Nato är en kärnvapenorganisation, där kärnvapenkrig utgör det främsta vapenhotet.

Hur ser Moderaterna på Turkiets Natomedlemskap? Är det ett problem för Moderaterna? När ska Moderaterna prioritera Sveriges säkerhet före drömmen om att gå med i Nato? När vi kommer med dessa invändningar känns det som att de inte har någon betydelse för er, Hans Wallmark. Nato får kosta vad det kosta vill – med ska ni.

Anf. 36 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Jag är ganska övertygad om att Håkan Svenneling, när han påpekar att jag är en av de varmaste Natoanhängarna, ville smicka. Det gjorde han, så tack för det! Jag är inte lika säker, fru talman, på att det uttryck som utrikesministern använde, det högerkonservativa blocket, var smicker. Det är det jag säger: Låt oss lyfta oss i alla fall ett våningsplan. Jag vet att Håkan Svenneling har den förmågan.

När det gäller själva sakfrågan, Nato-optionen, har riksdagen långt tidigare behandlat samarbetet med Finland. Då fanns motioner och yrkanden om en Nato-option. Det stöddes av fyra partier. Vi argumenterade för det. Det är alltså inte så att det plötsligt har kommit upp ur en svart cylinderhatt, som Håkan Svenneling försöker antyda.

Vad som har skett är att Sverigedemokraterna har breddat och fördjupat sin linje. De intar nu den position som jag också för utrikesministern redogjorde för. De står starkt på Vänsterpartiets, Socialdemokraternas och Miljöpartiets sida genom att vara emot ett Natomedlemskap. Men de har ändå förmågan att säga det som andra Natoskeptiska partier också säger i Finland, nämligen: Vi förbehåller oss rätten att själva fatta det beslutet.

Det tycker jag är en väldigt viktig markering. Jag har inga problem med att Sverigedemokraterna står bakom tanken på en svensk Nato-option. Har

Håkan Svenneling problem med att Sverigedemokraterna står bakom Vänsterpartiets krav på att vi inte ska gå med i Nato?

Sedan är det precis som Håkan Svenneling säger om att Turkiet är otroligt mångfasetterat. Det finns så mycket att vara kritisk till. Jag tycker att det replikskifte som Håkan Svenneling hade med utrikesministern bekräftar det.

Prot. 2021/22:67

16 februari

Utrikespolitisk debatt

Anf. 37 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Moderaterna försöker profilera sig som att de bryr sig om såväl demokrati som att bidra till en säkrare värld. Men i praktiken sitter era ideologiska skygglappar hårdare över ögonen än någonsin. Det är viktigare för er att prioritera ett närmande till Nato och mer vapeninköp framför arbetet för demokrati och för ökad gemensam säkerhet.

Problemet med denna Nato-option är att den är otydlig gentemot omvärlden. Det är svårt för omvärlden att förstå vad det är som Moderaterna och den riksdagsmajoritet som de har samlat vill.

Jag tror att det är ganska självklart för de flesta av oss att vi kan inleda vilka samarbeten som helst. Vi behöver inte uttala en option om att vi i framtiden kanske tänker samarbeta med ett annat land eller gå med i en annan organisation. Vi kan inte heller slå fast att det alltid kommer att se ut på nuvarande sätt. Men problemet med denna Nato-option är att ni vill ha ett Natomedlemskap. Det är det som ni egentligen vill. För er är detta bara steget på vägen dit. Detta skapar en otydlighet i Sveriges säkerhetspolitiska linje. Den har ni bidragit till att skapa.

Anf. 38 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Jag hörde inget om Natomotståndets samlade allians i form av V, SD, MP och S och hur Håkan Svenneling och hans parti trivs i den gemenskapen, men det kanske kan komma senare.

För 14 månader sedan ställde sig fem partier här i Sveriges riksdag bakom en svensk Nato-option. I 14 månader har regeringen undvikit att inbjuda till breda samtal där man skulle kunna mejsla fram en gemensam kurs med utgångspunkt från de olika förslag som finns. Hur förhåller sig Håkan Svenneling och Vänsterpartiet till det? Det är en retorisk fråga, fru talman. Men svaret är att om det är någonting som fem partier bakom en svensk Nato-option har sagt, gjort och verkat för så är det att vi ska samtala om det. Det har avvisats av en regering med blott 100 mandat i Sveriges riksdag.

Anf. 39 ARON EMILSSON (SD):

Fru talman! Det är naturligtvis smickrande i någon mån att vara centrifugalkraften i svensk politik när vi också debatterar utrikesfrågor i ur-laddningarna mellan det traditionella vänster- och högerblocket.

Men det är en orolig tid på det utrikespolitiska området som vi lever i. Sedan den 17 december 2021 har vi på det utrikespolitiska området en ny verklighet att förhålla oss till. Då publicerades den ryska kravlistan som innebar att landet ställde krav som upphäver den europeiska säkerhetsordningen, den ordning som faktiskt har gällt sedan 1970-talet och befästs sedan Sovjetunionens fall för 30 år sedan.

De ryska kraven är långtgående och innebär att Ryssland tydligt förvägrar Europas stater att själva välja sina säkerhetslösningar. Utifrån de

ryska kraven är det USA och Ryssland som ska förhandla om Europa över huvudet på Europa. Allvaret i den nya situationen kan inte nog understrykas.

Utifrån den senaste tidens inrikespolitiska debatt om det utrikespolitiska läget kan inte heller vikten av nationell sammanhållning utåt nog understrykas. Det är därför också beklämmande att höra såväl regeringssidan som representanter från andra partier fokusera sin kraft och energi på en naturligtvis viktig men ändå en omröstning i gårdagens debatt i Europaparlamentet där de sverigedemokratiska ledamöterna lade ned sina röster.

Om vi tittar lite närmare på facit kan jag bara konstatera att om det är något parti som har utmärkt sig i sin Putinkritiska och Rysslandskritiska linje såväl i Europaparlamentet som i Sveriges riksdag så är det Sverigedemokraterna, om vi tittar på hårda faktum så att säga.

Min kollega Charlie Weimers har i Europaparlamentet författat 13 resolutioner, 54 ändringsförslag och 2 skriftliga frågor i Putinkritisk anda, drivit sanktioner och rysk uteslutning ur betalningssystemet Swift, röstat för att stoppa Nord Stream 2 och röstat för EU-stöd till Ukraina genom den europeiska fredsfaciliteten.

Jag vill minnas att de enda svenska ledamöterna som röstade för ett ryskt återinträde i Europarådet efter annekteringen av Krim var de socialdemokratiska medan samtliga övriga svenska ledamöter röstade emot detta.

Jag går vidare. Vad är det som har hänt med Sveriges handlingsfrihet, fru talman? Jo, vi kan inte fritt välja våra säkerhetspolitiska allianser, söka medlemskap i Nato eller samarbeta med Nato och USA så som vi själva önskar, utan detta ska Ryssland kunna ha veto emot.

Sedan listan presenterades har också brev skickats till stater i OSSE där Ryssland har uttryckt sina önskemål om en annan säkerhetsordning. Detta kombineras med en kraftig upprustning i Ryssland, som vi alla känner till, som pågått under en längre tid och med en av de största övningarna utanför ryskt territorium i Belarus med omkring 100 000 deltagare. Nu inleder man en omfattande övning i Barents hav som en styrkedemonstration för att visa att man kan och har förmåga att vara aktiv på flera håll i Europa samtidigt.

Det ryska agerandet berörde för några veckor sedan också direkt Sverige när landstigningsfartyg ombaserades till Östersjön. Dessa fartyg förflyttades till Svarta havet, där de nu utgör en del av styrkeuppbyggnaden runt Ukraina som fortgår.

Fru talman! Samtidigt med denna försämring av säkerhetsläget i Europa är det viktigt att också beakta det som händer på andra håll i världen. Då tänker jag främst på Kinas agerande. Kina har genom gemensamma uttalanden med Ryssland faktiskt ställt sig bakom de ryska kraven om att Nato inte ska utvidgas. Ryssland och Kina har sedan länge haft ett samarbete på det militära området, och senast 2017 bedrev dessa båda stater övningar i Östersjön.

Kina har, liksom Ryssland, under en längre tid upprustat. Man har infört ett omfattande skeppsbyggnadsprogram som har resulterat i att landet nu har den största flottan räknat i antalet fartyg. Även på kärnvapenområdet har Kina genomfört en upprustning.

I Asien har Kina liksom Ryssland territoriella ambitioner och låter inte sina grannar välja sin säkerhetspolitiska lösning. Tydligast gäller detta Taiwan som Kina har anspråk på, anspråk som backas upp av en militär förmåga som koncentreras i området runt landet. Kina har genomfört flera flygningar runt Taiwan, och det föreligger ett hot om militära åtgärder från Kinas sida.

Fru talman! Det som vi nu ser i världen kan närmast liknas vid en perfekt storm där Ryssland och Kina under de senaste åren kraftigt har rustat upp och stöder varandra i fråga om maktambitioner, maktambitioner som drar fram som en orkan och lämnar en etablerad säkerhetsordning i spillror. Maktspråket är tydligt och förnekar mindre stater möjligheten att råda över sina egna säkerhetspolitiska vägval, om de ens ska kunna existera som fria stater enligt den världsordning som Kina och Ryssland numera förespråkar.

I dagarna är förstas maktspråket tydligast mot Ukraina, där risken är ständigt överhängande att landet utsätts för en ny invasion av Ryssland. Det ukrainska folket, som sedan 2014 har sett sitt land i krig och fått delar av det annekterat av Ryssland, utsätts alltså åter för ett oerhört tryck, inte bara militärt utan också psykologiskt.

I detta klart försämrade världsläge måste Sveriges stämna vara tydlig. Det är nu och framöver som deklARATIONERNA om Sveriges säkerhetspolitiska linje kommer att testas. Vår röst för frihet, självständighet och demokrati och mot rysk aggression måste vara tydlig, samstämmig och resolut.

Därför är det mycket olyckligt att regeringen inte tidigare har bjudit in till breda samtal om säkerhetspolitiken sedan riksdagen för mer än ett år sedan riktade ett tillkännagivande om Nato-option. Det är också olyckligt att regeringen reagerade så sent på de ryska krav som framfördes i december 2021. Att det är jul- och nyårsledigt får inte innebära att regeringen tar ledigt från sitt ansvar för Sveriges säkerhet.

Under den senaste tiden har regeringen emellertid varit tydligare, och det välkomnar jag. Jag tycker att man ska ge det erkännandet. I uttalanden från statsministern har de ryska kraven fördömts, och vikten av att Europas säkerhetsordning inte ifrågasätts har påpekats. Det är klokt. Det verkar också som om regeringen slutligen kommer att bjuda in till överläggningar i Försvarsberedningen, och även det är naturligtvis positivt.

Gällande samsyn hävdar jag, min nordistiska ådra trogen, att den nordiska samverkan är elementär. Vi delar geografisk, kulturell och språklig närhet samt samhällssystem och en rad samarbetsstrukturer, inte minst på säkerhetsområdet. De nordiska regeringarna har dessutom deklarerat att Norden ska vara världens mest integrerade och hållbara region.

Efter en migrationskris 2015 och år av coronapandemi, där Sverige i båda fallen antagit en egen strategi, står vi långt ifrån en sådan verklighet. Det vore därför intressant att höra utrikesministern kommentera om man i högre grad avser att verka för ett förverkligande av de krisberedskapssamarbeten som vi parlamentariker över hela Norden har uppmanat till ska sätts i våra länder samt huruvida regeringarna sinsemellan kalibrerar ett samnordiskt agerande och förhållningssätt gentemot Rysslands aggression och intervention i Ukraina.

Ryssland inleder nu en omfattande övning i Barents hav och har utfärdat den största varningszonen någonsin i den norska delen av Barents hav. Arktis sak är vår, och Arktis trygghet är de nordiska staternas. Detta kräver nordisk samling.

Anf. 40 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! SD har alltid haft en klockarkärlek till den nuvarande ungerska regeringen, som leds av Viktor Orbán. Regeringen ser för sin del med stor oro på den negativa utvecklingen i Ungern när det gäller respekten för rättsstatens principer.

I dag på förmiddagen, klockan 9.30, kom det en väldigt positiv dom som innebär att det ska gå att stoppa utbetalning av EU:s pengar till de medlemsstater som inte fullt ut respekterar rättsstatens principer. Det ska helt enkelt kosta att göra fel. Det gäller Ungern och Polen, som är de som har överprövat detta. Jag undrar om SD kommer att ställa sig bakom trycket på kommissionen att nu använda det här verktyget för att stoppa utbetalningar till Ungern.

Anf. 41 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Tack för frågan, utrikesministern!

Jag är en av dem som under ett år har lett en arbetsgrupp inom vår riksdagsgrupp som berör just yttrandefrihet och den liberala demokratin, och där har vi listat ett antal åtgärdsförslag för att säkra och stärka detta i Europa. Jag vet också att jag själv vid ett antal tillfällen har kommenterat utvecklingen i både Ungern och Polen när det kommer till det mediepolitiska området och även rättsstatens principer.

Det här skarpa förslaget har jag inte haft möjlighet att titta närmare på ännu, men jag är fullt förvissad om att mina kollegor i Europaparlamentet kommer att göra det och bedöma det utifrån vad man menar faller inom EU:s kompetens – och rent av möjlighet – att göra. I andra fall kanske det krävs mer bilaterala åtgärder av andra slag.

Är det något man kan säga är det dock att det är oerhört viktigt att vi i Sverige, men också våra grannländer, står som en role model för hur medieprinciper, rättsstatsprinciper och demokratin kan utvecklas och frodas. Det ska vi göra i alla våra samtal och överläggningar med övriga europeiska länder. Detta är alltså frågor vi får återkomma till, misstänker jag.

Anf. 42 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Fru talman! Företrädare för de flesta av riksdagens partigrupper i Europaparlamentet har varit kritiska till att kommissionen förhalar och inte agerar tillräckligt snabbt mot Polen och Ungern. Jag undrar om Sverigedemokraterna delar den kritiken.

Vi förväntar oss också att kommissionen nu kavlar upp ärmarna och agerar mot dessa två länder. Jag kan inte riktigt se vad det är som behöver utredas mer, för det är ett tydligt utslag som har kommit från domstolen i dag. Jag undrar därför fortfarande om Sverigedemokraterna kommer att sätta press på kommissionen.

Dessutom undrar jag om Sverigedemokraterna kommer att stötta Orbán i det ungerska valet den 3 april i år.

Anf. 43 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Generellt sett är vi ju vänner av verkstad, aktivitet och ett högt reformtempo i de delar vi stöder inom Europaparlamentet. Det ska inte vara några utdragna byråkratiska processer i onödan, så jag kan inte tänka mig att man vill dra detta i långbänk om det är ett förslag vi stöder.

Eftersom frågor bör hamna rätt bör man dock, återigen, rikta den frågan direkt till våra Europaparlamentariker som har detta på sitt bord och har alla tillgängliga fakta och underlag i frågan. Det har nämligen inte jag. Jag tycker att det är bättre att det ges ett korrekt och fullödigt svar än att jag ger ett ogenomtänkt svar på den frågan.

Jag tycker dock att det alltid finns skäl att se över att rättsstatens principer hålls, och det behöver man ta alla mått och steg för. Hur övriga europeiska länder sedan förbereder sina val och för fram sina kampanjer är ju ingenting som Sverigedemokraterna aktivt deltar i. Vi har inget formellt, officiellt samarbete.

Anf. 44 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Jag har redan lyckats med konststycket att vara vänlig och berömande mot både Socialdemokraterna och Vänsterpartiet, så jag ska fortsätta längs den linjen och inleda med att säga någonting vänligt även till Sverigedemokraterna.

Jag tycker att det Sverigedemokraterna nu säger är bra, nämligen att också de vill se dessa breda säkerhetspolitiska samtal. Jag tycker att det är viktigt att många partier deklarerar detta, så att 100-mandatsregeringen hör det och kommer till insikt om värdet av det.

Jag vill också säga, fru talman, att vi i Moderaterna försvarar rätten för alla partier att vara med när regeringen bjuder in till samtal med flera partier. Det gäller inte bara Sverigedemokraterna, utan det gäller även Vänsterpartiet. Jag tycker att det tillhör god ton i demokratin Sverige.

Jag tycker också att det var bra som Sverigedemokraterna gjorde, nämligen att lyfta fram hur Socialdemokraterna i Europarådets parlamentariska församling släppte in Ryssland. Det var mycket olyckligt.

Nu kommer kritiken: Kan Aron Emilsson ändå inte kliva ur sin komfortzon och beklaga det Sverigedemokraterna gjorde i Europaparlamentet i går?

Det är ändå så att Ryssland nu på alla sätt försöker undergräva och hota Ukraina, även ekonomiskt. Vi har också sett cyberattacker. Alltihop görs för att destabilisera, och då tycker jag att det är rimligt att bistå både med svenska medel, som utrikesministern påpekade, och nu även via EU. Beslutet handlade om 1,2 miljarder euro, vilket är nästan 13 miljarder kronor, och det behöver Ukraina.

Jag tycker också att det är bra att man till exempel kan öppna upp för defensiva vapen och annat, men kan Aron Emilsson som sverigedemokrat i det svenska parlamentet ändå inte beklaga det Sverigedemokraterna gjorde i Europaparlamentet genom att avstå i omröstningen?

Anf. 45 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Till att börja med tycker jag att det är oerhört relevant att börja med att deklarerar att det behövs riktat stöd. Sverige behöver bistå och biträda Ukraina – om vi börjar där, utifrån den svenska utrikespolitiska debatten. Jag tycker naturligtvis personligen att det är oerhört positivt med

många av de åtgärder som såväl Europaparlamentet som den svenska regeringen har gjort genom åren när det kommer till ekonomiskt stöd, utbildningsstöd, kompetensförsörjning och andra typer av mekanismer för att rusta både demokratin och motståndskraften i Ukraina.

Däremot vågar jag inte uttala mig om huruvida det var rätt eller fel att avstå i gårdagens omröstning i den här frågan i Europaparlamentet. Den avgjordes som sagt i går, och jag har inte alla fakta på bordet. Jag är inte heller övertygad om att alla i den här kammaren har det i det här läget. Men är det något vi vet är det att man inte bara kan dela ut blanka checkar; det finns problem att reparera i just den ukrainska ekonomin.

Anf. 46 HANS WALLMARK (M) replik:

Fru talman! Jag har en liten läsanvisning till Aron Emilsson när han undersöker vad som hände i Europaparlamentet i går. Det var 598 ledamöter som röstade för stödpaketet till Ukraina. Det var 53 ledamöter som röstade emot och 43 som avstod, däribland tre sverigedemokrater. De som avstod och de som röstade emot tillhör lite blandade partigrupper, och några är utan partigrupp. Men det är ganska mycket vänster – ytterkantsvänster.

Jag måste ställa frågan: Är det inte så att man känner lite krypande i ryggen att detta är dåligt sällskap?

Jag har, återigen, full förståelse för att man kanske får ringa tillbaka ned till Bryssel och Europaparlamentet. Men jag tror att Sverigedemokraterna, när man har pratat med Europaparlamentet, gör klokt i att i Sveriges riksdag beklaga att man inte stod på Ukrainas sida i Europaparlamentet när parlamentet röstade om ett stödpaket.

Anf. 47 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Naturligtvis behöver vi ha en fullare bild av detta – det instämmer jag i, och detta är ingenting som jag är långsam i att skaffa mig. Vad jag förstår fanns det dock bekymmer hos bland annat våra ledamöter gällande att utskotten i fråga inte hade fått möjlighet att bereda denna fråga ordentligt. Då tycker jag att den demokratiska processen inom EU-parlamentet ska ha sin gång; det är en annan aspekt av detta.

Man har också tidigare riktat ett antal ekonomiska stödpaket och vet att det politiska systemet och den ukrainska ekonomin inte alltid kan hantera enbart ekonomiskt stöd, utan det krävs också andra former av bilateralt riktade insatser, oavsett om det handlar om krigsmaterielexport, utbildningsexport eller att rusta på andra sätt.

Huruvida det var den enda liggande sanningen att göra på detta vis vågar jag inte uttala mig om, men jag kan mycket väl tänka mig att vi inte är i detta sällskap, som Hans Wallmark uttryckte det, med bekvämlighet.

Anf. 48 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja höra med Aron Emilsson om Sverigedemokraterna ser EU som Sveriges viktigaste utrikespolitiska arena.

Jag är också nyfiken på EU-domstolens uttalande. När det gällde den resolution som uppmanade kommissionen att inleda ett överträdelseförfarande mot Polen och Ungern valde Sverigedemokraterna att gå emot denna begäran. Av de närvarande svenska parlamentarikerna var det bara sverigedemokraterna som var emot detta. Därför undrar jag om Sverigedemo-

kraterna har tagit ställning för att inte använda EU-pengar till att stötta överträdelser mot rättsstatsprinciper, yttrandefrihet och annat när Polen och Ungern nu tydligt slår mot just detta.

Fru talman! Jag är också lite nyfiken på om Sverige ska respektera balansen mellan stormakterna. Valplattformen från 2018 gjordes ju om – jag vet inte hur demokratin ser ut i Sverigedemokraterna, men uppenbarligen ändrades den ganska snabbt efter partiledardebatten. Jag noterade Aron Emilssons kommentar om att detta var för att undvika onödiga missförstånd. Jag vill gärna höra hur den förändringen kom till, fru talman, och vad den egentligen innebär. Vilka onödiga missförstånd var det som skulle undvikas?

Anf. 49 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar Kerstin Lundgren för frågorna – det är ju ett antal att svara på, så vi får väl se hur många jag hinner med här.

Jag börjar med frågan om vi ser EU som Sveriges viktigaste utrikespolitiska arena. Vår prioriteringskedja när det gäller utrikespolitiken är Norden, Östersjöområdet, Arktis, Europa och övriga omvärlden i den fallande ordningen. Allra högst sätter vi de välfungerande samarbeten Sverige har med sina nordiska grannländer och baltiska kusiner. Därutöver är EU naturligtvis en viktig aktör i dag; det kan vi inte komma ifrån.

Sedan är det naturligtvis så att vi har kritik – och det har vårt parti haft länge – när det gäller EU:s överstatlighet. Vi tycker att Lissabonfördraget och ett antal mått och steg därefter har fört alldeles för mycket beslutskompetens från den nationella nivån till den federala nivån inom EU-systemet. Detta tycker jag fortsatt är principiellt problematiskt för ett parti som värnar om subsidiaritetsprincipen och självständighetsprincipen.

Det finns också frågetecken om EU:s strategiska kompass och om vilken påverkan den kommer att ha på den nationella tekniska suveräniteten och på en del andra områden. Jag menar att detta inte är utrett.

Det finns möjligheter med EU när det gäller handel, insatser mot gränsoverskridande kriminalitet och organiserad brottslighet, miljöfrågor och liknande, men det finns också problem med att man tar över beslutskompetens i frågor där beslut kan fattas på kommunal, regional eller nationell nivå i Sverige.

När det gäller frågan om balans mellan stormakter hävdar jag bestämt att denna formulering har lett till fler frågor än svar. Det är olyckligt. Det man däremot ofta inte har med sig i resonemanget från övriga partier är att vi i samma andemening och stycken talar om vår vänliga inställning till Nato och till samarbetet med Nato och USA.

Anf. 50 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Jag hörde ett nej – EU är inte Sveriges viktigaste utrikespolitiska arena. Det var ett nej på den frågan från Aron Emilsson och Sverigedemokraterna.

På Sverigedemokraternas hemsida säger man att det på det utrikespolitiska området och när det gäller EU framför allt ska handla om att underlätta återvändande för individer som befinner sig illegalt i Europa. Detta verkar vara Sverigedemokraternas syn på EU:s utrikespolitiska uppdrag, och jag kan tycka att det är en märklig hållning.

Jag är nyfiken på detta med balansen. Hur ser egentligen Sverigedemokraterna på balansfrågan? Ni talar om att det byggde på en balans och dialog mellan Ryssland och USA. Är det så?

Anf. 51 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Min förståelse av hur den formuleringen kom till är att detta handlar om att det medför, och bör medföra, en oerhörd kostnad för stormakter att angripa varandra eller mindre stater. Det krävs ett stort mått av diplomati och översyn av andra lösningar innan det går till militär konflikt eller urladdning. Detta är andemeningen; det finns fördelar med att ha en balans i det avseendet.

När vi nu talar om balans skulle jag vilja vända på det och ställa en fråga till Kerstin Lundgren och Centerpartiet. Man skriver från Centerpartiets håll att Sverige ska vara pådrivande för att reducera kärnvapenhotet och medverka till en balanserad nedrustning. Varför vill man inte främst att Ryssland, Nordkorea och andra aggressiva kärnvapenmakter, som har både kunskapskompetens och kärnvapen, har ett större ansvar i den frågan?

Anf. 52 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! I oktober 2019 såg en enig riksdag till att stoppa vapenexporten till Turkiet efter ett gemensamt initiativ från Vänsterpartiet och Liberalerna. Initiativet kom efter att Turkiet attackerat de kurdiskdominerade områdena Rojava och Afrin i Syrien.

Ett viktigt möte inför att beslutet fattades var ett möte där riksdagens Kurdistannätverk träffade det kurdiska partiet PYD, som i dag leder det självstyrande området i Rojava i nordöstra Syrien. På mötet fick vi konkret och relevant information om Turkiets attack, och en diskussion om att stoppa vapenexporten till Turkiet formades. Med på mötet var också ett par företrädare för Sverigedemokraterna.

Det kurdiska motståndet mot terrorgruppen IS har uppmärksammats och hyllats av omvärlden, bland annat med anledning av försvaret av gränsstaden Kobane. Vi var därför många som höjde på ögonbrynen när SD:s partiledare Jimmie Åkesson i samband med statsministeromröstningen här inne i kammaren den 29 november i höstas gick till attack mot kurderna i allmänhet och mot PYD i synnerhet genom att kalla dem terrorister.

Tidigare har många av oss förvånats över SD:s tidigare utrikespolitiska talespersons resa till Syrien, där han bland annat träffade diktatorn Bashar al-Asad. Han har även deklarerat stöd till diktatorn. Alla vet dessutom att regimen i Damaskus hålls under armarna av den ryska regimen såväl militärt som ekonomiskt.

När Civil Rights Defenders vintern 2020 startade en kampanj mot diktatorer runt om i världen, bland annat Bashar al-Asad och Putin, började Sverigedemokraterna ifrågasätta deras statliga stöd i debattartiklar och i skriftliga frågor i Sveriges riksdag. Aron Emilssons kollega i utrikesutskottet Björn Söder var den högste ansvarige för detta.

Anser Sverigedemokraterna att kurderna i Syrien som försvarar sig mot Turkiet är terrorister? Är det Erdoğan, Putin och Bashar al-Asad ni hejar på?

Anf. 53 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar Håkan Svenneling för frågorna och möjligheten att utveckla mitt resonemang. Nej, är det tydliga svaret. Det stora flertalet av dem som försvarar och kämpar för den kurdiska självständigheten är absolut inte terrorister. Det är snarare tvärtom.

Däremot har ett av våra främsta argument för att inte släppa in Turkiet i EU och inte heller ingå fullvärdigt Natomedlemskap varit just vår kritik mot Erdoğan. Det talar sitt tydliga språk.

En del av det som Håkan Svenneling refererar till är sådant som skett före mitt tillträde som utrikespolitisk talesperson och del av utrikesutskottet, så jag kan inte recensera allt av det. Men jag har själv fört samtal med delar av den kurdiska rörelse som finns i Sverige. Man har då framfört till mig vilka behov som finns, vilken problematik man ser på marken och vad som skulle behöva göras. Jag är fortsatt beredd och intresserad av att lyssna på de rösterna för att se om vi kan göra ett handslag för åtgärder och insatser som skulle stärka deras ställning, roll och möjligheter att försvara sitt territorium. Det är mitt svar på den frågan.

Anf. 54 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Fru talman! Det är uppenbart att Sverigedemokraterna har en mycket inkonsekvent Syrienlinje i sitt parti när partiledaren och den utrikespolitiska talespersonen ger två olika bilder av vilken politik man för. Man har svårt att skilja på dem som kämpar för att bygga demokrati och dem som vill ha diktatur och terrorism. Men det är välkommet att svaret är nej från Emilsson.

Aron Emilsson har ju lite av en ”ny på jobbet”-skylt på sig i dag. Det är inte helt lätt att kliva in i den utrikespolitiska debatten. Men man kan väl ändå säga att rätt många av oss har tät dialog och kontakt med våra Europaparlamentariker. Jag skulle tipsa Aron Emilsson om att upprätta den kontakten och styra lite mer vad man gör i Europaparlamentet.

För två veckor sedan utförde Turkiet bombningar mot kurderna i Irak och Syrien. Jag frågade utrikesministern om hon fördömde de bombningarna. Nu vill jag fråga Sverigedemokraterna samma sak.

Anf. 55 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag gläds åt att Håkan Svenneling är mån om att vi har nära relationer och kontakter mellan oss sverigedemokrater i riksdagen och våra partikollegor i Europaparlamentet. Det kan jag försäkra att vi har, dagligen och löpande. Jag känner som sagt till vad som hände vid gårdagens omröstning och så vidare. Men jag tycker att det är viktigt att framhålla att det lätt blir en alldeles för onyanserad diskussion om man tar en enstaka omröstning, lyfter den ur dess sammanhang och använder den för att måla upp en bild av att SD på något sätt skulle vara ett ryskvänligt parti.

Om man jämför med ett antal övriga partier i Europaparlamentet har Sverigedemokraterna återigen ett stabilt facit. Vi har riktat 13 resolutioner, lagt fram 54 ändringsförslag och ställt ett antal skriftliga frågor i Putin-kritisk anda. Vi har som sagt vidtagit mått och steg för rysk uteslutning ur Swift, ett stopp av Nord Stream 2 och EU-stöd till Ukraina genom fredsfaciliteten. Jag vet ett antal partier här som har betydligt sämre facit på kontot. Så mycket kan jag säga.

Anf. 56 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Emilsson för anförandet.

Till att börja med tycker jag att det är positivt att Sverigedemokraterna lyfter fram frågan om Kina och Taiwan. Det gläder mig. Min första fråga är om Sverigedemokraterna precis som Liberalerna fördömer de aggressioner som Kina är skyldigt till gentemot Taiwan.

Min andra fråga handlar om Ukraina. Det är klart att det angrepp och de aggressioner som just nu riktas mot Ukraina också är angrepp på Sverige, eftersom de är angrepp på den europeiska säkerhetsordningen. I försvaret av Sverige är det såklart rimligt att stödja Ukraina på alla de sätt som vi bara kan. Det var mycket beklagligt att Sverigedemokraterna röstade emot det ekonomiska stödpaketet i Europaparlamentet i går. Det är klart att det väcker frågan hur Sverigedemokraterna skulle ställa sig i Sverige. Skulle Sverigedemokraterna ställa sig bakom ett liknande förslag om det läggs fram i Sverige? Det vore, tycker jag, beklagligt om man inte gjorde det. Den som inte står på Ukrainas sida står på Kremles sida, helt enkelt.

Den tredje frågan handlar om rättsstatens principer. Sverigedemokraterna brukar ju kritisera EU därför att man menar att EU bestämmer för mycket över länderna. Man brukar hänvisa till det som man kallar för nationell kompetens. Min fråga är: Menar Sverigedemokraterna att upprätthållandet av rättsstatens principer är en fråga som varje enskilt land måste få bestämma självt över, eller är det en fråga där Sverigedemokraterna precis som Liberalerna menar att EU och andra länder borde ha en rätt och skyldighet att lägga sig i, så att rättsstatens principer efterföljs?

Anf. 57 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar Joar Forssell för frågorna.

På frågan om Taiwan och det säkerhetspolitiska läget i den regionen är mitt svar ja. Jag fördömer detta å det kraftigaste. Det gör vi också som parti. Jag tycker att hela den uppskalning av konflikten som sker från Kinas sida är otroligt tragisk och oroväckande. Jag hoppas att vi kan göra ett och annat handslag för att vidta ytterligare mått och steg och rikta kritik mot Kina.

När det kommer till frågan om Ukraina har jag räknat upp ett antal mått och steg som vi vidtagit, framför allt i Europaparlamentet. Vi har också, upplever jag, en rätt så samstämmig röst från riksdagens utrikesutskott i förhållande till Ukraina och kritiken mot Ryssland. Det är glädjande.

När det gäller den fråga som avgjordes genom omröstning i går i Europaparlamentet fanns det vad jag förstår en kritik avseende processen. Frågan hade inte beretts ordentligt i berört utskott i parlamentet. Man hade invändningar mot en del av de tekniska delarna i paketet och förslaget. Tyvärr är det ofta så, inte minst i en europaparlamentarisk process, att det när man röstar om en helhet eventuellt kan räcka med att det är en eller två delar av hundra som man inte ställer sig bakom för att man ska avstå från hela paketet. Det är beklagligt i sig.

Men det finns också en annan problematik. Jag upplever att mina kollegor i Bryssel och Europaparlamentet ser positivt på ett antal biståndsmedel som parlamentet tidigare skickat. Man har också varit skarpa förespråkare för EU:s fredsfacilitet för att stärka Ukraina militärt och ekonomiskt. Men det är inte oproblematiskt att skicka blanka checkar när man vet att

det finns problem i den ukrainska ekonomin och att det har funnits svårigheter att hantera stora ekonomiska resurser i form av bistånd.

Vi har ett starkt svenskt bistånd också. Om det skulle läggas fram ett förslag här i Sveriges riksdag är jag inte främmande för att titta noga på det och se över möjligheten till ett stöd till det.

Anf. 58 JOAR FORSSELL (L) replik:

Fru talman! Jag välkomnar svaret om Taiwan, men jag beklagar svaret om Ukraina. Ibland i politiken är det så att man måste ta ställning till det som ligger på bordet. Man kan ha kritik mot detaljer. Man kan sakna detaljer. Det kan finnas detaljer som man motsätter sig. Men man måste ta ställning till det som ligger på bordet. Det som låg på Europaparlamentets bord var ett välbehövligt ekonomiskt stöd till Ukraina. Det sa Sverigedemokraterna inte ja till. Det är mycket beklagligt. Om man inte står på Ukrainas sida står man på Kremls sida, menar jag.

Fru talman! Jag fick inte heller svar på min andra fråga som handlar om rättsstatens principer. Liberalerna menar att rättsstatens principer ska upprätthållas i hela världen. Det är vår skyldighet som individer att se till att de upprätthålls i hela världen.

Jag tycker inte att det är någonting som ska lämnas till vardera land. Om det är så att man inte följer rättsstatens principer måste man kunna intervensera. Menar Sverigedemokraterna att EU ska intervensera när rättsstatens principer inskränks eller inte?

Anf. 59 ARON EMILSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar för följdfrågan.

Jag är en varm förespråkare för och vän av rättsstatens principer i alla fall. Det gäller globalt, i Europa och i Norden. Som jag sa i ett tidigare replikskifte är Norden en viktig role model för andra regioner att ta efter.

Det är också någonting som jag brukar framhålla när vi diskuterar de här frågorna inom ramen för Nordiska rådet och det nordiska samarbetet på olika plan. Det har jag också gjort när jag tidigare i min roll som ansvarig för mediepolitiska frågor riktat kritik mot både Polen och Ungern när det kommer till viss utveckling på det området.

När det kommer till nationell kompetens uppstår det en problematik när en författningsdomstol i ett EU-land gör en bedömning och EU-domstolen gör en annan bedömning och man inte är överens om vad som egentligen ska gälla.

Vi kan framhålla, bör bejaka och förespråka att rättsstatens principer ska gälla genomgående överallt. Det tycker jag att vi kan göra tillsammans. Men däremot är jag inte expert på om det bäst fattas beslut på europeisk nivå eller på nationell nivå. Det finns samtidigt en vikt av nationell suveränitet.

Anf. 60 MARIA FERM (MP) replik:

Herr talman! Också jag vill beröra det säkerhetspolitiska läget och den ytterst aktuella situationen i dag. Omröstningen i går gällande Ukraina är såklart anmärkningsvärd. Man behöver inte dra det så långt som till en generell linje gentemot Ryssland eller liknande.

I det här läget finns det ett starkt behov i Ukraina att få ett ekonomiskt stöd. Sverigedemokraterna var det enda parti som inte stöttade detta. Det

är också lite anmärkningsvärt eftersom Aron Emilsson tidigare i debatten sa att man vill att EU snabbt och effektivt ska genomföra saker på de områden där man tycker att EU bör göra saker.

Samtidigt har man i det här läget inför omröstningen, som ändå handlar om 1,2 miljarder euro som behövs till Ukraina just nu, hänvisat till att det gick för snabbt, trots att man använde en etablerad snabbprocedure och att läget är så akut som det är.

Vi har kanske inte tid att ha utdragna byråkratiska processer. En stor majoritet av EU-parlamentet gjorde bedömningen att i det här läget var det rimligt och nödvändigt att stötta beslutet. Men det var inte det jag tänkte fråga om.

Det jag tänkte fråga om är att det har blivit smärtsamt tydligt hur tätt kopplad säkerhetspolitiken är i dag till energipolitiken. Vi vet att till exempel mycket fossilgas och anrikat uran kommer från Ryssland och att EU är väldigt beroende av Ryssland i de här frågorna.

Det är ett särskilt problem nu när man kanske inte kan fatta de beslut som man skulle vilja med tanke på det beroendet och att det kan användas mot EU. Jag frågar helt enkelt: Vad anser Aron Emilsson om den situationen?

Anf. 61 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr talman! Tack, Maria Ferm, för frågan!

Om vi börjar i frågan om Ukraina kan jag helt enkelt upprepa vad jag sagt tidigare. Den information jag har fått från gårdagens votering, omröstning och behandling i Europaparlamentet är just den att det å ena sidan fanns tekniska invändningar mot hur delar av paketet såg ut. Det var ett skäl till att avstå i omröstningen i det fallet. Men det fanns också invändningar mot hur mottagningskapaciteten av det ekonomiska biståndet såg ut i Ukraina.

Det är också med tanke på att man måste värdera vilken typ av stöd som är mest träffsäkert i det här läget. Jag hänvisade till exempel till att vi utan tvekan har stöttat EU:s fredsfacilitet som kan stärka Ukraina inte minst militärt med rätt typ av politiska och militära muskler. Utöver det ställer jag mig positiv till det stora bistånd som Sverige har bilateralt till Ukraina. Det tror jag är en väldigt viktig del.

När det kommer till energiberoendet har vi en tid påpekat att inte minst regeringens förtida stängning av den svenska kärnkraften har lett till att vi i dag har en energikris i landet. Vi har skenande elpriser och en opålitlig energitillgång på grund av att vi inte har säkra och stabila energikällor.

I och med det ökar också vår risk, åtminstone för beroende av rysk gas och rysk energi. Det är oerhört olyckligt. Precis som jag har nämnt här tidigare har vi varit kritiska till Nord Stream 2 och att större delar av Europa blir mer beroende av rysk gas, vilket också är ett påtryckningsmedel för Putin. Det gäller inte minst den här tiden på året med intervention mot europeiska länder som Ukraina med flera.

Utvecklingen är oroväckande. Vi behöver ställa om och säkra svensk stabil energi till primärt svenskproducerad energi i Sverige.

Anf. 62 MARIA FERM (MP) replik:

Herr talman! Nu är det inte bara kol, olja och gas där en stor del av importen kommer från Ryssland. Det handlar också om kärnkraft och an-

rikat uran där en stor del av den import som Sverige har av anrikat uran kommer från Ryssland. Att kärnkraften är lösningen på energiberoendet från Ryssland är kanske inte en enkel lösning. Om Sverige skulle satsa på det förnybara är det tvärtom det mest säkerhetspolitiskt effektiva och hållbara.

Det faktum att vi importerar en så stor andel anrikat uran från Ryssland är ett problem. Det gäller särskilt om den enda lösningen som förs fram i debatten är just kärnkraft. Det är inte särskilt säkerhetspolitiskt hållbart. Det kan på samma sätt som man redan har gjort med gas användas av Putin som en bricka i det politiska spelet. Vad anser Sverigedemokraterna om kärnkraftens säkerhetspolitiska hållbarhet?

Anf. 63 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr talman! Tack, Maria Ferm, för följdfrågan!

Den är också problematisk. Två fel gör inte ett rätt. Det är oerhört problematiskt att man från svensk sida har den här typen av import av anrikat uran från Ryssland, skulle jag vilja påstå, och har ett så stort mått av det som används. Det ger också säkerhetspolitiska dimensioner som vi inte önskar. Det är såklart inte heller positivt.

Det är ytterligare ett skäl till att utveckla den fjärde generationens kärnkraft i Sverige. Vi ska också se över nya sätt att importera eller hämta uran i Sverige, som det finns goda förutsättningar för. Det finns också en annan stabilitet i det, inte minst i vår geologi till stabil kärnkraft, om man jämför med många andra delar av världen. Vindkraften däremot har vi bara försörjning av när det blåser och har fortfarande inte teknik för att lagra.

Anf. 64 KERSTIN LUNDGREN (C):

Herr talman! När Berlinmuren föll och när Sovjetimperiet upplöstes för 30 år sedan öppnades dörren för fredlig samexistens i vårt Europa. Avspänning blev en realitet som avbröts med det rysk-georgiska kriget 2008 och den efterföljande ryska ockupation av 20 procent av georgiskt territorium – Abchazien och Tschinvali. Det är två georgiska regioner som Ryssland erkände som stater och flyttade in sin militär i.

Kreml visade att Ryssland under Putin inlett en ny era av imperiebygge med nya konflikter. De var inte mellan öst och väst som under kalla kriget, utan mellan autokrati och demokrati. Den illiberala demokratin växer fram i vårt Europa men också globalt. Av världens befolkning lever i dag 68 procent i autokratier.

Demokratier ogillas av autokrater. De söker polarisera och skrämna med att fria och öppna samhällen hotar traditionella värden, traditionell kultur och religion. Minoriteter som hbtqi-personer erkänns inte. De och andra minoriteter, likaväl som kvinnor, förtrycks. Mänskliga rättigheter, frihet, fria journalister, oppositionella, kvinnorörelser, fria akademier och oberoende domare sägs hota traditionella värden.

Sverige måste stadigt stå upp för demokratins röster i världen, för mänskliga rättigheter, som också är kvinnors rättigheter, och mot förtryck. Sverige ska stå upp för den modiga belarusiska oppositionen mot den illegitime Lukasjenkos övergrepp på konstitution och människor. Sverige ska tydligt stå upp när Kina kidnappar medborgare som vår Gui Minhai och begår grava övergrepp mot mänskliga rättigheter och brott mot mänskligheten när man sätter uigurer i Xinjiang i tvångsläger för att utrota deras

identitet. Sverige ska stå upp när Kina fängslar och stänger ned demokratin i Hongkong och hotar Taiwan.

Jinping, Putin, Maduro, Lukasjenko, Assad, Erdoğan, Khamenei – listan på herrar kan bli lång. Listan kan också bli lång på dem som dessa herrar fängslar, torterar och även mördar för att makten känner sig hotad och för att statuera varnande exempel för andra.

Herr talman! Det är hög tid för en ny global demokratiseringsvåg. Det borde bli svensk utrikespolitikens ledstjärna.

EU är Sveriges viktigaste utrikes- och säkerhetspolitiska arena. Vi ska stå upp för de värden EU bygger på och samverka för att stärka EU:s röst för demokrati, mänskliga rättigheter och oberoende rättsväsen. Vi ska verka för att EU förmår agera när våra värden hotas inom unionen men även utanför.

Vi välkomnar att EU till slut lyckades enas om en global sanktionsregim, Magnitskijsanktioner. Men, herr talman, den måste effektiviseras. Systematisk korruption och penningtvätt, autokratiers blodomlopp, måste inkluderas. EU måste utöka sanktioner mot Ryssland när Ukraina nu utsätts för oacceptabel aggression och krigshot och sikta mot oligarkerna och Putin, mot korruptionens makt. Magnitskijsanktionerna, såväl unika svenska som dem inom EU, måste vidgas.

Herr talman! Vi kan inte utesluta ett militärt angrepp på vårt land och inte heller på ett annat land i vårt närområde, inom EU. Det går inte att se militära konflikter i vårt närområde som skulle påverka endast ett land. Sverige ska inte förhålla sig passivt om en katastrof eller ett angrepp skulle drabba ett annat medlemsland eller nordiskt land, och vi förväntar oss att dessa länder agerar på samma sätt om Sverige drabbas.

Värdlandsavtalet och våra övningar ger löftet trovärdighet. Vår solidariska säkerhetspolitik bidrar till stabilitet och säkerhet i norra Europa genom samverkan med Finland, som har en särställning, men också med övriga nordiska länder, EU och Nato. Den transatlantiska länken ska stå stark. Vår säkerhet byggs solidariskt. Utan den raseras, som ÖB säger, vår försvarspolitik. Sverige är inte neutralt, utan solidariskt, vid en rysk aggression.

Självklart har varje land rätt att välja sina samarbeten och hur man övar och bygger sin säkerhet. Kreml varken kan eller ska ha något att säga till om när det gäller det. Det kan och ska däremot Sveriges riksdag. Det är avgörande att Natos dörr står öppen i realiteten. Sveriges riksdag har uttalat att Sveriges dörr för medlemskap också ska vara öppen, på samma sätt som Finland håller sin dörr för medlemskap öppen.

Det är ingen hemlighet att Centerpartiet vill se ett svenskt medlemskap i Nato, helst tillsammans med Finland. Om och när är dock ett beslut som Sverige självt fattar, och vi i Sverige ska inte folkomrösta om vår säkerhetspolitik.

Herr talman! Det är inte den ryska befolkningen som militärt hotar den europeiska säkerhetsordningen, utan det är Kreml under Putins styre. Den pågående aggressionen måste med tydlighet, avskräckande och gemensam kraft brytas. Här krävs uthållighet och ett samordnat agerande mellan EU, Nato och USA.

Ukraina och Europa hotas i dag militärt direkt av Kremels imperiebyggare men också av hela bredden av hybridkrigföring för att nå Putins mål. Folkrättsvidriga erkännanden och annekteringar av Krim, Luhansk, Don-

etsk och Tschinvali eller en intervention måste bemötas med eniga och tuffa sanktioner. Ukraina, såväl som bland andra Georgien och Moldavien, måste få vårt stöd för att hävda sin territoriella integritet. Ukraina måste stöttas kreativt och med en bredd av insatser – även med försvarsmateriel om så efterfrågas.

Det är i dag Ukraina, men även Georgien, Moldavien och andra självständiga stater, som Kreml hotar. Men det är allas vår säkerhet som hotas. Kremels dörr för avspänning är stängd. Vi har att förhålla oss till den ryska neoimperialismen under överskådlig tid. Samtidigt ska vi hålla dörren öppen för dialog och stöd till det ryska civilsamhället, där många drömmer om och kämpar för frihet, mänskliga rättigheter och demokrati.

Herr talman! Klimatförändringarna till följd av jordens uppvärmning är ett växande hot mot vår säkerhet. Det handlar om samhällets överlevnad, om våra barn, som får bära ansvar för det vi inte har klarat, om vatten, som är vårt viktigaste livsmedel, om ekonomiska påfrestningar och om migration. Här krävs solidaritet och samverkan för att klara anpassning men också för att klara klimatmålen. Här krävs globalt brobygge, för klimatet känner inga gränser.

Det svenska biståndet är självklart en viktig del i Sveriges åtagande för att nå en hållbar och inkluderande värld. Centerpartiet står upp för ett bistånd på 1 procent av bni – ett fokuserat och effektivt bistånd. Magnus Ek kommer i ett inlägg här senare att beröra detta ytterligare, liksom Linda Modig när det gäller vårt samarbete i Norden.

(Applåder)

Anf. 65 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Herr talman! En av regeringens främsta prioriteringar är kampen mot den organiserade brottsligheten, där korruptionen är en viktig del att bekämpa.

Jag har därför tillsammans med min slovakiska utrikesministerkollega och fem andra EU-länder lyft frågan till EU:s högsta representant Josep Borrell och till det franska EU-ordförandeskapet om att EU ska kunna införa ytterligare möjligheter att använda sanktioner mot allvarlig korruption utomlands. Sverige har lyft frågan flera gånger inom EU, och det är bra att vi nu har ett gemensamt initiativ med sex andra EU-medlemsstater.

Den organiserade brottsligheten och allvarlig korruption är i princip alltid gränsöverskridande, och det är därför även EU:s utrikesministrar måste jobba med de här frågorna. De sju länder som har undertecknat brevet är Sverige, Slovakien, Estland, Finland, Litauen, Nederländerna och Tjeckien.

Kerstin Lundgren tog i sitt anförande upp frågan och har personligen länge varit engagerad i den. Jag undrar därför vad Kerstin Lundgren har gjort för att få sina partivänner i andra länder att stödja Sverige i denna fråga.

Anf. 66 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Det är en fråga som vi konstant diskuterar och har drivit i vårt Alde-parti på den europeiska nivån. Vi har ett tydligt samarbete, och vi har krävt att Sverige inte bara i brev ska kräva detta av EU utan att vi ska göra gemensam sak. Många av våra syskonpartier har tagit täten för att införa sanktioner i sina hemländer. Detta är möjligt att göra.

Vi har här i riksdagen haft ett särskilt seminarium där vi lyfte Magnitskijsanktioner och vikten av att utforma dem så att de träffar systematisk korruption och penningtvätt. Reformierakond från Estland var en av dem som deltog för att berätta och visa på exemplets makt. Detta är möjligt.

Tyvänn har regeringen och utrikesministern inte varit så intresserade tidigare. Men jag välkomnar att man nu har skrivit brev och agerar tydligt. Det är bra, för det här är någonting som regeringen så länge inte har brytt sig om. Många av mina frågor under åren har handlat om detta, som utrikesministern vet. Men utrikesministern har alltid svarat att det inte är en framkomlig väg och att det bara är något litet land som driver detta.

Det är därför bra om utrikesministern nu ser att det är möjligt att göra gemensam sak med andra länder för att påverka. Låt oss också göra det genom att införa svenska sanktioner motsvarande Magnitskijsanktionerna som även drabbar systematisk korruption och penningtvätt.

Anf. 67 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Herr talman! Tyvärr är det ju alldeles för få länder som kommer till samma slutsats som vi i detta. Man vill ofta se att de nya sanktionerna för MR-brott, de som kallas Magnitskijslagstiftning, först ska få verka. Vi har nu använt dem och ser att de är effektiva men kanske skulle kunna användas på fler ställen.

Jag tog i mitt inlägg upp frågan om organiserad brottslighet och den internationella kopplingen till den. Jag skulle vilja höra om Centerpartiet är berett att arbeta mer för att använda utrikespolitiken för att komma åt den internationella organiserade brottsligheten.

Anf. 68 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Det finns inget skäl att inte hävda att vi ska försöka bekämpa den internationella brottsligheten. I detta är inte minst EU en viktig aktör. Men man måste också tydligt markera mot exempelvis den rödflagging som Interpol har använt mot många av våra demokratikämpar. Autokraterna utnyttjar denna möjlighet att försöka komma åt och fångsla dessa – om man inte kan kidnappa plan kan man utnyttja Interpol för att få personer som man anser misshagliga i fängelse. Där måste man se upp. I det samarbetet krävs det att man är tydlig.

Biståndet är en annan historia. Vi får inte gå den väg som regeringen i andra sammanhang antyder: Om man inte sköter sig får man backning på biståndet. Det är inte den modell vi vill använda.

Anf. 69 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Jag har i mina replikskiften försökt inleda med något vänligt om de partier jag har tagit replik på – Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna. Jag ska göra likadant med Centerpartiet.

Jag tycker att inte minst replikskiftet mellan utrikesministern och Kerstin Lundgren var väldigt belysande, herr talman. Det Kerstin gjorde, och konsekvent har gjort i Sveriges riksdag, var att driva kravet att bredda sanktionsverktyget. Kerstin Lundgren tog replik på mig vid förra årets utrikespolitiska debatt och ställde den frågan, i all vänlighet. Jag vill då bara kvittera med att den vänligheten har gjort att vi har tittat på frågan och stakat ut precis samma kurs som Kerstin Lundgren och Centerpartiet.

Detta, menar jag, visar värdet av och styrkan i debatter i ett demokratiskt parlament.

Jag kan också berömma Centerpartiet för att man nu öppnar upp för att defensiva vapen till Ukraina, om möjligheten finns, skulle kunna vara ett led i att bistå från svensk sida, under förutsättning att det inte hotar svensk försvarsförmåga, och även för Nato-optionen.

Nu skulle jag vilja ställa en konkret fråga. Jag ser att det också finns andra centerpartistiska ledamöter i kammaren, till exempel Daniel Bäckström som kommer att företräda Centern i Försvarsberedningen. Då undrar jag om Centern också kan öppna upp, precis som Moderaterna, för att i Försvarsberedningen driva att man ska titta på den säkerhetspolitiska analys som har gjorts, givet det oerhört allvarliga hot Ryssland nu utgör mot europeisk freds- och säkerhetspolitik.

Min andra fråga är om man skulle kunna inte bara medverka till att omfördela resurser till försvaret utan också öppna upp för nya medel för att stärka svenskt försvar och svensk säkerhet. Det senare tror jag att Centern gjorde redan i går i en försvarspolitisk debatt, men jag tänkte att det vore bra att nu i den utrikespolitiska debatten markera att det finns likhet efter likhet mellan partier i riksdagen mot 100-mandatsregeringen.

Anf. 70 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Tack för vänligheten, Hans Wallmark, och framför allt tack för att ni stöttade vårt förslag om en Nato-option. Det var ju vår motion som ni röstade ja till. Tack också för att ni ändrade hållning och stöttade oss när det gällde Magnitskijsanktionerna och att vidga dem till att träffa just systematisk korruption och penningtvätt.

Från Centerpartiets sida har vi varit tydliga. Vi har drivit på regeringen under tiden vi samarbetade, och vi har drivit på regeringen i Försvarsberedningen när den verkade förra gången, för att nå ökade anslag till försvaret. Vi har varit medverkande till att höja ribban. Vi är beredda – det kommer naturligtvis vår ledamot Daniel Bäckström också att lyfta – att öka anslagen till försvaret under innevarande period. Vi har ju en tydlig målsättning framåt mot en tvåprocentnivå.

När det gäller den säkerhetspolitiska analysen har ju Centerpartiets partiledare och Moderaternas partiledare skrivit en gemensam artikel där just de frågorna lyftes fram. Nu har regeringen givit det mandat man gjort till Försvarsberedningen, men från vår sida tycker vi självklart att det skulle finnas utrymme för och vara viktigt att göra en säkerhetspolitisk analys.

Vi tycker också att det är viktigt att få en hållning där vi får riksdagen bakom den säkerhetspolitiska debatten på ett annat sätt än bara en utrikespolitisk deklaration. Vi har ett förslag, som Moderaterna gärna får stötta, om att göra som Finland också här, det vill säga att riksdagen ska ges en säkerhetspolitisk redogörelse så att vi kan få en behandling varje mandatperiod, herr talman.

Anf. 71 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Till korgen av vänligheter ska jag också addera att Kerstin Lundgren bär en ukrainsk ribbon just på enighetsdagen i Ukraina. Jag tycker att den är väldigt viktig och värd all erkänsla.

Jag tycker att det Moderaterna försöker göra i grunden är bra, herr talman, nämligen att vara ett samlingsparti här i Sveriges riksdag. Jag har inga problem med att Moderaterna i sakfrågor kan samarbeta med riksdagens samtliga sju övriga partier. Jag tycker därför också att det Kerstin Lundgren räknar upp är bra: gemensam syn när det gäller Nato-option, gemensam syn när det gäller stöd till Ukraina, gemensam linje när det gäller breddad Magnitskijlagstiftning.

Jag tycker också att det i grunden är bra att fler partier kan vara tydliga mot regeringen, nu när Försvarsberedningen börjar sitt arbete i eftermiddag, med att det kommer att krävas mer nya medel för att stärka svenskt försvar och svensk säkerhet. Det är bra.

Anf. 72 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Så är det. Centerpartiet har gått före på flera av de områden som vi just berört. Vi har till exempel drivit på regeringen för att få ökade anslag till försvaret.

Det som har gjort skillnad är att Centerpartiet har haft orken att inte bara tala med alla utan faktiskt också göra upp över blockgränser och göra upp med regeringen. Där har Moderaterna, måste jag säga – även om det blir en avslutande negativ signal – tyvärr visat att man inte riktigt orkat med. Man säger att man vill tala med alla, men man känner inte att man vill göra upp med alla – så verkar det vara. Där har Centern en annan hållning. Vi har gjort upp med regeringen, och vi har en tydlig gräns mot ytterkanterna, herr talman.

Anf. 73 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr talman! Centerpartiet har den senaste tiden uppehållit sig en del vid frågor om balans, som bekant. Jag har en fråga om en skrivning man har på sin hemsida när det gäller något som vi behandlat alldeles nyligen i utskottet, nämligen nedrustning av kärnvapen.

Centerpartiet skriver att Sverige ska vara pådrivande för att reducera kärnvapenhotet och medverka till en ”balanserad” nedrustning. Min fråga, i det läge vi är i, är varför man inte formulerar sig särskilt om att Ryssland måste rusta ned sina kärnvapen, i synnerhet de taktiska, som de dessutom har ett betydligt större innehav av än USA – eller för den delen Nordkorea, vars hela innehav av kärnvapen faktiskt strider mot internationell rätt.

Man skriver också att nedrustning bara är möjlig när de länder som har kärnvapen, inklusive Ryssland och Nordkorea, är med på att göra sig av med alla sina kärnvapen och – kanske det viktigaste – kunskapen om hur man framställer kärnvapen. Det är väldigt svårt att se hur kunskap ska kunna destrueras i dagens samhälle, så detta är ett krav som kanske inte ter sig realiserbart över huvud taget.

Min fråga till Kerstin Lundgren är helt enkelt vad man menar med de här skrivningarna.

Anf. 74 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Centerpartiet står upp för drömmen om en kärnvapenfri värld. Men vi har under lång tid varit oerhört tydliga med, också i utskottet, att det är vägen via NPT som vi ska gå. Det är att stärka NPT, alltså icke-spridningsavtalet, som man ska sikta in sig på. Man ska inte gå vägen via

förbudsavtalet, för där baseras politiken på en obalanserad nedrustning där det inte är möjligt att skapa säkerhet.

Vi har en värld som ser ut som den gör, och då måste en balanserad nedrustning av kärnvapen ske. Vi vill inte hamna i ett läge där Ryssland, Nordkorea eller andra stater med auktoritära regimer sitter kvar med kärnvapen samtidigt som vi rustar ned i väst. Det är fullkomligt otänkbart från vår sida.

En balanserad nedrustning av kärnvapen inom ramen för NPT är något som vi vill se. Det hoppas jag att vi i framtiden, inte i en nära framtid men lite längre fram, kan få se hända.

Anf. 75 ARON EMILSSON (SD) replik:

Herr talman! Tack, Kerstin Lundgren, för svaret! Det var ett svar, men samtidigt bör det vara viktigt för samtliga partier i den här kammaren i Sveriges riksdag att vi har en särskilt skarp kritik mot obalanserad nedrustning åtminstone när det kommer till de icke-demokratier och diktaturer som har innehav som strider mot internationella konventioner och avtal. Nog om det!

När det gäller säkerhet och att arbeta för säkerhet på alla nivåer finns det många dimensioner. Vi har talat om cyberkrigföring den senaste tiden, och jag har en fråga om det tidigare centerpartistiska toppnamnet från Göteborg, Mikail Yüksel, som numera är partiledare i det islamistiska partiet Nyans. Han har uteslutits ur Centerpartiet, som jag förstår det, efter samröre med organisationen Grå vargarna, men man är också från det här partiet med och driver en omfattande desinformationskampanj som bland annat Myndigheten för psykologiskt försvar har varnat för. Och det är fortsatt så att centerpartistiska representanter har träffat det här partiet och har kopplingar till detta parti som är uppenbart islamistiskt.

Min fråga är hur Kerstin Lundgren kommenterar detta.

Anf. 76 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Sverigedemokraterna har haft en tjänsteman anställd i riksdagen som numera är portad från riksdagen för att han uppfattas som en säkerhetsrisk. Jag nämner namnet Putilov. Man kan bara fundera på hur den typen av kontakter hanteras. Jag noterade också att den tidigare försvarspolitiska talespersonen Richthoff har gjort uttalanden och medverkat i medier som verkligen går Rysslands ärenden. Det är tydligt bland medlemmar i och anställda hos Sverigedemokraterna.

Vi har uteslutit denne person, och vi tar tydligt avstånd från det partiet.

Anf. 77 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! När jag lyssnar på Kerstin Lundgren tänker jag på tv-programmet *Bachelorette*. I rosceremonin vet inte Lundgren riktigt vilken partner hon ska ge den sista rosen till. Men frågan är om det är något parti som egentligen vill ha rosen från Centerpartiet – inte ens Socialdemokraterna.

Inget annat parti än det förvillade Centerpartiet byter så ofta partner och politik. Lundgren vet inte riktigt vad hon vill och vem hon vill ha, men så många partner, eller ja, partier, som möjligt är målet. Ena dagen är det Socialdemokraterna som nästa dag sviks för Moderaterna. Centerpartiet, ja, det är riksdagens bachelorette!

Ena dagen bedriver ni regionalpolitik i försvarspolitiken när det gäller var det ska finnas regementen och tvingar regeringen att göra som ni vill, och nästa dag gör ni tillkännagivanden till regeringen om Nato-option. Försvarsminister Peter Hultqvist har det inte lätt!

I dag tar ni replik på Socialdemokraterna, men när Moderaterna kommer upp i talarstolen slipper de repliken.

De stora förlorarna är såklart det svenska folket. Inte nog med att de får leva med en SD-förhandlad budget tack vare Centerpartiet, utan Centerpartiets agerande skapar också osäkerhet gentemot vår omvärld när det gäller vad Sveriges säkerhetspolitiska linje är.

Nu står vi här, Kerstin Lundgren. Det är dags för den sista rosceremonin. Vilket parti ger ni er ros till när det gäller att ta ansvar för Sveriges säkerhet?

Anf. 78 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Det är intressant att kammaren får ta del av Håkan Svennelings tv-tittande och hans preferenser när det gäller detta. Låt mig säga att jag inte har sett det program som han hänvisar till, men det kanske Håkan Svenneling kan ha överseende med.

Jag förstår att Håkan Svenneling talar om rosor. Själva brukar vi nämna klöver, för det är vår partisymbol.

Herr talman! Vänsterpartiet har en spännande historia. Jag vet inte vilka blommor de delar ut eller till vem.

Vi är tydliga med att vi inte vill samverka med Vänsterpartiet, som ju tydligt har tagit ett steg ytterligare vänsterut från sin valkongress.

Vi är tydliga med att vi inte vill samverka med Sverigedemokraterna. Däremot har vi sett, herr talman, att Vänsterpartiet inte har några problem med att samverka med Sverigedemokraterna. De gör upp politik. De av-sätter regeringar för att de ogillar liberala reformer.

Vi, herr talman, gillar liberala reformer och kommer att vara beredda att arbeta intensivt för att lyckas genomföra fler sådana reformer med partier som står upp för liberala reformer. Jag tror inte att jag har sett några förslag från Vänsterpartiet som går i den riktningen. De går oftast i en helt annan färdriktning.

(Applåder)

Anf. 79 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Det är tråkigt att Kerstin Lundgren inte tar del av det tv-utbud som de flesta i Sverige tar del av, även om det kanske ibland ironiskt kallas för skräp-tv.

Det är uppenbart i Kerstin Lundgrens svar här att otydligheten från Centerpartiet består både när det gäller vilka man vill samarbeta med, hur man ser på svensk säkerhetspolitik och hur man vill göra den tydligare.

Jag håller inte på med några rosor, utan för min del är det nejlikor som gäller. Men framför allt handlar det här om att jag vill att Sveriges säkerhetspolitiska linje ska vara tydlig. Under 200 år har Sverige haft fred, men Kerstin Lundgren vill köra över det svenska folket och inte ha någon folkomröstning utan sätta dem under ett kärnvapenparaply i Nato. Problemet med Centerpartiets politik tycker jag är att det är målkonflikt på målkonflikt på målkonflikt och att man inte vet vart ni är på väg någonstans.

Det här är det som lägger grunden för den osäkerhet som ni nu skapar i svensk säkerhetspolitik. Det ansvaret bär ni.

Prot. 2021/22:67
16 februari

Utrikespolitisk debatt

Anf. 80 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Vänsterpartiet må tycka att de är ledsna och sura, och de må sticka på sin offerkofta för att Centerpartiet har varit tydliga med att säga att vi inte gör liberala reformer tillsammans med ett parti som i princip ser detta som det värsta de kan tänka sig.

Vänsterpartiet och Sverigedemokraterna har den hållningen. De ogillar båda liberala reformer. Därför har vi varit tydliga med att säga: Nej, vi samarbetar inte – vi bygger inte politik med de två partierna. Det är en tydlighet i det. Vänsterpartiet är beredda att i princip göra upp med alla. Det har Vänsterpartiet visat.

Herr talman! När regeringen bildades 2014 var det Socialdemokraterna och Miljöpartiet som kom överens, och Vänsterpartiet var också med på ett hörn. Måhända var det skälet till att man då helt plötsligt ändrade den säkerhetspolitiska linjen och skrev in att Natomedlemskap inte ska genomföras. Det var helt nytt.

Anf. 81 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Herr talman! Den ryska aggressionen mot Ukraina aktualiserar ett antal säkerhetspolitiska frågor. Som vi har hört i debatten handlar en av dem om kärnvapen och vikten av nedrustning. Centralt i det arbetet är sedan slutet av 60-talet icke-spridningsavtalet, NPT, som har bidragit till att minska världens kärnvapenarsenaler. Men i stället för att slå vakt om NPT pågår sedan 2017 intensiva försök att driva genom en FN-konvention om kärnvapenförbud.

Centerpartiet har liksom Kristdemokraterna ett starkt engagemang i nedrustningsfrågor. Men i motsats till regeringen och till den politiska vänstern ser mitt parti och Kerstin Lundgrens parti att förbudskonventionen är kontraproduktiv såvida inte samtliga kärnvapenstater plus länder som Nordkorea och Iran ansluter sig. Och där är vi tyvärr inte.

Herr talman! Om förbudskonventionen och regeringens agerande har Kristdemokraterna nyligen lagt fram ett förslag till utskottsinitiativ. Vi anser att den svenska positionen måste tydliggöras. Vi vill förhindra att regeringen på egen hand undertecknar, ratificerar och blir observatör till konventionen. För denna hållning finns en riksdagsmajoritet. Centern ingår i den majoriteten men väljer nu ändå att tillsammans med regeringens övriga stödpartier avvisa förslaget till utskottsinitiativ.

Varför står ni inte för era åsikter, Kerstin Lundgren?

Anf. 82 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Det är spännande; i utskottet ägnar vi oss just nu åt att bereda ett betänkande. Utrikesutskottet kommer att ha den här diskussionen i morgon och kommer då att kunna fördjupa det samtalet.

Kristdemokraterna har lagt fram ett förslag till initiativ i utskottet. Så är det. Vi är helt överens om att Sverige inte ska underteckna förbudskonventionen, och jag utgår från att riksdagen kommer att få debattera det när betänkandet läggs på riksdagens bord.

Däremot har vi sagt att vi kan acceptera att Sverige deltar i och lyssnar på den första konferensen om detta. Det kan vara viktigt att ha lyssnande öron i den miljön.

Vi vill inte att förbudsavtalet ska bli någon form av trampolin för att lämna NPT. NPT är centralt, och därför är det viktigt att försöka hålla i och hålla emot så att förbudsivrarna inte gör förbudskonventionen till en avhopparkonvention från NPT, så att de inte stökar till det och stör ut NPT.

I det här säkerhetspolitiska läget kommer man ändå att ha oerhört svårt att komma fram till en samsyn, till en konkret överenskommelse. Det var svårt senast. Det kommer att vara ännu svårare i detta säkerhetspolitiska läge. Därför är vi oerhört varsamma just när det gäller att inte stöka ut eller störa ut NPT-översynen som ska komma.

Herr talman! Jag hörde vad Lars Adaktusson sa. Kom ihåg att Iran precis som Sverige röstade för det här förbudsavtalet. Det är alltså en spännande samling.

Anf. 83 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Herr talman! Kerstin Lundgren försöker förklara, men det verkar inte vara enkelt. Hon säger att Sverige inte ska underteckna och inte ratificera förbudskonventionen. Ändå är det i sin ordning att regeringen, dessutom utan ett riksdagsmandat, blir observatör vid konferensen. Det är verkligen en märklig hållning, Kerstin Lundgren, särskilt med tanke på att den socialdemokratiska partikongressen tydligt har uttalat vad ett observatörskap handlar om; det handlar om att Sverige ska anslutas till förbudskonventionen. Kerstin Lundgren borde inse detta och visa att Centern vågar stå för partiets uppfattning.

Anf. 84 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Med all respekt, Lars Adaktusson, men det blir lite märkligt. I morgon kommer utrikesutskottet att formulera sin syn på ett antal motioner. Det rör också den fråga som Kristdemokraterna har lyft in i ett eget förslag till initiativ. Vi förväntar oss att det blir ett tydligt ställningstagande i utrikesutskottet och ett tydligt ställningstagande i riksdagen som klargör riksdagens hållning. Det handlar inte om Socialdemokraternas kongressbeslut utan om riksdagens hållning. Det är det vi siktar in oss på, herr talman. Och jag förväntar mig ett tydligt ställningstagande i utrikesutskottet, åtminstone om vi ska ställa oss bakom det.

Anf. 85 JOAR FORSSELL (L) replik:

Herr talman! Tack, Kerstin Lundgren, för det i stora drag mycket bra anförandet!

Jag har två frågor. Den första rör Taiwan. Ledamoten lyfte upp Taiwan i sitt anförande, om än i lite mindre omfattning än i anförandet ledamoten höll förra året. Då utvecklade Lundgren mer hur Centerpartiet vill att relationerna med Taiwan ska fördjupas och utvecklas.

Herr talman! I dag är det Litauens självständighetsdag. Litauen är ett land som går före i världen med sin utrikespolitik. Kerstin Lundgren talade i sitt anförande om att Centerpartiet vill se ett ökat demokratifokus i utrikespolitiken. Den uppfattningen delar Liberalerna. Vi skulle också vilja att Sverige följer det litauiska exemplet och inför en värderingsbaserad utrikespolitik. I Litauens fall har det bland annat inneburit fördjupade relatio-

ner med Taiwan, trots att Kina har varit upprörda. Min första fråga är ifall Kerstin Lundgren också vill att Sverige följer Litauens exempel och inför en värderingsbaserad utrikespolitik.

Min andra fråga rör det solidariska ansvar när det gäller energipolitiken som Sverige åtog sig gentemot de baltiska staterna när de blev medlemmar i EU. Om man läser hur det gick till då ser man att Sverige åtog sig att säkerställa att de länderna inte skulle bli beroende av rysk energi för sin elförsörjning utan skulle kunna använda sig av svensk elproduktion.

I dag räcker inte den svenska elproduktionen ens till våra egna behov. Jag tror att vi kommer att behöva mer kärnkraft för att kunna leverera på löftet till de baltiska staterna. Jag undrar ifall Kerstin Lundgren har en annan plan för hur vi ska klara att ta det solidariska ansvaret.

Anf. 86 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! När det gäller Taiwan står vi fast vid den hållning som vi presenterade förra året. Vi har också framfört krav i motioner, där vi bland annat lyfter fram Taiwan, om att uppgradera Business Sweden till House of Sweden, just för att tydliggöra vår nära relation med Taiwan. Vi har även varit positiva till och vill driva frihandelsavtal med Taiwan. Det råder alltså ingen tvekan om att vi står upp för det. Jag hoppas också kunna besöka Taiwan senare i vår.

Det är Litauens självständighetsdag. Jag kommer också att fira den lite längre fram. Det finns ju flera självständigheter.

Litauen gör en viktig insats. Från svensk sida bör vi vara tydliga med att stötta och stärka samarbetet med Litauen och inte skilja ut Litauen som ett litet land som gör sin egen resa. Det är viktigt att vi krokas för demokratiroster och för den demokratioffensiv som Litauen faktiskt gör. Det är i grunden värdebaserat. Det handlar om mänskliga rättigheter och om frihet – de liberala grundläggande värdena, som demokratioffensiven bör fånga in.

När det gäller energifrågan har kabeln från Sverige till de baltiska staterna varit en viktig del av solidariteten.

Självklart ska vi kunna klara det. Vi har överskott på el. Vi exporterar också el. Det är naturligtvis så. Vi måste klara det också framåt, oavsett om det är kärnkraft, vattenkraft eller vindkraft. Jag hoppas att Liberalerna inte tar över kramverksamheten när det gäller kärnkraft, som gör att man inte ser någon annan kraft.

Anf. 87 JOAR FORSSELL (L) replik:

Herr talman! Vi i Liberalerna vill också se en blandning av alla fossilfria energislag – vindkraft, kärnkraft och vattenkraft. Det är inga konstigheter där.

Däremot är det möjligen en liten överdrift när det gäller detta med att vi skulle ha ett överskott. Det är som att säga att vi har ett överskott av bostäder i Sverige, men det råkar vara så att man inte kan hitta en bostad här i Stockholm. Elen måste finnas där och då man behöver den, och vi har inte alltid tillräckligt av den. Det gör att man kan oroas för det solidariska ansvaret gentemot de baltiska staterna.

Jag undrar ifall ledamoten precis som flera andra ledamöter här i dag vill fördöma de aggressioner som Kina ägnar sig åt mot Taiwan. Då tänker jag kanske framför allt på de flygningar som Kina gör gentemot Taiwan.

Anf. 88 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Det handlar naturligtvis om att kraften måste nå fram, och där var kabeln till Baltikum viktig. Vi tillhör dem som tycker att det också är viktigt med en kabel mot kontinenten. Vi vill ju ha en energimarknad som fungerar. Då är det naturligtvis också viktigt att vi har överföringskapacitet i landet. Där är de stora bristerna, och där måste vi bygga ut.

Herr talman! Vi har inte bara exempel när det gäller vattenkraft. Det finns faktiskt också stora planer på utbyggnad av vindkraft, den förnybara kraften. Det är många som vill investera i detta. Och det är möjligt att överföra den typen av kraft till andra.

Herr talman! Sedan gäller det fördömanden av Kinas överflygningar eller att man ger sig in på Taiwans område. Självklart tycker vi att man ska säkra Taiwans område och sfär.

Anf. 89 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Under Erdoğan's styre har utvecklingen i Turkiet tagit tydliga steg i helt fel riktning. Sedan det misslyckade kuppförsocket sommaren 2016 har inskränkningarna av demokratiska fri- och rättigheter ökat lavinartat. Massarresteringar och begränsningar av yttrandefriheten har varit återkommande. Turkiet har lämnat Istanbulkonventionen om förbud mot våld mot kvinnor. President Erdoğan har uttalat en alltmer reaktionär syn på kvinnors rättigheter. Alltmer går ut på att kvinnor ska stanna hemma och föda många barn. Såklart har Erdoğan också sagt att det inte finns några hbtq-personer i Turkiet.

Den politiska oppositionen har satts under hårt förtryck. Särskilt det prokurdiska oppositionspartiet HDP attackeras dagligen. HDP är det tredje största partiet i Turkiets parlament. Trots det försöker den turkiske statsåklagaren just nu förbjuda HDP att existera som ett politiskt parti – helt emot demokratiska principer. Därtill har gripanden av politiska företrädare för HDP nått hisnande höjder – det handlar om flera tusen. Parlamentariker får sin immunitet hävd så att de kan åtalas och dömas för att tystas ned. I en annan rättsprocess, kallad Kobane case, står 108 personer åtalade för att ha uppmanat människor att demonstrera mot Turkiets inblandning i terrorgruppen IS anfall mot staden Kobane 2014. Dom faller inom kort.

Gång på gång har Europadomstolen slagit fast att Turkiet bryter mot Europakonventionen. För två veckor sedan konstaterade domstolen att det var fel att häva valda parlamentarikers immunitet. Det strider mot Europakonventionens artikel 10. Ändå fortsätter Erdoğan's regim gång på gång att bryta mot den och andra konventioner.

Även i utrikespolitiken har Turkiet varit väldigt aktiva i att skapa och blanda sig i olika konflikter. Så sent som i förra veckan hävdade utrikesministern att grekiska öar borde tillhöra Turkiet. Nyligen presenterades också rapporter om att kemiska vapen har använts i norra Irak av den turkiska militären. Det är rapporter som behöver bekräftas av oberoende internationella organ, som OPCW.

För två veckor sedan bombade Turkiet kurdiska områden i såväl Irak som Syrien. Bland annat träffades flyktingläger. Detta kan tyvärr vara början på ännu en turkisk invasion.

I oktober 2019 fick Vänsterpartiet till en viktig skärpning av Sveriges Turkietpolitik när samtliga partier i riksdagen röstade igenom Vänsterpartiets och Liberalernas förslag om att stoppa vapenexporten till Turkiet.

Beslutet ledde till att två redan beslutade affärer stoppades och att ett okänt antal påbörjade processer fick avslutas. Turkiet blev mycket irriterade över Sveriges nya hållning, och beslutet ledde sannolikt till att Sverige skärpte sin retorik även när det gällde Turkiets brott mot mänskliga rättigheter.

Turkiet ansökte om EU-medlemskap redan 1987 och är således den stat som har väntat överlägset längst på att bli medlem. Turkiet erhöll status som kandidatland 1999, men förhandlingarna påbörjades inte förrän 2005. Sverige var tidigare drivande för att Turkiet skulle få förhandla. I dag är Sverige en av de mest högljudda kritikerna inom EU till utvecklingen i landet.

Som en del av medlemskapsförhandlingarna får Turkiet ett förmedlemskapsstöd på flera miljarder euro. Utöver det har flyktigavtalet gett Turkiet 6 miljarder euro hitintills. Europeiska investeringsbanken har omfattande investeringar i landet ända sedan 1965.

Vänsterpartiet har länge kritiserat utvecklingen i Turkiet och uppmanat Sverige och EU att agera kraftfullare. EU har inte vågat agera mot Turkiet av rädsla för att Erdoğan skulle säga upp det skamliga avtalet och hindra flyktingar från att ta sig från Turkiet till Europa.

Därmed menar Vänsterpartiet i dag att Sveriges politik gentemot Turkiet måste skärpas ytterligare och att förhandlingarna och pengarna ska frysas helt. Och om *det* inte förändrar det krympande demokratiska utrymmet ska det helt avbrytas.

Herr talman! Turkiet är också den näst största medlemmen i militäralliansen Nato, men det är knappast en särskilt pålitlig medlem. Nyligen valde de att köpa ryska vapensystem. Det är detta Turkiet som den svenska högern skriker i högan sky om. Man säger att vi skulle bli säkrare om vi låg i samma Natosäng som dem.

På tal om beroende har Europas behov av rysk gas ökat oroväckande mycket. Detta gäller inte bara länder som Tyskland och Polen utan även Sverige. Statliga Vattenfall importerar ryskt uran till våra kärnkraftverk från Putins bolag Rosatom. Regeringen vill att svenska elpriser ska bestämmas av priset på rysk gas när vi ansluter oss till den så kallade europeiska gas- och energimarknaden. Och varken borgerliga eller socialdemokratiska regeringar har gjort tillräckligt för att stoppa byggandet av Nord Stream i vår ekonomiska zon.

Sverige är inte beroende av ryska gasleveranser, men regeringen har ändå gjort vår elmarknad helt prisberoende av rysk gas. Detta har gjorts utan någon som helst säkerhetspolitisk diskussion. I praktiken är det ett lika mäktigt ryskt vapen som att kunna stänga gaskranarna. Ska vi värna vår suveränitet är statlig makt över väsentlig infrastruktur avgörande. Det är avgörande för vårt totalförsvar.

En del ropar nu att Sverige ska skicka mer vapen till höger och vänster. Det kommer aldrig att göra oss eller vår värld säkrare. Det finns redan alldeles för många svenska vapen som används i krig och konflikter runt om i världen, särskilt i Jemen där tusentals barn drabbas av både våld och hunger. Att sätta upp Reuterswårds välkända fredsstaty – en knuten pistol – på världsutställningen i Dubai funkar inte när Förenade Arabemiraten samtidigt är den största mottagaren av svensk vapenexport. Det är kanske därför som den feministiska utrikespolitiken inte kvalar in i statsminister Magdalena Anderssons regeringsförklaring.

Det är just värnandet av vår militära alliansfrihet som skapar trygghet för både oss och vår omvärld. Vi har ett gott militärt samarbete med Finland. Det ska vi värna och fördjupa.

En del ropar på USA och tycker att den så kallade transatlantiska länken är lösningen. Tänk då på USA:s eget beroende av energi från Ryssland och på att USA:s lösning på Europas energiutmaning handlar om mer beroende av ohållbar gas från länder som Qatar och USA, inte om klimatomställning!

För övrigt har det första året som president gått sådär för Joe Biden. Det var svagt ledarskap när Israel bombade sönder Gaza ännu en gång. Det var ett kaosartat uttåg ur Afghanistan, som satte svenskar i fara och kostade många afghaner livet. Och vid klimattoppmötet i Glasgow vek man ned sig för urvattnade skrivningar från klimatförnekare.

Herr talman! Det är genom klimatomställning vi kan göra något bra, både för att stoppa de civila hoten från klimatförändringen och för att skapa en bättre och rättvisare värld. Om vi stoppar vårt olje- och gasberoende göder vi inte Gulfdiktaturer som köper idrottsevenemang som vapen eller stormakter med militära ambitioner både i Sydkinesiska sjön och i vårt direkta närområde.

Herr talman! Världens rikaste mår fortfarande väldigt bra. Medan pandemin har slagit hårt mot ekonomin för 99 procent av jordens befolkning har Jeff Bezos och hans tio rikaste gubbkompisar fördubblat sin förmögenhet, detta enligt hjälporganisationen Oxfam.

Vårt problem är uppenbart inte våra rikedomar utan hur de är fördelade. Det är dags att vi förändrar vår värld om vi på allvar vill stoppa den globala pandemin och den globala klimatförändringen.

Anf. 90 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Herr talman! Regimen i Venezuela har orsakat en svår humanitär och ekonomisk kris som tvingat 6 miljoner venezuelaner att fly landet. Till sammans med den internationella kontaktgruppen för Venezuela, EU och FN fortsätter Sverige sitt engagemang för en politisk förhandlingslösning i Venezuela och en återgång till den demokratiska ordningen, inklusive fria och rättvisa president- och parlamentsval.

Att förhandlingarna mellan oppositionen och regimen i Mexico City återupptas är av största vikt. Vi ser med bestörtning på regimen repression mot företrädare för oppositionen, oberoende medier och civilsamhällets organisationer. I samtliga multilaterala forum där Venezuela står på agendan arbetar Sverige för att stärka mänskliga rättigheter.

Sverige fortsätter att stödja Guaidó liksom andra aktörer i Venezuela som arbetar för en återgång till den demokratiska ordningen, inklusive fria och rättvisa president- och parlamentsval. Min fråga till Vänsterpartiet är varför inte Vänsterpartiet kan stå upp för detta arbete.
(Applåder)

Anf. 91 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Den politiska krisen i Venezuela har pågått i över tre år. Jag är väldigt oroad över att den har varat så länge och drabbat det venezuelanska folket så hårt.

Den som är ansvarig för den här krisen är president Maduro, som genom sitt agerande har skapat splittring i sitt land, vilket också har lett till

ekonomiska problem som drabbat befolkningen hårt. Jag har dock inte stöttat regeringens linje i det arbete man har gjort när man gick och erkände Juan Guaidó, som på egen hand utsett sig till president, trots att han inte hade folkligt stöd eller på något sätt hade vunnit ett val.

Problemet med regeringens politik är att sanktionerna har drabbat det venezuelanska folket hårt. Så sent som för en och en halv vecka sedan kom en rapport från FN om hur sanktionerna slår extra hårt mot kvinnor, barn, sjukvårdspersonal och personer med funktionsnedsättningar och hur urbefolkningen och de som lever i fattigdom har drabbats hårt. Det är det venezuelanska folket som lider under sanktionerna och under pandemin, och därför måste vi i stället visa dem vår solidaritet och vårt stöd.

Just nu finns det faktiskt positiva tecken i Venezuela. Förhandlingarna har till viss del tagit fart, men framför allt lyckades Maduro följa demokratin när det gäller lokal- och regionalval. Till och med i den region där Hugo Chávez hade sina röster tilläts nu oppositionen ta makten. Det tycker jag är bra.

Jag tycker att det måste finnas en linje mellan att välja mellan Guaidó och Maduro, och det hade varit bättre om den socialdemokratiska regeringen hade valt den linjen. Tyvärr har erkännandet bara lett till att förlänga den politiska krisen. Vi är inne på det fjärde året, och det venezuelanska folket har lidit svårt både under sitt eget styre och till följd av omvärldens sanktioner.

Anf. 92 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Herr talman! Håkan Svenneling ifrågasätter Juan Guaidós legitimitet. Låt mig då säga att den nationalförsamling som valdes 2015 var demokratiskt vald. Till skillnad från Nicolás Maduro deklarerades Juan Guaidó som interimspresident genom ett demokratiskt förfarande, och därigenom fick han demokratisk legitimitet i den rollen. Oppositionen i nationalförsamlingen förlängde den 5 januari 2022 Guaidós mandat med ytterligare ett år.

Sverige fortsätter att stödja Guaidó liksom andra aktörer i Venezuela som arbetar för återgång till den demokratiska ordningen, inklusive fria och rättvisa president- och parlamentsval, och jag har själv ett samtal inplanerat med Guaidó i nästa vecka. Jag hade hoppats att Vänsterpartiet skulle ha en annan syn på detta.

Anf. 93 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Vi har aldrig ifrågasatt valet av nationalförsamlingen. Vi har ifrågasatt presidentvalet 2018 som ledde till att Maduro fick ytterligare en mandatperiod. Däremot, vilket högern ofta glömmer bort, valdes Maduro på ett korrekt sätt i valet 2014.

Det jag undrar över är om utrikesministern tycker att det har gått bra i Venezuela. Här står vi, och det pågår fortfarande en politisk kris i Venezuela. Sverige har ju suttit i den internationella kontaktgruppen, och man har sagt att man ska bry sig om Venezuela och Venezuelas folk. Men i praktiken har det bara handlat om att följa USA:s pekpinnar och vara en del av hegemonin när det gäller erkännandet av Guaidó.

Vem är Guaidó? Han valdes med färre röster än Liberalerna till Sveriges riksdag! Detta visar att det inte finns något folkligt stöd för honom.

Han var talman i nationalförsamlingen, men det gör honom inte till president.

Oppositionen har gått vidare. De har lämnat Guaidó bakom sig. Det är västvärlden som håller fast vid sin kille. Det tycker jag att Ann Linde borde sluta med.

Anf. 94 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Det var en utmärkt replikväxling och en briljant och adekvat fråga som utrikesministern ställde till Vänsterpartiet. Jag säger till Vänsterpartiet som jag sa till Sverigedemokraterna tidigare: Jag tror att man borde beklaga en del positioner man intar, och jag tycker också att Svennelings svar när det gäller Venezuela ger anledning att gå hem och revidera en del positioner.

Jag tänkte dock inte uppehålla mig så mycket vid Venezuela, ej heller kring synen på Ukraina. För om nu Ukraina utsätts för ett storskaligt väpnat angrepp, utöver det krig Ryssland redan för i östra Ukraina och den illegala annekteringen av Krim, tror jag att omvärlden gör klokt i att fundera igenom hur vi på alla sätt kan stödja Ukraina.

Vänsterpartiet uppmanade Sverigedemokraterna att prata med sina Europaparlamentariker. Jag uppmanar, herr talman, Vänsterpartiet att prata med sin partigrupp i Europaparlamentet. Malin Björk brukar tämligen ofta hamna rätt. Men den partigrupp som Vänsterpartiet är en del av, med kommunister och annat löst folk, lade ned sina röster eller röstade emot paketet i går.

Sanningen är den, herr talman, att Vänsterpartiet står på samma sida som Sverigedemokraterna i Europaparlamentet när det gäller stödet för Ukraina. Där finns en klar förbättringspotential, herr talman.

Anf. 95 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag håller med Hans Wallmark. Jag är verkligen inte stolt över flera av vänstergruppens företrädare i utrikespolitiken. Det har gått så långt att Vänsterpartiet tillsammans med våra nordiska systerpartier – Vänsterförbundet och danska Enhetslistan – har tagit tag i det här och själva utsett en egen ersättare i Europaparlamentets utrikesutskott, nämligen vår Europaparlamentariker Malin Björk, just för att hon hamnar rätt.

Jag tycker att Europaparlamentet är en väldigt dålig institution när det gäller att bedriva utrikespolitik. De hamnar ofta konstigt och fel och tar upp felaktiga frågor. Men nu är det som det är, och när man nu gör om i Europaparlamentet har vi helt enkelt valt att sätta en representant där, och det gör vi för att vi inte vill bli företrädda av halvgalna irländare med independent-mandat.

Jag ska ändå rätta Wallmark när det gäller omröstningen. Det var faktiskt betydligt fler företrädare från ECR-gruppen, som Sverigedemokraterna tillhör, och ID-gruppen som så att säga röstade för Putins regim genom att rösta emot eller lägga ned sina röster när det gäller resolutionen om Ukraina.

Jag har haft god kontakt med Malin Björk och konstaterat att det här är en resolution som handlar om ekonomiskt stöd till Ukraina. Jag tror att ekonomiskt stöd till Ukraina är otroligt viktigt i det här läget. Kriget har pågått sedan 2014. Det är lång tid, och det kan pågå i lika många år till. Då är ett ekonomiskt och demokratiskt stabilt och säkert Ukraina mycket star-

kare för en stor folkvilja och motståndskraft än om de här hybridattackerna från Ryssland får fotfäste. Det är därför vi behöver stödja Ukraina ekonomiskt.

Jag tror inte på de militära linjerna om att vi ska leta i överskottsfrörråd efter en gammal uniform att skicka ned till Ukraina. Jag tror inte att det kommer att hjälpa det ukrainska folket särskilt mycket.

Anf. 96 HANS WALLMARK (M) replik:

Herr talman! Skillnaden mellan Vänsterpartiet och Moderaterna är väl att vi ser det existentiella hotet mot Ukraina. Därför menar jag att man behöver hela paletten.

Jag tycker att det är utmärkt att Håkan Svenneling ändå tar avstånd från var Vänsterpartiets partigrupp i Europaparlamentet hamnade i omröstningen i går. Det är klädsamt.

Jag kan också fortsätta att berömma Håkan Svenneling och Vänsterpartiet. Svenneling var ju själv den som för ett antal utrikespolitiska debatter sedan initierade en utsträckt hand om att vi borde tillsätta en kommission när det gäller Gui Minhai och Dawit Isaak. Det har vi genomfört i Sveriges riksdag, med stöd från en mängd andra partier. Det visar att det också finns ett värde i att vara ett samlingsparti.

Låt mig avslutningsvis få ställa ett par frågor. Ni vill bli en del av en regering med Socialdemokraterna. Hur funkar detta med er syn på världsavtal, det vill säga nej, inget samarbete med Nato, att inte ha en Natoambassadör i Bryssel? Vad kommer Vänsterpartiet att kräva för att bli ett regeringsbärande parti tillsammans med Socialdemokraterna och Miljöpartiet?

Anf. 97 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Det var spännande frågor. Det är kul om Moderaterna tror att vi på vänstersidan kommer att vinna valet den 11 september och därigenom bilda regering tillsammans. Det hoppas jag sker, men det är lite förvånande att Wallmark stöder detta.

Det vi kommer att kräva får vi såklart återkomma till, men det är helt uppenbart att det finns skillnader i Vänsterpartiets och Socialdemokraternas utrikespolitik. Dem får vi försöka överbrygga, med goda erfarenheter från våra andra nordiska grannländer där vi har haft ett gott samarbete.

Men det kommer att vara tydligt att Vänsterpartiet kommer att ha krav också på det utrikespolitiska området för att sätta oss i en regering. Jag skulle inte bli förvånad om ett av de kraven handlar om att Sverige ska arbeta aktivt för kärnvapenedrustning runt om i världen.

Anf. 98 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Jag är lite nyfiken. Står Vänsterpartiet bakom den solidariska säkerhetspolitiken, den unika svenska solidaritetsförklaringen att om ett EU-land, ett nordiskt land, angrips av Ryssland står inte Sverige neutralt? Hur ser på Vänsterpartiet på detta?

Jag vill också höra om Vänsterpartiet anser att EU är Sveriges viktigaste utrikespolitiska arena.

Vi har diskuterat den militära alliansfriheten i tidigare debatter. Jag är naturligtvis också intresserad av att höra vilka det är förutom Vänsterpartiet, Socialdemokraterna och Miljöpartiet som tycker att den militära

alliansfriheten bidrar till fred och stabilitet? Den 17 december kom ett förtydligande från Kreml där jag hörde Putin säga att Nato skulle rulla tillbaka till där man befann sig 1997. Det var deras linje, och det är vad Kreml vill uppnå. Är det också något som Vänsterpartiet vill driva för att uppnå fred och stabilitet eftersom Nato utgör ett hot och militär alliansfrihet ger trygghet, stabilitet och fred i vår del av världen?

Anf. 99 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Det var många frågor. Vi får se om jag hinner med dem alla.

Solidaritetsförklaringen som Kerstin Lundgren hänvisar till finns bland annat i Lissabonfördraget, artikel 42.7. Vänsterpartiet var motståndare till att införa Lissabonfördraget eftersom det bidrog till EU:s ökade överstatlighet.

Däremot anser Vänsterpartiet att vi ska vara solidariska med i första hand de nordiska länderna och bistå varandra om Sverige eller något av länderna hamnar i konflikt eller krig, drabbas av en naturkatastrof eller dylikt. Vi tycker också att vi har ett ansvar gentemot övriga Europa, men det är inte så att vi har uttryckt det exakt. Det är också tydligt vad artikeln i Lissabonfördraget innebär.

Nej, EU är inte Sveriges viktigaste utrikespolitiska arena, utan det är Förenta nationerna, FN, som borde vara det. Det är där vi borde lägga mer fokus på att komma överens med andra länder just därför att hela världen är med. Jag tycker att det är uppenbart att det är för mycket fokus på EU, och det har skapat en utrikespolitik i Sverige som inte bryr sig tillräckligt mycket om Afrika, om Latinamerika och om utvecklingen i stora delar av Asien. Det har blivit för mycket Europa i svensk utrikespolitik.

Jag tror att den militära alliansfriheten har tjänat Sverige väl. Den har också inneburit att Sverige har haft 200 år utan krig. Det tror jag att det svenska folket är nöjt med.

När det gäller Nato och Rysslands nu återuppväckta intresse för Warszawapakten handlar det om 90-talets och det tidiga 2000-talets misslyckande i fråga om faktisk reell nedrustning. Warszawapakten upplöstes, och det borde också ha skett med Nato när det var möjligt.

Anf. 100 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr talman! Det här blir intressant. Jag hör att Vänsterpartiet inte ser EU som Sveriges viktigaste utrikespolitiska arena. Det är värt att notera för många.

Jag frågade om den unika svenska solidaritetsklausulen. Där hörde jag faktiskt inte ett svar. Jag hörde en hänvisning till artikel 42.7 i Lissabonfördraget, som Vänsterpartiet var emot. Men jag hörde inte den gemensamma syn som riksdagen angav i samband med försvarsbeslutet 2009, som är en del av solidaritetspolitiken. Den uttalar att om en konflikt, en kris eller ett krig inträffar i något av våra nordiska grannländer eller i EU kommer Sverige inte att stå passivt. Hur står Vänsterpartiet där?

Anf. 101 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag tyckte att jag svarade på frågan tydligt. Precis som framgick av vår följdmotion i samband med totalförsvarsbeslutet står vi bakom linjen att Sverige ska hjälpa till. Men jag tror att det är farligt att

göra som en del borgerliga politiker gör, nämligen dra en parallell mellan Natos artikel 4 – 5, tack, man blir alltid osäker på om det är 4, 5 eller 6 – och Lissabonfördragets artikel 42.7. Det är en sak om det är kris, och det är en annan sak om det är krig. Det gör att Sveriges militära alliansfrihet har tjänat oss väl genom att ingen kan uppfatta det som att vi inte vill vara alliansfria.

Precis som jag sa i mitt inlägg tycker vi att försvarssamarbetet med Finland är bra. Vi vill fortsätta att värna det, fördjupa det och utveckla det tillsammans med våra finska motparter.

Anf. 102 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Herr talman! I kölvattnet av ett alltmer auktoritärt Ryssland finns i grunden en politisk enighet om att det svenska försvaret ska stärkas samtidigt som samarbetet med andra demokratier och med Nato ska fördjupas. Vänsterpartiet avviker som vi hörde nyss från denna uppfattning. Partiets syn verkar vara att FN och Finland ska bistå Sverige vid ett eventuellt militärt angrepp.

Herr talman! Detta är verklighetsfrånvänt och naivt – men inte bara det. Att avbryta allt samarbete med Nato, som Vänsterpartiet vill, vore direkt ansvarslöst. Det skulle undergräva den militära förmågan, och det skulle radera möjligheterna att på sikt försvara Sverige.

Jag påstår inte, herr talman, att Vänsterpartiet på det sättet vill spela Moskva i händerna. Ändå är det vad partiet gör, Håkan Svenneling.

Lika illa blir det när Håkan Svenneling i en debattartikel i GP skriver att samarbete med Nato ”ökar spänningar i vårt närområde”. Formuleringen skulle kunna vara hämtad från de ryska trollfabrikerna och visar att Vänsterpartiet inte kan skilja på grundläggande rätt och fel.

Ansvaret, Håkan Svenneling, för Europas allvarigaste säkerhetspolitiska kris på decennier ligger inte på de självständiga stater som väljer att samarbeta med den västliga försvarsalliansen. Ansvar ligger till 100 procent i Moskva. Säg gärna det tydligt och klart, Håkan Svenneling!

Anf. 103 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att rätta Lars Adaktusson. Vänsterpartiet vill öka försvarsanslagen och har drivit det under lång tid. Vi lade om vår försvarspolitik redan 2012.

Sedan tycker jag att det är klart lomhört av Lars Adaktusson att inte lyssna på Sveriges överbefälhavare när han säger att ett militärt angrepp mot Sverige är osannolikt. Det är det som varit Vänsterpartiets linje och det som överbefälhavaren upprepat gång på gång under den här krisen. Det är fortfarande osannolikt med ett militärt angrepp mot Sverige.

Ja, Lars Adaktusson, du har rätt – det är Putin och Kremregimen som är ansvariga för det försämrade säkerhetspolitiska läget och den politiska situation vi befinner oss i. Jag tror att det är viktigt att ha två saker i huvudet när man pratar om Kreml.

Ryssland vill alltid att vi ska befinna oss i ett osäkert tillstånd. Det kommer inte att finnas någon magisk lösning på den här krisen som att om man viftar med en trollstav eller har en magisk formel kommer allt att lösa sig. Ryssland gillar när det är osäkert och gråzon. Vi kommer att befinna oss i den här gråzonen under lång tid framöver, så länge Putin har makten i Ryssland.

Det är därför vi måste stödja den demokratiska oppositionen i Ryssland, den riktiga oppositionen. Den finns inte i några partier, för dem stänger Putin bara ned, utan det är aktivister som kämpar för ett annat Ryssland. Det skulle göra vårt närområde säkrare om Ryssland blev mer demokratiskt.

Det är det som är problemet med Nato. Lars Adaktusson hänvisar föredömligt till vår debattartikel, som är formad av Vänsterpartiets politik under lång tid. Nato bidrar till att öka spänningarna. När man ökar sina truppbidrag i Norge eller vill ha fler amerikanska soldater i Danmark bidrar det till att försämra säkerhetsläget i Sveriges närområde, och det är jag djupt oroad över. Därför är jag emot ett svenskt Natomedlemskap, och därför är jag emot att Sverige närmar sig Nato så som vi gör.

Anf. 104 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Herr talman! En auktoritär och hotfull regim i Moskva och en militär upprustning som Europa inte sett på decennier – det ställer krav på realistiska politiska bedömningar, och det ställer krav på ansvarstagande. Det Håkan Svenneling levererar nu är en exposé av verklighetsfrånvända resonemang och aningslösa förhoppningar.

Vänsterpartiets säkerhetspolitiska förtroendekapital är sedan kommuniståren mycket lågt, och det blir i ljuset av den senaste tidens agerande från partiet ännu lägre. Det är, herr talman, inte bara beklagligt. Det är riktigt illa.

Anf. 105 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Vänsterpartiets säkerhetspolitiska linje har länge varit tydlig. Vi säger att Ryssland är ett säkerhetspolitiskt hot – men först och främst mot alla i Ryssland som motsätter sig regimen och som inte passar in i det samhälle som Putin vill bygga.

För hbtq-personer, feminister, urfolksföreträdare, miljörelser och vänsteraktivister är den egna regimen ett dagligt säkerhetshot. Man upplöste förra året MR-organisationen Memorial. Man har haft förfalskade val till statsduman, och Navalnyj har blivit både förgiftad och skickad till arbetsläger.

Därutöver har Ryssland en imperialistisk politik som utgör ett direkt hot mot befolkningen i flera grannländer, främst Ukraina, Georgien, Moldavien och länderna i Centralasien. Det har vi under det senaste året sett många prov på, som jag kan räkna upp.

I tredje hand utgör Ryssland ett säkerhetspolitiskt hot mot oss, men det är fortfarande osannolikt.

Anf. 106 JOAR FORSSELL (L) replik:

Herr talman! Jag har tre frågor till ledamoten Svenneling.

Jag vill börja med frågan om Ukraina. Vänsterpartiet som parti och era ledamöter stod bakom det ekonomiska paket som man röstade om i går i EU-parlamentet. Det är positivt. Samtidigt säger Svenneling här i talarstolen att Vänsterpartiet är emot att hjälpa Ukraina på det sätt som Ukraina kan tänkas behöva, till exempel med vapen. Det är egentligen vapenexporten som Vänsterpartiet vänder sig mot.

Jag ser en väg framåt. Om det skulle visa sig att den svenska lagstiftningen inte tillåter att vi hjälper Ukraina med vapen ser jag som en väg

framåt att vi i stället hjälper Ukraina med finansiella medel för att köpa vapen. Det skulle kunna vara ett sätt att komma runt detta och hjälpa Ukraina. Jag undrar om Vänsterpartiet i Sveriges riksdag skulle kunna ställa sig bakom ett förslag om ekonomiskt stöd till Ukraina som kan användas till att köpa vapen.

Vänsterpartiet pratar gärna om fattigdomen i världen. Det är ett engagemang som vi delar. Jag vill också lyfta människor ur fattigdom, och det mest effektiva sättet att göra det är ju genom allmän och lika äganderätt och genom handel, fri handel. Vänsterpartiet brukar vara emot olika frihandelsavtal som debatteras, men jag undrar vilka nya frihandelsavtal Vänsterpartiet skulle vilja se eftersom handel lyfter människor ur fattigdom. Det är min andra fråga.

Min tredje fråga handlar om det som Svenneling sa i replikskiftet med Centerpartiet. Han sa att Nato borde ha upplösts precis som Warszawa-pakten. Det är en hårresande jämförelse på många sätt, men jag undrar vilka andra organisationer som Vänsterpartiet är emot och som Svenneling vill upplösa. Är det EU? Är det WTO? Är det Nordiska rådet eller någon annan organisation som Vänsterpartiet är eller har varit emot? Vilka vill Svenneling upplösa?

Anf. 107 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Här har vi ett rejält och digert frågebatteri från Joar Forssell.

När det gäller Ukraina menar jag att det tjänar oss väl att ha en strikt vapenexport. I förlängningen vill vi ha en värld fri från vapen. Det är ju ett väldigt idealistiskt och fint mål, och det är en lång resa kvar innan vi är där. Men den utgångspunkten skiljer sig ändå mycket från Liberalernas utgångspunkt, som ofta är att så fort det finns en kris vill ni skicka dit ett Jasplan.

Det är väl det som gör att jag värnar den strikta exportlagstiftningen och inte ser framför mig att vi ska försöka runda den på något sätt. Det ska i stället prövas mot gällande lagstiftning. Då är det ju så att om stater befinner sig i krig, vilket Ukraina och Ryssland gör sedan 2014, är det ett hinder som är svårt att passera.

När det gäller fattigdomen är det viktigt med handel för att motverka den. Det som varit problemet är orättvisan i många av de handelsavtal som finns, till exempel möjligheter för företag att stämna stater, som haft väldigt negativa effekter på en hel del utvecklingsländer. Det finns bra frihandelsavtal. Det inomafrikanska frihandelsavtalet tycker jag är ett alldeles utmärkt avtal när det gäller att skapa utveckling på den afrikanska kontinenten. Problemet har varit att det är en viss form av nykolonialism i de handelsavtal som EU har varit inblandat i.

När det gäller Nato är det såklart en ganska speciell ståndpunkt att vi tycker att det ska upplösas. Jag har lite svårt att se hur Vänsterpartiets partiprogram skulle kunna få effekten att Nato upplöses av sig självt för att vi skriver det. Men vad jag kan komma på är det den enda organisation som vi anser ska upplösas. Jag tycker att man ska se den skrivningen i vårt nu gällande program som en tydlig vink till 90-talet när Warszawa-pakten upplöstes och det fanns nedrustningsavtal på bordet. Det gör det tyvärr inte riktigt nu, men vi behöver komma tillbaka till ett läge i utrikespolitiken där det blir tal om nedrustning och militär säkerhet tillsammans.

Anf. 108 JOAR FORSSELL (L) replik:

Herr talman! Säg att det visar sig, som det nu verkar göra, att striden om den europeiska säkerhetsordningen och rätten för varje land att bestämma sin egen utrikes- och säkerhetspolitik står i Ukraina och Ukraina behöver vapen för att kunna försvara sig och i förlängningen kunna försvara också oss. Då är det ju märkligt om Vänsterpartiet har invändningen att vi inte ens kan ge pengar, finansiellt stöd, om det skulle kunna användas för att köpa vapen.

I går röstade Vänsterpartiet för att ge finansiellt stöd till Ukraina. Om det visar sig att Ukraina använder de pengarna till att bland annat inhandla vapen hoppas jag att Vänsterpartiet inte backar och plötsligt kommer att vara emot att EU stöder Ukraina i den här mycket svåra stunden. Det handlar ju om att stödja också den europeiska säkerhetsordningen. Den som inte står på Ukrainas sida står på Kremls sida.

Jag kan konstatera att vi är oeniga om Nato, men jag fick inte svar på vilka nya frihandelsavtal Håkan Svenneling vill se mellan Sverige och övriga världen.

Anf. 109 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Jag hinner nog inte svara på den sista frågan, kan jag säga direkt.

Det viktigaste är att få ett stabilt Ukraina för att Ukraina ska få en bra motståndskraft. Vi vet att sedan Zelenskyj gick ut och sa att det finns ett hot om en rysk invasion har den ukrainska ekonomin fått ett jätteslag. Utländska investeringar har försvunnit, och en massa länder har dragit sig därifrån. Sverige har inte varit ett av de länderna, utan vi har snarare bidragit med ökat stöd. Vi röstar för detta i Europaparlamentet, som Joar nämner. Detta tycker jag är otroligt viktigt för att skapa ett motståndskraftigt och stabilt Ukraina. Vi ser också demokratiska reformer, motverkande av korruption och så vidare som viktigt.

Problemet med svenska vapen är att de dyker upp lite här och var. Vi har sett dem i IS händer, och vi har sett dem i länder som omfattats av FN:s vapenembargo – för att inte tala om Libyen, där vi bombade ett land sönder och samman för att sedan plötsligt upptäcka att det än i dag, tio år senare, är kris. Detta är problemet när svenska vapen används utomlands på det sätt som Liberalerna vill.

Anf. 110 LARS ADAKTUSSON (KD):

Herr talman! Vid sidan av Kina och Iran utgör Ryssland i dag det allvarligaste hotet mot internationell fred och säkerhet. Vad Vladimir Putin och hans regim är kapabla till råder det ingen tvekan om. Vi ser det med skrämmande tydlighet i dessa dagar, och vi har sett det tidigare. Angreppet på Georgien 2008, mordandet i östra Ukraina och annekteringen av Krim 2014 inledde den skamlösa erövringspolitik vars fortsättning vi nu bevittnar.

Med den militära styrkeuppbyggnaden och hoten mot Ukraina har den ryska regimen för avsikt att radera den europeiska säkerhetsordningen och statuera exempel. En självständig stat ska kuvas. Nationers rätt att på egen hand besluta om tillhörighet och framtid ska underordnas rysk intressesfär. Putin döljer inte sina avsikter: att försvaga EU och Nato, att sätta stopp för

att fler länder ansluter sig till samarbetena, att fullfölja sitt ryska imperiebygge.

Herr talman! Militär upprustning och truppsammandragningar formade i kniptång runt Ukraina är inte ett begränsat hot. Ryssland hotar Europa, i dess helhet. Därför är det centralt att ansvaret för detta placeras där det hör hemma – hos förbrytarna i Kreml.

Lika centralt är det att medlemsländerna i Europeiska unionen, liksom i Nato, förblir enade i fördömandet av Ryssland och i stödet till Ukraina – med försvarsmateriel, med defensiva vapen om det är möjligt och med ekonomisk och humanitär hjälp. Är det någon gång som EU:s medlemsländer bör tala med en röst i utrikespolitiken är det nu. Är det någon gång som ord måste följas av handling är det när vår gemensamma säkerhet hotas.

Kristdemokraterna har vid flera tillfällen välkomnat Sveriges bilaterala försvarssamarbeten, med exempelvis Finland, USA och Storbritannien. Samtidigt har vi framhållit att garantier om hjälp utifrån vid ett militärt angrepp endast går att få genom ett fullt medlemskap i Nato. Av detta och andra skäl borde Sverige för länge sedan ha varit medlem av den västliga försvarsalliansen. Socialdemokratisk oförmåga och splittring har dock blockerat frågan.

Enligt regeringen skulle ett Natomedlemskap skapa osäkerhet och förändra den säkerhetspolitiska doktrinen. I själva verket är det tvärtom. Ett medlemskap skulle förtydliga Sveriges linje och ge fördragsfästa garantier om hjälp utifrån. Att regeringen prioriterar husfriden i det egna partiet framför Sveriges nationella säkerhet är ett vågat och långt ifrån nödvändigt risktagande.

Herr talman! Vid sidan av Ryssland är utvecklingen i Folkrepubliken Kina djupt oroande. Som ett resultat av politiskt fattade beslut stärks kommunistpartiets makt på bekostnad av människovärde, demokrati och ekonomiska reformer. På senare år har religionsförföljelsen intensifierats, mot kristna och mot muslimer. I Xinjiangprovinsen torteras och hjärntvättas en miljon uigurer. I Hongkong förföljs och fängslas oppositionella med hjälp av Kinas ökända säkerhetslagar. I det självständiga Taiwan hotas friheten och demokratin av Pekingregimens militära uppvisningar och krigshot.

Parallellt växer regimens globala aptit. Inom högteknologi och infrastruktur görs gigantiska investeringar för att stärka kommunistpartiets makt.

Herr talman! I Mellanöstern utgör Iran en destruktiv och destabiliserande faktor. Vi ser det i Jemen och Syrien, och vi ser det i Libanon och Irak. Vi ser det i diktaturregimens aldrig sinande stöd till jihadister och terrorister. Vi ser det i de ständiga hoten om att utplåna Israel och det judiska folket.

Inte minst av detta skäl behöver Israel vårt stöd. Kristdemokraterna välkomnar de förbättrade bilaterala relationerna mellan Sverige och Israel. Samtidigt understryker vi vikten av att sju förlorade år i de svensk-israeliska relationerna nu måste följas av handling. Det kan ske genom ett aktivt svenskt engagemang för Abrahamavtalen, och det kan ske genom att flytta Sveriges ambassad från Tel Aviv till Jerusalem, som är Israels huvudstad.

Herr talman! Nyligen offentliggjorde organisationen Open Doors årets sammanställning över de länder där det i dag är svårast att leva som kristen. Av världens 2,3 miljarder kristna förvägras i dag över 300 miljoner att

fritt praktisera sin tro. Från att ha varit ett avgränsat problem har förföljelsen av kristna blivit ett allvarligt globalt problem. Från Mexiko i väster till Indonesien och Indien i öster pågår övergreppen i detta nu.

Regeringens reaktion på detta är ointresse och likgiltighet. I utrikesdeklarationen nämns inte religionsförföljelse. Engagemang och politiska förslag lyser med sin frånvaro, precis som de gjort under två hela mandatperioder. Till detta kommer en fortsatt vägran att erkänna det armeniska folk-mordet 1915 och folk-mordet på assyrier, syrianer och kaldéer 2014.

Ann Linde, vilket svek detta är mot kristna ursprungsbefolkningar. Vilket misstag det är att tåga. Tystnad uppmuntrar den som plågar, aldrig den som plågas, skriver fredspristagaren Elie Wiesel. Av den insikten uppmanar jag utrikesministern och regeringen att ta till sig.

Anf. 111 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Herr talman! Ett generöst bistånd behövs i en värld präglad av covid-19-pandemin, demokrati på tillbakagång och klimatförändringar som slår hårt mot de människor som är mest sårbara. FN:s mål är inte ett tak utan en nivå alla länder bör sträva efter att uppnå. Exempelvis gav även vårt grannland Norge under 2020 mer än 1 procent av sin bni som bistånd.

Vår internationella solidaritet ger oss respekt och inflytande. Flera internationella organisationer lyfter fram Sveriges bidrag som centrala för deras verksamhet.

Hur ska KD kunna försäkra att enprocentsmålet blir kvar i ett samarbete inom det högerkonservativa blocket, med M och SD som kraftigt vill skära ned biståndet?

Anf. 112 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Herr talman! Som utrikesministern vet är Kristdemokraterna ett engagerat och involverat parti när det gäller internationellt bistånd. Det har varit en av kristdemokraternas och Kristdemokraternas viktigaste frågor under hela vår existens. Vi står för internationell solidaritet med fattiga och utsatta i den fattiga delen av världen. Vi står för solidaritet med dem som av olika anledningar behöver en hjälpsam hand.

Detta finns det i vårt parti inga som helst förslag om att ändra. Tvärtom bedömer jag att stödet för Kristdemokraternas biståndspolitik inom partiet är starkare än det kanske varit tidigare.

Vi har ingen som helst avsikt att överge den positionen. När det gäller vad som kommer att hända i eventuella kommande förhandlingar är det naturligtvis omöjligt att uttala sig i dag. Det vi vet är att i de kontakter som hittills har förevarit mellan Sverigedemokraterna, Moderaterna och Kristdemokraterna har det funnits förståelse för Kristdemokraternas uppfattning, och vi har också lyckats hävda enprocentsmålet i de samtalen.

Anf. 113 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Herr talman! Det är just därför jag tar upp frågan, för jag vet hur engagerade KD och inte minst KD:s medlemmar runt om i landet är när det gäller biståndsfrågorna. Det ska KD och KD:s medlemmar ha all respekt för. Jag undrar om Lars Adaktusson kan lova att KD inte kommer att rösta för en budget som överger enprocentsmålet.

Anf. 114 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag tackar utrikesministern för att hon tilltror mig att kunna utfärda ultimatum å mitt eget partis vägnar. Jag har nog inte riktigt den positionen, och det vore dumt av någon kristdemokratisk företrädare att garantera något inför eventuella kommande regeringförhandlingar.

Men det väljarna vet, och det som Socialdemokraterna och andra vet, är var vi står i den här frågan. Ni vet också att vi i den här riksdagen är beredda att kämpa för enprocentsmålet. Det har vi visat tydligt, inte minst under den här mandatperioden.

Anf. 115 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Om man ska göra som Hans Wallmark vill ska man väl börja med att berömma Lars Adaktusson, Gudrun Brunegård och Jakob Forssmed för att de stod upp för enprocentsmålet i den budget som tyvärr vann riksdagens stöd. Det var åtminstone bra för biståndet.

Nu till ämnen där vi inte håller med varandra. De flesta av oss vill ju uppnå en värld fri från kärnvapenhot. Till och med de fem kärnvapenstaterna, P5, uttalade i början av januari att ett kärnvapenkrig aldrig kan vinnas utan bara leda till jordens förstörelse.

Men detta verkar inte gälla Kristdemokraterna. Tvärtom är ni arga över att regeringen avser att åka som observatör till mötet om FN:s kärnvapenkonvention, som är undertecknad av 59 länder världen över.

Sverige är långt ifrån ensamt om att åka som observatör, även om vi tyvärr inte har undertecknat konventionen än. Det gör även Norge, Finland, Tyskland och Schweiz. Men Kristdemokraterna har lagt fram ett utskottsinitiativ för att försöka stoppa Sveriges deltagande. Troligtvis åker det dock på stryk vid morgondagens utskottsmöte.

Men det så kallade P5 är inte de enda länder som har kärnvapen. Lars Adaktusson hörs ofta med rätta oro sig för Nordkoreas innehav och Irans försök att skaffa sig kärnvapen. Samtidigt glömmer han gärna bort ett land som under lång tid motarbetat implementeringen av en kärnvapenfri zon i Mellanöstern. Landet är Israel, eller, som Lars Adaktusson brukar säga, Mellanösterns enda demokrati.

Men så värst demokratisk är inte Israels politik, i vart fall inte mot palestinier. Nu har ytterligare en människorättsorganisation, Amnesty, slagit fast att Israel delar upp människor enligt apartheidprinciper. Det gäller både palestinier i det ockuperade Palestina och palestinier med israeliskt medborgarskap. Amnesty kräver att Internationella brottmålsdomstolen ska utreda brotten och ställa de ansvariga till svars.

Jag undrar varför Lars Adaktusson försvarar Israels kärnvapen.

Anf. 116 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Herr talman! Israel är inte ett i alla avseenden perfekt land. På samma sätt som det finns anledning att kritisera Sveriges agerande kan det finnas anledning att kritisera Israels. Men som grund för en seriös kritik duger inte den rapport från Amnesty som Håkan Svenneling hänvisar till. Den är ofullständig. Den är obalanserad, och den är närmast en partsinlaga för BDS-rörelsen och de krafter som svartmålar Israel.

Hur kan en seriös människorättsorganisation i en sådan här rapport fullständigt bortse från Israels legitima säkerhetsbehov? Israel är bokstavligen omringat av internationella terrororganisationer och diktaturregimer

som inget hellre vill än att utplåna både Israel och dess befolkning. Hur kan Amnesty bortse från att undersökning efter undersökning visar att den arabiska minoriteten inte vill lämna Israel, eftersom deras tillvaro där är långt mycket bättre än någon annanstans i Mellanöstern?

Det är många som med Håkan Svenneling och Amnesty angriper Israel för att det är en judisk stat. Ändå var just detta ett av huvudsyftena med FN:s delningsplan 1947. Israel sa ja till den planen, trots att den också inkluderade en palestinsk stat, men arabvärldens ledare sa nej.

Den som talar om apartheid och Israel i samma mening diskvalificerar sig själv från seriös debatt och relativiserar den svarta befolkningens svåra lidande i Sydafrika.

Anf. 117 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr talman! Det är på det sättet Israelkramarna argumenterar: Eftersom det finns ett säkerhetshot mot Israel som stat – vilket är helt sant och riktigt och något som alla av oss håller med om – har Israel rätt att begå vilka brott som helst mot mänskliga rättigheter inom Israel eller inom de områden i Palestina som Israel ockuperar. Men så är det inte. Detta måste man få kritisera.

När jag reste till Israel för första gången för många år sedan började vi med att besöka den arabiska och palestinska minoriteten i Israel. Jag blev redan då förfärad över hur de inte får bygglov och kontinuerligt diskrimineras inom den israeliska statsförvaltningen. Sedan reste jag till det ockuperade Palestina och fick se det våld som palestinska barn och pojkar dagligen utsätts för vid checkpoints, vid trakasserier, vid råder och så vidare. Detta är MR-brott, Lars, och det måste du också våga stå upp för!

Genom att inte se detta utan i stället dra ned Amnesty, som är en trovärdig organisation, försöker du dölja Israels brister.

Anf. 118 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Herr talman! Häromdagen publicerade The Economist ett demokratiindex, där världens länder rangordnas när det gäller demokrati och mänskliga rättigheter. Varje år utvärderas alla länder på samma sätt efter strikta kriterier.

Av 20 länder i Mellanöstern rankas 17 som diktaturer. Samtidigt får Israel det bästa betyget hittills och rankas på plats 23 av alla 167 länderna. Detta innebär att Israel får högre betyg än exempelvis Spanien, de baltiska staterna, Portugal, Italien, Belgien och USA. Säger inte detta allt, Håkan Svenneling? Israel är en stabil demokrati, inte någon apartheidstat.

Anf. 119 JOAR FORSSELL (L):

Herr talman! Tack till alla för en mycket god debatt!

Vi i Sverige har en hel del att vara stolta över. Vi är såklart långt ifrån klara, men vi är en förebild när det gäller klimat, demokrati och jämställdhet. Men det finns också saker som vi borde skämmas över. Sveriges historia av neutralitet i tider då ont stått mot gott är ett exempel på det. Den gamla svenska neutralitetslinjen måste bytas mot en värderingsbaserad politik där vi aldrig viker oss i försvaret av den liberala demokratins värderingar.

Herr talman! I vår absoluta närhet finns Litauen. Det är ett litet land som är ekonomiskt beroende av öppenhet mot omvärlden, en väl utvecklad demokrati och en förebild i utrikespolitiken.

Man har trots sin relativa litenhet valt en värderingsbaserad utrikespolitik. I deras fall ytrar det sig bland annat genom att Litauen inte viker sig för den kinesiska diktaturens mobbarfasoner. Som ett exempel har de öppnat en de facto-ambassad i Taiwan. Det borde egentligen vara en självklarhet.

Herr talman! Det här är en penna, det här är ett papper och här sitter Andreas Norlén – och Taiwan är ett eget land. Man kan gilla det eller inte gilla det, men rent statsvetenskapligt är det sant. Taiwan har ett folk, det finns ett territorium och det finns en fungerande stat. Det går inte att komma runt oavsett vad man tycker om det.

Dessutom är Taiwan världens åttonde bäst fungerande demokrati. I samma undersökning placerar sig Sverige på fjärde plats. Länder som Australien, Schweiz, Nederländerna och Kanada placerar sig strax efter Taiwan.

Om vi hade fört en värderingsbaserad utrikespolitik hade vi följt i Litauens spår i fråga om Taiwan. Relationerna mellan våra länder, folk och företag borde fördjupas. Alla länder har rätt att besluta om sin egen utrikespolitik, så även Sverige och Litauen. Tredjelands åsikt, i detta fall Kina, är irrelevant.

Som liberal blir man ständigt ifrågasatt av tyckare från vänster som menar att det inte finns några fria val. Jag brukar erkänna att det inte finns några helt fria eller helt ofria val. Alla val är influerade av något. Men det finns mer eller mindre fria val, och jag menar att vi måste kämpa för att alla människor ska vara mer fria.

I fallet med Taiwan är jag rätt säker på att landets folk skulle vara tveksamt om frågan om självständighet ställdes i dag. Det militära hotet från Kina gör deras val ofritt. Om frågan i stället skulle vara ”Skulle ni om det inte förelåg risk för ett militärt angrepp från Kina vilja att Taiwan utropade självständighet?” är jag rätt övertygad om att svaret skulle vara ja.

Taiwans folk har rätt att välja sin egen framtid i fria och demokratiska val. Vår plikt som demokrater är att stödja detta och motverka det som gör valet mindre fritt, som till exempel Kinas inflytande och militära hot.

Efter att ha sagt det här, som egentligen är rena självklarheter, blir jag inte förvånad om Kinas ambassad skickar ett upprört mejl. De brukar göra det. De försöker få oss folkvalda politiker att dansa efter deras pipa. Jag tänker inte dansa efter deras pipa, och jag tycker inte att någon annan demokrat ska göra det heller.

Herr talman! Jag betackar mig för den typen av brev som Kinas ambassad och ambassadören Cui Aimin skickar. Skicka inget mer hotfullt brev, för det är ändå under min värdighet att svara. Kina har inget med våra relationer till andra demokratier att göra. Vi är en demokrati, och här säger och tycker alla vad de vill. Vi kommer att fortsätta fördöma Kinas fortgående brott mot mänskliga rättigheter. De arga breven börjar bli lite pinsamma och får faktiskt hela diktaturen att se rätt löjlig ut.

Jag tycker synd om dem som arbetar på Kinas ambassad och måste leva under diktatorn Xi Jinpings och kommunistpartiets förtryck. Jag kommer att kämpa för att de i framtiden får leva i frihet och demokrati.

Herr talman! Dessutom bör Kinas diktator ställas inför rätta för de ohyggliga brott som diktaturen har begått mot bland annat uigurerna.

Herr talman! Allt detta – Taiwan, Litauen och Kina – utgör goda exempel på vad en värderingsbaserad utrikespolitik skulle kunna innebära. Men att sätta människans rättigheter, yttrandefrihet, självägande, rättssäkerhet och alla andra delar av den liberala demokratin i första rummet stannar såklart inte där.

Biståndspolitiken måste verka för demokrati i alla lägen. Frihandeln måste öka så att fler får äganderätt och lyfts ur fattigdom. Den feministiska kampen för lika rättigheter och möjligheter för män och kvinnor måste spridas till hela världen. Regeringen borde som princip inte delta i stora idrottsevenemang eller andra jippon i icke-demokratier. Klimatfrågan måste lösas tillsammans med andra, EU-samarbetet ska fördjupas och Sverige ska självklart gå med i Nato.

Man varken kan eller bör hålla sig neutral mellan demokrati och diktatur och i frågan om frihet eller ofrihet. Vi måste ha en värderingsbaserad utrikespolitik.

Herr talman! Just nu hotas den europeiska säkerhetsordningen av Rysslands aggression mot Ukraina. Ansvarvilar helt och hållet på Kreml, Putin och Ryssland. Ukraina har rätt att besluta om sin egen utrikes- och säkerhetspolitik. Mycket har redan sagts om detta under dagens debatt, men jag vill ändå slå fast några saker.

Till att börja med vill jag slå fast att Sverige bör gå med i Nato så snart det går. Vi var det första parti i Sveriges riksdag som ställde detta krav, och jag är glad att fler anslutit sig.

En värderingsbaserad utrikespolitik skyr inga medel för att försvara vår liberala demokrati och vår säkerhetsordning. Om Ukraina ber om stöd måste Sverige stödja på alla vis vi kan. I går röstade EU-parlamentet om ekonomiskt stöd, och SD var det enda svenska parti som röstade nej. Sverige ska självklart vara positivt till EU:s stöd.

Om Ukraina begär andra former av hjälp från Sverige, till exempel logistikstöd, sjukvårdsstöd eller militär materiel inklusive vapen, ska vi också stå till förfogande. Om det visar sig att den svenska lagstiftningen står i vägen ska vi i stället bidra med ekonomiska medel som möjliggör vapeninköp. Att Storbritannien och inte vi själva skickat svensktillverkade Carl Gustaf är ganska pinsamt.

Herr talman! Det pågår redan ett krig i Ukraina, och den ryska aggression som redan uppvisats är tillräcklig för att motivera mycket tuffa sanktioner. Den som inte står på Ukrainas sida står på Moskvas, Kremels och Putins.

Herr talman! Rysslands agerande mot Ukraina är inte någon isolerad händelse. Tvärtom bygger det på revanschism och är en del av deras långsiktiga strategi att destabilisera omvärlden och utöka Rysslands territorium. Det går inte att bara samtala Kreml till rätta. I deras värld är det ett nollsummespel där båda parter inte kan vinna.

Därför måste alla åtgärder finnas på bordet. En värderingsbaserad utrikespolitik ryggar varken för att skicka vapen till Ukraina eller för att stänga Ryssland ute från det digitala betalningssystemet Swift om så skulle behövas. Sverige bör principiellt ställa sig bakom varje sanktion som föreslås.

Herr ålderspresident! Sverige bör ändra sin utrikespolitiska doktrin till en värderingsbaserad, där vi aldrig viker oss för mobbare och antidemokrater och alltid försvarar de liberala värdena överallt.

Prot. 2021/22:67
16 februari

Utrikespolitisk debatt

Anf. 120 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Herr ålderspresident! Att EU är Sveriges viktigaste utrikes- och säkerhetspolitiska arena är en position som Socialdemokraterna och Liberalerna delar. Det hörde vi i dagens debatt att Sverigedemokraterna inte ställer upp på.

Hoten mot demokrati, mänskliga rättigheter och rättsstatens principer har ökat i vår region och globalt. Därför behövs ett starkt EU mer än någonsin. Nästa år ska Sverige dessutom vara ordförande i EU för tredje gången. Vi kommer att lyfta frågan om rättsstatens principer och mänskliga rättigheter.

Hur ser Liberalerna på att ingå i ett högerkonservativt regeringssamarbete där det EU-fientliga SD är största eller näst största parti och kommer att få proportionellt inflytande över utrikes- och säkerhetspolitiken?

Anf. 121 JOAR FORSSELL (L) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar utrikesministern för en bra fråga.

Det stämmer att Liberalerna vill se ett kraftigt fördjupat EU-samarbete. Vår vision för framtiden är till och med att ha en europeisk federation.

Man kan konstatera att de flesta stora problem i utrikespolitiken inte kan lösas av Sverige ensamt utan måste lösas gemensamt med andra likasinnade. Där är EU, precis som utrikesministern slår fast, vårt absolut viktigaste verktyg i utrikespolitiken.

När det gäller regeringsfrågan kan jag börja med att konstatera att oavsett om det blir en högerkonstellation eller en vänsterkonstellation som styr efter valet kommer den att vara beroende av antingen Vänsterpartiet eller Sverigedemokraterna, som båda är kritiska till EU-samarbetet. Inget av dessa partier vill ingå där.

Jag och Liberalerna vill se en borgerlig regering som lutar liberalt, herr ålderspresident. Vi vill inte bara se en högerregering eller en borgerlig regering som värnar om äganderätt, som vill öka frihandeln och som tror på människans egen drivkraft och så vidare. Skälet till att vi inte bara vill ha en borgerlig regering utan också vill att den ska luta liberalt är att vi oroar oss för att om Liberalerna inte finns med i ett sådant samarbete riskerar regeringen att kantra åt det andra hållet.

Vi vill se en borgerlig regering som genomför liberala reformer, men detta kan inte göras om vi har en borgerlig regering med understöd bara av Sverigedemokraterna, Kristdemokraterna och Moderaterna. Sverigedemokraterna är inte ett borgerligt parti utan bedriver i många fall en vänsterekonomisk politik, och dessutom har de sitt välkända förflutna och sin EU-kritik. Liberalerna behövs så att en borgerlig regering inte kantrar åt fel håll.

Anf. 122 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag undrar hur långt Liberalerna vill gå för att stödja ett högerkonservativt block, särskilt med tanke på att SD kan bli det största partiet i den konstellationen. Kommer Liberalerna att kunna vara

en del av ett sådant block om man inte slår fast att EU är vår viktigaste utrikes- och säkerhetspolitiska arena?

Anf. 123 JOAR FORSSELL (L) replik:

Herr ålderspresident! Tack, statsrådet, för frågan!

Som i alla sammanhang och alla politiska samarbeten kommer det såklart att finnas röda linjer. Jag ser det inte som att man ska få inflytande efter sin storlek. Så funkar inte politiska samarbeten, som utrikesministern väl känner till. Så funkade inte januariavtalet. Det var ett givande och tagande, där Socialdemokraterna kanske fick mycket men inte riktigt så mycket som Socialdemokraternas storlek egentligen borde ha gett. På samma sätt fungerade allianssamarbetet tidigare, med ett givande och tagande.

Det är ofta eller egentligen alltid så att ju mindre partierna är, desto större inflytande får de eftersom det är rösten på marginalen som räknas. Det är det 175:e mandatet. I Socialdemokraternas fall är det Amineh Kaka-bavehs röst som räknas. Den ledamotens inflytande är kanske opropor-tionerligt utifrån den enskilda plats som hon innehar, men hon behövs för att Socialdemokraterna ska kunna sitta vid makten.

Anf. 124 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr ålderspresident! Joar Forssell lyfte fram Litauen som ett gott exempel, och det gör han med visst fog. Litauen har haft framgång på många områden i utrikespolitiken. Men det finns ett område där Litauen är känt för att inte vara så framstående, och det är hbtq-personers rättigheter. Där ligger man verkligen i botten. Det var till och med så att en Europaparlamentariker från Joar Forssells egen grupp uttalade att hbtq-personer är per-versa.

Jag undrar helt enkelt: Hur ser Joar Forssell, som vill motverka mobbare och antidemokrater, på denna del av Litauens utrikespolitik och på de egna Europaparlamentarikerna?

Anf. 125 JOAR FORSSELL (L) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Håkan Svenneling, för frågan! Det är klart att det är fruktansvärt. Så ska man inte uttrycka sig, och den typen av politik ska man inte föra.

För mig handlar en värderingsbaserad utrikespolitik om att skydda människans rättigheter, vilka alla grundar sig på liberal teori – människans rätt till sin egen kropp och människans självägande. Med den följer rätten att älska vem man vill, rätten att säga vad man vill, rätten att äga, rätten att skriva vad man vill och rätten att inte få sin personliga eller ekonomiska sfär inskränkt av staten.

Allt detta följer av att människan äger sig själv. Det spelar ingen roll vilken människa det är. Varje människa har och ska ha rätt att bestämma över sig själv, och ingen har rätt att bestämma över någon annan i grunden. Det är helt självklart att liberaler står för dessa principer. När jag pratar om en värderingsbaserad utrikespolitik är det dessa principer jag menar att vi ska försvara. Jag menar att vi måste försvara dem i alla länder, överallt och alltid, och jag fördömer dem som inte gör det.

Det är klart att jag kan hitta exempel på vänsterpersoner som har sagt klandervärda saker eller exempel på vänsterregeringar och vänsterregimer i världen som gör mycket klandervärda saker. Detta känner såklart leda-

moten Svenneling till. Vi har debatterat det tidigare. Det gör inte att jag tror att Håkan Svenneling står för sådana saker. På samma sätt hoppas jag att vi kan hålla denna debatt på en hyfsat hög nivå. Jag tror, herr ålderspresident, att ledamoten väl känner till Liberalernas långa historia av att stå upp för hbtqi-personers rättigheter, både i Sverige och i utlandet.

Prot. 2021/22:67

16 februari

Utrikespolitisk debatt

Anf. 126 HÅKAN SVENNELING (V) replik:

Herr ålderspresident! Jag är glad över Joar Forssells stora engagemang, och jag tycker att det är bra att den liberala gruppen har slängt ut Viktor Uspaskich efter uttalandet att hbtq-personer är perversa. Det tycker jag är en naturlig följd av den typen av uttalanden. Detta visar dock att även goda liberaler helt plötsligt kan finnas i gruppen i Europaparlamentet och göra den typen av uttalanden.

Även om man lyfter fram Litauens förtjänster tror jag att det är bra att ibland nyansera och se var länder brister. Vi hade en intressant och bra överläggning med det litauiska utrikesutskottet, men det var uppenbart att det fanns tydliga nationalistiska krafter i deras utskott och i en del andra utskott som vi har träffat. Därför hoppas jag att det är med de glasögonen som Joar Forssell analyserar Litauens utrikespolitik, när han ser dem som ett gott föredöme.

Anf. 127 JOAR FORSSELL (L) replik:

Herr ålderspresident! Självklart är det så. Det som jag har försökt säga och som jag tror att jag sa är att Litauen är ett föredöme i att de har valt att ha en värderingsbaserad utrikespolitik där värderingar sätts framför andra intressen och att de vågar stå upp för värderingarna även om det blir lite tufft och jobbigt, som i fallet med Kina. Därför är det ett bra exempel, och det är detta exempel som jag vill att Sverige ska följa.

Jag har mycket kritik mot en hel del politik som förs i Litauen, precis som jag har mot alla länder, inklusive Sverige. Jag misstänker att om man träffar Sveriges utrikesutskott kommer man att upptäcka att det finns vissa krafter som är EU-motståndare, andra krafter som är mer nationalistiska och några som har gjort tveksamma uttalanden om det ena eller det andra.

De värden jag står för är de liberala värdena, och där kommer jag och alla riktiga liberaler alltid att försvara alla människors rätt att vara precis den de själva vill vara.

Anf. 128 MARIA FERM (MP):

Herr ålderspresident! Under ett valår tenderar vi att rikta våra blickar inåt och fokusera på de inrikespolitiska frågorna, och det är bra och nödvändigt. Men då är det värdefullt att en dag som denna få stanna upp och påminnas om att vi är en liten del av en större värld, att våra utmaningar är gemensamma och att vi är beroende av varandra.

Låt mig börja med den oerhört allvarliga situationen mellan Ryssland och Ukraina. Rysslands aggression mot Ukraina strider mot folkrätten och utgör en allvarlig kränkning av Ukrainas statssoveränitet och en utmaning av den europeiska säkerhetsordningen. Det är viktigt att EU nu fortsätter att visa enighet, och Sverige behöver tillsammans med EU vara berett att sätta in kraftfulla och verkningsfulla sanktioner mot Ryssland med målet att deeskalera konflikten och stötta Ukraina.

Situationen är allvarlig, och vi behöver visa solidaritet med de människor vars liv och vardag påverkas enormt på grund av detta geopolitiska maktspele.

EU annonserade nyligen ett krispaket till Ukraina. Det är positivt. EU bör fortsätta att bistå Ukraina med bland annat humanitärt stöd. Och Sverige bör fortsätta att bistå Ukraina genom Sidas reformarbete som syftar till att stärka respekten för mänskliga rättigheter, minska landets miljöpåverkan samt främja demokrati och hållbar utveckling.

Detta allvarliga säkerhetsläge har också gjort det tydligt hur viktigt det är att satsa på förnybart i Sverige och i EU för att inte vara beroende av stater som Ryssland för energitillförseln. I dag kommer en fjärdedel av oljan, nästan hälften av kolet och nästan hälften av den fossila gas som används i EU från Ryssland.

Under januari till november 2021 kom 51 procent av Sveriges import av anrikat uran från Ryssland enligt SCB. Det är Vattenfall som köper in kärnbränsle till Ringhals från ett dotterbolag till ryska Rosatom, som också utvecklar kärnvapen. De har varit inblandade i giftmord på en rysk ex-agent, och styrs i förlängningen av Putin.

Endast 10 procent av svenska folket tycker att det är positivt att importera anrikat uran från Ryssland. Det är inte så konstigt med tanke på att Ryssland redan i dag har utnyttjat fossila gas för politiska påtryckningar. Och vi har inga garantier för att uranet inte kommer att användas som en liknande bricka i det säkerhetspolitiska spelet.

För oss gröna är analysen glasklar. Den säkerhetspolitiskt mest strategiska och dessutom den miljö- och klimatmässigt mest hållbara vägen framåt är att bygga ut det förnybara i Sverige och i EU.

Miljöpartiet vill att Sverige ska hålla fast vid sin säkerhetspolitiska linje och alltså fortsätta vara alliansfritt. Det är viktigt att samarbeta med andra stater, men det är en helt annan sak att ingå i en militärallians med gemensamma försvarsförpliktelser. Att stå fri från militära allianser ökar våra möjligheter att föra dialog och att bidra till avspänning inte minst i vårt närområde.

Det långsiktiga målet med utrikes- och försvarspolitikerna är för oss global nedrustning, inte att ingå under ett kärnvapenparaply.

På många sätt har Sverige gått före och visat vägen när det gäller till exempel den feministiska utrikes- och utvecklingspolitiken och ett effektivt och hållbart bistånd. Det ska vi fortsätta med.

Att ta ansvar i utrikespolitiken innebär att klara av att ta klimatförändringarna på allvar och att driva på för en snabb grön omställning av våra samhällen samtidigt som vi möter ett säkerhetspolitiskt läge där gränsen mellan krig och fred börjar bli alltmer oklar. Det kräver att vi blir bättre på att se helheten, ta angrepp mot vår demokrati på allvar och göra allt vi kan för att minska utsläppen.

Vi ser redan nu att klimatförändringarna både förvärrar existerande konflikter och driver fram nya. Svält, förstörda vattentäkter och kampen om sinande naturresurser är bara några exempel. I en värld där klimatkriser leder till fler krig, katastrofer, människor som lever med brist på mat och människor som tvingas på flykt är global solidaritet helt central.

Kriget i Jemen, förtrycket i Palestina, förföljelser i Myanmar och talibanernas maktövertagande i Afghanistan är exempel där Sverige kan och bör agera.

De humanitära behoven ökar. Aldrig förr har så många människor varit på flykt som i dag. Vi gröna vill att Sverige ska vara ett humanitärt föredöme som aktivt ska bidra till att rädda liv och lindra nöd. Miljöpartiet arbetar aktivt för att biståndet inte ska urholkas. Biståndet ska gå till människor som lever i fattigdom. Det ska aldrig gå till att finansiera militära insatser eller villkoras med avvísningar. Sveriges bistånd ska vara hållbart, stärka demokratin och rusta samhällen för att minska fattigdom och utsatthet, möta klimatutmaningen, motverka korruption och driva på för fred och stabilitet i världen i linje med de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030. Sverige ska stå fast vid enprocentsmålet för svenskt bistånd.

Under vår tid i regeringen beslutade vi också att fördubbla det svenska klimatbiståndet till 15 miljarder fram till 2025 jämfört med 2019. Världens fattigaste bär minst skuld men drabbas hårdast av klimatförändringarna. Solidaritet med världens alla människor är en hörnsten i den gröna ideologin. Och vi vill att Sverige ska fortsätta att vara ett föregångsland genom att stötta utvecklingsländer i deras utveckling och deras genomförande av Parisavtalet.

Inskränkningarna i demokratiska och mänskliga rättigheter har ökat under pandemin, och regeringar i flera länder använder pandemin som ett tillfälle att förtrycka och tysta oliktankande. Sverige ska vara en röst för demokrati, för yttrandefrihet och för respekt för alla människors fri- och rättigheter. Det fria ordet hotas i allt fler länder. Palestinska journalister fängslas, miljöaktivister i Amazonas hotas, fängslas och mördas och i Polen blir det svårare för kvinnor att göra abort.

Tillgången till kärnvapen utgör ett av de allvarligaste säkerhetshoten i vår tid med potential att fullständigt utplåna mänskligheten och annat liv på jorden. Därför driver vi kraftfullt att Sverige ska ansluta sig till FN:s konvention om ett globalt kärnvapenförbud. Sverige ska bidra till militär nedrustning i världen och bör stoppa vapenexporten till diktaturer. Dagens möjligheter till undantag för sådan export måste avskaffas eller begränsas kraftigt. Vi vill också skärpa reglerna för följdleveranser, och vi vill se ett internationellt förbud mot utveckling, tillverkning och användning av dödliga autonoma vapensystem.

Herr ålderspresident! Nu mer än någonsin behöver världen gemensamt kraftsamla för att tillsammans möta våra globala utmaningar. Det kräver mod, en genomtänkt och effektiv politik och framtidstro. Vi kan möta dessa utmaningar tillsammans. Sverige behöver omvärlden, och omvärlden behöver Sverige.

Anf. 129 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Herr ålderspresident! En av regeringens tre viktigaste prioriteringar är att öka takten i klimatomställningen. Klimat- och miljökrisen är akut. Vi måste drastiskt minska utsläppen och främja ett globalt grönt omställningsarbete och möjliggöra nödvändiga anpassningsåtgärder.

En av mina prioriteringar i utrikespolitiken kommer att vara klimat och säkerhet. Sverige driver redan på internationellt inom Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa, i FN och i EU för att gemensamt bättre förstå, hantera och bromsa effekterna av klimatförändringarna.

Under vårt ordförandeskap i OSSE kunde ett beslut fattas om de utmaningar som klimatförändringarna medför. Tack vare Sveriges pådrivande roll har nu OSSE fått ett mandat att arbeta förebyggande mot klimatförändringarnas påverkan på säkerhet i regionen.

Hur vill Miljöpartiet integrera klimat och säkerhet i utvecklingssamarbetet i konfliktmiljöer?

Anf. 130 MARIA FERM (MP) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar utrikesministern för frågan. Detta är en otroligt viktig aspekt och en väldigt central del av klimatförändringarna också. Om vi inte gör någonting för att hejda klimatkrisen kommer vi att leva i en brutalare och osäkrare värld. Dessa saker följer varandra väldigt nära. Det är därför otroligt viktigt att sammankoppla dem.

Detta leder mig till att säga att det som utrikesministern nämnde i utrikesdeklarationen kring klimat och säkerhet och att Sverige tar en aktiv del i det på olika sätt var positivt. Vi ser nämligen redan nu att väldigt många av de stora konflikter som vi ser runt om i världen är en följd av brist på naturresurser. Det har tidigare kanske varit en utdragen torka eller liknande som också påverkar säkerheten och förmågan att samarbeta.

Därför är en av de absolut viktigaste frågorna, som är en följd av säkerhetsutmaningar och klimat kopplade till varandra, det faktum att vi behöver mer av global solidaritet. När vi alltså ser de utmaningar eller de konflikter som kommer att bli allt vanligare i takt med att klimatförändringarna breder ut sig, även om vi lyckas hejda dem så mycket vi kan, behöver vi också i större utsträckning hjälpa varandra, såklart genom bistånd och genom att vi snabbare hejdar klimatförändringarna men även genom andra säkerhetspolitiska aspekter som kommer att bli vanligare. Och där behövs det ett gemensamt agerande i världen.

Anf. 131 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik:

Herr ålderspresident! I det arbete vi gjorde för att OSSE skulle kunna fatta det här beslutet togs det fram en rapport med hjälp av bland andra Sipri. Rapporten visade att det i OSSE-området finns 42 så kallade hot spots där klimatförändringar kan leda till direkta konflikter.

Detta är en fråga jag hoppas att man ska kunna ta upp på olika sätt vid den FN-konferens som kommer att hållas i Stockholm den 2–3 juni och som kallas Stockholm + 50. Bland annat tidigare miljöpartistiska ministrar har varit drivande för att få konferensen till stånd, och jag hoppas att vi kan få hjälp och stöd från Miljöpartiet och de kontakter man har i civilsamhället och miljörelsen för att göra den till en framgång för Sverige och för miljön.

Anf. 132 MARIA FERM (MP) replik:

Herr ålderspresident! Yes, självklart kommer Stockholm + 50 att vara otroligt viktig i det här arbetet. Som utrikesministern lyfter är det Miljöpartiet som har jobbat fram och förberett den här konferensen under sin tid i regeringen, så vi ser definitivt fram emot att kunna samarbeta och få konferensen att bli konkret och leda till någonting.

Anf. 133 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr ålderspresident! Jag har några frågor till Maria Ferm, som ju är ny i utrikesdebatten.

Nu när Miljöpartiet inte längre är en del av regeringen är det intressant att höra om Miljöpartiet har en hållning i frågan om Hongkong. Hongkong är ett av de utsatta områden där Kina går hårt fram för att stänga ned, fängsla och bryta upp den demokratiska rörelsen. Man vill stänga Hongkong som demokratifönster i Kina.

Från riksdagens sida har vi uttalat att det rättshjälpsavtal som Sverige tecknat borde avslutas till följd av att den rättsordning som i dag finns i Hongkong inte är densamma som när vi tecknade avtalet. Vill Miljöpartiet ställa sig bakom vårt krav att rättshjälpsavtalet ska sägas upp, eller står Miljöpartiet fast vid sin tidigare hållning?

Jag är också nyfiken på och vill höra om Miljöpartiet nu, som ett parti fritt från regeringen, är beredda att stå bakom kravet att ändra det Business Sweden-kontor vi har i Taipei till ett House of Sweden i Taipei. Det vore intressant att veta, herr ålderspresident.

Slutligen undrar jag om en solidarisk säkerhetspolitik inte är en rimlig hållning om man talar om solidaritet. En solidarisk säkerhetspolitik måste väl innebära någonting. Är Miljöpartiet beredda att ingripa militärt om det uppstår en konflikt i vårt närområde i EU?

Anf. 134 MARIA FERM (MP) replik:

Herr ålderspresident! Tack för välkommandet in i utskottet och i debatten, Kerstin Lundgren!

Mig veterligen har vi inom partiet inte beslutat om att ändra någon linje sedan vi lämnade regeringen, vare sig kring Hongkong eller kring Taipei och de specifika besluten. Det betyder inte att vi inte kan komma att göra det, men det är ingenting jag kan göra under själva debatten. Det är i stället någonting vi kommer att gå igenom.

När det gäller en solidarisk säkerhetspolitik är vi, som jag uttryckte i mitt anförande, väldigt tydliga med vår hållning: Vi vill inte att Sverige ska ingå i Nato eller att Sverige ska vara en del av kärnvapenallians. Vi tycker samtidigt att EU är en otroligt viktig arena för samarbete, och när det gäller försvarssamarbete har Sverige till exempel samarbete med Nato. Sverige har även ett väldigt nära samarbete och genomför övningar med Finland, vilket vi tycker att man ska göra. Det är inte så att vi utesluter andra typer av samarbeten internationellt, och vi har många gånger varit med och deltagit i och fattat beslut om sådana.

Anf. 135 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Herr ålderspresident! Jag hoppas väl då på att Miljöpartiet har en utvecklingspotential när det gäller synen på rättshjälpsavtal i Hongkong och att stötta demokratikämparna i Hongkong, liksom när det gäller ett House of Sweden i Taipei. Taiwan behöver nämligen vårt stöd.

Jag är dock ändå lite fundersam gällande frågan jag ställde om den solidariska säkerhetspolitiken. Vi har en unik svensk, uttalad solidaritetsklausul: Om det händer något i Norden eller i EU kommer Sverige att ställa upp. Den solidaritetsklausulen är naturligtvis viktig, för det är en signal till omvärlden att vi är beredda att agera även militärt. Blir något av våra

grannländer angripet kommer svensk militär att verka. Är Miljöpartiet beredda att agera där?

Anf. 136 MARIA FERM (MP) replik:

Herr ålderspresident! Det är ett beslut som är fattat och helt enkelt ett faktum. Miljöpartiet har under många år varit med och påverkat och tagit fram försvarspolitiken, i gott samarbete med många andra partier. Totalförsvarsbesluten är såklart en del av det. Detsamma gäller det faktum att vi är med i Europeiska unionen, och jag tycker att det är en viktig arena. Både totalförsvarsbeslutet och EU-samarbetet är alltså helt enkelt faktum.

Anf. 137 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Herr ålderspresident! Låt även mig välkomna Maria Ferm till utskottet!

Jag välkomnar också att hon i sitt anförande talar om vikten av att visa solidaritet med Ukraina. Samtidigt noterar jag att det finns ett scenario som Miljöpartiet inte talar om, nämligen hur säkerhetsläget i Europa hade sett ut i dag om Ukraina hade varit medlem av Nato. Natos stabiliserande roll kan inte överskattas, och det vore bra om Miljöpartiet kunde släppa sina gamla föreställningar om Nato och se verkligheten så som den faktiskt ser ut.

Att Miljöpartiet har djupt rotade föreställningar även när det gäller kärnkraften framgick av den debattartikel i Aftonbladet häromdagen som Maria Ferm var en av undertecknarna av. Ryssland står för mer än hälften av Sveriges import av anrikat uran. Maria Ferm skriver att Kristdemokraterna blundar för detta faktum.

Herr ålderspresident! Vi kristdemokrater står upp för svensk säkerhet. Just därför vill vi inkludera kärnkraften i EU:s taxonomi. På det sättet skapar vi förutsättningar för en grön omställning och minskade utsläpp av växthusgaser. På det sättet minskar vi beroendet inte bara av rysk gas utan också av ryskt uran. Ett nej till kärnkraft innebär de facto ett ja till rysk gas. Ett nej till Nato innebär att det ryska hotet kvarstår.

När ska Miljöpartiet släppa sina ideologiska låsningar och se verkligheten så som den ser ut, Maria Ferm?

Anf. 138 MARIA FERM (MP) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar även Lars för välkommandet till utskottet – och för frågan. Jag tycker att det är jätteviktigt att vi diskuterar energipolitiken och säkerhetspolitiken och tar det på allvar.

Däremot kan jag inte hålla med om att det faktum att man inkluderar kärnkraft eller gas i taxonomin på något sätt skulle leda framåt säkerhetsmässigt. Det innebär ju ett ännu längre beroende av ryskt anrikat uran, med de följer det har. Vi är nu smärtsamt medvetna om vad som ganska snabbt kan hända om Ryssland väljer att använda sin makt över Europas energitillförsel på det sättet.

Det är ju ganska tydligt att förnybart är det som säkerhetsmässigt är det mest hållbara. Detta råkar också vara det bästa för klimatet och miljön samt det som i dagsläget är billigast att gå fram med.

Jag kan tycka att det är ett större problem att till exempel Moderaterna har sagt nej till hälften av Sveriges satsningar på vindkraftverk – annars skulle vi ha haft en mycket bättre energisituation i Sverige den här vintern.

Detta är någonting som inte leder framåt över huvud taget utan går ut över vanliga människors plånböcker och vår gemensamma miljö och framtid.

Prot. 2021/22:67
16 februari

Utrikespolitisk debatt

Anf. 139 LARS ADAKTUSSON (KD) replik:

Herr ålderspresident! Vi har ju sett Miljöpartiets politik under sju år i regeringsställning. Vi har sett hur partiets kampanj mot kärnkraften faktiskt har bidragit till att öka Sveriges beroende av gas, olja och kol. Det är så läget ser ut under den här vintern. Notan har Miljöpartiet skickat till svenska folket.

I stället för att arbeta konstruktivt har Miljöpartiet med sina ideologiska låsningar gjort att Sverige står mer sårbart i det osäkra läge som råder. Frågan kvarstår: När ska Miljöpartiet inse att ju mer vi underlättar för europeisk kärnkraft, desto snabbare minskar vi vårt beroende av Ryssland?

Anf. 140 MARIA FERM (MP) replik:

Herr ålderspresident! Det Lars Adaktusson säger stämmer faktiskt inte. Den energipolitik som har drivits i Sverige under ganska många år handlar ju om en bred överenskommelse. Miljöpartiet var en del av den, men vi var väl sju partier som kom överens?

Tanken med detta har hela tiden varit att ha stabila och långsiktiga spelregler. Under denna period har två reaktorer stängts, men det skedde därför att de inte var lönsamma. I dag har vi ett läge där det är ännu mindre lönsamt om man skulle fundera på att bygga ett nytt kärnkraftverk. Till exempel Finland är smärtsamt medvetna om detta; de får hjälp av Ryssland med att bygga dessa nya kärnkraftverk.

Samtidigt har vi en vindkraftsrevolution, som vi på något sätt inte ska hoppa på, som kan leda till en mycket mer kostnadseffektiv och miljömässigt mycket bättre energiförsörjning. Den kommer att vara hållbar över tid, och vi kommer att kunna exportera till andra länder. Det här är absolut vägen framåt, både säkerhetsmässigt och miljömässigt.

Anf. 141 OLLE THORELL (S):

Herr ålderspresident! Samtidigt som vi inleder den andra halvan av debatten återupptas Försvarsberedningens arbete i det allvarliga läge som råder. En av dem som deltar där är han som borde stå här nu, nämligen Kenneth G Forslund, vår ordförande i utrikesutskottet. Han deltar alltså inte här, men han har bett mig att framföra en hälsning till ledamöterna och en förhoppning om en spänstig debatt.

Herr ålderspresident! Hela världen står nervöst på tå och väntar på nästa drag. Kommer ryska trupper att utöka invasionen av Ukraina, och kommer de att utöka den till hela landet eller delar av det? Hur kommer Belarus att vara inblandat? Kommer Putin att våga riskera det extremt höga pris som det kan innebära om Ryssland fortsätter sin aggression? Kommer EU, Nato och det övriga världssamfundet att fortsätta stå eniga? Vad kan lösa situationen?

Inte på flera decennier har säkerhetsläget varit så här allvarligt i Europa. Barn i Sverige kommer oroliga hem från skolan och frågar sina föräldrar: Kommer det att bli krig nu? Frågorna är många, och ingen har alla svar. Det har inte heller jag, men några saker vet jag.

Det är Ryssland som är den aggressiva parten. Det är Ryssland som hotar andra länder med våld. Det är Ryssland som ifrågasätter inte bara

den europeiska säkerhetsordningen utan hela den världsordning som har byggts upp efter världskriget och under kalla kriget. Det är Ryssland som redan har ockuperat delar av grannländerna Georgien och Ukraina.

Jag vet att det är Ryssland som kväser opposition internt och fångslar både journalister och politiker som misshagar dem. Det är Ryssland som ligger bakom förgiftningar, mord och mordförsök på ryska oppositionella i andra länder.

Jag vet att det inte är Nato som är den aggressiva parten här. Den propaganda som Ryssland sprider går ut på att moder Ryssland är det stackars offret som omringas av fiender och att USA och deras lydiga europeiska lakejer utgör ett existentiellt hot mot ett Ryssland som bara försvarar sig självt och illa behandlade rysktalande minoriteter i omgivande länder.

Jag vet att dessa påståenden är desinformation – en del av statsstödd rysk hybridkrigföring. Jag önskar verkligen att gemene man i Sverige förstår att det vi nu ser utspela sig är ett informations- och propagandakrig där kampen om verklighetsbilden kan avgöra om Europa rycks in i ett krig eller inte.

Jag vet några saker till.

Jag vet att folkrätt och internationell lag gäller i alla länder. De mänskliga rättigheterna gäller alla människor i alla länder, utan undantag.

Jag vet att länder har rätt att själva besluta vilka allianser de ingår och vilka säkerhetsarrangemang de vidtar. Länders storlek och styrka ger dem inte makt att bestämma över länder som är mindre och som är mindre starka. Det är inte djungelns lag och den starkes rätt som gäller. Sverige, EU, Natoländerna och den demokratiska omvärlden behöver fortsätta att stå eniga. Nationella särintressen får inte splittra oss.

Det Ryssland helst av allt vill se är en splittrad reaktion på deras agerande. Detta kommer de att utnyttja; vi har sett hur de har gjort det förut när det gällt Georgien och annekteringen av Krimhalvön.

Jag vet också att det inte finns några långsiktiga lösningar där våld och krig finns. Jag vet att det är diplomati, kompromisser och att se sina motståndare i ögonen och försöka sätta sig in i hur de tänker som är den enda vägen framåt. Genom långa, svåra och vad som först kan verka vara helt omöjliga förhandlingar kan man faktiskt finna en väg framåt.

Jag är övertygad om att folk i olika länder trots allt är ganska lika. Vi vill ha fred. Vi vill att våra barn växer upp i en värld utan krig och förtryck. Vi vill få respekt för de val vi gör som människor och som länder. Vi önskar inga andra olycka, och vi önskar att ingen annan vill oss något ont. Detta gäller lika för svenskar, ryssar, ukrainare, belarusier, tyskar, amerikaner och koreaner. Vi är mer lika än olika. Vi har så mycket mer gemensamt som människor än det som skiljer oss åt.

Låt oss komma ihåg detta när krigsretoriken ekar allt högre. Låt oss komma ihåg det när demagoger, populisterna, nationalisterna och domedagsprofeter försöker att skrämja oss till splittring.

Vi är alla delar av den globala byn. Vi har ett ansvar att ta hand om varandra. Krig är ingen lösning – någonsin.

(Applåder)

Anf. 142 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Herr ålderspresident! Jag tror inte att någon här i denna kammare på något vis har en avvikande uppfattning om det som Olle Thorell anförde

om situationen kring Ukraina och Rysslands aggression. Men det finns fler aggressioner i världen. Det är inte bara i den regionen som det mullrar.

I luften över Kinesiska sjön flyger dagligen aggressiva militära flygplan från supermakten Kina mot Taiwan. Taiwan är inte erkänt av Sverige. Men det finns andra länder som är erkända av Sverige och som skulle behöva Sveriges stöd. Det behöver Taiwan också. Sverige och den socialdemokratiska regeringen har erkänt Palestina. Vad är det som hindrar att Sverige och Sveriges regering kan erkänna även Taiwan?

Anf. 143 OLLE THORELL (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar Hans Rothenberg för frågan. Det är klart att det finns annat i världen som oroar än Ukrainakonflikten. Kinas alltmer aggressiva hållning och alltmer expansiva utrikespolitik, med morötter och piskor om vartannat, där piskorna har blivit större och elakare och morötterna ännu större – man bygger sin nya silkesväg, och man hotar svenska parlamentariker genom elaka mejl från ambassadören – är självklart ett orosmoln, inte minst för det taiwanesiska folket.

Liksom utrikesministern säger jag att vi vill hjälpa Taiwan att kunna delta i internationella organisationer och liknande. Men vi har ingen plan på att erkänna Taiwan, eftersom vi, liksom resten av EU, har en ett-Kina-politik. Man kan också notera att inte heller alliansregeringen tog några sådana steg 2006–2014.

Anf. 144 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Herr ålderspresident! Det mullrar i Ukraina, men samma scenario skulle kunna utspelas efter de olympiska spelens slut i borte Östern. Det är inte så stor skillnad på de här konflikterna. Det handlar om att aggressiva supermakter vill gå på mindre nationer och utöva en makt som är orättfärdig och bryter mot folkrätten. Det är därför Sveriges stöd till Ukraina, som är så påtagligt stort och engagerat, står i bjärt kontrast mot Sveriges bristande stöd till Taiwan.

Det är i den kontexten det blir så paradoxalt att Sveriges socialdemokratiska regering har erkänt en icke-fungerande statsbildning som Palestina men i detta läge inte är beredd att vare sig erkänna Taiwan eller ge lika starkt stöd som man ger till Ukraina.

Anf. 145 OLLE THORELL (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag kan bara upppepa att vi stöder de demokratiska framsteg som har gjorts i Taiwan. Det är ju ett fantastiskt exempel på hur ett fattigt och litet utvecklingsland kan resa sig genom människors initiativkraft och demokratiska reformer och skapa ett demokratiskt välmående samhälle omgivet av icke-demokratier och diktaturer om vartannat. Det är klart att vi stöder den demokratiska utvecklingen i Taiwan.

Men vi anser inte att det är lämpligt att erkänna Taiwan som land, eftersom vi tror på att genomföra ett-Kina-politiken, som alla EU-länder har formulerat. Jag är ledsen att göra Hans Rothenberg besviken, men jag kan lova Hans Rothenberg att vi kommer att fortsätta att stödja demokratisk utveckling i Taiwan och på andra håll i världen där det behövs.

Anf. 146 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr ålderspresident! Olle Thorell säger att det inte är djungelns lag som gäller. Jag håller med om detta. Men ibland räcker inte orden. Ibland räcker inte diskussionen. Ibland räcker inte överenskommelserna ända fram. Det är inte alltid det internationella samarbetet räcker heller. Då krävs det någonting mer, till exempel sanktioner – det är i och för sig internationellt samarbete det också. Det krävs också ett försvar.

Låt mig nämna några frågor som inte har varit uppe i debatten i dag men som jag ser som oerhört viktiga. Jag tänker på den demokratiska situationen i Ryssland. Boris Nemtsov, en framstående oppositionspolitiker, blev mördad utanför Kreml. Det finns inga bevis. Det har inte funnits någon insyn i den rättegång som sägs ha skett. Navalnyj sitter fängslad. Ingen vet exakt när, var och hur processen sker.

Anf. 147 OLLE THORELL (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar Margareta Cederfelt för repliken och för hennes ständiga engagemang i frågor om mänskliga rättigheter, inte minst i östra Europa och Ryssland. Det är förstås så att Sverige måste agera även bilateralt, utöver alla mått och steg vi vidtar i internationella organisationer. Vi kliver ju fram i internationella organisationer. Vi har varit ordförande i OSSE, där Margareta Cederfelt är president i den parlamentariska församlingen. Vi gjorde då precis allt vi kunde för att förhindra kommande konflikter och hitta framgångsrika sätt att kommunicera med Ryssland.

Nemtsov, Anna Politkovskaja, Navalnyj – vi måste förstås i bilaterala kontakter med Ryssland och i alla sammanhang vi kan se till att kräva frigivning, fördöma, se till att de som mördat Anna Politkovskaja ställs inför rätta och så vidare.

Anf. 148 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr ålderspresident! Det gläder mig vad Olle Thorell säger. Men det måste också här till något mer, nämligen Magnitskijsanktioner. Det är vad jag föreslog i min utredning gällande mordet på Boris Nemtsov. Här måste det till kraftfulla tag, för det är det enda som räknas. Det handlar om tystnad och inte om att övergrepp sker. Den utveckling som egentligen sker på botten kommer inte fram.

Låt mig nämna Centralasien, som inte debatteras så mycket i Sveriges riksdag eller i Europeiska unionen. Men när jag läser medier – ryska medier och medier från ett stort antal andra länder – kan jag se att det pågår en hel del aktiviteter. Allt härrör från Ryssland, som ökar sitt inflytande. Här måste omvärlden börja agera på ett helt annat sätt. Annars får vi ett än mer omfattande förtryck än i dag.

Anf. 149 OLLE THORELL (S) replik:

Herr ålderspresident! Det är bara att hålla med Margareta Cederfelt angående det tryck som måste sättas och den aktivitetsnivå som måste finnas i Europeiska unionen men också i Sveriges regering och Sveriges parlament. Det handlar om att pusha för att mänskliga rättigheter, internationella lagar och folkrätt ska gälla alla världens folk.

Den avveckling av demokrati som vi ser i Ryssland och många länder österut är bedräglig och farlig. Magnitskijsanktioner har vi ju nu kommit

fram till på Europanivå. Det trodde vi inte skulle vara möjligt. Jag minns när Mats Johansson, salig i åminnelse, tog upp de här frågorna i riksdagen. Vi bjöd in Bill Browder till seminarium här. Jag är glad att vi har kunnat komma så långt att EU nu kan införa Magnitskijsanktioner. Vi vill först se hur det går med dem innan vi går vidare nationellt, men vi stänger inte alldeles dörren.

Anf. 150 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Herr ålderspresident! Precis som Hans Rothenberg tidigare sa kan de flesta här inne – alla, tror jag – hålla med om det som Olle Thorell sa om Ryssland, inte minst med tanke på den situation vi ser med aggressionen mot Ukraina. Av den anledningen tycker jag att det är lite intressant att höra hur Olle Thorell ser på sina socialdemokratiska partikamrater i Europarådet. År 2019 röstade man för att Ryssland skulle få återinträda i Europarådet, herr ålderspresident, trots att inga förbättringar skett. Ryssland hade struntat i de resolutioner som riktats mot landet och hade även struntat i att betala sin medlemsavgift.

Herr ålderspresident! Med tanke på den här sista biten, medlemsavgiften – var det så att ryska pengar var det som Socialdemokraterna brydde sig mest om?

Anf. 151 OLLE THORELL (S) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Markus Wiechel!

Nej, det var inte ryska pengar som avgjorde. Man skulle kunna ställa en motfråga till Markus Wiechel om svajighet gentemot Ryssland tidigare.

För fyra år sedan inför valet 2018 satt vi i utrikes- och försvarsutskottet ihop med en massa SD-ledamöter som senare blev petade från riksdagslistor. Det var Mikael Jansson, Jeff Ahl, Pavel Gamov och andra som har suttit med i viktiga säkerhetspolitiska hemliga möten.

De hoppar av när de blir petade från riksdagslistan. De går direkt in i det mycket ryssvänliga AFS. Mikael Jansson beger sig i väg till Moskva och sitter i Putins knä på konferenser ordnade av hans maktparti.

Jag tycker att det känns ganska magstarkt att Markus Wiechel med sitt track record och sitt parti ska anklaga oss för att vara apologeter för Ryssland i Europarådet.

Anf. 152 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Herr ålderspresident! Nu är det så att vi har facit i hand. Det var Socialdemokraterna som bidrog till att Ryssland släpptes tillbaka in i värmen i Europarådet och inte Sverigedemokraterna. Vi kämpade fram till tidig morgon i debatter för att förhindra att Ryssland skulle tillbaka in i Europarådets parlamentariska församling med rösträtt.

Som exempel på vad vi har röstat för lyfter Olle Thorell fram personer som helt riktigt petades från Sverigedemokraternas lista och som stod långt ifrån den politik som vi vill föra. Av den anledningen har vi inte heller fört den politiken. Vi har konsekvent varit väldigt kritiska mot Ryssland och agerat på det sättet. Det är väldigt uppenbart om man läser dokument i såväl Europaparlamentet som Sveriges riksdag och i synnerhet Europarådet.

Men återigen var det Olle Thorells partivänner som satt och röstade in Ryssland igen i Europarådets parlamentariska församling. Det kan han inte komma ifrån. Det jag undrar är: Varför?

Anf. 153 OLLE THORELL (S) replik:

Herr ålderspresident! Jag tycker fortfarande att det är lite magstarkt att Markus Wiechel duckar genom att säga: De där personerna har vi kickat och uteslutit. De stod inte för vår politik. Det sa ni strax innan de blev uteslutna. Då fanns det heller inga ryssvänliga sverigedemokratiska ledamöter i den här riksdagen.

Vad kommer att hända nu när ni sätter era riksdagslistor? Kommer andra kandidater eller ledamöter att visa sina riktiga jag när de inte får vara med i riksdagsarbetet längre? Det skulle jag vara orolig för om jag var väljare.

Vad gäller Europarådet var jag inte med i de förhandlingarna. Jag kan inte referera till dem. Vi har en allmän hållning i internationella forum att vi tycker att det är bättre att människor är med, diskuterar och bryter åsikter mot varandra än att man kickar ut länder och organisationer.

Anf. 154 HANS ROTHENBERG (M):

Herr ålderspresident! Världens trygghet börjar med tillit. Västvärlden har av uppenbara skäl blivit varse att det gäller sluta sig samman i ett världsläge allvarligare än på länge.

Paradoxalt nog samlas nu 91 länder i Peking för de fredliga olympiska spelen. I Norge heter OS de olympiska lekarna. Men snart är leken över, precis som när den ryska armén intog Krim efter vinter-OS i Sotji 2014.

I dag står resten av Ukraina inför en rysk invasion, och i skuggan av den situationen vilar ett lika stort hot längre bort i öster där Taiwan dagligen lever inför risken att bli annekterat av Kina. Det är ett Kina som till befolkningen är tio gånger större än Ryssland och hundra gånger starkare.

Världen är inte galen, men alltför många av dess ledare orienterar sig målmedvetet bort från den humanistiska och demokratiska ordningen till ett högt pris som andra får betala.

Det som historiskt börjat med att strypa yttrandefriheten har raskt övergått till att göda totalitära avarter som i kommunismens och fascismens namn tagit livet av kring 100 miljoner människor världen över. Dessa båda spöken är tyvärr inte borta. De lever vidare i diskret skepnad och under annan flagg.

Att kontrollera människors rätt att uttrycka sig är nyckeln till framgång för dem som inte förmår att vinna makt på demokratiskt vis. Därför är yttrande- och mediefriheten så essentiell för demokratin.

Herr ålderspresident! Världen saknar en stor portion tillit, vilket leder till att tillväxten tappar kraft när tullar och handelshinder stör. Den insiktsfullheten uttryckte OECD:s förre generaldirektör Angel Gurría vid ett parlamentariskermöte häromåret.

Bristande tillit leder till instabila regeringsbildningar som i sin tur leder till färre investeringar och lägre tillväxt. Just bristen på förtroende är en av världens stora utmaningar.

Frihandeln kan, liksom demokratin, inte tas för given varför det är viktigt för Sverige att samarbeta mer med de länder som i dag svajar om frihandeln. Tilliten människor emellan kan vi bara bygga själva.

Globaliseringen har inget ansikte eller kropp, och inte heller någon nacke att hänga den i. Likväl får den skulden för det mesta som är illa. Därför måste inkluderande tillväxt finnas med i alla framåtsyftande beslut. Först då kan tillit byggas stabilt.

Men det vi nu ser är konsekvensen av när demokrati och yttrandefrihet beskärs, när tillit och respekt förbyts mot osäkerhet och rädsla människor och länder emellan.

En rädd människa kan vara lika farlig som en aggressiv, och det gäller även länder. Den som viftar med våldskortet är oftast den som är osäker och rädd.

Tillit kan inte heller beslutas fram. Den måste målmedvetet byggas utifrån ömsesidig respekt. Därför behöver världens goda länder samlas i nya och tillitsfulla konstellationer baserade på gemensamma humanistiska och demokratiska värderingar.

OECD, EU och det nordiska samarbetet är utmärkta exempel att samlas kring. Det gäller särskilt när flera av världsorganisationerna tappat kraft då totalitära medlemsstater ökat sitt inflytande och kunnat driva utvecklingen i oönskad riktning. Det är välkommet med fler liknande konstellationer byggda på tillitens grund.

Herr ålderspresident! Vad kan då bygga tillit? Framför allt är det handel som genom världens universella språk fungerar bäst när den bygger på sunda överenskommelser baserade på tillit.

Den regelbaserade handelsordning som samarbetet inom WTO bygger på är ett gott exempel. Ett annat exempel är vår egen union EU. Men ingen av dessa instanser är huggna i sten. Även inom desamma kan uppluckring av rättsstatens principer och smärre begränsningar av yttrandefriheten underminera den stabilitet vi alla tagit för given.

Det var inte länge sedan vi såg Ryssland vara på väg mot ökad öppenhet och med alltmer av demokratisk utveckling. Dagens verklighet är helt annorlunda, där de många små stegen av inskränkningar format en stat som fullkomligt tappat respekten för sina egna medborgare och andra staters gränser.

I Svante Nordins bok *Winston: Churchill och den brittiska världsordningens slut* kan man läsa om hur Churchill under hela 30-talet stod så gott som ensam upp mot den nazistiska extremismen och slutligen som premiärminister fick ta tjuren vid hornen och beseгра densamma.

Fajten mot intoleransen måste tas i såväl stort som smått. Det handlar om allt från medvetna och väl planerade attacker mot yttrandefrihetens symboler till attityder människor emellan i vardagen.

Herr ålderspresident! Demokratiska länder med fungerande marknads ekonomi och respekt för mänskliga rättigheter måste genom sina gemensamma värderingar också kunna uppvisa gemensam handling tillsammans. I dessa dagar är det så påtagligt viktigt.

Det är nu upp till oss i den fria världen att med demokrati, marknads ekonomi och respekt för människans okränkbara värde se till att den mörka sidan av historien inte upprepas. Tilliten har en del att hämta, men det bästa måste ligga framför oss.

Anf. 155 HELENA STORCKENFELDT (M) replik:

Herr ålderspresident! Det här kanske är smått okonventionellt, men nu står jag här. Jag instämmer i Hans Rothenbergs analys att demokrati och

yttrandefrihet beskärs när tillit och respekt förbyts mot osäkerhet och rädsla människor och länder emellan.

Hans Rothenberg talar om världens ”goda” länder. Att dessa baseras på gemensamma humanistiska och demokratiska värderingar tycker jag låter rimligt och bra.

Men min fråga till ledamoten Rothenberg är: Vilka länder anser han tillhör denna skara i dag? För det är väl så att även vissa länder inom de nämnda institutionerna dras åt det odemokratiska hållet?

Anf. 156 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Herr ålderspresident! Tack för denna mycket speciella replik – från en partivän! Men med partivänner kan man tala öppet även här i kammaren.

Vi har sett de internationella organisationerna, framför allt Världshälsoorganisationen, som har hijackats av Kina. Världshälsoorganisationen har också visat sig vara mindre potent när den skulle behöva vara som starkast, under coronapandemin. Vi har sett andra organisationer, till exempel Världshandelsorganisationen, WTO, som också har blivit förlamade när vissa av de här länderna helt enkelt obstruerar.

Jag skulle vilja gå till Economists demokratiindex om världens goda demokratier. Jag kan nämna länder som Sydkorea, Australien, Nya Zeeland, Schweiz, Chile, Uruguay, Kanada, USA, Tyskland, Nederländerna med flera. Vi som är stabila demokratier med gemensamma värderingar – vi ska jobba tillsammans.

Anf. 157 HELENA STORCKENFELDT (M) replik:

Herr ålderspresident! Tack så mycket för svaret, Hans Rothenberg!

Rothenbergs anförande var i stort mycket övergripande om världsläget i dag och om vikten av även de mer diffusa värden som bygger trygghet och stabilitet.

Fake news och desinformation har i och med internets framväxt blivit ett allt större problem och fått människor och länder världen över att ifrågasätta yttrandefriheten till förmån för den ”rätta” åsikten och den ”korrekta” informationen. Det är en stor och komplex fråga och en diskussion som jag tror måste tas. Det är också en fråga där jag tror att det är väldigt lätt att hamna snett.

Därför är min andra fråga till ledamoten: Hur ser Hans Rothenberg på yttrandefriheten och tilliten i relation till detta?

Anf. 158 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Herr ålderspresident! Ju fler möjligheter som tekniken har erbjudit – att vi ska kunna kommunicera mer och att vi kan hämta mer och mer information – desto mer ifrågasatt har informationen blivit, och desto svårare har det blivit att orientera sig.

Begreppet fake news har med tiden blivit synonymt med att den som har en annan uppfattning har fel och att vi ska begränsa rätten att ha fel. Men det är tillåtet, och det måste vara tillåtet, att faktiskt få ha fel uppfattning. Att definiera vad som är rätt åsikt – det är det som är första steget mot att börja inskränka yttrandefriheten. När man säger att fel åsikt är att ha fel åsikt, då är vi inne på träskmarker som vi inte vill klampa i. Därför är det lika viktigt att ha rätt som att ha fel. Men tack för rätt fråga!

Anf. 159 MAGNUS EK (C) replik:

Herr ålderspresident! Åter till en kanske något mer konventionell replik. Den kommer inte att vara lång, för jag tror att Hans Rothenberg och jag i stort är helt överens om det här. Det handlar om vikten av tillit men också om vikten av handel, ekonomiskt utbyte och ökad ekonomisk frihet i världen. Det här är någonting som både Moderaterna och Centerpartiet kan skriva under på och som jag hoppas att fler partier skulle kunna skriva under på.

Det jag skulle vilja fråga ledamoten är hur han ser på hur vi utvecklar den svenska och den europeiska handelspolitiken. För Centerpartiets del är det självklart att vi ska teckna nya frihandelsavtal och att vi ska öka det ekonomiska utbytet med omvärlden, både med rikare och med fattigare länder.

Men vi behöver också använda dessa frihandelsavtal för att främja andra intressen, inte minst vad gäller klimatet. Vi ska kunna ställa krav när vi tecknar frihandelsavtal och handelsavtal med andra länder på att de vidtar klimatåtgärder och åtgärder för ökad hållbarhet. Det här handlar inte om en kritik mot handel utan snarare om ett liberalt sätt att kunna använda handelspolitiken även för andra syften.

Hur ser Moderaterna på det här?

Anf. 160 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Herr ålderspresident! Tack för frågan, Magnus Ek! Ett problem med de frihandelsavtal som har skrivits de senaste åren är att de ska omfatta så väldigt mycket – ofta mycket mer än bara handel. Numera heter det handels- och investeringsavtal.

För några år sedan hade vi en debatt om någonting som vi kallade för TTIP. Det var ett handelsavtal mellan EU och USA. Det blev demonstrationer på gatorna, och yrkesdemonstranterna från 68-generationen vädrade ny luft för att kunna gå ut och demonstrera mot USA. Men det var egentligen inte frihandeln som var problemet, utan problemet var allt annat man bakade in i avtalet, såsom investeringar och dylikt.

Några saker som vi från Moderaterna tycker är viktiga att få in i frihandelsavtal är respekt för demokrati, mänskliga rättigheter och yttrandefrihet. Om man har respekt för mänskliga rättigheter har man också respekt för klimatutmaningen, för klimatutmaningen är ett hot mot mänskliga rättigheter.

Anf. 161 MAGNUS EK (C) replik:

Herr ålderspresident! Jag vågar nog gissa mig till att en del av demonstranterna faktiskt hade problem med handelsutbytet i sig – tyvärr.

Hans Rothenberg är inne på någonting viktigt i slutet av sin replik. Mycket av den kraft vi projicerar ut i världen från Sverige och Europa handlar om så kallad mjuk makt. Det handlar inte om att vi vill försöka styra någon annan på ett otillbörligt sätt, och det handlar inte om att vi vill sätta oss över någon annan.

Det handlar om att vi inser att intresset för att agera med Sverige och Europa gäller just det ekonomiska utbytet och tillträdet till vår inre marknad. Även om vi inte ska räkna med att denna marknad växer lika snabbt som andra marknader internationellt är det fortfarande en stor och åtråvärd marknad att ha tillgång till.

Jag tycker att det är helt rätt att ställa krav på demokrati och mänskliga rättigheter. Men kan inte också Hans Rothenberg se att man just i det här läget, framför allt när det handlar om att integrera ekonomiska system där vi på vår egen europeiska inre marknad ställer höga miljö- och klimatkrav, även bör kunna plocka med denna typ av aspekter i handelsavtalen?

Anf. 162 HANS ROTHENBERG (M) replik:

Herr ålderspresident! Det är en mycket klok ingång i detta. Kopplat till mänskliga rättigheter, som innebär att man ska kunna ställa krav på att produkter och tjänster ska utföras utifrån respekt för människor, ligger också att vi ska kunna ta vara på de fysiska produkter som odlas och att de ska kunna komma fram på ett förnuftigt sätt.

Vi ska inte importera gifter, och vi ska inte importera någonting som är dåligt från andra länder. Det är alldeles utmärkt att skriva in det i frihandelsavtalen. Men låt det bli som en logisk hygienfaktor när avtalen skrivs. Låt det inte bli överordnat!

I många av de frihandelsavtal som har varit uppe på sistone, inte minst det med Kanada, var det så många andra frågor som i princip lade en skugga över det som det egentligen handlar om: att på ett civiliserat sätt utbyta varor och tjänster med varandra. Det är tillitsfylld handel.

Anf. 163 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr ålderspresident! Precis som flera har varit uppe här och sagt tidigare befinner vi oss nu i en säkerhetspolitiskt mycket orolig tid. Det är en omvärld som präglas av instabilitet, oro och konflikter. Skurkstaterna tar för sig alltmer, och vi ser hur muskler spänns.

Ryssland, som återkommande agerat hotfullt, har under lång tid visat att man inte drar sig för att agera i strid med internationell rätt. Ryssland har visat att landet inte delar fundamentala värden om såväl fred och nationell suveränitet som respekt för mänskliga rättigheter, den inhemska demokratin och rättsstatsprincipen. Inget av detta är någonting nytt. Sverige och demokraterna har talat om detta och varnat för en försämrad utveckling i många, många år – ofta för döva öron.

Inte minst när vi ser en utveckling som den i Ukraina är det viktigare än någonsin att Sverige har en stark utrikespolitisk röst. Vi behöver en utrikesminister som tar kommandot och inte viker ned sig och som tydligt deklarerar vilken utrikespolitisk linje som gäller. Vi behöver en handlingskraftig utrikesminister som också har förmågan att agera snabbt när det krävs.

Sorgligt nog har vi inte det i dag. Utrikesministern vågar knappt yppa någonting utan att det först kommer ett försiktigt uttalande från Bryssel. Återkommande ser vi hur man inväntar EU-kretsen, eller i bästa fall de nordiska länderna, innan man är villig att fatta brådskande beslut. Resultatet av regeringens handlingsförlamning är i många fall det som kommit att prägla svensk utrikespolitik, nämligen senfärdighet – ibland med förödande konsekvenser.

Herr ålderspresident! Det kanske inte är särskilt konstigt att vår regering inte kan bättre eller att man inte har en skarp ton när Ryssland agerar som de gör i vår närhet. Detta tycks sitta i det socialdemokratiska dna:t. Jag skulle kunna rada upp en lång rad exempel på det.

För att ta ett ganska färskt exempel skulle vi kunna lyfta det som hände 2014 i Europarådet, då en majoritet av Europarådets parlamentariska församling valde att som sanktion mot Ryssland ta ifrån dem rösträtten i församlingen. En enad svensk delegation stod bakom detta. Församlingen menade att Ryssland inte skulle släppas tillbaka förrän man såg betydande förbättringar i det ryska agerandet. De skulle visa prov på detta.

Ändå såg vi fem år senare hur man röstade in dem igen. Ett svenskt parti medverkade till detta: Socialdemokraterna – utan ett enda tecken på någon form av förbättring. Varför, kan man fråga sig. Återigen undrar jag om det hade med ekonomi att göra. Var det för att Ryssland vägrade betala sin medlemsavgift? Återigen har vi sett att deras agerande inte har förbättrats, tvärtom.

Herr ålderspresident! Vidare ser vi gång på gång att Socialdemokraterna visar en total oförmåga att lära av sina många misstag. Vi såg hur regeringen agerade i Afghanistan då man knappt lyfte ett finger när land efter land valde att evakuera sin personal från ambassaden och när land efter land evakuerade sina invånare. Resultatet blev att vi var tvungna att förlita oss på akuthjälp från USA genom en luftbro som upprättades först efter det att barbarerna tagit makten i Afghanistan. Vidare präglades den så kallade evakueringen av kaos. Lokalanställda som riskerat sina liv för Sverige lämnades i sticket, samtidigt som man evakuerade människor som över huvud taget inte hade i Sverige att göra. Det var ett säkerhets haveri utan dess like.

Nu ser vi att man ändå inte har lärt sig någonting. När land efter land nu evakuerar från Ukraina sitter regeringen återigen stilla i båten. Och tro mig, herr ålderspresident: Den här gången kan vi inte räddas av USA. Det kommer inte att hända.

Herr ålderspresident! Vi kan naturligtvis inte prata om realpolitisk utrikespolitik utan att nämna Kina.

Polisstaten Kina är ett land som konsekvent gått i en alltmer destruktiv riktning. Diktaturen har kommit att bli känd för övervakning och för sin repressiva politik gentemot oliktänkande i det egna landet. Människor tillhörande olika minoriteter och oliktänkande placeras i koncentrationsläger. De utsätts för systematisk tortyr, ofta med inslag av sexuellt våld, och indoktrinering. Oskyldiga människor slaktas enbart för att de kinesiska myndigheterna ser ett värde i att sälja deras organ. Offren mördas strax innan eller avlider under själva organstölden.

Men det är inte bara den fasansfulla verkligheten i Kina som gör att kritik bör riktas mot landet samt eventuella åtgärder vidtas. Kina är nämligen vid sidan av Iran och Ryssland ett av de länder som utpekats för att bedriva omfattande spionage i Sverige. Det ökande kinesiska inflytandet är de facto att betrakta som ett säkerhetsshot, såväl mot exilkineser och svenska företag som mot hela den fria världen.

Herr ålderspresident! Rent militärt ser vi också en oro från Kina. Efter Kinas maktövertagande av det demokratiska Hongkong ser vi med all önskvärd tydlighet att de struntar fullständigt i internationell rätt och ingångna avtal. Vi har vidare sett hur de återkommande provocerar världen och inte minst det åttonde mest demokratiska landet i världen, Taiwan. Taiwan förtjänar vårt fulla stöd, och hela väst bör verka för att öka deras möjligheter till diplomatisk dialog med omvärlden.

(Applåder)

Anf. 164 MAGNUS EK (C) replik:

Herr ålderspresident! Jag håller med om att regeringen i många utrikespolitiska frågor kan agera mer kraftfullt och visa vad en tydlig svensk linje är när vi går in i de gemensamma samtalen i Norden och i Europa.

Men på tal om att invänta signaler eller skicka signaler mellan Stockholm och Bryssel måste jag få komma tillbaka till det som redan har nämnts i den här debatten när denna typ av kritik riktas från Sverigedemokraterna. Det har redan påpekats att Sverigedemokraterna vid den omröstning som skedde i Europaparlamentet i går lade ned sina röster angående stödet till Ukraina. Man klarar inte av att ha en tydlig linje i Bryssel som är samma som den i Stockholm, där man mycket tydligt säger sig stå upp för Ukraina.

På samma sätt har Sverigedemokraterna i dagens debatt sagt att man alltid står upp för rättsstatens principer, men i Bryssel röstar man emot att medlemsstater som bryter mot dessa principer inte ska kunna få ut EU-medel.

Min fråga till ledamoten Wiechel är därför: Hur tydlig kan man vara som parti när man driver två helt olika politiska linjer? Hur förtroendegivande är det gentemot väljarna och det svenska folket när samma parti driver en linje i Stockholm och en annan i Bryssel?

Anf. 165 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Herr ålderspresident! Tack för frågan, Magnus Ek!

Det är precis det vi gör: driver en tydlig linje. Vi har konsekvent i Bryssel varit emot särskilda budgetstöd till olika länder, så även i går. Det betyder inte att vi inte vill stödja Ukraina, för det har vi verkligen gjort tydligt både i Bryssel och här i Sveriges riksdag. Vi har föreslagit olika former av hjälp – man kan gå tillbaka och titta på exakt vad vi har gjort i Bryssel; det får ledamoten gärna göra. Men när det kommer till budgetstöd har vi konsekvent varit emot det. Det handlar inte om att vi inte vill hjälpa Ukraina. Tvärtom ser vi ett stort behov, men detta är inte det bästa sättet på grund av att det finns olika problem kopplat till den typen av budgetstöd.

Om man kollar på de dokument som finns att tillgå, egentligen vilka som helst, är det väldigt tydligt att vi såväl i Europaparlamentet som här i Sveriges riksdag är en av de mest aktiva krafterna när det kommer till att kritisera Rysslands agerande.

Anf. 166 MAGNUS EK (C) replik:

Herr ålderspresident! Jag har roat mig med att faktiskt kolla på en del av Sverigedemokraternas track record i Bryssel. Det som framträder, kan jag säga, är inte att man har en tydlig linje för att driva rättsstat, för att driva demokrati och för att stå upp mot Putinregimen. Tvärtom har man röstat emot sanktioner mot Putinregimen tidigare. Man avstod i går när det gällde stöd till Ukraina. Man röstar emot mekanismer för att säkra rättsstatsprincipen inom unionen. Det är inte en tydlig linje. Jag skulle säga att det är en väldigt tydligt delad linje.

Jag tycker att det är anmärkningsvärt att man står i denna kammare och säger att man är en av de tydligaste krafterna för demokrati, för rättsstat, för små staters rättigheter och för den europeiska säkerhetsordningen när man samtidigt skickar folk till Bryssel som röstar emot. På det har vi

problemet med sverigedemokrater, nu senast en ledamot i försvarsutskottet, som är ute i proryska svenska medier och stöttar dem.

Hur ska svenska folket kunna lita på Sverigedemokraterna i de här frågorna, Markus Wiechel?

Prot. 2021/22:67

16 februari

Utrikespolitisk debatt

Anf. 167 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Herr ålderspresident! Det är bara att titta på de dokument och den officiella politik vi har. Vi har en Rysslandsmotion här i Sveriges riksdag, som jag är övertygad om att Magnus Ek har läst, där vi förespråkar skarpa sanktioner mot Ryssland. Att vi inte röstar för vissa ineffektiva åtgärder från EU kan ha olika skäl, men det behöver inte betyda att vi på något sätt skulle stå för en Putinvänlig politik. Tvärtom har vi som sagt återkommande kritiserat den regimen och verkat för skarpare sanktioner.

Jag minns som i går när vi här i Sveriges riksdag försökte samskriva införandet av Magnitskijsanktioner med bland annat Centerpartiet. Då ville man inte samskriva med oss, av någon märklig anledning. Vi föreslog praktiskt taget samma sak. Det blev votering, det blev oavgjort och vi fick lotta om vilket förslag till sanktioner som skulle antas. Det var två praktiskt taget identiska förslag.

Anf. 168 AMINEH KAKABAVEH (-) replik:

Herr ålderspresident! Nu blev det i alla fall Markus Wiechel som ska svara på min fråga.

Kurdiska kvinnor i YPJ och YPG och kurderna och andra minoriteter har haft en betydande roll i kampen mot Daish, som vi vet håller 12 000 IS-terrorister, och bland dem finns ett tiotal svenskar. Kurderna har länge ropat på hjälp från omvärlden, men det har de nekats.

När jag och Socialdemokraterna försökte lyfta den här frågan smutskastades jag och Socialdemokraterna. Jag undrar: Var står SD i den frågan? Är ni på Erdoğans och Daishs sida, eller är ni på kurdernas sida mot Islamiska staten och Turkiet? Det är min fråga.

Anf. 169 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Herr ålderspresident! Precis som Amineh Kakabaveh vet har Sverigedemokraterna i riksdagen konsekvent, inte minst under den tid som jag har suttit i utrikesutskottet och jobbat med de här frågorna, stått på kurdernas sida i kampen mot Daish och på kurdernas sida i kampen mot Erdoğan och Turkiets omfattande förtryck. Vi har varit konsekventa när det kommer till just kritiken mot den här typen av auktoritära fasoner. Jag ser inte att det finns någon otydlighet där.

Sedan förstår jag att Amineh Kakabaveh gärna vill lyfta det här till att kanske bli en mer personlig fråga. Det får stå för henne. Vår linje i den här frågan tycker jag har varit ganska klar.

Anf. 170 AMINEH KAKABAVEH (-) replik:

Herr ålderspresident! Jag känner till ditt ställningstagande som person, Markus Wiechel, men du är en avgörande röst för Sverigedemokraterna i den här frågan, och din partiledare har faktiskt kritiserat hårt att man ska stödja kurderna.

Ni måste helt enkelt tala klarspråk här. Var står ni? Vill ni att kurderna ska få stöd när det gäller att en internationell domstol ska ställa de här terroristerna till svars? Vill ni att kurderna och andra minoriteter ska få skydd och en skyddszon i Rojava för att de har kämpat för demokrati och har skyddat många och har skyddat världen från terror och islamism?

Nu måste ni verkligen klargöra var ni står i de här frågorna – inte ditt personliga ställningstagande utan ditt partis ställningstagande. Vill du att din partiledare ska be om ursäkt, eller ska ni stå för det?

Anf. 171 MARKUS WIECHEL (SD) replik:

Herr ålderspresident! Till att börja med har vi, som sagt, varit väldigt tydliga som parti när det kommer till att stödja inte minst de syriska demokratiska grupperingarna i nordöstra Syrien, i Rojava. Det finns väldigt mycket som visar det. Samma sak när det kommer till att ställa terroristerna till svars i en internationell domstol – det är någonting som vi har uttryckt både i EU-nämnden och i utrikesutskottet.

När det gäller den kritik som har framförts tidigare handlar den om att ha ett avtal mellan en särskild politisk kraft och Sveriges regering. Jag kan väl instämma i att det är synd om man ska låsa sig i sådana saker. Dessutom är det viktigt att man är noga med att inte samarbeta med fel aktör. Men som sagt, när det kommer till kurdernas uppoffring i kampen mot olika extremister, oavsett om det är Erdoğan eller IS, har vi alltid stått på deras sida.

Anf. 172 MAGNUS EK (C):

Herr ålderspresident! Dagens debatt har till stora delar handlat om Rysslands hot mot Ukraina, och det med all rätt. Putins auktoritära regim hotar inte bara Ukrainas folk och Ukrainas frihet utan hela den europeiska säkerhetsordningen och mindre länders frihet att själva välja en fri och demokratisk utveckling och att välja sin väg som land.

Det är tyvärr inte det enda exemplet på hur demokratin hotas av auktoritära ledares avsky för en fri och demokratisk utveckling. Ryssland agerar till exempel i Belarus, Kazakstan och Syrien för att kväva den demokratiska utvecklingen. Kina agerar för att stötta andra auktoritära ledare och för att stärka sitt inflytande över andra länders politik och naturresurser. Tillsammans agerar de här och andra auktoritära ledare för att urholka FN:s möjligheter att värna mänskliga rättigheter, fungerande rättsstater och en demokratisk utveckling. Kort sagt: Demokrati och mänsklig frihet är hotade världen över, och utvecklingen går tyvärr åt fel håll.

Herr ålderspresident! Det är vårt ansvar att göra det vi kan för att vända trenden och stötta dem som kämpar för frihet och folkinflytande världen över. Vårt kanske viktigaste verktyg för det är det svenska biståndet. Det är ett av världens mest effektiva biståndsarbete, men det måste skärpas och fokuseras för att göra mer nytta och uppnå den maximala möjliga nyttan.

Vi behöver kroka arm med civilsamhället för att främja utvecklingen av demokratiska system och fungerande rättsstater. Vi behöver binda ihop vår politik för ökad handel och ekonomisk frihet med biståndet för att skapa ekonomisk tillväxt och minska fattigdomen. Vi behöver kroka arm med svenska företag och svenska forskare för att minska utsläppen och bygga hållbara samhällen i stället för fattiga och fossilberoende sådana.

Herr ålderspresident! I det här läget, med kris för demokratin, kris för klimatet och en pandemi som riskerar att kasta hundratals miljoner människor tillbaka in i fattigdom, vill moderater och sverigedemokrater i den här kammaren kapa det svenska bidraget till utvecklingspolitiken, den svenska biståndsbudgeten. Låt mig säga att jag inte bara tycker att det är ytterst osolidariskt, utan jag tror också att det är ytterst oklokt i det här läget.

Det handlar inte bara om att i solidaritet stötta fattiga och förtryckta, utan det handlar om vilken värld Sverige vill se. Låt mig ta Afrika som ett exempel: Vill vi att länderna söder om Sahara ska utvecklas till demokratiska allierade eller vill vi att de ska styras av korrupta autokrater? Vill vi bidra till att bygga hållbara samhällen som kan föda sin befolkning, eller vill vi se miljoner och åter miljoner som drivs på flykt av klimatförändringarna? Vill vi att de hundratals miljoner unga afrikaner som just nu drömmer om en bättre framtid och vill bygga sig en bättre framtid ska bli en produktiv del av världsekonomin, eller vill vi acceptera att de fastnar i fattigdomen?

Jag vet vad jag och Centerpartiet väljer, och jag vet att biståndet och utvecklingspolitiken är ett av våra viktigaste verktyg för oss som ett litet men rikt land att bidra till att forma en bättre värld.

Herr ålderspresident! Den svenska regeringen måste bestämma sig för vilken biståndspolitik de vill ha. Det duger inte att biståndsministern och i dagens debatt också utrikesministern säger att biståndet ska inriktas på att bekämpa fattigdomen samtidigt som migrationsministern och inrikesministern säger att vi ska använda det som ett verktyg för att tvinga länder att ta tillbaka migranter. Det är att använda biståndet som ett slagträ snarare än en hävstång för utveckling.

Låt mig vara tydlig: Centerpartiet är emot det här, och vi tänker inte medverka till det. Det borde inte heller Socialdemokraterna göra. Samla linjen, låt biståndet vara bistånd och lägg kraften på att få ut mer av varje krona som vi lägger på en bättre utveckling i världen!

Politiken för en hållbar utveckling stannar som sagt inte vid biståndspolitik. Jag har nämnt klimatarbetet, och där är det helt avgörande att vi ställer om själva, skärper EU:s utvecklingspolitik och bidrar genom biståndsbudgeten till att sänka utsläpp och bidra till klimatanpassning. På samma sätt behöver vi driva en politik för ökat välstånd, ökad handel och ekonomiskt utbyte som omfattar också världens fattiga om vi ska kunna utrota fattigdomen i världen. Vi kan inte bara bidra genom biståndet, utan vi måste också koppla på handelspolitiken och en politik som ökar den ekonomiska friheten i världen.

Återuppbyggnaden efter pandemin måste innebära direkt stöd till dem som har drabbats, inte bara direkt av pandemin utan också av restriktioner, stängda gränser och kapade handelsvägar. Det måste innefatta ett direkt stöd till dem men också en politik som ökar det ekonomiska utbytet, knyter dem tillbaka till världsekonomin och minskar fattigdomen.

Herr ålderspresident! Jag har sagt det förut i den här kammaren, men vi får inte glömma att även om det svenska biståndet är ytterst viktigt räcker inte Sveriges biståndsbudget eller världens samlade biståndsbudgetar för att uppnå målen i Agenda 2030. Vi måste bredda bidragen till hållbar utveckling, koppla på civilsamhället och det fantastiska engagemang som finns där, koppla på näringslivet med kapitalet och innovationskraften

som finns där och se till att vi alla drar åt samma håll för att bygga hållbar utveckling.

Herr ålderspresident! Får vissa politiska krafter välja är det nationalism, isolering och minskad solidaritet som ska styra Sveriges agerande i världen. Får Centerpartiet välja är det frihet, demokrati, jämställdhet, hållbarhet och minskad fattigdom som blir ledorden för den svenska utrikespolitiken.

Anf. 173 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr ålderspresident! Jag har en fråga till Magnus Ek. Den berör kanske egentligen inte det Magnus Ek har talat om men kanske ändå på sätt och vis.

Jag satt och läste mejlen och såg att det har kommit ett positivt besked när det gäller Ukraina. De har tagit initiativ till en konferens som har hållits och har nu tecknat ett avtal om en plattform för att bekämpa illegal handel med vapen, ammunition och explosiva ämnen. Men när jag tittar på vem som står bakom och hjälper Ukraina med detta noterar jag att Sveriges regering inte finns med. Det gör däremot regeringarna i Frankrike, Tyskland, Nederländerna, Norge, Slovakien, USA, Litauen och Polen, ordförandelandet i OSSE. Också Europeiska unionen finns med.

Jag tycker att det här är ett lysande exempel på hur man kan arbeta för att stödja fred. Vad anser Magnus Ek?

Anf. 174 MAGNUS EK (C) replik:

Herr ålderspresident! Som ledamoten Cederfelt vet välkomnar jag alla former av debatt, även repliker i den här kammaren, oavsett vad de handlar om. Det här blir lite av en breddning utifrån mitt anförande. Och jag ska erkänna att jag inte är insatt i bakgrunden till avtalet. Men nu har jag en fantastisk anledning att sätta mig in i det mer.

Med det i åtanke kan jag säga att det låter som ett ganska bra, till och med mycket bra, exempel på hur man kan bidra till att både öka stabiliteten i vårt närområde och i Europa och backa upp regeringar i hur de arbetar för hållbarhet och för att minska våldsutsatta.

Vi kan kolla bara på de förslag som vi har behandlat i den här kammaren under mandatperioden. Vi vet att det har funnits initiativ på Europainivå för att minska handeln med handeldvapen. Det är sådant som går under radarn. Oftast debatterar vi kärnvapen – vi debatterar också en del kärnkraft – och de riktigt stora vapnen och avtalen kring dem. Men allt som kan bidra till att minska en eskalering av våldet och illegala organisationers tillgång till vapen välkomnar jag i princip.

Anf. 175 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr ålderspresident! Det låter alldeles utmärkt.

Det här avtalet har OSSE:s mission i Ukraina som partner, som plattform. De som har varit med är förstas Ukrainas regering, men det är också think-tanks, tankesmedjor, civilsamhälle och samarbetspartner. Det visar att det finns en bred uppslutning. Det är precis den typen av initiativ som behövs, liksom ett starkt försvar och liksom sanktioner.

Det behövs också ett nationellt ansvarstagande med stöd av omvärlden. Detta är precis vad som finns. Jag blir dock ledsen när jag ser att Sveriges regering inte finns med. Sveriges regering ingår i OSSE:s trojka men har

inte undertecknat avtalet. Det har Polen gjort, som ordförandeland. Det har också Frankrike, Tyskland, Nederländerna, Norge och Slovakien – det vill säga flera EU-länder – gjort. Men Sverige har inte varit med.

Prot. 2021/22:67
16 februari

Utrikespolitisk debatt

Anf. 176 MAGNUS EK (C) replik:

Herr ålderspresident! Det finns mycket som är fantastiskt med att sitta i den här kammaren. Men en dålig sak är att man, precis som på många andra arbetsplatser, blir lite arbetsskadad. Jag väntar på att det ska komma en krok här, på vad den kloka Margareta Cederfelt har tänkt och hur hon ska lura mig i en liten fälla. Men det var ju inte alls så.

Det verkar helt enkelt som att Margareta vill lyfta fram ett gott initiativ och, tror jag, skicka en passning till den svenska regeringen. Vi skickar alltså den passningen vidare. Och jag tackar för replikskiftet.

Anf. 177 YASMINE POSIO (V):

Herr ålderspresident! Det finns mängder av exempel på vikten av starkt och bra bistånd. Det har utbildats barnmorskor, vilket inte bara har lett till att fler har fått kvalificerade jobb utan främst till att färre kvinnor och barn dör under graviditet och förlossning. Det har byggts skolor och utbildats lärare, vilket har lett till att fler barn får utbildning och slipper barnarbete. Det har utbildats i hållbart jordbruk, vilket har lett till minskad hunger, stabila inkomster och inte minst att många kvinnor, som ofta är de som brukar jorden, har fått större makt över sina liv.

Det har getts stöd till sexuell och reproduktiv hälsa och sexuella rättigheter, vilket har inneburit att kvinnor har fått göra säkra aborter och att flickor har sluppit omskärelse och barngifte. Det har getts stöd till lokala civilsamhällesorganisationer, vilket har lett till ökade kunskaper om mänskliga rättigheter och demokrati och till att fler kan göra sina röster hörda.

Listan kan göras hur lång som helst, och det skulle nog behövas med tanke på att det finns partier som vill både minska och villkora biståndet. Men tiden är knapp, och mer behövs för att vi ska nå en rättvis och jämlik värld som är fri från fattigdom, förtryck och väpnade konflikter. Det som måste göras har vi internationellt kommit överens om och skrivit in i Agenda 2030. Men dessvärre går vi mot en allt ojämligare värld där fattigdom och hunger ökar samtidigt som de redan snuskigt rika genom vårt ojämlika ekonomiska system blir ännu rikare.

Fattigdom bekämpas inte genom att göra rika ännu rikare eller genom att multinationella företag enkelt kan smita undan att betala skatt på sina vinster. Fattigdom bekämpas inte genom att företag slipper krav på sjysta löner och arbetsvillkor, får överutnyttja naturresurser och får ha produktion som sker på bekostnad av klimatet. Fattigdom bekämpas inte så länge män tillåts bruka våld mot kvinnor och flickor eller genom att människor fråntas mänskliga och demokratiska rättigheter. Fattigdom bekämpas definitivt inte genom att öka mängden vapen i världen. Allt detta lyfts fram i Agenda 2030, men ändå fortsätter regeringar att motverka det som krävs för att bekämpa fattigdom. Det gör även den svenska regeringen, som säger sig driva en feministisk utrikespolitik.

Det är inte bara i Agenda 2030 som vikten av att minska ojämlikheten lyfts upp. Även Internationella valutafonden lyfter upp vikten av progressiv beskattning och ökade sociala utgifter i syfte att motverka ojämlikhet.

Även skatteflykten måste dock bekämpas. I dag är skatteflykten mycket större än världens samlade bistånd. Ett sätt att göra det lättare för länder att få bukt med skatteflykten är att se till att alla skriver på land-för-land-rapportering. På så sätt blir det mycket svårare för multinationella företag att smita undan skatt, och alla länder får ökade inkomster som kan läggas på att stärka den offentliga välfärden.

Då kan fler skolor och sjukhus byggas. Då kan fler kvinnor och flickor få sina rättigheter tillgodosedda. Då kan fler arbeta med att bekämpa korruption. Då kan lantmäterierna få bättre resurser för att registrera markägarande, och då kan bättre miljö- och klimatlagar upprättas och efterlevas. Människor får bättre hälsa och utbildning och kan i större utsträckning ägna sig åt organisering och även kräva mer av sina mänskliga rättigheter. Det behövs nämligen, herr ålderspresident.

Redan före pandemin gick allt fler länder i en patriarkal, auktoritär, konservativ och många gånger även nationalistisk riktning. Detta drabbar såklart de flesta i ett land men främst dem som inte passar in i den manliga normen. Kvinnor, flickor, ursprungsbefolkningar, de med funktionsnedsättningar, hbtqi-personer, religiösa minoriteter, människorättsaktivister och klimat- och miljöaktivister utsätts för mest våld. Det är inte bara fysiskt och psykiskt våld utan även ekonomiskt och politiskt våld. Kvinnor och flickor utsätts dessutom för ökat sexuellt våld. Omskärelse, barngifte och våldtäkter har ökat än mer under pandemin samtidigt som de som arbetar med att få bukt med detta har fått minskade resurser.

Just därför är det viktigt att svenskt bistånd ligger på minst 1 procent av bni och att det ges till stora, kompetenta multilaterala aktörer som har tillträde till många länder och områden. Det ska också ges till civilsamhällesorganisationer som har gedigen kunskap inom sina områden och även lättare kan förstå och samarbeta med motsvarande organisationer i alla världens länder.

Samtidigt behövs multilateralismen så att vi kan föra de samtal och upprätta de överenskommelser som behövs. Vi måste tillsammans agera för att alla ska få de mänskliga och demokratiska rättigheterna tillgodosedda.

Det finns brister i dessa stora multilaterala organisationer. Exempelvis ökar Israels förtryck mot Palestina för varje år som går trots att FN redan för över 50 år sedan kom med resolutioner för vad som måste göras. Ändå är det just inom FN vi kan samarbeta för en bättre värld för alla.

Herr ålderspresident! För Vänsterpartiet räcker solidariteten utanför Sverige. Det vi vill uppnå här vill vi ska gälla för hela världen, för att alla världens människor ska slippa fattigdom och förtryck. Vi värnar alla människors frihet att själva välja hur de ska leva sina liv i samklang med andra människor, jordens resurser och kommande generationer – helt enkelt ett samhälle för alla, inte bara de rikaste.

Anf. 178 HELENA STORCKENFELDT (M) replik:

Herr ålderspresident! Enprocentsmålet är problematiskt av flera skäl. Att vi över huvud taget har denna budgeteringsprincip, som innebär att vi först sätter summa och sedan bestämmer vad vi ska göra, är djupt problematiskt. Ett exempel är att garantiinstrumentet bortprioriteras på grund av att det är för kostnadseffektivt. När vi ser att utvecklingen går åt fel håll i världen måste vi kunna använda oss av hela verktygslådan.

Herr ålderspresident! Jag vill fråga ledamoten om hon tycker att detta är okej. Är det här värdigt Sveriges biståndspolitik? Vore det inte bättre att först sätta våra prioriteringar och sedan budgeten, som vi gör på andra områden, för ett bättre och mer effektivt bistånd?

Prot. 2021/22:67

16 februari

Utrikespolitisk debatt

Anf. 179 YASMINE POSIO (V) replik:

Herr ålderspresident! Det är intressant, Helena Storckenfeldt, att du ställer den frågan. Det brukar ju vara tvärtom: Vi kritiserar er eftersom ni vill sänka biståndet och vi därmed inte kommer att kunna uppnå de mål som vi har med biståndet.

Jag kan inte svära på hur regeringen gör när de sätter upp sina mål i sin budget. Men jag kan lova att man först och främst sätter upp målen, och sedan sätter man upp vad som behövs. Och vi har kommit fram till att detta är den minsta summa som vi kan tänka oss att betala. Det är det som jag tror att Moderaterna behöver lära sig att förstå. Det är inte så att man har suttit och sagt: 1 procent av bni är det enda som gäller. Sedan får vi se vad vi gör med det.

Det finns oändliga behov av Sveriges stöd för att man ska komma till rätta med fattigdom och förtryck. 1 procent av bni är det minsta vi kan betala.

Anf. 180 HELENA STORCKENFELDT (M) replik:

Herr ålderspresident! Ett dyrt bistånd är inte ett bättre bistånd. Här finns det många olika delar att ta itu med. Det finns, som sagt, flera exempel på verktyg som bortprioriteras. Man använder alltså inte alla verktyg som vi skulle kunna använda för att uppnå de mål som vi vill se i världen.

Jag upplever att ledamoten försöker spela bort mitt och Moderaternas engagemang för utvecklingen i världen. Moderaterna tycker att biståndet är otroligt viktigt. Det är just därför vi är villiga att ifrågasätta gamla sanningar. Att enprocentsmålet har fått stå orört sedan 60-talet, som en helig ko i svensk politik, är frustrerande när målet borde vara ett effektivt och bra bistånd.

Låt oss hålla en hög nivå i debatten och tillsammans göra ett omtag för ett bättre och mer effektivt bistånd som tar avstamp i handel och tillväxt. Vi kan bättre.

Anf. 181 YASMINE POSIO (V) replik:

Herr ålderspresident! Återigen försöker Helena Storckenfeldt med tankevrpan att vi ska kunna använda ännu fler verktyg och göra ännu bättre bistånd genom att skära ned det med minst 30 procent. Det går inte ihop.

Det här blir lite löjligt, för det blir som om jag representerar regeringen, vilket jag inte gör. Detta får alltså tas upp med socialdemokrater.

Men vi i Vänsterpartiet vill använda många fler verktyg som går utanför biståndet. Jag tänker på human rights and environmental due diligence. Ni är välkomna att jobba för det med. Jag tänker på land-för-land-rapportering. Skulle det inte vara fantastiskt om företag inte längre skulle kunna smita undan sina skatter i de länder där de har gjort sina vinster och om länderna faktiskt skulle kunna använda sin egen förmåga att bygga upp sig själva? Men nej, detta jobbar man inte för. I stället ska man dessutom sänka biståndet.

Jag håller den här debatten på en hög nivå. Frågan är: Gör Moderaterna det?

Anf. 182 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr ålderspresident! Jag har lyssnat på Yasmine Posios anförande, och jag har en fråga.

Jag hör väldigt mycket om centralstyrning. Jag hör mycket om ekonomi som ska styras. Det ska vara skatter. Skatteflykt ska förhindras. Men jag hör väldigt lite om företagande. Jag hör väldigt lite om möjligheten till försörjning och om att kunna påverka det egna livet och om att kunna växa som människa. Jag tänker på kvinnor, speciellt på kvinnor som kan starta och driva ett företag. På så sätt kan de lyfta sin egen ekonomi, sina barn och sin tillvaro och bidra till sin familjs ekonomi. Var finns detta perspektiv i Yasmine Posios anförande?

Anf. 183 YASMINE POSIO (V) replik:

Herr ålderspresident! Det är synd att Margareta Cederfelt har missat den delen i mitt anförande där jag faktiskt lyfte vad som krävs för att kvinnor ska kunna få egenmakt. Vi lyfter i vår utvecklingspolitiska motion just detta med kvinnligt företagande och markägande, men vi ser inte det som grundbulten för att få igång ett samhälle. I stället är det mycket annat som behövs.

Även Internationella valutafonden lyfter vikten av en jämlik resursfördelning genom progressiv beskattning och ökade sociala utgifter. De flesta, olika civilsamhällsorganisationer och de stora biståndsorganisationerna, lyfter faktiskt skatteflykten som ett stort problem. Och genom att vi har bra offentlig verksamhet har människor bättre förutsättningar att leva sina liv. Då har de kvinnor som driver jordbruk och företag möjlighet att ta ut ett bättre pris för sina varor, och de slipper jobba dygnet runt.

Anf. 184 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr ålderspresident! Jag kan konstatera att vi inte ser olika på skatteflyktsfrågan, men vi ser olika på frågan om marknadsekonomi. Det handlar om möjligheten att starta och driva företag och att växa.

Låt mig ge ett exempel, herr ålderspresident. I Tanzania besökte jag en by där det fanns kvinnor som drev företag. En kvinna var jätteglad, för hon hade startat ett kafé. Hon hade i och med det kunnat investera i en tv och kunnat slänga ut maken, som drack och misshandlade henne. Är det detta som Yasmine Posio vill stoppa? Jag hör inte ett enda ord om hur kvinnor ska kunna växa och hur kvinnors företagande ska kunna växa. Det skulle jag vilja se mer av, för det är så kvinnor kan få egen makt.

Anf. 185 YASMINE POSIO (V) replik:

Herr ålderspresident! Det är inte enbart genom företagande som kvinnor kan växa, och det har jag pratat ofantligt mycket om i mitt tidigare anförande. Det Sverige som omvärlden såg upp till byggdes inte bara av rika människor. Det byggdes heller inte enbart tack vare industrialiseringen och småföretagare.

Du blundar helt för framväxten av arbetarrörelsen och kvinnorrörelsen. De fick inte bara igenom allmän och lika rösträtt. De förbättrade arbets-

villkoren och lönerna på sina arbetsplatser, och politiskt skapade de en stark offentlig välfärd. De såg till att resurserna omfördelades mer rättvist. På så sätt växte hela Sverige och blev fantastiskt starkt.

Att blunda för den delen och bara tro att småföretag – att kvinnor kan starta sina små företag – ska rädda hela världen är att vara naiv.

Anf. 186 GUDRUN BRUNEGÅRD (KD):

Herr ålderspresident! Vi befinner oss i allvarsamma och ödesmättade tider. Jag vill lyfta några aspekter som har koppling till säkerhetsläget ur ett biståndsperspektiv. Vi måste se helheten.

Krig och konflikter medför civila offer. Sedan kriget i Ukraina bröt ut 2014 har 14 000 personer dödats, inte av covid-19 utan av krigsskador. Det motsvarar befolkningen i en medelstor svensk landsortskommun.

2,4 miljoner människor har tvingats lämna sina hem. 800 000 människors liv runt Donetsk och Luhansk är i fara. Det är 200 000 fler än vad som bor i Göteborg. Organisationer som UNHCR hjälper dem att hålla sig borta från de farligaste områdena. De ger kontantstöd och nödhjälp så att de kan överleva, och man hjälper till att bygga upp sönderbombade skolor och förstörda hem.

Utifrån det här konkreta exemplet vill jag övergå till ett mer generellt plan. I krig och konfliktsituationer är kvinnor och barn de mest sårbara, och de drabbas hårdast. För barn som blir berövade sin skolgång står hela deras framtid på spel. Vi vet i Sverige att den starkaste skyddsfaktorn mot utanförskap är att gå ut skolan med godkända betyg. Men barn som växer upp i konflikter riskerar inte bara att få sin utbildning avbruten. I många länder riskerar pojkar att rekryteras som barnsoldater. Flickor riskerar i bästa fall att bli bortgifta för att avlasta familjen en mun att mätta eller så, än värre, rövras hon kanske bort som sexslav. I båda fallen objektifieras flickan och berövas egenvärde och självbestämmande. I värsta fall blir hon utstött av de sina och dömd till ett liv i förnedring. Detta har också drabbat hundratusentals flickor som en följd av pandemin.

Sverige och omvärlden måste i högre grad bidra till att hjälpa människor på flykt. I många fall förvandlas de tillfälliga flyktinglägren till långsiktiga boenden med stora humanitära behov. Sverige måste bidra till nya sätt att möta människors nöd och utsatthet. Vatten, mat och utbildning får inte saknas när det internationella samfundet tar på sig ansvaret för utsatta människor. Människor ska inte bli fast i flyktingläger i generationer utan måste få en chans att integreras i lokalsamhället.

Sverige betraktas som en humanitär stormakt, inte minst genom det generösa bistånd vi ger både till multilaterala organisationer som FN:s UNCHR och genom civilsamhällesorganisationer. Vi måste bli ännu bättre på att dra nytta av den positionen för att göra biståndet ännu mer effektivt och träffsäkert. Tryck på så att länder låter flyktingbarn gå i skola i lika stor omfattning som landets egna barn! Se till att man låter även unga flickor som har fött barn få komma tillbaka till skolan och slutföra sina studier!

För varje år en flicka hinner gå i skolan förbättras hennes chanser att överleva och med tiden föda friska barn, både för att hennes kropp hinner utvecklas och mogna och för att den kunskap hon får i skolan hjälper henne att klara sig bättre i livet. Att kunna läsa, skriva och räkna ger förutsättningar att göra kloka val av livsmedel och andra inköp och kunskap att

bedriva inkomstbringande verksamhet som hjälper henne och familjen ur fattigdomen.

Sverige håller de mänskliga rättigheterna högt. En sådan är religionsfriheten: rätten att välja tro, att utöva den och rätten att avstå. Denna rättighet kränks i många länder där Sverige har intressen. Längre har situationen varit värst i Nordkorea, men under 2021 gick Afghanistan om. Det finns vittnesmål om hur talibaner har kommit över listor på kristna och dödat dem. Kina är ett annat land där kristna utsätts för förföljelse, liksom uigurerna som av tradition är muslimer. Värst är kanske situationen för kristna uigurer som kläms från två håll.

Det är anmärkningsvärt att inte regeringen tar upp situationen för förföljda kristna och andra religiösa minoriteter. Man nämner inte ens ordet religionsfrihet.

Indien har länge varit känt som världens största demokrati. Så är det inte längre. På senare år har situationen i Indien försämrats radikalt genom den hindunationalistiska regimen och de likasinnade delstatsregeringarna. De ser muslimer och kristna som främmande element som bland annat beskylls för covid-19-pandemin. Nationalistiska mobbar kan bränna kyrkor och attackera och döda fredliga gudstjänstbesökare utan att polisen ingriper, vilket bland annat Act Svenska kyrkan och Open Doors World Watch har visat. Jag hade hoppats att Sverige i den utrikespolitiska deklarationen skulle ha markerat det oacceptabla i att en framstående handelspartner på så sätt inte skyddar sina invånare.

Herr ålderspresident! Sammantaget vill jag trycka på vikten av förebyggande arbete. Genom ett generöst, effektivt och väl riktat bistånd kan fattigdomen minska liksom konflikter och inrikes spänningar. Där demokrati och mänskliga rättigheter respekteras och människor har möjlighet att försörja sig själva och sina familjer befruktas och utvecklas landet, och driften att försöka komma någon annanstans för att söka sin lycka minskar. Det vill vi fortsätta med genom ett generöst bistånd.

Anf. 187 DIANA LAITINEN CARLSSON (S):

Herr ålderspresident! Jag är inte bara ledamot i utrikesutskottet för Socialdemokraterna; jag är också S-kvinna och ordförande i den tvärpolitiska gruppen för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter som finns här i riksdagen. Mitt anförande kommer i dag att fokusera på kvinnor och flickor i krig och konflikter och vad det får för efterverkningar runt om i världen. Deras situation berör mig djupt.

Herr ålderspresident! Kvinnor och flickor drabbas hårdare av krig och konflikter än män eftersom deras rättigheter i stora delar av världen redan innan krigets fasor kränks systematiskt. Under väpnade konflikter ökar deras utsatthet, och just eftersom de har en lägre status och mindre makt över sina egna liv blir deras utsatthet större.

I väpnade konflikter går män och pojkar ut i strid medan kvinnor och flickor ofta blir kvar hemma för att ta hand om familjen. Ofta utsätts de för våld och sexuellt våld som ett systematiskt redskap i konflikter för att sätta skräck i befolkningen, driva människor på flykt och skapa splittring och polarisering. Sexuellt våld används för att förnedra hela samhällen och försvaga fienden – som 25-åriga Vera som överfölls och våldtogs så svårt att hela hennes underliv trasades sönder. Hon lämnades att dö. Det lokala sjukhuset har försökt att operera henne tre gånger men misslyckats.

Vera är inte ensam. Miljontals är berättelserna om kvinnor och flickor över hela världen som överlevt detta och om dem som inte har överlevt – 17-åriga Jolie som inte klarar av att ta i sin son, eftersom det påminner henne om det hon utsattes för, Lokadiya som blev våldtagen av soldater på golvet bredvid kroppen av sin ihjälslagna man och som fortfarande känner lukten av hans blod. En annan röst är doktor Denis Mukwege på Panzi-sjukhuset i Kongo som vigt sitt liv åt att hjälpa de här kvinnorna och ofta ställer sig frågan hur han som läkare ska kunna förklara för en 13-åring att hon inte längre har en vagina och aldrig kan få fler barn.

Herr ålderspresident! För kvinnor och barn som tvingas på flykt är situationen mycket svår. Flykten från hemmet leder till ännu sämre tillgång till sjukvård, rent vatten, tak över huvudet och mat. Inte heller flyktingläger eller anläggningar erbjuder tillräckligt skydd för kvinnor och barn, eftersom de ofta är överfulla och bristen på hjälppersonal är omfattande. Bristen på sanitära inrättningar drabbar flickor extra hårt, och risken för sjukdomar och komplikationer ökar och därmed också problem med flickors och kvinnors reproduktiva hälsa och rättigheter. Inkontinens och sexuellt överförbara sjukdomar efter våldtäkter drabbar också dessa kvinnor svårt.

Kvinnor och flickor riskerar också i högre grad än män att råka ut för trafficking, prostitution eller tvångs gifte under väpnade konflikter. Gravida kvinnor riskerar missfall och för tidigt födda barn på grund av upplevda trauman och undernäring och riskerar svåra komplikationer vid förlossningar under osäkra förhållanden utan möjlighet till läkarvård.

Herr ålderspresident! Kvinnor är en viktig nyckel när det gäller att bidra till att lösa krig och konflikter och ska ha en självklar plats vid bordet när det till exempel gäller konfliktlösning, fredsförhandlingar och fredsavtal. Att ha med ett kvinnligt perspektiv och en kvinnlig förståelse för att lösa konflikter och i alla diplomatiska lösningar är extremt viktigt.

Kvinnor vet hur kvinnor drabbas, och de kan därmed bidra med lösningar som män kanske inte alltid ser. Kvinnor utgör hälften av jordens befolkning och ska ha hälften av makten och inflytandet. Därför måste vi här i riksdagen och i Sveriges regering fortsätta att verka för jämställdhet och kvinnors rättigheter på alla nivåer, inte bara i Sverige utan i hela världen.

Herr ålderspresident! Med tanke på hur kvinnor och flickor drabbas extra svårt i krig och konflikter är jag stolt över att vår socialdemokratiska regering för en feministisk utrikespolitik med tydliga mål. Det är mål som bland annat innebär att vi ska bidra till alla kvinnors och flickors fulla åtnjutande av de mänskliga rättigheterna, kvinnors och flickors frihet från fysiskt, psykiskt och sexuellt våld. Vidare ska flickors och kvinnors medverkan i att förebygga och lösa konflikter och att bygga fred efter konflikt främjas samt kvinnors och flickors politiska deltagande och inflytande inom alla samhällsområden.

Förhållningssättet och kärnan i den feministiska utrikespolitiken kan sammanfattas i tre ”R”, nämligen rättigheter, representation och resurser.

Kort sagt innebär detta att vi ska arbeta för att alla kvinnor och flickor fullt ut ska åtnjuta mänskliga rättigheter och motverka alla former av våld och diskriminering som begränsar deras handlingsutrymme. Kvinnor ska delta och utöva inflytande i beslutsprocesser inom alla områden, och vi ska verka för att resurser fördelas så att jämställdhet och kvinnors rättig-

heter kan uppnås. Arbetet med kvinnor, fred och säkerhet är en central del av den feministiska utrikespolitiken. För att säkerställa kvinnors och flickors inflytande måste arbetet för att uppnå målen i FN:s säkerhetsrådsresolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet och efterföljande resolutioner intensifieras. Kvinnors och ungas inflytande och meningsfulla deltagande i fredsprocesser samt freds- och statsbyggande är en rättighetsfråga och en förutsättning för hållbar fred och utveckling.
(Applåder)

Anf. 188 MARGARETA CEDERFELT (M):

Herr ålderspresident! Dagens debatt har till stor del präglats av det som utrikesministern sa i sitt inledningsanförande, nämligen att väpnat angrepp mot Sverige inte kan uteslutas. Jag kommer inte att fokusera på detta i mitt anförande, utan jag kommer att tala framför allt om mänskliga rättigheter.

Mänskliga rättigheter är inget som kan tas för givet, vare sig i går, i dag eller i morgon. Att utrymmet för mänskliga rättigheter är krympande, framför allt i vårt östra grannland Ryssland, kan illustreras av hur Memorial, den civila organisationen, stängdes. Memorial grundades 1992 under perestrojkan för att bedriva forskning och publicera material om Sovjetunionens totalitära historia samt övervaka hur mänskliga rättigheter efterföljs i dag.

En viktig organisation för mänskliga rättigheter är nu stängd. Det finns inte längre något aktivt arbete med dokumentation, och det finns inget bibliotek att tillgå.

Jag vill också nämna journalistikens betydelse. För oss i Sverige gäller det den sedan 2001 fängslade journalisten Dawit Isaak. Men jag vill också nämna Gui Minhai, som är fängslad i Kina. Detta visar hur personer som arbetar för det fria ordet inte längre är fria, och detta har påverkan på andra journalister, på vem som vågar skriva, på vem som ger ut en tidning. Detta är någonting som vi alla måste motverka.

Jag vill också nämna religionsfrihet som en viktig fråga för oss att kämpa för. Jag tänker här på den tibetanska buddismen, på judendomen och i vissa delar av världen där också kristendomen är utsatt för förtryck. Ingen religion ska utsättas för förtryck. Det måste vara upp till den enskilde att själv kunna utöva sin religion och inte riskera diskriminering för detta.

Jag vill också nämna nationella minoriteter, som är utsatta för förtryck på många håll. Jag tänker på uigurer och kurder. Attacker mot många nationella minoriteter eskalerar i omfattning, och det måste vi naturligtvis motarbeta. Det kan inte vara så att en nationell minoritet ska vara ett samlingsbegrepp för terrorist, anses bedriva en felaktig livsstil eller utsättas för något annat, vad det än vara månne, som döljer ett övergrepp. Varje individ måste respekteras utifrån sin rätt som människa.

Jag vill också nämna demokrati. Här kommer jag in på OSSE:s verksamhet.

För att demokrati ska kunna bedrivas måste också grundläggande rättigheter beaktas – en röst, en individ. Det ska också vara möjligt att bedriva politik, att bedriva kampanj, att rösta eller kandidera. Detta är viktiga frågor för den europeiska säkerhetsordningen.

Låt mig också nämna några begrepp som jag tycker förtjänar att nämnas i Sveriges riksdag. Det handlar om att om OSSE ska fortsätta sin verk-

samhet behöver olika begrepp stärkas. Det behövs beslut; jag tänker här på ekonomin. OSSE:s budget för 2022 är fortfarande inte beslutad, herr ålderspresident. Det finns inga tecken på att den kommer att beslutas de närmaste månaderna, och detta är ett handikapp för organisationen.

Jag har ytterligare en fråga. Den oberoende observatörsstyrkan, SMM, behöver också en budget. Om budgeten inte är beslutad till den 31 mars kommer observatörsstyrkan att få åka hem. Ett beslut behöver fattas. Här kan Sverige driva på, och här kan Sverige ha en viktig funktion att utföra. Frågan är viktig. Delar av den observatörsstyrka som fanns vid gränsen mellan Ukraina och Ryssland är avslutad. Den finns inte längre. Det är enkelt att avsluta en observatörsstyrka, och då försvinner de ögon som är på plats som ser vad som händer och som kan rapportera till omvärlden.

Jag vill också nämna några ytterligare kriterier som är viktiga inom OSSE, nämligen att fortsätta att bevaka att organisationen kan bedriva sina valobservationer, så som den har gjort under en längre tid. Vid höstens parlamentsval i Ryssland var OSSE förhindrat att utföra observationer. OSSE fanns inte på plats, men det fanns inte heller förutsättningar eftersom Ryssland ville diktera villkoren genom att begränsa antalet observatörer från OSSE:s parlamentariska församling till tio samt också begränsa hur ODIHR skulle placera ut sina observatörer. Det är helt oacceptabelt.

Alla vi som befinner oss i internationella organisationer, men även här hemma i Sverige, inte bara parlamentariker utan också i civilsamhället, måste agera för mänskliga rättigheter till stöd för individens okränkbarhet och för att demokrati och fred ska respekteras.

Anf. 189 AMINEH KAKABAVEH (-) replik:

Herr ålderspresident! Jag tackar Margareta Cederfelt för hennes anförande, framför allt mycket av det hon har sagt om internationellt engagemang, Dawit Isaak och Gui Minhai.

Margareta Cederfelt representerar Moderaterna och Sverige i många internationella sammanhang. Skulle man inte kunna starta en kampanj för frigivningen av Dawit Isaak och Gui Minhai? Det handlar inte bara om Sverige utan också inom EU. Många länder skulle kunna gå ihop och kräva av till exempel Eritrea att Dawit Isaak ska frigges eller av Iran att Ahmadreza Djalali och Habib Chaab ska frigges. Det gäller även Gui Minhai och många andra med dubbelt medborgarskap som är fängslade i olika delar av världen. Det är bra att många pratar om dem, men att kräva deras frigivning är viktigt.

Anf. 190 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Amineh Kakabaveh, för bra förslag!

Jag kan säga att detta redan görs på många håll. Jag har själv tagit upp frågan i FN. Jag har tagit upp frågan inom OSSE. Men det är inte bara jag, utan det har också gjorts av olika medlemmar i den svenska delegationen från flera olika partier. Jag vet att det görs inom Europarådet.

Men jag tror att mycket mer kan göras. Jag tror att om vi går samman över partigränser när vi kan och driver de här frågorna går det att nå framgång. Men vi måste göra det tillsammans med andra. Det tror jag också är viktigt, för vi som parlamentariker och vi som är valda i fria, demokratiska val ska naturligtvis använda de plattformar vi har.

Anf. 191 AMINEH KAKABAVEH (-) replik:

Herr ålderspresident! Tack, Margareta, för ditt svar!

Det är ju flera partier som med samma årliga motion har tvingat fram en granskningskommission, vilket är väldigt bra och viktigt. Men det har blivit någon sorts tyst diplomati hela tiden. Man får inte höra något om detta, om det är försiktighetsprincipen eller tystnadskultur.

Det kanske är när andra länder hjälper till som det blir press på diktatorerna där man fängslar frihetskämpar eller journalister som Dawit Isaak, Gui Minhai som är författare och Ahmadreza Djalali som är KI-forskare och läkare inom katastrofmedicin. Det skulle vara på tiden att kräva deras frigivning både i FN och i EU. Därför tänkte jag lyfta fram dem här som viktiga aspekter.

Anf. 192 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr ålderspresident! Tyst diplomati tror jag är nödvändig också. Jag vet att detta är något som många regeringar världen över ägnar sig åt. Men när det inte räcker tror jag att det är viktigt att höja rösten och att det inte bara är en röst utan flera röster.

Att människor har varit fängslade sedan 2001 eller sedan 2015 visar att den tysta diplomatin inte är tillräcklig. Det behövs mer agerande, och jag är bestämt övertygad om att vi alla kan bidra och öka trycket. Det värsta som finns är tystnaden. Vi ska inte tystna. Tystnar inte vi som parlamentariker tystnar inte andra krafter heller, och då kan det börja hända saker.

Anf. 193 BJÖRN SÖDER (SD):

Herr ålderspresident! Det börjar nu, efter snart åtta år av socialdemokratisk utrikespolitik, bli dags att göra bokslut på det utrikespolitiska området.

Det är inte precis ett resultat som regeringen borde vara stolt över – tvärtom. De senaste två mandatperioderna av socialdemokratisk utrikespolitik har i stället präglats av ängslan, tafatthet och ett ständigt hukande bakom EU, till den grad att man med fog kan ifrågasätta om vi behöver en egen utrikesminister med ett eget departement när allt ändå tycks överlåtas till Bryssel.

Inte ens när mänskliga rättigheter, som regeringen annars säger sig värna och prioritera, kränks vågar man ta till några högre toner.

Vi ser att kristna i dag är världens mest utsatta grupp, men regeringen gör knappt någon markering mot detta.

Vi ser att det auktoritära och kommunistiska Kina utsätter bland annat den muslimska gruppen uigurer för övergrepp. Men i stället för att kraftfullt protestera gömmer sig regeringen bakom EU.

Inte heller hur Kina agerar i Hongkong eller mot Taiwan föranleder några starkare protester från utrikesministern eller något särskilt agerande från regeringen.

Detta kan jämföras med till exempel Litauen, som agerat föredömligt i många utrikespolitiska sammanhang och stått upp för till exempel Taiwan. ”Bakgrunden är att vi bestämde oss när regeringen tillträdde att vår utrikespolitik skulle vara värdebaserad”, sa Litauens vice utrikesminister. Det finns uppenbarligen litauiska värden, och så finns det den svenska regeringens värden.

För en regering som kallar sig världens första feministiska regering är det kanske direkt pinsamt hur man förhållit sig till ett land som Iran. När utrikesministern, då som handelsminister, besökte Iran 2017 kunde vi se de kvinnliga regeringsföreträdarna stå på rad iklädda slöjor. Samtidigt dödas iranska kvinnor i kampen för att slippa bära dessa plagg för att behaga männen. Man ville ta seden dit man kom, hette det. Men när Irans utrikesminister besökte Sverige tillät man honom att ta sin sed hit genom att inte ta kvinnor i hand. Sveriges dåvarande utrikesminister protesterade inte heller mot detta kvinnofientliga sätt.

Så mycket för att vara en feministisk regering och stå upp för sina värderingar. Inte ens när det gäller symbolfrågor – om än viktiga – vågar man stå upp för sin så kallade feministiska politik.

”En feministisk utrikespolitik behövs mer än någonsin”, hävdade utrikesministern i sin deklaration. Utrikesministern använde tidigare i dag ordet hyckleri i ett annat sammanhang. Vad är detta om inte just hyckleri?

Herr talman! Det säkerhetspolitiska läget i vår omedelbara närhet är mycket allvarligt. Utvecklingen som vi sett de senaste åren var något vi i Sverigedemokraterna varnade för redan när vi för första gången steg in i den här kammaren för tolv år sedan. Då möttes vi av övriga partiers bristande förmåga till insikt.

Redan 2007 skrev Försvarsberedningen i sin rapport att ”i utrikespolitiskt hänseende kommer det ryska agerandet mot länder som tidigare ingick i Sovjetunionen att vara ett lackmustest på vilken väg Ryssland väljer”. Trots det reagerade man inte när Ryssland angrep och ockuperade Georgien 2008. Redan då borde man ha vaknat. Men man verkade ha glömt vad man själv skrivit i rapporten ett år tidigare. Först efter den ryska annekteringen av Krim 2014 vaknade man upp.

För nuvarande regering tycks dock situationen i Georgien vara något bortglömd. Endast tre gånger under dessa åtta år har man i sina utrikespolitiska deklarationer nämnt Georgien, och då bara hastigt i förbifarten. Detta trots att Rysslands aggression mot Georgien var det som var startskottet för angreppen mot den europeiska säkerhetsordningen och i linje med det kaukasiska lackmustestet. Det är också i enlighet med detta Ryssland nu agerar med full kraft, vilket givetvis ska fördömas å det skarpaste av hela världen.

Herr talman! En annan konflikt som är värd att lyfta fram i sammanhanget och där regeringens agerande lämnar mycket övrigt att önska är konflikten mellan Armenien och Azerbajdzjan.

När Azerbajdzjan, uppbackat av Turkiet, gick till våldsamt anfall mot Armenien hösten 2020 var det förvånansvärt tyst från utrikesministern. Till en början hade jag viss förståelse för denna tystnad eftersom det svenska ordförandeskapet i OSSE stod för dörren och man kanske inte ville bränna några diplomatiska broar som kommande OSSE-ordförande. Men det borde givetvis finnas en gräns för hur länge man kan ducka och vara tyst. När Azerbajdzjan halshög tillfångatagna armeniska soldater, rev tusenåriga kyrkor och förstörde kristna kulturskatter fortsatte dock utrikesministern att vara tyst.

Efter ett år som ordförande i OSSE kan man undra vad regeringen egentligen åstadkom. Om något var det inget av större betydelse som jag noterade. Utrikesministern hävdar i sin deklaration att ”Sverige satt av-

tryck som kommer att bestå”. Vilka avtryck det är ställer jag mig frågande till.

Det jag däremot noterade var den irritation som ett femtontal ambassadörer vittnade om efter utrikesministermötet i Stockholm i början av december förra året, som markerade kulmen på OSSE-ordförandeskapet. Det var inte ett gott betyg. När jag tagit upp detta med utrikesministern tidigare har hon likt ett barn hållit för sina öron och skrikit om hur fel jag har. Men det är ju faktiskt inte jag som hittat på hur illa det var. Och den bristande förmåga att organisera stora möten som finns på Utrikesdepartementet bådär ju inte gott inför Sveriges ordförandeskap i EU våren 2023. Nu kommer det tack och lov ett val innan dess så att detta kan åtgärdas.

Herr talman! Det enda jag kan se att man har åstadkommit i någon form av positiv riktning är att relationen med Israel tycks ha förbättrats något efter att den tidigare socialdemokratiska utrikesministern var förklarad persona non grata. Att relationen nu tycks ha förbättrats något kan ju ha sin förklaring i att Israel för tillfället har en brokig regeringskoalition som bland annat innehåller islamister. Sådana tycks ju det svenska socialdemokratiska partiet ha en särskild svaghet för.

Nu går vi mot ett nytt val i Sverige. Jag hoppas att det kommer att innebära ett regeringsskifte där den socialdemokratiska eran slutgiltigt får ett slut och en utrikespolitik som är både verklighetsförankrad och tydlig i sina värderingar kan ta vid.

I detta anförande instämde Markus Wiechel (SD).

Anf. 194 LINDA MODIG (C):

Herr talman! I år är det 70 år sedan samarbetet i Nordiska rådet grundades. 70-årsjubileet är ett bra tillfälle att reflektera över det nordiska samarbetet och framför allt dess framtid.

Det samarbete som bedrivs inom Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet är betydelsefullt för de nordiska länderna och Norden som region. Samarbetet ger de nordiska länderna en starkare röst i världen. Det gör oss mer konkurrenskraftiga. Det ger oss fler verktyg att hantera utmaningar och kriser. Men samarbetet är också av central betydelse för de nordiska ländernas medborgare. Genom samarbetet har banden mellan de nordiska länderna blivit starka.

Opinionsmätningar har visat att de nordiska medborgarna har en stark tilltro och tillit till det nordiska samarbetet. Ska det förtroendet bestå och förtjänas måste samarbetet utvecklas. Norden och Nordiska rådet kan inte nöja sig med att vara stolta över det som har åstadkommit eller med det samarbete vi har i dag. Vi måste tillsammans aktivt arbeta för ett starkare, bättre och mer handlingskraftigt samarbete i morgon.

Coronapandemin har blottlagt enorma brister när det gäller de nordiska ländernas förmåga till handgripligt samarbete vid allvarliga kriser och händelser. Inför framtiden finns därför ett mycket starkt behov av att förnya och utveckla det nordiska samarbetet.

Den brist som blivit allra tydligast under pandemin handlar om oförmågan att värna en av hörnstenarna inom samarbetet, nämligen den fria rörligheten och passfriheten i Norden. För tusentals gränspendlare har situationen under pandemin varit ohållbar. Och tyvärr var det inte första gången som gränser i Norden stängts på senare år. Just detta, att gränser

mellan våra länder under senare år återkommande har stängts, är ett svaghetstecken och något som måste undvikas i framtiden. Här krävs ett mycket tätare samarbete om målet om den fria rörligheten i Norden ska överleva på sikt. Vi behöver alltså mer, inte mindre, nordiskt samarbete.

Herr talman! De nordiska ländernas olika hantering av pandemin, genom ensidiga i stället för gemensamma och samordnade regler och restriktioner, orsakade nya störningar i den fria rörligheten. Den splittrade familjer, satte gränspendlare på karantänhotell utan inkomst och skakade hela den gemensamma nordiska arbetsmarknaden i sina grundvalar.

Den har också tagit fokus och kraft från det löpande arbetet med att avskaffa gränshinder som fanns redan före pandemin, och den försvårade och, i många fall, fördyrade gränspendlarnas tillvaro och förutsättningarna att bo i ett land men jobba eller studera i ett annat. Det senaste året har pendlare riskerat dubbelbeskattning eller missat förmåner inom socialförsäkringssystem då man bott och jobbat på olika sidor av en gräns.

Vi i Centerpartiet menar därför att vi behöver se till att kärnan i det nordiska samarbetet fungerar. Vi måste ta ett större grepp om frågorna kring de avtal om beskattning och socialförsäkring mellan Sverige och de övriga nordiska länderna som finns och säkerställa den fria rörligheten.

De gränsregionala informationstjänsterna är av stor betydelse för att förmedla information och kunskap till Nordens invånare, inte minst för de svenskar och nordbor som nyttjar den fria rörligheten och den gemensamma arbetsmarknaden. Informationstjänsternas betydelse har tydliggjorts under de senaste åren, och Sverige bör vara drivande för att säkerställa att dessa viktiga institutioner på bästa sätt kan tjäna medborgarna och därmed stärka det nordiska samarbetet.

För att människor fullt ut ska kunna dra nytta av den fria rörligheten inom Norden är det centralt att transporter och kommunikationer fungerar på ett tillfredsställande sätt. Vi vill se ett ökat samarbete kring utbyggnad av kollektivtrafik i olika former, liksom sammanhållna järnvägsstråk. De nordiska länderna bör sträva efter att underlätta samplanering av infrastrukturprojekt som är av betydelse för gränsregioner och som underlättar rörligheten inom Norden. Det behövs former för ett tätare samarbete mellan nationella infrastrukturmyndigheter, liksom mellan kommuner och regioner över nationsgränserna. Allt detta understryker också behovet av att inrätta ett nordiskt ministerråd för transportfrågor, något som Nordiska rådet länge efterfrågat.

Centerpartiet vill se ett fördjupat och utvecklat samarbete på fler områden: på det civilrättsliga området och i frågor som rör trygghet, välfärd, kultur och utbildning. Vi vill ha ett levande samarbete mellan civilsamhället och föreningslivet, vilket är helt grundläggande för den nordiska integrationen. Vi vill se ett ytterligare stärkt och fördjupat samarbete på det utrikes- och säkerhetspolitiska området.

Vi befinner oss i Norden i ett geopolitiskt läge där starka intressen gör sig gällande. De senaste åren har vi bevittnat en stormaktsrivalitet kring Arktis och växande anspråk på hur detta område, för många av oss vår hembygd, ska förvaltas och utvecklas.

Den arktiska regionen är på sina håll ett av världens få kvarvarande orörda områden. Effekterna av klimatförändringarna syns snabbare i Arktis än på många andra håll. Regionen är hemvist för en omfattande artrikedom och en stor variation av känsliga ekosystem.

Centerpartiet anser att Arktis och dess orörda, sårbara områden ska värnas genom bevarande och genom att framtida exploatering och utveckling tar hänsyn till konsekvenserna för miljön och de människor som lever och har sin livsnäring i Arktis, inte minst regionens ursprungsbefolkning. Sverige ska vara en stark röst i de frågor som rör den arktiska regionen och vara aktivt för att samla det nordiska samarbetet för en hållbar utveckling i Arktis.

(Applåder)

Anf. 195 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V):

Herr talman! Världen står inför stora utmaningar. Vi ser hur klimatkrisen fortsätter, samtidigt som det demokratiska utrymmet minskar och kvinnors rättigheter får stå tillbaka. Europa befinner sig i ett allvarligt säkerhetspolitiskt läge. Då är det viktigt att behålla sans, balans och stabilitet. Vi måste anstränga oss till det yttersta för att undvika att en ny väpnad konflikt utbryter.

För 40 år sedan kom Palmekommissionens rapport som etablerade begreppet gemensam säkerhet, samtidigt som tusentals människor demonstrerade för fred och nedrustning och mot kärnvapen världen över – jag var en av dem. Sverige borde återigen ta på sig ledartröjan för ett mer aktivt fredsarbete.

Den inrikespolitiska utvecklingen i Ryssland är självklart djupt oroande. Ryssland kan inte längre kallas en demokrati. Oppositionen utsätts för allt hårdare förföljelse. Människorättsorganisationer stängs, och oberoende journalister får allt svårare att verka. Detta måste självklart kraftfullt fördömas.

Putins anspråk på att bestämma över länder i Rysslands närhet och den militära upptrappningen vid Ukrainas gräns behöver också mötas konsekvent. Om Ryssland skulle angripa Ukraina måste det självklart få allvarliga konsekvenser.

Men samtidigt måste vi öka ansträngningarna för dialog och fredliga lösningar. Krig är aldrig en lösning på konflikter; i krig finns bara förlorare.

Lösningen är inte heller att Sverige skulle gå med i Nato, en allians med kärnvapen som bärande doktrin, som har medlemsstater som Turkiet och Ungern – länder som inte längre kan kallas för demokratier. Vi måste inse att även Nato och USA har ett ansvar för den militära upprustningen globalt. Ett svenskt Natomedlemskap skulle öka spänningen i vårt närområde.

Sverige bör i stället stärka sin militära alliansfrihet. Sverige har klarat sig undan krig i 200 år, och det är ett resultat av klok diplomati och militär alliansfrihet. Låt oss hålla fast vid den framgångsrika linjen, och låt oss i stället intensifiera arbetet för fred, dialog och nedrustning. Och låt oss också skriva på FN:s deklaration om förbud mot kärnvapen.

Herr talman! Just nu pågår de olympiska spelen i Kina. Självklart hejar vi på våra svenska idrottskvinnor och idrottsmän och gläds åt deras framgångar. Men vi får inte glömma bort att Kina är en stenhård diktatur. Grundläggande mänskliga rättigheter kränks systematiskt. Sverige borde tydligare ha deklarerat sitt missnöje över brotten mot de mänskliga rättigheterna i Kina genom en diplomatisk bojkott av OS.

Den kinesiska regimen övertagit och kränkningar drabbar alla delar av det kinesiska samhället, men de etniska och religiösa minoriteterna och falungongaktivister är särskilt utsatta. Tusentals uigurer har exempelvis tvångsflyttats. Tortyr används systematiskt. Taiwan hotas, och i Hongkong är demokratin i stort sett avskaffad.

Det räcker då inte med fördömande ord, utan det är hög tid att införa sanktioner mot Kina för övergreppen mot landets uigurer och andra minoritetsfolk. Sverige måste agera mer kraftfullt för sanktioner i EU.

Företag som investerar i exempelvis Kina måste också ta ansvar för de mänskliga rättigheterna. Det behövs därför bindande lagstiftning om företags ansvar för miljö och mänskliga rättigheter på internationell nivå och EU-nivå. Sverige måste bidra till att denna process påskyndas.

Herr talman! I det ockuperade Västsahara förvärras situationen dagligen när det gäller de mänskliga rättigheterna, efter att vapenvilan bröts i november 2020.

Vapenvilan kom till stånd efter att parterna hade kommit överens om att hålla en folkomröstning om Västsaharas självständighet under FN:s ledning – en folkomröstning som 30 år senare fortfarande inte ägt rum. En grundläggande orsak till ockupationen är Västsaharas rika tillgång på naturresurser, och plundringen och det ockuperade landets råvaror kan fortgå, bland annat med hjälp av EU:s handelsavtal med Marocko trots att EU:s egen domstol underkänt avtalen vid flera tillfällen. Det är bra att Sverige röstat nej till fiskeavtalet, men Sverige måste också agera än mer kraftfullt för att avtalen ska stoppas i sin nuvarande form. EU måste helt enkelt stå upp för folkrätten.

Sedan eldupphöret bröts har det rapporterats 160 kränkningar av medborgerliga och politiska rättigheter i det ockuperade Västsahara, kränkningar som kan fortgå utan världens kännedom. Journalister och oberoende observatörer släpps helt enkelt inte in, och FN-styrkan Minurso saknar mandat att övervaka de mänskliga rättigheterna. Ett tydligt uppmärksammat fall på dessa brott är fallet med den ledande människorättsaktivisten Sultana Khaya. Sedan november 2020 sitter hon och flera kvinnor i hennes familj i husarrest utan att myndigheterna har väckt åtal. De får inte ta emot besök och blir fysiskt överfallna med sparkar och slag om de försöker att lämna familjens hem.

FN har ett stort ansvar för att den illegala ockupationen fortgår. Det är utmärkt att den erfarna diplomaten Staffan de Mistura utsetts till nytt FN-sändebud för Västsahara. Det är bra att han har besökt de västsahariska flyktinglägren. Men de Mistura måste få ett tydligare mandat från FN.

Det finns bara en lösning på konflikten, och det är att den utlovade folkomröstningen genomförs och att en plan för den utarbetas.

Sverige måste också erkänna den västsahariska staten i enlighet med det majoritetsbeslut som fattades i riksdagen 2012. Det skulle ge västsaharierna nytt hopp och förbättra deras förhandlingsposition, och fler länder skulle kunna följa om Sverige visar vägen.

(Applåder)

Anf. 196 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr talman! När jag satt och lyssnade på Lotta Johnsson Fornarves anförande blev jag väldigt nyfiken på en fråga. Lotta Johnsson Fornarve

sa att vi inte kan vara med i Nato därför att där finns länder som Turkiet och Ungern.

Vad anser Lotta Johnsson Fornarve att vi ska göra med medlemskap i organisationer som Europarådet, OSSE och FN? Där är de här länderna medlemmar.

Lotta Johnsson Fornarve nämnde själv FN som ett exempel på hur viktigt det var att göra överenskommelser. Men där ingår ju de här länderna. Hur ska vi kunna vara med där om vi inte kan vara med i en annan organisation just på grund av nämnda länders medlemskap?

Anf. 197 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V) replik:

Herr talman! Tack, Margareta Cederfelt, för frågan! Jag tycker att det är väldigt stor skillnad mellan att vara med i Europarådet eller FN och att vara med i en militärallians där man samarbetar i militära frågor och säkerhetsfrågor. Jag menar: Hur ska man kunna förlita sig på en samarbetspartner som Turkiet, som nyligen angripit sina grannländer militärt? Nu i februari bombade man kurdiska befästningar i Syrien och i Irak och dödade civila människor i flyktingläger och så vidare. Hur ska man kunna känna tillförsikt med att samarbeta med den typen av länder i en militärallians – en allians som dessutom har kärnvapen som en av sina bärande doktriner?

Anf. 198 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr talman! Det var ju precis detta samarbete som Lotta Johnsson Fornarve nämnde när det handlade om FN. Hon nämnde det som positivt.

OSSE är en säkerhetsorganisation. OSSE arbetar med säkerhetsfrågor, visserligen inte direkt med vapen men med avtal kring hur vapen ska hanteras och principer. Diplomati, dialog och avtal är viktiga frågor för fred och säkerhet. Jag instämmer i att det är oerhört viktigt, men jag ser också ett behov av sanktioner.

Jag ser ett behov av ett fungerande försvar, och Nato är också en säkerhetsorganisation, även om den till stora delar verkar på ett annat sätt än de andra organisationer som jag nämnde. Nato deltar också i valobservationer tillsammans med Europarådet och OSSE.

Anf. 199 LOTTA JOHNSON FORNARVE (V) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är väldigt stor skillnad mellan att samarbeta och föra en dialog i FN och i OSSE och andra typer av organisationer där man diskuterar utifrån helt andra villkor. Men att vara med i en militärallians är ju att jobba militärt tillsammans med andra. Då måste man ändå kunna känna en tillförsikt om att man kan lita på de organisationerna. Vi vill ju inte att Sverige ska vara med i någon militärallians över huvud taget. Vi vill att Sverige ska stå upp för den militära alliansfriheten och att vi ska stå oberoende mot alla stormakter, för det är på så sätt vi kan säkra fred och nedrustning och blir tillförlitliga just när det gäller att ta initiativ för fred och nedrustning. Att vi står oberoende gentemot stormakter tror vi är vägen framåt.

Anf. 200 AMINEH KAKABAVEH (-):

Herr talman! Samtidigt som stormakterna spelar sitt spel med världsfreden som insats pågår en ständig kamp för att rädda klimatet, miljön,

kvinnors rättigheter och demokratiska fri- och rättigheter. De som kämpar för mänskliga och demokratiska rättigheter ägnas i dag tyvärr ringa uppmärksamhet i medierna och i den politiska debatten. De försvinner ofta i fängelsernas mörker.

Brotten mot mänskliga rättigheter blir alltmer omfattande i många länder. Vi vet att fångarna i fängelserna i länder som Turkiet är tiotusentals frihetskämpar. Bland dem finns 4 000 medlemmar, folkvalda ledamöter, kommunalråd och riksdagsledamöter från HDP, som till exempel Gülten, de före detta ledarna, Selahattin Demirtaş, Figen med flera, som sitter i fängelse sedan över sju år.

Europadomstolen för mänskliga rättigheter har uttalat att alla ledamöter och ledare som Demirtaş och Figen ska frigges, men Erdoğan vägrar frigge dem. I Iran fångslas vanliga människor på löpande band dagligen. Det är så trångbott att många har drabbats av covid.

I iranskt fängelse dog nyligen författaren Baktash Abtin när han vägrats vård mot covid. Medfångarna hungerstrejkade sedan i flera fängelser runt om i landet.

I Iran har Zahra Mohammadi dömts till fem års fängelse för att hon undervisat barn i kurdiska. De senaste veckorna har massarresteringar på nytt inletts, och många kurdiska aktivister och fackliga aktivister är fängslade.

Herr talman! Negar Mohammadi, som var mottagare av regeringens Per Anger-pris 2011, sitter i fängelse för sin kamp för mänskliga rättigheter och mot dödsstraff. Nyligen fick vi rapporter om att hon fått ytterligare åtta års fängelse och 70 piskrapp. Minoriteter som kurder, bahaier, araber, balucher och halva befolkningen, som är kvinnor, diskrimineras systematiskt i Iran och förtrycks under könsapartheidregimen.

Den kända fackliga aktivisten Ismail Abdi har avtjänat sex års fängelse på grund av att han varit aktiv i lärarfacket. Nyligen har han fått ytterligare tio års fängelse. Han är facklig aktivist, vilket är förbjudet i Iran.

Nyligen avrättades två homosexuella män, Farid och Mehrdad, genom hängning i Iran. Det är dags att Sverige som enskilt land och genom FN och EU kräver en internationell delegation som kan besöka fångarna och undersöka förhållandena i fängelserna i både Iran och Turkiet och inte minst i Eritrea, där Dawit Isaak sitter. I Iran sitter även Ahmadreza och Chaab, som är svenska medborgare. Vi måste högljutt våga kräva frigivning av de politiska fångarna och samvetsfångarna.

Nasrin Sotoudeh, Negar, Zeynab Jalalian och många andra kända kvinnorrättskämpar sitter i fängelse i Iran, också för att de kämpar för att dödsstraffet i Iran ska upphöra.

Kvinnor och flickor lever under islamistisk könsapartheid i Afghanistan, Saudiarabien och Qatar. Där är kvinnor omyndigförklarade enligt lagen. De kan inte röra sig fritt utan måste ha en manlig förmyndare och familjemedlem i sällskap. Hederskulturen och hedersvåldet är utbrett. Kvinnor och flickor i Afghanistan lever under skräckvälde.

Överträdelser mot könsapartheidlagar och regler avsedda att begränsa och trycka ned kvinnor bestraffas hårt med spöstraff, stening, fängelse och döden.

Terrorgruppen talibaner ska inte få förhandla med EU och Sverige, utan västvärlden måste fördöma den. Mördare och terrorister ska sitta i fängelse.

Tyvärr är kvinnors situation i länder som Indien, Pakistan, Somalia, Myanmar, Irak och Syrien likartad men sällan omskriven i väst.

I stora delar av Afrika och Asien utsätts kvinnor och flickor för könsstympning, som i många fall förstör deras liv för all framtid. Det är en närmast forntida metod för att förtrycka kvinnor och kontrollera deras sexualitet.

Flickor gifts bort som barn och blir föräldrar när de själva är barn. De berövas rätten till utbildning, arbete och ett eget liv.

Sverige måste gå i täten i kampen mot hedersförtryck, könsstympning, barnarbete och barnäktenskap. Det är dags att mer än halva vårt bistånd går direkt till kvinnors hälsa, utbildning och välbefinnande.

I många latinamerikanska länder, som i El Salvador och Colombia, kämpar kvinnor för sina rättigheter, bland annat rätten till abort, och vi hör dagligen om kvinnorrättskämpar som mördas eller avrättas.

(Applåder)

Anf. 201 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr talman! Jag vill framföra ett tack till Amineh Kakabaveh för anförandet.

Jag tror att det är oerhört viktigt att arbeta för kvinnors rättigheter och säkerhet. Men jag saknade en del i anförandet, och jag skulle gärna vilja ha en kommentar av Amineh Kakabaveh på det.

I ett stort antal länder kan kvinnor inte äga, och de har inga inkomster. En kvinna som blir änka äger inte sitt hus, utan äldsta sonen ärver det. Kvinnan har inga ekonomiska resurser utan blir beroende av sina barn. Säger barnen nej får kvinnan flytta ut på gatan.

Vad anser Amineh Kakabaveh ska göras åt detta? För mig är det viktigt att också kvinnor ska ha ett ekonomiskt självbestämmande.

Anf. 202 AMINEH KAKABAVEH (-) replik:

Herr talman! Jag tackar Margareta för en bra fråga.

Jag angriper alla regimer med könsapartheid och lagar som systematiskt förtrycker kvinnor och tar ifrån dem deras rätt som individer, rätten till deras sexualitet och reproduktiva hälsa och deras ekonomiska resurser. I många länder förlorar kvinnan rätten till sina barn när hon har slutat amma dem. Rätten övergår då till mannen och hans familj.

Att inte ha rätt till sig själv eller till egendom hänger såklart ihop. Därför måste Sverige kämpa mot diktatoriska regimer. Det är bra med bistånd, men vi måste kräva jämlikhet, jämställdhet och rättvisa på annat sätt. Annars går det inte att kringgå lagarna i Saudiarabien, Iran, Indien, Pakistan och många andra länder.

Anf. 203 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr talman! Ja, tyvärr är det så här i ett stort antal länder, så det handlar om att både kräva lagar och ge möjligheter och förutsättningar för kvinnor att kunna engagera sig på samma villkor som män.

Som jag lyfte upp i tidigare inlägg handlar det också om att kunna äga företag, kunna tjäna pengar och kunna vara aktiva i samhällets alla delar. Annars har ju inte kvinnorna samma rättigheter som män.

Anf. 204 AMINEH KAKABAVEH (-) replik:

Herr talman! Detta är viktigt, och därför kämpar jag stenhårt för att regeringen och Sverige ska stödja till exempel kurderna i Rojava. Här deltar kvinnorna både i politiken och i ägandet.

Vårt bistånd till Palestina och många andra länder, och om det återupptas till Afghanistan, ska villkoras, för kvinnor ska ha rätt till sin kropp och sina barn och ha rätten att äga sitt hus och sitt jordbruk. Det ska inte tillhöra mannen eller hans släktingar eller pappan och bröderna om kvinnan inte är gift.

I många shariamuslimska länder har två kvinnor samma rätt som en man. Jag kämpade då, och jag kämpar nu. Därför är det så viktigt att Sverige stöder men också villkorar sitt bistånd till dessa länder för satsningar på kvinnor och barn, mänskliga rättigheter och rätten att äga sin kropp och sin ekonomi.

Anf. 205 ANDERS ÖSTERBERG (S):

Herr talman! Jag vill börja dagens inlägg på korsvägar i Europa i slutet av andra världskriget. I kolonner gick människor som såg ut som vandrande skelett. De marscherade de så kallade dödsmarscherna. I en av dessa kolonner gick Emerich Roth. Han gick där tillsammans med sin pappa. När hans pappa inte orkade gå längre föll han ihop. Emerich hade inte kraft nog att bära honom. En SS-soldat sköt pappan.

Emerich överlevde kriget, men det var knappt. Han var 175 centimeter lång och vägde 34 kilo. Genom ett brev fick han kontakt med sin kusin och hamnade till slut i Sverige. Sverige tog emot internationella flyktingar under och efter krigets slut, inte minst judar.

Hatet mot judarna började inte med läger. Det började med ord. Så är det fortfarande i dag med krig och konflikter. Det börjar med ord som först insinuerar och sedan fylls av hot och hat.

Emerich Roth var en av de förintelseöverlevare som kom att förmedla budskapet om varje människas godhet och att man aldrig ska ge upp hoppet om någon. Vilken kamp han förde för att få ihop människor! Vi ska aldrig glömma det arbete Emerich och hans fru Kerstin har gjort för att få människor på rätt spår och att man kan börja detta arbete när som helst under livets gång.

Jag vill särskilt hälsa till Kerstin, som sitter uppe på läktaren. Välkommen till din första riksdagsdebatt och ett stort tack för det arbete ni har gjort för Sverige och världen!

Herr talman! Förtryck och förföljelse hör inte enbart till historien. Det finns i allra högsta grad även i dag. Jag tänker exempelvis på den religiösa gruppen bahaier och dess utsatthet i olika delar av världen. Bahaier är en grupp som inte särskilt många har hört talas om. De engagerar sig inte partipolitiskt, vilket innebär att deras röst inte ofta hörs i politiska debatter. Därför måste vi som är valda representanter ta ett ansvar och lyfta fram deras röst när de inte själva kan göra det.

Många bahaier lever i Iran. Självklart vet jag att många lider under förtrycket i Iran, men det finns en särskild systematisk förföljelse av bahaier. Bahaier har varit utsatta ända sedan religionen föddes i mitten av 1800-talet. Men utsattheten och förföljelsen har ökat markant sedan den islamistiska revolutionen 1979. Irans högsta revolutionära råd har ett dokument som de har döpt till *Bahaifrågan*, och i det finns specifika riktlinjer för hur

myndigheter ska agera mot bahaier. I riktlinjerna står hur bahaernas utveckling ska hindras och åtgärder vidtas för att hindra deras möjligheter till utbildning, ekonomisk utveckling och kulturell utveckling. Dessa riktlinjer implementeras och påverkar varje del av en bahais liv.

Det är inte bara i dessa riktlinjer som bahaier diskrimineras, utan så sker även i Irans konstitution. I Iran är islam den officiella religionen, enligt artikel 12. Artikel 13 erkänner kristendom, judendom och zoroastrism som minoritetsreligioner. Bara dessa tre religioners utövare har rätt att utöva sin tro, även om de också diskrimineras i Iran.

De som har religioner som inte är erkända av Irans konstitution, som bahaier eller konvertiter till kristendom, saknar skydd i lagen och får utstå diskriminering, arresteringar, förhör, ekonomiska och utbildningsmässiga restriktioner. De betraktas som najis, det vill säga orena, och saknar nödvändigt skydd. Det gör att den som begår ett brott mot en bahai inte alltid blir straffad.

Det pågår hatkampanjer och trakasserier i Iran mot bahaier. Jag tänker särskilt på en äldre kvinna som bor i en fattig bergsby i Iran. Hon blev intervjuad och berättade om när militären kom till hennes hem. Hon sa till tv-teamet: Militären kom hem till mig och skrek att jag var en israelisk spion. Men jag vet inte ens var Israel ligger. Var ligger det?

Detta är ett exempel på hur gruppen blir diskriminerad och hur räder görs mot dem enbart för att de tillhör den tron. Ett annat exempel är att bahaier ibland blir nekade att läsa högre utbildning. Ett tredje exempel är att bahaier är svartlistade från att jobba inom offentlig sektor – alltifrån utbildning, vård och omsorg till andra statliga arbeten. Detta gör att bahaier måste jobba inom den privata sektorn, men även där sker övervakning av dem.

Det är inte bara i livet som förföljelsen pågår, utan den fortsätter även in i döden. Bahaiers gravplatser har blivit förstörda i flera städer i Iran, och resultatet blir att bahaernas kulturella identitet och deras historia blir förstörd.

Det går numera att finna spår av Irans politik även i Qatar, då de kopierar stora delar av den politiken.

Det går att göra en del saker. Även vi som parlamentariker kan göra saker, och jag tänker nämna tre.

1. Formera parlamentariska vänskapsgrupper till bahaier.
2. Engagera de regeringar som står i dialog med Iran för att finna varaktiga lösningar.
3. Se till att så ofta som möjligt lyfta upp bahaiers situation med företrädare för länder där bahaier bor och utstår diskriminering.

Det går att göra en hel del arbete. Emerich Roth har redan gett oss ledtrådar för att finna svaret i kraften av dialog och långsiktigt engagemang.

Jag tackar dem som har lyssnat. Jag är glad för att jag lever i ett land där jag får uttrycka detta utan att få bestraffning.

(Applåder)

Anf. 206 HELENA STORCKENFELDT (M):

Herr talman! Frågan om avtalet med Rosatoms Tvel har varit uppe i riksdagen ett flertal gånger med start 2012, då ledamoten Hultqvist ställde

frågan till alliansregeringen. Peter Hultqvist skrev bland annat: ”Frågan är om det är ett svenskt nationellt intresse att medverka till detta mot bakgrund av att EU nu försöker minska sitt beroende av rysk energi.” Han undrade också vilka säkerhetspolitiska överväganden den dåvarande regeringen gjort.

Svaret som gavs då är detsamma som hörs i dag, trots att säkerhetsläget har dragits till sin spets. Redan då befann vi oss i ett osäkert läge, men det är ingenting jämfört med den ryska aggression vi ser i dag.

Ryssland är inte som vilket grannland som helst, och Rosatom är inte som vilken leverantör som helst. Rosatom har ibland benämnts som en stat i staten med 250 000 anställda, en ledning direkt tillsatt av Putin och målsättningen att expandera globalt och bli en viktig aktör inom alla områden som har med kärnkraft att göra. De är dessutom djupt involverade i Rysslands kärnvapenprogram.

Dotterbolaget Tvel kämpade länge med att komma in på den europeiska marknaden med bränsle till tryckvattenreaktorer. Operatörer i väst ville inte öppna upp för företaget, vilket innebar att marknaden var stängd. Sedan dess har EU dessutom antagit en resolution om att minska sitt beroende av rysk energi. Men när det kommer till Sverige har vi inga problem med att öppna upp och hjälpa till så gott vi bara kan.

Utrikesministern sa i en interpellationsdebatt för två veckor sedan att regeringen löpande gör analyser av det säkerhetspolitiska läget, inklusive dess konsekvenser för Sveriges kritiska infrastruktur och energiförsörjning. Hon konstaterade också att Ryssland använder sig av energi som ett politiskt maktmedel och att regeringen uttryckt oro för att EU gör sig allt för beroende av ryska energileveranser.

Jag undrar därför: Var är analysen av Sveriges agerande i denna fråga? EU nämner Rosatom vid namn och varnar för bolaget. Vad vet regeringen som EU inte vet? Eller varför lämnar man walkover i denna fråga?

Ryssland befinner sig i en konflikt med västvärlden i dag och är inte det minsta blyg för att använda sig av hela verktygslådan för att nå sina politiska mål. Rosatom med Putin i spetsen jublar just nu över detta avtal, och i pressmeddelanden skriver man att Vattenfall spelat en nyckelroll i Rysslands planer. Det känns inte bra. Samtidigt som Ryssland mobiliserar, Sverige rustar upp och utrikesministern får hotfulla brev från Lavrov har vi ett avtal om kärnbränsleleveranser från ett företag som anses vara en förlängning av den ryska staten.

Peter Hultqvist sa under frågestunden för några veckor sedan att det var viktigt att frågan lyftes upp, och Ann Linde visade i en interpellationsdebatt för några veckor sedan förståelse för problematiken med det ryska kärnbränslet. Men i ett svar från näringsministern som kom i dag kan man läsa samma svar som vi hört sedan 2012, då Peter Hultqvist först ställde frågan: Det är styrelsen som har ansvar för hur bolaget organiseras och förvaltas utifrån bolagets bästa.

Herr talman! Jag förstår fullt ut att detta är en fråga för Vattenfalls ledning och att man följer alla lagar och regler som gäller i Sverige och EU. Jag förstår också att det inte är statens uppgift att peka ut vilka leverantörer enskilda bolag ska använda sig av. Det är inte det som är frågan.

Frågan gäller rimligheten i att vi, Sverige, öppnar upp för Rysslands maktambitioner på ett sätt som andra länder i väst har sagt nej till av säkerhetsskäl. Låt mig förtydliga ytterligare: Sverige agerar dörröppnare åt

Putin just nu. Det enda rimliga vore att göra en analys så att vi kan få det svart på vitt vad detta innebär för Sveriges och Europas säkerhet.

När det gällde Huawei var det inga problem med att stänga ute bolagets produkter från svenska 5G-nät. Säkerhetsskäl angavs då. Kopplingen mellan Huawei och den kinesiska staten skulle kunna få konsekvenser och orsaka skada för Sveriges säkerhet, sa man då.

Senast i går fick vi höra att ett bolag knutet till Kinas militär och det styrande kommunistpartiet tar över säkerhetskontrollen på Arlanda. Ännu vet vi inte hur frågan kommer att hanteras vidare, men jag var nog inte ensam om att sätta kaffet i vrångstrupen när nyheten kom. Det kan inte vara positivt för Sveriges säkerhet, tänker i alla fall jag.

Herr talman! Jag ifrågasätter inte svenska bolags agerande. De fattar beslut baserat på vad som är bäst för företaget. Det är inga konstigheter med det. Företag, såväl statliga som privata, verkar på marknadsmässiga villkor och ska därför verka under samma krav och åtnjuta samma möjligheter som andra bolag på marknaden. Men just nu handlar det om Rysslands ökade inflytande, insyn i vår infrastruktur och framflyttade maktpositioner globalt.

Vattenfall har gjort sin bedömning, men ytterst är det regeringen som är ansvarig för Sveriges säkerhet, inte Vattenfall.

Anf. 207 LARS THOMSSON (C):

Herr talman! I dagens utrikespolitiska debatt tänkte jag göra ett nedslag i verkligheten i Ukraina. Det gör jag därför att jag har mitt hjärta i Ukraina, som jag räknar som mitt andra hemland. Jag kommer från Gammalsvenskby. Min mormor och morfar hette Knutas och kom därifrån 1929. Jag tycker att det kan vara på sin plats att visa hur den ryska aggressionen på riktigt påverkar. Gammalsvenskby heter i dag Zmijivka. Det är en by med drygt 2 000 invånare, varav 25 ännu pratar svenska. Ungefär 1 000 personer är i dag svenskättlingar, och 25 är svensktalande.

Det krig som nu pågår är inne på åttonde året. Det gör att bara i lilla Gammalsvenskby har fyra mödrar fått hem sina söner i liksäckar. 20 familjer har fått hem sina söner, som har varit i strid, med extrem posttraumatisk stress. Och jag kan tala om att det där inte finns något program för det. Jag har mött dessa personer, och det är mycket otrevligt att se dessa effekter i ögonen på folk.

Det som gör mig riktigt illa berörd är det som har hänt denna vecka. Jag pratade med min kompis Sven i söndags. Han lät väldigt orolig på rösten. Två timmar senare kommer Utrikesdepartementets order att de nu skulle lämna landet. Han fick packa sina väskor, sätta sig i bilen med John-Börje och lämna landet över Polen och är i dag i södra Sverige. När han packade väskorna visste han inte om han skulle packa för två dagar, två veckor, två månader eller för alltid. Han har inte en aning om han får komma tillbaka. Ingen kan ha det i detta läge.

Påtagligt för båda dessa två herrar som är gifta i landet är att deras fruar stannar kvar. Så de vet inte om de packar och lämnar familjen för gott eller om detta är tillfälligt.

Det är rent fruktansvärt att detta ska kunna ske år 2022 på grund av att Ryssland tar sig rätten att agera som man gör.

Jag tänker också på familjen Malmas, våra bästa kompisar i Gammalsvenskby som vi pratade med i går. De säger att de inte kan lämna landet

på en dag. De har sina föräldrar som de ska ta hand om. De har hela sina liv där, och de kan inte lämna landet. Det går inte.

Samtidigt får vi frågor från dem. Om det värsta sker är Sverige då berett att ta emot dem? Det har jag inget svar på just i dag.

Jag tänker också på Marina Buskas som är 18 år och är kvar i byn och pratar perfekt svenska. Hon vill inget annat än leva ett bra och utvecklande liv och gärna i byn i Ukraina. Det är där hon är född och lever. Hon är extremt orolig för den utveckling som vi ser just nu och det extremt stora krigshot som alla upplever i Ukraina.

Jag gör detta inlägg för att visa att krig är helt förkastligt ur alla aspekter. Det drabbar rakt in på personnivå, familjenivå och bynivå. Det är aldrig något som någon kan förorda.

Men Sverige, den svenska regeringen och den svenska riksdagen måste vara beredda att stödja en av få svenska utposter som finns i världen. Om det värsta skulle ske måste vi vara beredda att ta emot dessa ättlingar i Sverige och välkomna dem till Sverige. Om det blir en långvarig konflikt, vilket det har stora förutsättningar att bli, måste vi i stället vara beredda att hjälpa dem på plats och ge stöd via Sida. Detta har jag motionerat om. Min uppmaning är att det nu verkligen är dags att Sverige tar ansvar för sina ättlingar i Ukraina.

Anf. 208 ANDERS ÖSTERBERG (S) replik:

Herr talman! Jag vill bara tacka Lars Thomsson för hans långvariga och djupa engagemang för svenskarna i Gammalsvenskby och även för bevarandet av minnet av många av deras ättlingar som lever kvar i Roma på Gotland.

Jag har själv här i riksdagen lyft fram frågan om att jag tycker att det finns en bristande kunskap om svenskarna i Gammalsvenskby i det svenska allmänna medvetandet och att det borde förbättras. Det är en del av vår svenska identitet att kunna även deras historia, inte minst hur de behandlades när många av dem kom till Sverige för nästan hundra år sedan.

Om det finns ett intresse samarbetar jag gärna med Lars Thomsson i denna fråga framöver.

Anf. 209 LARS THOMSSON (C) replik:

Herr talman! Jag är väldigt glad för att Anders Österberg ställer denna fråga.

Speciellt på Gotland har vi varit väldigt engagerade. Och det beror på att det var till Gotland som de flesta från Gammalsvenskby kom under lång tid och från 1991 när det öppnades upp och fram till nu. Jag har själv varit i byn 20 gånger.

Det som hände när de kom hit 1929 har stora paralleller till vad som händer nu. Då var det rätt mycket främlingsfientlighet och en avog inställning.

Jag ser att vi har bidragit med många demokratiprojekt och annat i byn och i Ukraina. Vi kommer att kunna fortsätta på den linjen.

Anf. 210 ANDERS ÖSTERBERG (S) replik:

Herr talman! Vi är helt överens. Jag behöver därför inte säga något mer utan tackar bara igen.

Anf. 211 LARS THOMSSON (C) replik:

Herr talman! Jag säger att vi faktiskt har ett ansvar att ta för denna utpost. Det är en av få små svenska utposter som finns. Vi har historiskt varit väldigt avogt inställda till den. Det var en liten period under Bildt-regeringen då vi släppte tillbaka dem. Och skulle det värsta hända måste vi faktiskt tänka om i dessa frågor. Och jag samarbetar väldigt gärna med ledamoten i denna fråga.

Anf. 212 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr talman! Jag vill också tacka Lars Thomsson för anförandet. Det är precis det som Lars Thomsson tog upp som det handlar om, nämligen människor. Det är ett krig och en aggression. Det finns avtal, och det finns överenskommelser. Men det finns framför allt människor som drabbas. Det är lätt att glömma och att tappa bort.

Det finns mycket som vi kan göra som nation. Men det finns också mycket som vi måste göra tillsammans med andra. För ingen kan göra allting själv.

När jag har varit i kontakt med ukrainska kollegor brukar de säga till mig att det som de behöver är att deras fråga lyfts upp till debatt och att situationen i Ukraina inte faller i tystnad. Men de säger också att de på sikt kanske behöver hjälp med förtäring, hjälp att få ammunition och hjälp att klara tillvaron.

Vad anser Lars Thomsson behövs?

Anf. 213 LARS THOMSSON (C) replik:

Herr talman! Vi behöver hjälpa till med nästan allt i dag. Det som vi har gjort historiskt från Sverige, framför allt de senaste tio åren, är demokratiprojekt. Vi har faktiskt gett ganska omfattande stöd för att bygga upp reformagendan i Ukraina. Det har man varit väldigt tacksam för.

Vi agerar gemensamt i OSSE. Det är en väldigt viktig plattform. Jag som ordförande i det ukrainsk-svenska parlamentariska nätverket agerar tillsammans med Ukraina. Vi hade en stor delegation där precis före jul, och vi hade en träff med ambassadören för några veckor sedan. Om detta innebär att vi ska göra någonting militärt låter jag faktiskt andra pröva. Men jag ser att vi kommer att behöva göra allt jobb.

Anf. 214 MARGARETA CEDERFELT (M) replik:

Herr talman! Vi har ett väldigt bra samarbete inom den svenska delegationen, och den svenska delegationen har också ett väldigt bra samarbete med andra delegationer när det handlar om bland annat fred.

Jag skulle vilja lyfta fram några frågor här som är viktiga och som det inte har pratats så mycket om i dag, och det är det östliga partnerskapet inom ramen för EU, där Ukraina är en del, som en viktig del för att Ukraina ska kunna fortsätta att bygga upp sig som stat.

Men jag vill också nämna OSSE:s missioner som ytterligare ett viktigt instrument, och sedan förstås att vi fortsätter att stå enade gentemot Rysslands aggression. För det är inget annat som det handlar om när det gäller den ryska annekteringen av Krim och aktiviteterna i Donetsk och Luhansk. Det är ingenting som vi ska ställa oss bakom.

Anf. 215 LARS THOMSSON (C) replik:

Herr talman! Jag tror att det absolut viktigaste som ledamoten just sa är att vi måste vara eniga om att det är Ryssland som bär hundra procent av ansvaret för den här aggressionen. Vi måste vara eniga i vårt agerande kring det och verkligen ge allt stöd vi kan till Ukraina, i alla de olika former som kan behövas.

Jag ser också med stor oro på att OSSE:s budget inte finns på plats och att det inte finns ett beslut om OSSE:s uppdrag i observatörsstyrkan i gränslandet. Men man ser ju också mönstret: Detta är Rysslands sätt att så split i den demokratiska utveckling som Ukraina vill ha.

Jag ska bara avsluta med att säga att Ukrainas kamp för frihet är vår kamp för frihet. Det är så enkelt som att det hänger ihop. Vi måste förstå att det är demokratin som står på spel, ingenting annat.

Anf. 216 LORENA DELGADO VARAS (V):

Herr talman! Ingen kan nog neka till att vi behöver kräva att våra företag tar mer ansvar för miljö och mänskliga rättigheter när de opererar utomlands. Exempelen är många, och jag tänkte lyfta några.

I december avslöjade Aftonbladet att Ikea, som ska vara hållbart i alla steg av processen, använder sig av olagligt avverkade träd från urskogarna mellan Ukraina och Rumänien. Genom korruption och genom att peka på att stora delar av skogen är angripna av skadedjur och svamp kan man avverka – eller rättare sagt kalhugga – skogen olagligt. De ekonomiska intressena i att sälja timmer eller halvfabrikat till Ikea och andra bolag upprätthåller korruptionen och till och med stärker den.

Precis som i andra delar av världen utsätts de som vill motverka detta för hot och förföljelser. År 2018 attackerades aktivisten Kateryna Handziuk med syra. Tre månader senare dör hon av sviterna. Kateryna attackerades eftersom hon försöker stoppa korruptionen kring de olagligt avverkade skogarna. Samma år rapporterar ukrainska civilorganisationer att minst 55 olösta attacker mot aktivister har skett under året.

Ett annat exempel är Lundin Oil. Ordföranden Ian Lundin och styrelseledamoten Alex Schneiter åtalades i november 2021 för medhjälp till grovt folkrättsbrott. De åtalades eftersom de avtalat med Sudans regering att Sudan skulle ansvara för säkerheten i området där Lundin Oil skulle undersöka och exploatera oljefyndigheter. Lundin Oil slöt avtalet trots att det var känt att den sudanesiska militären begick brott mot mänskliga rättigheter, vilket innefattade mord, tvångsrekrytering av barnsoldater och tvångsflyttningar. Att säkra oljefyndigheterna för att skapa vinst var viktigare än det sydsudanesiska folket.

Det tog 18 år innan åtalet initierades, och än i dag vet man inte den exakta omfattningen av brotten. Folk vet helt enkelt inte vad som har hänt med deras nära och kära, och många har fortfarande inte kunnat flytta tillbaka till sina hem.

Herr talman! Sverige är ett land som är beroende av internationell handel. Hur våra företag arbetar och vad vi importerar spelar stor roll globalt, både för klimat- och miljöavtrycken och för hur vi använder handel som ett sätt att stärka banden länderna emellan – och ibland även stärka demokratin.

Oftast när vi pratar om handel beskrivs det i fina ord om att det innebär så mycket mer än transaktioner av varor och kapital. Det är brobyggande,

och det är ett sätt att lyfta länder ur fattigdomen. Det är att stärka demokratier eller till och med skapa dem. Men så är det ju inte riktigt. Vi skulle kunna göra så mycket bättre, och vi behöver kräva att företagen gör rätt för sig. De som i dag redan gör det har inga problem med de kraven, utan de kommer till och med att gynnas av dem.

Från Vänsterpartiets sida har vi länge krävt att human rights and environmental due diligence ska vara ett lagkrav, det vill säga att det måste vara obligatoriskt för företag att kontinuerligt göra riskanalyser och konsekvensanalyser och förhindra att någon del av verksamheten leder till miljöproblem och kränkningar av mänskliga rättigheter. Åtgärderna ska omfatta företagets hela värdekedja eftersom de värsta kränkningarna oftast sker längre bak i produktionskedjan.

I dag finns inga bindande regler som rör miljö och mänskliga rättigheter, utan ansvarstagandet bygger på frivilliga åtaganden och riktlinjer. Det räcker inte för att komma åt de riktiga problemen. Därför är EU-kommissionens lagförslag välkommet, eftersom det potentiellt kan ha stor positiv inverkan på människor och miljö. Lagförslaget har dock skjutits upp i tid, och civilsamhället flaggar för att det kan komma att urvattnas.

Här behöver Sverige ta mer ansvar. Lagen får inte urvattnas, och den måste implementeras snarast. Sverige har haft möjligheten att, precis som andra länder, påbörja arbetet med införandet men har valt att ta en mindre aktiv roll. Det rimmar illa med tanke på att utrikesministern under sitt anförande pekade på handelns betydelse för mänskliga rättigheter.

För att uppnå en rättvis demokratisk handelspolitik anser vi att vi måste prioritera human rights and environmental due diligence. Sverige bör delta aktivt i skapandet av ett binding treaty så att individer och lokalsamhällen kan få tillgång till rättvisa när brott begåtts. Sverige bör också arbeta för att företagen själva ska ta ansvar för sina investeringar i stället för att som i dag använda investeringsskydd för att tvinga länder att ändra demokratiskt tagna beslut.

Låt Sverige ta på sig ledartröjan och visa att handelspolitiken verkligen kan vara ett sätt att bygga broar och skapa demokratiska utrymmen! I dag står vi tyvärr långt ifrån det.

Anf. 217 JOHAN BÜSER (S):

Herr talman! Dagens utrikespolitiska debatt, som nu har pågått en stund, äger rum i en tid som för oss är mycket speciell. Detta är inte bara den vecka då riksdagen återgår till sina vanliga rutiner och arbetssätt, utan det är också en särskilt dramatisk tid ur ett säkerhetspolitiskt och utrikespolitiskt perspektiv.

Flera talare före mig här i dag har pekat på de risker som finns med den utveckling som vi nu ser och som bokstavligen talat ritar om kartan ordentligt. Den europeiska säkerhetsordningen, med säkra och erkända gränser och varje stats rätt att göra sina egna säkerhetspolitiska överväganden, står nu på spel.

I samband med riksdagens 100-åriga demokratijubileum talar vi under den här mandatperioden ofta om att demokratin måste vinnas varje dag och inte tas för given. Det är samma sak med vår gemensamma globala säkerhet. Demokrati och gemensam säkerhet hänger nämligen tydligt samman, och ofta är de även varandras spegelbilder. De är också i förlängningen garanten för mänskliga rättigheter för oss alla.

Herr talman! Som ordförande i den svenska parlamentariska OSSE-delegationen och rapportör i kommittén för demokrati och mänskliga rättigheter kan jag snabbt konstatera att det inte saknas utmaningar på dessa områden.

Vi ser den ryska aggressionen mot Ukraina, som har pågått sedan flera år tillbaka och som är inne i ett mycket kritiskt skede. Den utmanar inte bara den europeiska säkerhetsordningen utan också vårt lands och vårt närområdes säkerhet. Vi ser hur auktoritära stater överlag, på flera områden, stärker sitt inflytande, utmanar internationell praxis och kränker den och dessutom förtrycker sin egen befolkning.

Om det blir ett krig av mer fullskalig art vet vi i dagsläget inte, men det tål att funderas rejält på hur vi tryggar vår säkerhet både här och nu och på några års sikt. Var kommer vi att befinna oss om ett decennium? Det är nämligen inte så länge sedan, lite drygt tio år, som det fanns en bred samstämmighet i Sveriges riksdag om att hoten låg någonstans långt borta från Sveriges närområde, men den bilden – och verkligheten – har ju nu förändrats.

Herr talman! Vi ser som sagt en oroande utveckling i många stater när det kommer till just mänskliga rättigheter. Journalister och oppositionella fängslas, försvinner och till och med mördas. Hbtqi-personer och religiösa minoriteter förtrycks, och man tillåts inte vara den man är eller det man tror på. Rätten till abort inskränks, och kvinnor riskerar att drabbas särskilt hårt i områden där det råder konflikt. Klimatutmaningen underskattas kraftigt.

För ett par veckor sedan besökte jag Polen i mitt uppdrag som rapportör för demokrati och mänskliga rättigheter inom OSSE. Polen har sedan årsskiftet som bekant tagit över ordförandeskapet i OSSE efter Sverige.

På plats i det polska parlamentet hade vi möte med företrädare för det största partiet, det konservativa Lag och rättvisa. Visserligen kunde vi enas i vår oro över den europeiska säkerhetsordningen och rädslan för det som nu sker med Ryssland och Ukraina, men när jag sedan utanför det polska parlamentet träffade civila organisationer som jobbade med mänskliga rättigheter gavs en annan bild, nämligen att det också i Polen finns stora utmaningar när det gäller just de mänskliga rättigheterna. Detta måste vi ta på allvar.

Herr talman! Att trygga säkerhet är detsamma som att demokratin varje dag måste försvaras; det sa jag tidigare i mitt anförande. I många av de länder som vi har för vana att kalla fullt utvecklade demokratier ser vi tendenser till att demokratin inskränks, vilket bidrar till en ökad oro som utmanar demokratin. Detta gäller i mitt exempel med Polen, men det gäller också på flera andra håll.

Ett flöde av fake news med parallella samhällsstrukturer har blivit ett allt vanligare fenomen i de länder som vi kallar demokratiska. Detta manifesteras i form av alltifrån vaccinnmotstånd till den senaste diskussionen om LVU-omhändertaganden med falska rykten i omlopp. Det här handlar om tilliten till det gemensamma och till de demokratiska politiska institutionerna. Den minskar på många håll, samtidigt som ekonomiska, sociala och kulturella klyftor tenderar att öka. Dessa klyftor är en avgörande fråga att hantera för varje politiker i varje demokratiskt land.

Herr talman! Varje gång människor går till val är det viktigt att valet genomförs korrekt. I Sverige kommer vi senare i år att gå till val. Ytterli-

gare två länder som gör det är Serbien och Ungern. Här är det viktigt för demokratins skull att valobservatörer finns på plats från OSSE:s sida, och jag ser fram emot att den svenska OSSE-delegationen kan skicka ett antal riksdagsledamöter som kan vara med och bidra i dessa observationer på ett konstruktivt sätt.

Även om det nu händer mycket i vårt närområde och fokus och prioriteringar självklart måste ligga här får vi inte glömma det engagemang för internationell solidaritet som många av oss ledamöter har och har haft under många år.

Jag oroas till exempel över situationen för mänskliga rättigheter i Israel och Palestina, med bosättningar och ökat våld. Tanken på en tvåstatslösning där känns väldigt avlägsen.

Det är också frustrerande att Afrikas sista koloni, Västsahara, under så många år har tillåtits att ockuperas av Marocko. Här är den svenska positionen om det västsahariska folkets rätt till sitt eget land tydlig.

Det finns många fler exempel, som också har nämnts i dagens debatt.

Avslutningsvis, herr talman, ser jag fram emot att vi nu slipper restriktionerna och att vi förhoppningsvis kan leva i fred och frihet i vårt eget land. Jag ser fram emot att snart få gå i ett nytt förstamajtåg med plakat där det står ”Alla folks frihet, hela världens fred”.

(Applåder)

Anf. 218 JOHAN HULTBERG (M):

Herr talman! Det rådande synnerligen allvarliga säkerhetspolitiska läget har med all rätt dominerat denna utrikespolitiska debatt. Såväl Ukrainas suveränitet som hela den europeiska säkerhetsordningen utmanas av Rysslands aggressiva agerande. Mot denna bakgrund är det förståeligt att det nordiska samarbetet inte har haft en särskilt dominerande plats i den här debatten, men det är likväl beklagligt.

Förutom några ord om det försvarspolitiska samarbetet mellan de nordiska länderna lyste Norden i stort med sin frånvaro i den utrikespolitiska deklARATIONEN. Utrikesministern sa förvisso att arbetet med visionen om Norden som den mest hållbara, integrerade och digitaliserade regionen ska stärkas, men tyvärr sa ministern inte ett ord om hur. Ministern sa heller inte ett ord om hur illa det nordiska samarbetet faktiskt har fungerat nu när det satts på prov under pandemin.

Sanningen är, herr talman, att vi nu är längre ifrån att förverkliga visionen om Norden som den mest hållbara och integrerade regionen än vad vi varit på mycket länge. Pandemin har inneburit ett rejält bakslag för det nordiska samarbetet och integrationen. För detta vilar ett tungt ansvar på den svenska regeringens axlar.

Gränsrestriktioner och bristen på koordinering har drabbat människor och företag stenhårt, särskilt i gränsbygder. Konsekvenserna har blivit stora på såväl det mänskliga som det ekonomiska planet.

Hemma i min valkrets, i norra Västra Götaland, har mängder av företag fått kämpa för sin överlevnad när de så viktiga norska gästerna och besökarna uteblivit. Låt mig bara göra några nedslag för att beskriva situationen.

Färjelinjen mellan Sandefjord och Strömstad hade 2019 hela 1,4 miljoner resenärer. Sedan pandemin slog till har de två rederierna i stort låtit färjorna ligga vid kaj eller bara upprätthållit en väldigt reducerad trafik.

Nordby Shoppingcenter, som före pandemin var Sveriges omsättningsmässigt största köpcentrum, har gapat ödsligt tomt. Butikernas omsättning har i det närmaste helt utplånats. Mängder av människor har permitterats eller helt förlorat sina jobb.

De många gränspendlarna i Bohuslän, Dalsland, Öresund och Torne-dalen har haft svårt eller rent av helt förhindrats att resa till sina arbeten.

Herr talman! Nu har gränsrestriktionerna mellan de nordiska länderna äntligen lättats. Än är inte allt som vanligt, men nu går det att tämligen obehindrat resa över de nationsgränser som vi i årtionden har arbetat för inte ska märkas men som pandemin åter gjort brutalt tydliga.

Det som oroar mig nu är vilka långsiktiga konsekvenser som pandemin kommer att få för det nordiska samarbetet och ambitionen om nordisk integration.

I gränsbygderna har människor och företag gjort verkstad av den politiska visionen. De har byggt sina liv och verksamheter över de nordiska gränserna, men tron på nordisk integration har fått sig en rejäl törn av de problem som de har drabbats av under pandemin. Människor och företag ställer sig nu frågan: Vad händer vid nästa kris? Kommer människor och företag i gränsbygder då åter att få betala priset för plötsligt uppkomna gränshinder eller dåligt fungerande koordination de nordiska länderna emellan?

Min kollega Hans Rothenberg talade tidigare om betydelsen av tillit. Nu måste tilliten och förtroendet i Norden återupprättas och stärkas.

Herr talman! Jag vill se en pånyttfödelse av det nordiska samarbetet. En god början hade varit en nordisk coronakommission. De problem som funnits och som har blottlagts under pandemin får inte resultera i försämrade relationer och ett minskat utbyte. Tvärtom – vi måste lära av pandemin i syfte att säkerställa att misstag och problem inte upprepas vid nästa kris och med ambitionen att öka utbytet våra länder emellan.

Mitt och Moderaternas svar på de problem som har funnits är mer – inte mindre – samarbete. Inte minst behövs mer samarbete för att gemensamt bygga större motståndskraft mot framtida kriser och för att bygga en bättre samordnings- och ledningsförmåga inom Norden.

Vi behöver också knyta samman Norden bättre med gränsöverskridande infrastruktur. Såväl Öresundsbron som Svinesundsbron är exempel på hur oerhört lönsamma investeringar i nordisk infrastruktur kan vara.

Vad regeringen också borde göra är att ta initiativ till en höjd ambition för att riva och förebygga gränshinder. Gränshinderrådet bör stärkas, och målet om att riva åtta till tolv gränshinder per kalenderår bör höjas. Det vore en bra och viktig signal till invånarna och företagen i Norden.

Visionen om Norden som världens mest hållbara och integrerade region 2030 behöver nu omsättas och trovärdiggöras i praktisk handling.

Herr talman! Jag vill leva, jag vill dö i Norden. Riv hinder! Bygg broar! Öka utbytet våra länder emellan! Ge det nordiska samarbetet en pånyttfödelse!

Anf. 219 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V):

Herr talman! Väldigt viktiga frågor har lyfts fram i debatten. Världen står inför stora globala utmaningar. Det är frågor som handlar om Ryssland, Turkiet, klimatkrisen, urholkande av demokrati i Ungern och Polen, Dawit Isaak, fattigdomsbekämpning, rasismen och så vidare. Många av

dessa frågor har lyfts fram här i dag. Men låt mig använda den här tiden i talarstolen till att prata om en viktig fråga som inte har lyfts fram så mycket i dag, nämligen Israels brutala ockupation av Palestina.

I en ny omfattande rapport från människorättsorganisationen Amnesty International riktas mycket skarp kritik mot Israels behandling av palestinierna. Rapporten visar den sanna omfattningen av Israels apartheidregim. Oavsett om de bor i Gaza, östra Jerusalem eller Israel behandlas palestinierna som underlägsna. Deras land och egendom beslagtas, och det genomförs utomrättsliga avrättningar och tvångsflyttningar, säger Amnestys generalsekreterare.

Palestinier i Israel med israeliskt medborgarskap möter många former av institutionaliserad diskriminering, enligt rapporten. Palestinska flyktingar nekas rätten att återvända. Över 5,6 miljoner palestinier är flyktingar runt om i världen. De får inte återvända till sitt eget land. När de kommer till Libanon har de inga rättigheter. När de flyr till Sverige ger vi dem inte uppehållstillstånd. Vi gör dem statslösa. Det vet jag, för jag har träffat många av dem.

I maj förra året såg vi alla hur palestinska familjer i Sheikh Jarrah, ett bostadsområde i det ockuperade östra Jerusalem, demonstrerade mot Israels planer att vräka dem för att ge plats åt judiska bosättare. Många av familjerna i Sheikh Jarrah är flyktingar som bosatt sig där efter att de blivit förvisade i samband med grundandet av staten Israel 1948.

FN uppmanar Israel att omedelbart stoppa vräkningarna i östra Jerusalem, då de strider mot internationell humanitär rätt. En ockupationsmakt får inte beslagta egendom inom territoriet den ockuperar, enligt FN. Men Israel gör som de alltid gör. De vägrade att följa internationell lag, och ingen gör någonting.

Herr talman! Ingen har missat hur Israels brutala politik av segregation, fördrivning och uteslutning tydligt rör sig om apartheid. Det palestinska folket har under lång tid splittrats, förvisats och blivit utsatt för segregation, rasism, våld och brutalt förtryck. Palestinier är i dag det enda folk som föds under förtryck, växer upp och lever under förtryck och dör under förtryck. Här måste vi agera, herr talman.

Begreppet apartheid förknippas starkt med Sydafrika, vilket kan leda till att det för en del är obekvämt att använda det i andra sammanhang. Viktigt att komma ihåg är dock att apartheid definieras som ett brott mot mänskligheten enligt internationell rätt. Det finns med andra ord en juridisk användning som kan behandlas av Internationella brottmålsdomstolen, ICC. Samma domstol utreder just nu misstänkta krigsbrott på ockuperade Västbanken och i Gaza. Människorättsorganisationen Human Rights Watch kom i april förra året med en rapport som beskriver Israels ockupation av Palestina som ett apartheidbrott.

Herr talman! Den senaste tiden har vi sett hur israelisk militär angripit palestinska muslimer vid al-Aqsa-moskén i Jerusalem under den muslimska högtiden ramadan mitt under bönen. Vi såg live på sociala medier hur man slog äldre kvinnor inne i moskén under ramadantiden. Men vi gör ingenting. Hundratals skadades av aggressiv israelisk polis som stormade församlingen vid moskén. Vi tittade på och gjorde ingenting. Vid gränsen mot Gazaremsan har palestinier blivit utsatta för våld av israelisk polis vid demonstrationer där man visat stöd till palestinier i Jerusalem. Ambulanspersonal har angripits. Barn har frihetsberövats och förhört i militärdom-

stol utan sina föräldrar närvarande. Vi vet om det här. Vi ser på. Vi gör ingenting.

Herr talman! Konflikten mellan Israel och Palestina är inte en konflikt mellan jämlika parter. Israel är en av världens största krigsmakter, vars militärapparat understöds av USA och andra västländer. Landet har enligt folkrätten ett större ansvar i egenskap av ockupationsmakt. Över 4 000 palestinska politiska fångar sitter just nu fängslade av Israel. Rättegångar vid israeliska militärdomstolar uppfyller inte heller internationell standard för rättvisa rättegångar. Risken för att orättfärdiga fängslanden av palestinier kommer att fortsätta är påtaglig.

Herr talman! Jag förstår inte varför hela världen ser på och låter Israel komma undan med detta under så lång tid. Samtidigt ser vi att regeringar med makt och ansvar att göra något åt saken har vägrat att agera och hålla Israel ansvarigt. Vi ser på. Vi gör ingenting.

Vart har samvetet tagit vägen? Vart har den moraliska kompassen tagit vägen? Rättsstatens principer ska upprätthållas i hela världen utan undantag. Israel ska inte vara ett undantag.

Vänsterpartiets utgångspunkt är folkrätten och respekten för mänskliga rättigheter. Därför har vi både i och utanför riksdagen uppmärksammat och fördömt Israels grova och omfattande brott mot de mänskliga rättigheterna. Vi har samtidigt inte tvekat att ta avstånd från de brott mot folkrätten och de mänskliga rättigheterna som begåtts av palestinska grupper. För Vänsterpartiet handlar det enbart om en sak: att stå upp för folkrätten och mänskliga rättigheter.

(Applåder)

Anf. 220 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att säga att jag är den första att erkänna att Israel som demokrati emellanåt agerar fel.

Jag måste ändå få ställa en viss fråga, för jag tycker att den aldrig ställs i den här kammaren.

Det är ett faktum att det sker tre stora krig – 1948, 1956 och 1967 – när Israel etableras som en självständig stat. Israel godkänner FN:s delningsförslag, men alla arabländer runt omkring väljer att anfälla. Vid det här tillfället sker stora flyktingströmmar av två anledningar. Historiskt är det dokumenterat att en del flydde därför att Israel fördrev dem. Men det är också historiskt dokumenterat att en del flydde därför att de uppmanades till det eftersom arabvärlden snart skulle komma tillbaka. Vad är det som gör att Jordanien och Syrien inte har inlemmat dessa människor i sitt land?

Anf. 221 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik:

Herr talman! Jag stod här och pratade om den fruktansvärda och brutala ockupation av ett folk som har pågått under flera år. Jag stod här och pratade om barn som fängslas. Jag stod här och pratade om kvinnor som angrips i moskén. Då är det för mig viktigt att vi inte flyttar diskussionen till andra länder.

Låt oss prata om det faktum att vi bara har sett på när palestinierna år efter år brutalt förtrycks och när de flyr. 5,6 miljoner människor kan inte återvända till sitt eget land. Den enda anledningen är att det ockuperas av ett brutalt land med apartheidregler och lagstiftning som systematiskt diskriminerar människor och gör att de inte kan leva ett värdigt liv.

Den diskussionen vill jag gärna fortsätta, för det är ingen annan i den här kammaren som har fört den diskussionen i dag. Ställ gärna frågor om det!

Anf. 222 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag förstår att ledamoten inte vill svara på min fråga. Men den stora apartheiden och det stora förtrycket sker just i Syrien och Jordanien, som låtit människor födas in i flyktingskap, trots att man hade pass 1948, 1956 och 1967. Västbanksaraberna var jordanska medborgare. De flydde från sitt eget land till sitt eget land och placerades i flyktingläger. Det är ungefär som om Finland skulle ha låtit Karelenfinnarna fly från Karelen, placeras i Finland och därefter i generation efter generation förklaras vara flyktingar. Vad är det som gör att Vänstern inte bryr sig om alla arabiska flyktingar från 1948, 1956 och 1967?

Anf. 223 MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik:

Herr talman! Som vänsterpartist är jag en människa som tror på mänskliga rättigheter. Jag bryr mig om alla människor som är under förtryck, oavsett om de kommer från arabländerna, Sverige eller annat. Alla förtryckta människor kommer jag att göra allt för. Som vänsterpartist kommer jag att kämpa för att deras rättigheter ska respekteras.

Men i dag, i just den här debatten, vill jag fokusera på ett folk som har lidit alldeles för länge. Vi har blundat och vill aldrig prata om dem. Precis så är det här och nu. Varje gång man pratar om palestinier måste någon på något sätt försöka förflytta diskussionen till en annan grupp.

Vi gör inte de jämförelserna. Man jämför inte lidande. Allt lidande är dåligt, och allt förtryck är dåligt. Som vänsterpartist står jag här och kommer alltid att kämpa för människor som är förtryckta. I det här fallet är det palestinierna.

Den här kammaren och Sveriges regering måste agera mer. Vi måste agera för att skydda Palestinas rättigheter precis som alla andras. Israel måste upphöra med apartheidsystemet och börja behandla palestinier som människor med lika rättigheter och värdighet.

Anf. 224 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Herr talman! Årets debatt har väldigt mycket präglats av Östeuropa. Det är fullt förståeligt. Själv har jag precis kommit hem från Ukraina. Jag har varit där på en studieresa från torsdag till söndag. Jag är tagen av de olika besök som jag har gjort.

Under min resa i Ukraina träffade jag bland annat ett helt nytt ungt liberalt parti. Jag tror inte att någon i dess nationella styrelse var äldre än 30, 32 år. De ungdomarna drömde egentligen om en enda sak. Det var fred och frihet. Flera av dem hade varit framme vid fronten och stridit men kommit tillbaka och var nu politiskt aktiva.

Jag hade förmånen att få träffa veteraner och hemvärnsstyrkor. Även i samtal med dessa grupper betonade man rätten till fred och frihet, rätten att få försvara sitt land, men också längtan efter att få göra något annat. Åtta år av krig har kostat så mycket tid och energi och möjlighet att utveckla landet.

Jag hade förmånen att då träffa en före detta minister, och jag hade förmånen att få träffa politiker som var aktiva i dag. Det intressanta med

alla dem jag träffade var att det de talade minst om var risken för krig. Det de talade mest om var längtan efter fred, säkra gränser, ett starkare stöd från både USA och EU, både EU och Nato. Det var en längtan efter att få vara en del av den västerländska gemenskapen och en längtan efter att Ryssland ska upphöra med det hybridkrig som pågår.

När man låg på hotellrummet var det väldigt spännande. Det var en surrealistisk känsla när man lyssnade på ukrainsk tv och kunde se att de talade om mer vanliga frågor, vardagen. Slog man på BBC och CNN var det nästan så att man var sugen på att öppna fönstret och titta om inte rysarna verkligen stod utanför hotellet. Det var två helt olika mediebilder. Den ena handlade egentligen om ännu mer krig här och nu. Den andra bilden handlade om vardagen.

Det är därför som jag personligen är så glad över det beslut som fattades i EU i går om ekonomiskt stöd. Jag fick en beskrivning av en företagare som sa så här:

Innan Ryssland rullade fram de 140 000–150 000 männen och började med sina sjöövningar i Svarta havet kunde man beställa varor från Kina om man behövde till sin fabrik. Man betalade 10 procent vid beställning, 40 procent när det lastades på båt i Kina och resten när det kom fram till Ukraina.

I dag måste man betala 100 procent, och då har Ryssland inte avfyrat ett enda extra skott utöver det som sker i Luhansk och Donbass. Det är en rent ekonomisk krigsföring som pågår. Det är ett psykosocialt anfall mot ett folk som har försökt att stå fritt i åtta år.

Jag tror att det är viktigt att vi i Sverige har haft den debatt vi har haft i dag. Jag är väldigt glad när jag har lyssnat på olika partier. Ibland är vi inte överens. Men i den här frågan har vi lyft det tillsammans.

Det är viktigt att man fortsätter att ge det militära stöd man ger. Men det som kommer att vara ännu viktigare är att man ger ett ekonomiskt och socialt stöd. Det gäller att vi fortsätter att resa till Ukraina, att vi åker dit som turister och att vi är med och bidrar till att bygga ekonomin över tid.

Herr talman! Jag är väldigt tacksam för att jag fick göra denna resa vid detta tillfälle. Jag är tacksam för att Sverige är ett land med frihet och demokrati som kämpar för andras rätt till frihet och demokrati.

Den utrikespolitiska debatten var härmed avslutad.

§ 2 Justering av protokoll

Protokollet för den 26 januari justerades.

§ 3 Avsägelse

Talmannen meddelade att *Alexandra Völker* (S) avsagt sig uppdraget som ledamot i försvarsutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 4 Anmälan om kompletteringsval

Talmannen meddelade att Socialdemokraternas partigrupp anmält Alexandra Völker som ledamot i utrikesutskottet.

Talmannen förklarade vald till

ledamot i utrikesutskottet

Alexandra Völker (S)

§ 5 Meddelande om särskild debatt om den ekonomiska situationen inom de gröna näringarna

Talmannen meddelade att på begäran av Kristdemokraternas partigrupp skulle en särskild debatt om den ekonomiska situationen inom de gröna näringarna äga rum *fredagen den 4 mars kl. 9.00*.

Från regeringen skulle statsrådet Anna-Caren Säterberg (S) delta.

Den inkomna skrivelsen hade följande lydelse:

Kristdemokraterna begär särskild debatt om den ekonomiska situationen inom de gröna näringarna

Situationen för de gröna näringarna har försämrats kraftigt under det senaste halvåret, vilket till största delen beror på att energin, i form av el och diesel, blivit mycket dyrare. Utöver det har många andra insatsvaror som lantbruket är helt beroende av, som mineralgödsel och foder, också drabbats av stora prisökningar. Bara diesel- och elprisuppgångarna har inneburit ca 2,4 miljarder kr i ökade årliga kostnader.

Jordbrukarna och företagen inom skogsnäringen ägnar nu mycket av sin energi på att fundera vilken väg de ska gå; övervintra, kraftig neddragning, eller i värsta fall att besluta om att lägga ner. Tyvärr ser vi redan tidningsrubriker på det sistnämnda.

Ett land som Sverige har alla förutsättningar att producera mat till sin egen befolkning, men då behöver de gröna näringarna långsiktigt konkurrenskraftiga villkor, och på kort sikt kraftfulla åtgärder.

Vi har föreslagit sänkt dieselpris med 3 kr, sänkt skatten på drivmedel och ställt oss bakom en miljard kr till jordbruket. I denna situation behöver partierna i Sveriges riksdag sluta upp och diskutera vilka åtgärder som kan vidtas – både på kort och lång sikt. Annars riskerar vi att knäcka många lantbrukare.

Kristdemokraterna lämnar därför in en begäran om att riksdagen anordnar en särskild debatt om regeringens hantering av de gröna näringarna och den svenska primärproduktionen av livsmedel, de bakomliggande orsakerna till utvecklingen samt vilka åtgärder som bör vidtas.

Stockholm den 4 februari 2022

Andreas Carlson

Gruppledare Kristdemokraterna

§ 6 Anmälan om granskningsrapport

Prot. 2021/22:67
16 februari

Talmannen anmälde att följande granskningsrapport hade kommit in från Riksrevisionen och överlämnats till finansutskottet:
RiR 2022:1 Statens finansiering av kommunerna – fördelningen av den kommunala fastighetsavgiften och riktade statsbidrag

§ 7 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Propositioner

2021/22:108 och 119 till justitieutskottet

2021/22:116 till socialutskottet

2021/22:117 till civilutskottet

Skrivelser

2021/22:105 och 109 till justitieutskottet

2021/22:107 till socialutskottet

Redogörelser

2021/22:Europol1 till justitieutskottet

2021/22:RAN1, RAR1 och SN1 till konstitutionsutskottet

Motioner

2021/22:4376–4379 till utbildningsutskottet

2021/22:4385 och 4389 till trafikutskottet

2021/22:4394 och 4397 till civilutskottet

2021/22:4395 och 4396 till civilutskottet

2021/22:4398 till finansutskottet

2021/22:4383 och 4391–4393 till socialförsäkringsutskottet

EU-dokument

COM(2022) 37 till utrikesutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 7 april*.

§ 8 Ärenden för bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Socialförsäkringsutskottets betänkanden

2021/22:SfU8 Riksrevisionens rapport om att komma till Sverige som anhängig

2021/22:SfU9 Riksrevisionens rapport om Försäkringskassans arbete med att förebygga sjukskrivning

2021/22:SfU10 Deltagande på distans i styrelsesammanträden i samordningsförbund

Civilutskottets betänkanden
2021/22:CU7 Ersättningsrätt och insolvensrätt
2021/22:CU11 Associationsrätt
2021/22:CU14 Riksrevisionens rapport om systemet med energideklara-
tioner

*Lättnader i till-
ståndsplikten för
ljuddämpare*

§ 9 Lättnader i tillståndsplikten för ljuddämpare

Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU11
Lättnader i tillståndsplikten för ljuddämpare (prop. 2021/22:46)
föredrogs.

Anf. 225 PETER LÖBERG (S):

Herr talman! Vi har i dag att behandla betänkandet *Lättnader i till-
ståndsplikten för ljuddämpare*. Vi har två reservationer i ärendet. Men för
tids vinning har vi för avsikt att yrka bifall enbart till reservation 2 som
handlar om avslag på motionerna 4306 av Johan Pehrson med flera och
4308 av Tobias Andersson med flera.

Eftersom jag är först ut i debatten ska jag också kort redogöra för pro-
positionen i sak. Regeringen föreslår att ljuddämpare inte längre ska jäm-
ställas med skjutvapen utan ska regleras på i princip samma sätt som am-
munition. Motiven till det är i korthet följande.

Vi konstaterar att ljuddämpare till skillnad från andra så kallade vitala
delar såsom trummor, pipor eller slutstycken inte är en del av de delar av
ett vapen som är nödvändiga för att ett vapen ska vara brukbart.

Till skillnad från övriga vapendelar som jämföras med skjutvapen ut-
gör ljuddämpare heller inte någon väsentlig del enligt EU:s vapendirektiv.
Det är som bekant ett direktiv som vi behöver förhålla oss till. Det är
ganska smärtsamt tydligt med tanke på att vi dras inför skranket på grund
av att vi inte har följt vapendirektivet. Men det är en annan historia, även
om det finns en viss koppling till detta fall.

Vi anser helt enkelt att ljuddämpare bör tas bort i uppräkningsen i 1 kap.
3 § vapenlagen. Det finns också som brukligt en historik i kammaren.
Bland annat finns det ett tillkännagivande från 2019 om att innehav som
ljuddämpare bör regleras på samma sätt som ammunition.

Jag brukar i mina anföranden lyfta fram oppositionens tillkännagivan-
den. Man bör göra det av respekt för riksdagens majoritet. Jag upplever
verkligen att regeringen gör sitt yttersta för att tillmötesgå de tillkännagi-
vanden som finns. Det är ett starkt parlamentariskt redskap som vi har och
som man ska hantera varsamt, även om det som ni vet blir väldigt många
att hantera.

Nu har vi ett valår framför oss. Vapenfrågorna har varit föremål för
väldigt mycket polemik. Man har till och med sagt polarisering i samman-
hanget. Jag tror att det finns ett stort behov av att man tillsammans sätter
sig ned när valfebern har sänkts något och funderar på breda lösningar så
att vi kommer fram med att implementera vapendirektivet på ett bra sätt

så att EU blir nöjt. Det ska heller inte innebära ökade pålagor för jägare och skyttar ute i samhället. Det är den balansen som vi vill ha.

När det gäller historiken för ärendet införde vi tillståndsplikt för ljuddämpare redan under tidigt 70-tal. Skälen då var kanske lite annorlunda än i dag. Det handlade framför allt om att man ville försvåra tjuvjakt och otillåten jakt.

I dag är inte minst Åklagarmyndighetens bedömningar att vi behöver ha en reglering och en registrering av ljuddämpare för att möta nya utmaningar. Den främsta utmaningen är alldeles självklar: Vi har ett ökat dödligt skjutvapenvåld som vi måste bemöta med alla medel vi över huvud taget har. Vi upplever att det här är en liten men nödvändig del i detta. Både åklagarmyndighet och polis delar den åsikten. Man ser med viss oro på en situation där innehav av ljuddämpare skulle vara helt oreglerat. Detta är en del som dessvärre används både i kriminella kretsar i samband med gängskjutningar och i samband med terrorattentat och liknande. Vi ser det därför som helt uteslutet att lämna denna del helt oreglerad.

Men vi ska inte göra det överimplementerat och administrativt tungt. Vi ska göra det enkelt, och det är precis det som propositionen handlar om. Det innebär att man inte behöver ha särskilt tillstånd för ett vapen som man ändå redan äger när det gäller ljuddämpare. Men det innebär också att man får söka tillstånd om man har en ensam ljuddämpare och inget vapen, om man nu har sålt bara vapnet. Det beror helt enkelt på att vi behöver ha ordning och reda i de här sakerna.

Det är också viktigt att poängtera när det gäller straffskalan att det inte är meningen att den nya situationen ska träffa dem som av misstag eller slarv har försatt sig i en prekär situation. Det här ska träffa dem som tillhör de kriminella gängen. Det innebär till exempel att ringa fall av otillåtet innehav inte ska rendera fängelsestraff eller liknande. Sådan är ambitionen med förslaget.

Med detta yrkar jag bifall till vår reservation nummer 2.

Anf. 226 TOBIAS ANDERSSON (SD):

Herr talman! Att regeringen genomgående väljer att angripa och göra livet surt för legala vapenägare är känt sedan länge. Men i flera år har det funnits en majoritet i denna kammare som har ställt sig bakom lättnader för jägare och sportskyttar.

Det är en majoritet som har förstått värdet i den kultur som jakt- och sportskyttecommunityn utgör. Det är en majoritet som förstår att stark skjutskicklighet hos befolkningen bidrar till den svenska värnkraften. Det är en majoritet som helt enkelt står bakom och stöttar de legala vapenägare i Sverige som i dag tyngs av byråkrati och angrips av regeringspolitiker.

En fråga som i år har aktualiserat och synliggjort den skiljelinje som återfinns mellan Socialdemokraterna med flera och den starka oppositionen är frågan om femårslicenser. Där har det gått så långt att riksdagen vid tre separata tillfällen tvingats rikta tillkännagivanden till regeringen för att de ska avskaffa den onödiga administrativa ordning som i dag råder. I dag måste laglydiga ägare av vissa vapentyper förnya sin licens vart femte år, med den handläggningstid detta innebär – detta trots att de varje dag kontrolleras genom att minsta prick i registret skulle kunna äventyra deras vapenlicens.

Prot. 2021/22:67

16 februari

Lättnader i tillståndsplikten för ljuddämpare

Få andra i det svenska samhället är så laglydiga som vapenägare, just för att de vet att de riskerar att bli av med sin kanske främsta hobby eller sitt främsta intresse om de på något sätt brister – även om bristen på intet sätt är att relatera till själva vapeninnehavet.

Denna grupp människor med vapen och skytte som engagemang och intresse valde Morgan Johansson att likna vid terrorister. Deras vapen kallades för terrorvapen, och de fläckades ned med Breivik och dennes vapen. Det var ett horribelt utspel från ansvarig minister som han uttalade mot bakgrund av att jag konfronterade honom om hur regeringen aktivt struntat i riksdagens, svenska folkets främsta företrädares, uttryckta önskan.

Herr talman! Nu pratar vi inte om femårslicenser i dag utan om tillståndsplikten för ljuddämpare. Men alla vapen- och jaktrelaterade frågor bör sättas i sin kontext, och den kontexten är att Socialdemokraterna inte vill jägares och sportskyttars bästa.

Det blir även tydligt i detta fall. Regeringen lämnar förvisso i propositionen förslag om vissa lättnader i tillståndsplikten för ljuddämpare. Lättnaden utgörs av att ljuddämpare likställs med ammunition snarare än med skjutvapen, så som gäller enligt dagens vapenlagstiftning. Till skillnad från tidigare förslag på området innebär förslagen en lättnad för laglydiga jägare och sportskyttar. Däremot är den valda konstruktionen inte den ideala, då samma problematik som finns kring ammunition nu kommer att gälla för ljuddämpare. Regeringen är med andra ord inte redo att gå så långt som behövs, vilket framgår tydligt i regeringssidans reservationer i betänkandet.

Problematiken innebär att personer som har vapenlicens och som säljer vapnet för att kunna införskaffa ett nytt även måste göra sig av med eventuella ljuddämpare som passar till både det tidigare och det kommande vapnet under tiden man väntar på vapenlicens för det nya vapnet.

Läckage teorin har sedan länge motbevisats, och en lång rad tillkännagivanden i vapenfrågor ligger hos regeringen för åtgärdande. Dessa frågor kommer återigen att hanteras i det årliga betänkandet om vapenfrågor, och de bör hanteras just där. Inom ramen för detta ärende anser vi dock att den problematik som jag har redogjort för bör ligga till grund för ytterligare agerande.

Därför, herr talman, är jag glad för att så blir fallet. Vi har i utskottet visat prov på hur en konstruktiv opposition bör agera. Genom överläggningar, samtal och samarbete har Sverigedemokraterna, Moderaterna, Centerpartiet och Kristdemokraterna samt Liberalerna lyckats få samsyn rörande delar av betänkandet.

Detta föranleder en ändring i själva motivtexten, vilket innebär att det blir en omgående förbättring för de berörda vapenägarna. Tack vare detta får de nu inte bara se ljuddämpare likställas med ammunition, utan de får även se att den som innehar en ljuddämpare som är möjlig att använda till flera vapen som innehavaren av ljuddämparen har tillstånd för eller har rätt att inneha för skjutning får använda ljuddämparen till samtliga dessa vapen.

Bra så, men Sverigedemokraterna önskade gå längre. Det fick vi delvis gehör för genom tillkännagivandet om att en vapenägare som gör sig av med ett vapen bör ha rätt att behålla tillhörande ljuddämpare och att den som har eller har haft vapenlicens som inte har blivit återkallad ska ha rätt att behålla sina tidigare införskaffade ljuddämpare.

Detta hade på riktigt inneburit att vi kommit bort från den ordning som i dag gäller för ammunition och som är ett stort gissel för många vapenägare. Det handlar om att man säljer ett vapen i en viss kaliber samtidigt som man kanske är på jakt efter ett nytt vapen i samma kaliber men att man då, i väntan på den långa tillståndsprocessen, tvingas göra sig av med den ammunition man äger i den berörda kalibern. Annars begår man ett allvarligt vapenbrott.

Det är en ohållbar ordning för ammunition i dag, och då regeringen önskade likställa ljuddämpare med ammunition i vapenlagen skulle den ohållbara ordningen även drabba ljuddämpare när lagförslaget börjat gälla. Mot den bakgrunden gläds vi över att riksdagen tillkännager en förändring och hoppas att regeringen agerar skyndsamt.

Problemet med ammunition hanteras dock inte alls i propositionen, vilket är synd givet den problematik jag just har beskrivit. Därför valde Sverigedemokraterna att ha ett eget yrkande på temat, detta då vi anser att rätten att inneha ammunition utan särskilt tillstånd bör gälla så länge en person har rätt att ansöka om att inneha ett vapen som är avsett för samma ändamål som ammunitionen.

Vi vill därför se en utredning med uppdrag att överväga en ordning där rätten att inneha ammunition härleds till rätten att söka licens för vapen som ammunitionen är avsedd för. Vår ingång var densamma för ljuddämpare som för ammunition. Delar har vi fått gehör för, andra delar inte.

På det stora hela kommer dock riksdagen i morgon att fatta beslut om lätnader för vapenägare. Det gläder mig, även om mycket mer behöver göras.

Med det sagt, fru talman, önskar jag yrka bifall till vår reservation 3.

Anf. 227 STEN BERGHEDEN (M):

Fru talman! I dag debatterar vi ljuddämpare och att ta bort tillståndskravet i den delen. Det är en bred majoritet som nu har tvingat fram detta förslag till beslut. Utskottet föreslår två tillkännagivanden om detta.

Äntligen kom det en proposition, även om det var en hel del felaktigheter och tvivelaktiga saker som vi har försökt rätta till i utskottet.

Trots att det finns en stor och bred riksdagsmajoritet på detta område har S-regeringen struntat i ett antal tillkännagivanden som riksdagen på justitieutskottets förslag har fattat beslut om.

Regeringen har fortfarande inte tagit bort femårslicenserna, trots flera tillkännagivanden.

Man har inte inrättat en viltmyndighet, trots ett beslut som togs redan 2015 och därefter flera tillkännagivanden.

Man har inte flyttat licenshanteringen till viltmyndigheten.

Man har inte lyckats minska handläggningstiderna för vapenlicenser. De är fortfarande orimligt långa.

Man har inte implementerat vapendirektivet på en miniminivå utan i stället obstruerat med försök till överimplementering. Regeringens okunskap, tafatthet och ovilja i denna fråga är rent pinsam. Nu orsakar regeringens ovilja och okunskap dessutom eventuellt att Sverige får kostnader för detta. Mitt budskap till regeringen, fru talman, är: Gör om och gör rätt, och sluta med att försöka överimplementera vapendirektivet!

Regeringen har heller inte gjort en total översyn av vapenlagstiftningen, som vi har flera tillkännagivanden om.

Man har inte tagit bort synnerliga skäl i vapenlagstiftningen, vilket vi också har ett tillkännagivande om.

Man har inte underlättat licenshanteringen vid vapenbyte direkt hos vapenhandlaren, det vill säga att du kan komma in med ett vapen och byta det direkt hos vapenhandlaren, ta med dig det andra hem och det behandlas som ett anmälningsärende. Detta är inte heller gjort, fru talman.

Man har heller inte utökat vapengarderoben, som vi också har ett tillkännagivande om.

Man har inte underlättat handeln för vapenhandlarna i Sverige.

Inte heller har man flyttat bort tillsynsansvaret för skyttebanor från polisen till viltmyndigheten. Fortfarande åker våra poliser ut och mäter kornstorlek i grusgropar, när vi har sådana problem på städernas gator och torg med skjutande och kriminella gäng.

Man har inte infört EU-vapenpasset, trots tillkännagivande.

Man har inte delat upp vapenlagstiftningen i två delar, vilket vi har en bred majoritet för i justitieutskottet. Det är bara Miljöpartiet och Socialdemokraterna som säger nej till att dela upp vapenlagstiftningen i en del för lagliga jägare och skyttar och en del för grovt kriminella.

Fru talman! Detta är några av alla de drygt 20 tillkännagivanden som riksdagen har givit regeringen för att underlätta för landets jägare, skyttar och samlare.

Det är med stor nonchalans och på ett helt oacceptabelt sätt den socialdemokratiska regeringen behandlar riksdagens tillkännagivanden, när man så uppenbart gång på gång struntar i de beslut som riksdagen har fattat. Det regeringen gör är självklart allvarligt och självklart också ett hot mot vår demokrati. Det är våra beslut här i riksdagen som gäller, och de gäller både för regeringen och för de människor som lever och bor i detta land.

Fru talman! Efter flera tillkännagivanden om slopande av tillståndskravet för ljuddämpare har nu en proposition äntligen kommit till riksdagen. Även om den som sagt inte uppfyller majoritetens krav, som i det senaste tillkännagivandet var att helt slopa kravet på licens när det gäller ljuddämpare, är propositionen ändå i närheten av detta och går att justera upp.

Fru talman! En bred majoritet i justitieutskottet har nu gjort vad som går att göra för att försöka rätta till en bristfällig proposition. Anledningen är att vi försöker underlätta för landets jägare och skyttar att kunna köpa ljuddämpare till sina vapen utan byråkratiska och onödigt krångliga regler. Jag vill passa på att tacka Centerpartiet, Liberalerna, KD och Sverigedemokraterna för ett mycket gott samarbete i utskottet.

Fru talman! En fråga som vi ofta kan få i dessa sammanhang är hur de kriminella kan tillgodogöra sig en sådan här lagstiftning. Det är det som är det stora problemet. Om man inte förstår den frågan tror man att kriminella går till en vapenaffär och försöker handla en ljuddämpare. Så fungerar det inte. Hela Europa säljer ljuddämpare. Många länder i Europa har inga tillståndskrav över huvud taget. Det är enkelt att beställa dem över postorder och plocka in dem i Sverige eller hämta dem med bil i vilken affär som helst nere i Europa. Ljuddämpare är det inte brist på.

De man trycker åt med en hård lagstiftning är lagliga jägare och skyttar, som får det svårare att skaffa sina ljuddämpare. De kriminella går inte till

vapenhandeln. De går över nätet och hämtar in sina ljuddämpare på de ställen där det redan i dag är helt fritt när det gäller ljuddämparinköp.

Tro alltså inte att ljuddämpare är något som är svårt att få tag i för dem som vill använda dem på ett kriminellt sätt. Att belasta landets lagliga jägare och skyttar med krångliga regler av den anledningen saknar helt rimlig faktagrund.

Fru talman! Vad är då en ljuddämpare? Ljuddämparens fördelar är framför allt att den minskar ljudvolymen och också rekylen när du skjuter, vilket minskar risken för hörselskador hos jägare och skyttar. Ljuddämpare gör också att skjutbanor blir mindre störande för kringboende. Att fler jägare och skyttar nu får det lättare att köpa och använda ljuddämpare kommer att minska ljudnivåerna vid skytte och framför allt minska risken för hörselskador för landets jägare och skyttar.

Fru talman! I dag är det tillståndskrav på ljuddämpare, vilket gjort att polisen har behövt hantera 10 000–15 000 ljuddämparärenden per år. Kanske har man haft poliser till att hantera ljuddämpartillstånd i stället för att vara ute på gator och torg och ta de personer som faktiskt är kriminella. I stället för att göra detta sitter de inne och kontrollerar lagliga jägare och skyttar när dessa ska beställa sina ljuddämpare. Det arbetet lyfter vi nu bort från polisen så att de får möjlighet att minska sin ärendehantering med 10 000–15 000 ljuddämpare per år. Detta kommer att ge bättre resurser till polisen att jobba med det som verkligen är viktigt.

Ett borttagande av tillstånds- och licenskrav på ljuddämpare kommer därför att underlätta både för landets jägare, skyttar och vapenhandlare – och framför allt för polisen.

Fru talman! En bred majoritet i justitieutskottet rättade till några av bristerna i regeringens proposition. När någon nu köper en ljuddämpare som är möjlig att använda till flera av vapenägarens vapen är det okej att också göra det, detta för att ta bort kravet på att behöva köpa en specifik ljuddämpare till varje vapen.

Vi föreslår också ett nytt tillkännagivande till regeringen om att justera så att om någon säljer sitt vapen som i dag har ljuddämpare till en köpare som inte vill köpa ljuddämparen utan bara vapnet får den gamla vapenägaren ändå behålla ljuddämparen utan att söka tillstånd. Regeringens politik innebär att jägaren som säljer sitt vapen och behåller ljuddämparen hamnar i en kriminell zon, vilket är helt orimligt. Den här jägaren har kanske fyra fem andra vapen också, men han har kvar en ljuddämpare från ett vapen han har sålt. Detta vill vi att regeringen rättar till skyndsamt.

Fru talman! Vi är också helt övertygade om att reglerna för ljuddämpare kan behöva ses över i den stora vapenlagstiftning som en majoritet av riksdagens partier vill ha. Vi har lagt fram tillkännagivanden om detta ett antal gånger. Jag är övertygad om att vi behöver se över ljuddämparlagstiftningen när den väl drar igång. Vi kan behöva se över tillämpningen av lagen runt ljuddämpare, hur den kommer att tolkas och om polisen och rättssystemet verkligen tolkar reglerna som majoriteten i riksdagen nu har krävt här i betänkandet. Blir detta ändå misstolkat av polisen eller rättssystemet kommer vi i regeringsställning omgående att se över detta och rätta till eventuella brister i lagstiftningen och därmed undanröja eventuella feltolkningar.

Fru talman! Vi har gjort drygt 20 tillkännagivanden till regeringen under den här mandatperioden. Endast ett av dem, om ljuddämpare, har man nu halvt om halvt lyckats lösa under mandatperioden. Detta är självklart långt ifrån acceptabelt. Men det visar att S-regeringen varken lyssnar på landets jägare och skyttar eller gör som en majoritet i riksdagen faktiskt har beslutat om och begärt.

Låt er nu inte i kommande valrörelse gå på dessa nya löften, utan inse att vill vi ha bättre regler för landets jägare, skyttar och samlare måste denna regering bytas ut söndagen den 11 september i år. Den möjligheten har vi. Låt oss ta vara på den.

Anf. 228 PETER LÖBERG (S) replik:

Fru talman! Det var många superlativ där, Sten Bergheden! Ingen förstår någonting, allt är dåligt och det är till och med ett hot mot demokratin med de villkor som vi lever under. Ibland kan det kännas som att man bör ransonera med en del superlativ här i världen.

Sten Bergheden ägnade dessutom nästan fyra minuter av sitt anförande åt att prata om allting annat än den proposition som ligger på bordet här i dag och som löser ut en hel del av de administrativa och juridiska problem som en eventuell överimplementering av vapendirektivet har inneburit. Här rättar regeringen till en felaktighet, och vi ser nu att vi gör någonting som är till gagn för jägare och sportskyttar. Jag tror att det är väldigt välkommet.

Det som gjorde att jag begärde replik var en mening i ledamoten Berghedens anförande, nämligen att det är regeringens fel att vi dras inför skranket i EU. Då vill jag ställa följande fråga till ledamoten: Anser Sten Bergheden att vi har över- eller underimplementerat EU:s vapendirektiv? Och vad är i så fall är orsaken till att vi dras inför rätta – över- eller underimplementering?

Anf. 229 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Fru talman! Jag kan börja med en kommentar angående superlativ. Jag tycker att det är allvarligt att vi har gjort över 20 tillkännagivanden här och att ministern tydligt har uttalat, både i debattartiklar och här i riksdagen, att han struntar i en del av de tillkännagivandena. Jag tycker att det är allvarligt. Jag tror inte att vi nog kan understryka att ska riksdagen och demokratin i landet fungera måste både regeringen och de människor som bor i landet följa de beslut som tas och de lagar och regler som råder. Regeringen är inte undantagen från att lyda riksdagen. Det var den första delen.

Ni har haft fyra, nästan fem, år på er att förbereda er och implementera vapendirektivet. Det har kommit två propositioner med överimplementeringar. Vi har varit tydliga och sagt att vi inte går med på några överimplementeringar utan att vi går med på en minimiimplementering. Det är en bred majoritet i justitieutskottet som har uttryckt det. Ändå återkommer regeringen med en överimplementering. Man lägger till och med in att man ska börja reglera vapenmagasin. Det kräver inte vapendirektivet någons. Och då börjar man i stället hävda att man vill reglera detta för att komma åt de kriminella. Det hade ju ingenting med vapendirektivet att göra, men ni försökte smyga in en licenshantering och en tillståndsprövning på magasinerna i Sverige.

Jag tror att om regeringen har en dålig kunskap i de politiska leden inne på departementet är det nog bra om ni lyssnar in faktisk sakkunskap när det gäller både vapendirektiv och hur man kan implementera detta på mininivå. För den kunskap som finns i dag är dålig, och det ni har levererat hittills har varit så undermåligt att vi har lagt det i papperskorgen. Vems fel är det? Gör om och gör rätt, och lyssna på riksdagen!

Anf. 230 PETTER LÖBERG (S) replik:

Fru talman! Jag noterar att Sten Bergheden naturligtvis inte svarar på frågan om EU har dragit oss inför rätta på grund av över- eller underimplementering. Det är nämligen en central fråga. Det kommer att kosta oss otroligt många miljoner om vi inte klarar av att lösa den här situationen. Jag vill med emfas säga att det inte är regeringens fel.

När det gäller respekt för riksdagens beslut har regeringen fått mängder av tillkännagivanden. Vi försöker, som socialdemokrati och som regering, att hantera de tillkännagivandena med respekt. De sa jag också här tidigare i mitt anförande. Om man tycker att regeringen inte har klarat av att möta upp de tillkännagivandena kan man använda sig av KU-instrumentet och andra saker. Men att antyda att regeringen inte har respekt för lagen är lite väl magstarkt.

Jag kan också konstatera, när man använder den här typen av uttryck, att både Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten – våra kanske mest operativa rättsvårdande instanser – ser med viss oro på att det inte finns någon reglering och registrering av ljuddämpare i sig. Det är klart att de remissinstanserna är vitala i utformandet när det gäller att se till att vi har vassa verktyg mot både kriminalitet och terrorism, vilket vapendirektivet ju faktiskt handlade om från början.

Man får försöka komma ihåg vilka orsakerna har varit till de väldigt hårda och drastiska direktiv och följddirektiv som har kommit på EU-nivå, nämligen de fruktansvärda terroristattentat som skakade Europa med hundratal döda och lemlästade människor. Det måste vi ha i den andra vågskålen när vi pratar administration och byråkrati.

Anf. 231 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Fru talman! När det gäller om det är överimplementerat eller underimplementerat är vapendirektivet inte implementerat alls från regeringen och riksdagen till följd av att man har levererat två undermåliga propositioner som riksdagen inte har godkänt. Då måste man sätta sig ned och lösa frågorna och diskutera hur man får igenom en proposition om vapendirektivet i riksdagen. Man kan inte tro att man kan strunta i eller hoppa över det.

Jag kan inte förstå varför regeringen sist, fru talman, menade att man skulle gå in och märka upp alla våra historiska vapen i Sverige. Vapendirektivet ger ett tydligt undantag när det gäller detta. Ändå kommer Petter Löberg och regeringens representanter hit till riksdagen med en proposition om att man behöver märka upp alla gamla historiska vapen. Det vore som att skriva på tavlorna på museerna. Det gör man inte. Det fanns undantag för detta, men det utnyttjade ni inte.

Det finns en rad exempel, och ni är väl medvetna om det. Men ni har försökt gång på gång att skylla på EU. Gång på gång har ni gjort det för att försöka få igenom detta med vapenmagasin och märkning av historiska vapen. Det finns en hel lista, och ni borde veta vad den handlar om.

Vi skulle kunna använda alla riksdagens instrument, det är klart, men är det inte någon form av rimlig reson att regeringen inte ska strunta i om vi tar ett beslut här i riksdagen och ger ett uppdrag till regeringen att utföra ett visst jobb och dessutom sätter en tidsgräns? Det kan inte vara mycket tydligare från riksdagen. Det är värt mycket allvarlig kritik att ni hoppar över vad riksdagen tar beslut om.

Anf. 232 JOHAN HEDIN (C):

Fru talman! Jag är osäker på om någon har yrkat bifall till utskottets förslag till beslut i betänkandet. Därför vill jag göra det, för formens skull.

Fru talman! Så var vi här igen. För vilken gång i ordningen vi debatterar vapenfrågor vet jag inte, men jag vet att det har tagit alldeles för lång tid att få någon ordning på det här torpet och att det politiska ledarskap som krävs för att lösa denna för många svenskar så viktiga fråga har lyst bländande med sin frånvaro.

Vi debatterar i dag förslaget om reglering av ljuddämpare. Men problemet är inte en enskildhet i vapenlagstiftningen utan ett systemiskt tillkortakommande när det gäller regleringen av skjutvapen i Sverige. Det var inte perfekt tidigare, men problemen började hopa sig när EU-systemet fick feeling och ville visa handlingskraft efter de fega och skändliga terror-dåden i Paris 2015.

Fru talman! Detta är något av en politisk sjuka som vi måste göra allt för att förebygga. I stället för att göra det som har varaktig och reell effekt, och som vi med hjälp av forskningen har fog för att tro är verksamt och samtidigt inte ställer till andra problem eller krånglar till det i onödan, bryr sig vissa mer om rubrikerna och de kortsiktiga opinionsvinsterna. Man lanserar policyförslag som man måste förstå skjuter rejält bredvid målet, men man räknar med att inte bli synad.

På kort sikt funkar det nog oftast, tyvärr. Den förenklade bilden vinner kraft, och resultatet hinner sällan skärskådas innan debatten har dragit vidare till något annat braskande förslag som låter bra men som i bästa fall är verkningslöst men ibland också rent skadligt. Vi kan bättre än så. Vi måste kunna bättre än så om vi på allvar ska kunna adressera de samhällsproblem som tynger oss i Sverige och i Europa.

Fru talman! Ansvaret för att få sina lagförslag att gå igenom i riksdagen vilar på regeringen. Det finns inget annat sätt att beskriva hanteringen av vapenlagstiftningen än som ett misslyckande. Men som vanligt är det någon annans fel.

Visst kan jag tycka att det åligger de partier som röstade ja till direktivet i Europaparlamentet att gemensamt komma överens om exakt vad det var de ville ha. Dessa partier är – om någon har glömt det – Socialdemokraterna, Moderaterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet. De partierna har majoritet i Sveriges riksdag och kan teoretiskt sett göra vad de vill med denna fråga. Men tydligen räcker inte ledarskapet till för att komma dit.

Återigen – det är i första hand den som gör anspråk på att regera landet som bär ansvaret för att få en sådan kommunikation till stånd. Då duger det inte att klaga på att de andra inte kom till förhandlingsbordet. Det är i

så fall regeringen som har misslyckats med att få dem att komma till förhandlingsbordet.

Fru talman! Centerpartiet har varit tydliga från början. Vapendirektivet var feltänkt, missriktat och ur ett svenskt perspektiv oproportionerligt. Det skapade problem för laglydiga jägare och sportskyttar utan att nämnvärt höja säkerheten i jämförelse med gällande rätt i Sverige. Därför röstade vi också nej.

Kommissionen meddelar att de tänker dra Sverige inför skranket i ett så kallat överträdelseärende för att direktivet ännu inte är implementerat. Men trots att den situation Sverige nu har hamnat i knappast till någon del är vårt ansvar har vi sträckt ut handen och gått bland annat vännerna i Moderaterna till mötes genom att stödja förslaget om ett tillkännagivande om en implementering på miniminivå. En stabil riksdagsmajoritets vilja är en implementering av direktivet på miniminivå, fru talman. Utöver detta finns en lång rad andra tillkännagivanden, till exempel när det gäller femårslicenserna för vissa vapen.

För den som inte känner till exakt vad ett överträdelseärende innebär kan jag berätta att det kan bli fråga om böter på hundratals miljoner. Det är stora, enorma, resurser som behövs i kampen mot den organiserade brottsligheten, mot våld i nära relationer, mot bedrägerier mot äldre, mot kringresande stöldligor på landsbygden med mera.

Om regeringen inte kan få Moderaterna att komma till förhandlingsbordet måste vi helt enkelt försöka skapa ett kärll för att det ska kunna ske. Det är inte något ovanligt. Det gör vi hela tiden i parlamentariska referensgrupper. Det är min uppfattning att en sådan måste delta i beredningen av en ny vapenlagstiftning.

Det får vara slutsnackat nu. Det är dags för handling. Jag avser därför att i samband med vårt utskottssammanträde i morgon föreslå ett utskottsinitiativ om att en gång för alla genomföra riksdagens vilja om att ta ett sammanhållet grepp om vapenfrågorna. Det ska vara ett tidsatt tillkännagivande med syfte att ha en ikraftträd lagstiftning vid nästa årsskifte. På så vis kan kommissionen förhoppningsvis också dra tillbaka överträdelseärendet. Vi skulle slippa böter och få en verkligen inte perfekt vapenlagstiftning på plats, men ändå en vapenlagstiftning som är så bra den kan vara givet de EU-rättsliga förutsättningarna. Jag hoppas samla ett brett stöd för detta initiativ.

Jag har noterat att Sverigedemokraterna avser att lägga fram ett förslag i utskottet om ett initiativ om skarp lagstiftning för de så kallade femårslicenserna. Under mandatperioden har utskottet försökt lagstifta skarpt några gånger. Samtliga gånger har det lett till dåligt resultat. Vi får helt enkelt en hel del kritik från Lagrådet när vi gör på det sättet.

I morgon kan man välja att stödja Sverigedemokraternas förslag till initiativ och förhoppningsvis, kanske, få förändringen av femårslicenserna på plats. Det får man kanske till halvårsskiftet. Man kan också stödja mitt och Centerpartiets förslag. Vi tar det helhetsgrepp om vapenfrågorna som vi länge har efterlyst, tillsätter en ordentlig utredning och bereder frågan på det sätt som krävs enligt konstitutionen.

Samtidigt måste en hel del viktig lagstiftning nu komma på plats för att lösa stora problem när det gäller tryggheten i Sverige. Det kräver vår fulla uppmärksamhet och framför allt vårt utskottskanslis arbetsförmåga. Där-

för vore det olyckligt att ställa allt det på ända för att kanske tjäna ett halvår i den här utomordentligt viktiga frågan.

Anf. 233 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag blev apostroferad på slutet, men jag tänker att den debatt som kommer att äga rum inom ramarna för justitieutskottet kan vänta något. Jag ville nämligen belysa något annat när jag begärde ordet före apostroferingen.

Det handlar inte om en konfliktlinje i betänkandet, utan tvärtom. Sverigedemokraterna och Centerpartiet var eniga i fråga om två av tre delar, om man säger så, av betänkandet. Jag är tacksam för det samarbete som ägde rum mellan Sverigedemokraterna och Centerpartiet under utskottsberedningen. Vi kunde trots olika skiljelinjer enas, föra samtal och föra detta framåt. Det är bra att även Sverigedemokraterna och Centerpartiet stundvis kan enas, när vi håller med varandra. Jag är tacksam för det samarbete som har ägt rum i utskottet.

När följdmotionstiden var slut noterade jag dock att Centerpartiet inte hade lagt fram någon egen följdmotion. Jag har inte haft möjlighet att fråga Johan Hedin hur det kom sig. Var det så att det glömdes bort? Eller kände ni när ni såg Sverigedemokraternas argument att det var någonting som Centerpartiet kan stå bakom? Ni hade kanske glömt bort det under motionstiden, men när ni såg Tobias Anderssons och de andras ord i skrift kände ni kanske att det var något som ni ville ansluta er till. Jag vet inte om det var på det sättet, fru talman. Men jag vill ställa den frågan till Johan Hedin.

Det fanns ingen centerpartistisk följdmotion. Sedan övertygades man eller dylikt av de argument som framfördes av Sverigedemokraterna och andra partier och följde upp detta i utskottet. Det är jag glad för. Jag är tacksam för det samarbete som har ägt rum. Men jag vill gärna veta om det var vår motion som övertygade Centerpartiet eller om de bara glömde bort sin egen.

Anf. 234 JOHAN HEDIN (C) replik:

Fru talman! Jag vet inte hur jag ska uttrycka det här på ett diplomatiskt sätt. Men jag har ägnat mig åt politiken och åt lagstiftning på heltid sedan 2012, i riksdagen och i alliansregeringen. Jag har nog aldrig sett ett så märkligt förslag som det Sverigedemokraterna presenterade i sin följdmotion. Man skriver alltså att någon som har möjlighet att söka licens för ljuddämpare ska kunna ha ljuddämpare.

Men vad innebär det i praktiken, fru talman? Är det så att det ändå ska ske en prövning? Vem ska avgöra vem som har rätt att ansöka om en ljuddämpare? Är det så att man inte vill att det ska behövas tillståndsplikt för ljuddämpare? Varför krångla till det över huvud taget? Det är en oerhörd märklighet som jag kliade mig i håret ganska mycket över och kanske smålog lite åt.

Fru talman! Sanningen är den att vi jobbade med ett förslag som inte höll hela vägen. Min utgångspunkt var att stödja Liberalerna, för de hade ett mycket klokt och välformulerat förslag i sin motion. Höll man sig vaken på utskottssammanträdena vet man att vi initialt anslöt oss till Liberalernas förslag. Sedan skedde en förskjutning i arbetet, och vi och Liberalerna anslöt oss till M- och KD-linjen.

Det är trevligt att Tobias Andersson berömmar samarbetet, men jag vet inte riktigt vad Tobias Andersson definierar som samarbete. Inte vid ett enda tillfälle har Tobias Andersson och jag samtalat om denna produkt under denna process. Det är trevligt att han tycker att det är god stämning och samarbetsanda, men jag har svårt att se det på samma sätt.

Anf. 235 TOBIAS ANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar Johan Hedin för svaret.

De sportskyttar, vapenhandlare och andra sakkunniga som jag presenterade vårt förslag för kliade sig inte i huvudet på det sätt som Johan Hedin beskriver att han gjorde när han såg det.

Delar av vår följdmotion har Johan Hedin själv valt att ställa sig bakom, både genom den variant vi tog fram tillsammans med tillägg i motivtexten och genom det förslag till tillkännagivande som i stort byggde på Sverigedemokraternas ena yrkande från följdmotionen. Jag tror inte att Johan Hedins motstånd eller förvirring rörande vårt förslag var så stor givet att han har ställt sig bakom delar av det förslag vi presenterade – även om han inte i detta fall är redo att stå bakom alltihop.

Jag upplever inte att jag fick ett fullgott svar på huruvida man glömde bort det eller kom av sig i själva motionsperioden, men det förslag från Liberalerna man initialt ställde sig bakom valde man sedan att inte ställa sig bakom. Det är inget parti som inför voteringen i morgon står bakom Liberalerna följdmotion. I stället är det en variant av Sverigedemokraternas med fleras följdmotioner som Centerpartiet med flera har ställt sig bakom.

Fru talman! Jag är väldigt positiv till detta, och det är bra när vi kan enas om saker och ting. Jag hoppas att vi kan enas i fler frågor och kanske ha en intensivare dialog även om Johan Hedin stöter ifrån sig att samarbete eller samtal ska ha ägt rum. Kanske finns ändå en förutsättning framöver givet att Centerpartiet nu har visat att man inte har några problem med att ställa sig bakom och i morgon rösta på delvis sverigedemokratiska förslag.

Anf. 236 JOHAN HEDIN (C) replik:

Fru talman! Ibland råder det missförstånd ute i stugorna om att vi varken pratar eller samarbetar med SD. Men vi pratar med SD vid varje utskottssammanträde, i det reguljära arbetet i utskottet som väljarna satt oss här att göra. Vad vi inte gör med Sverigedemokraterna är politikutveckling, för de vill fundamentalt olika saker än vad vi vill.

Låt oss dyka ned i just denna vapenfråga. Vad det krasst faller på är att Moderaterna och Socialdemokraterna inte har lyckats prata ihop sig om vad de vill med det direktiv de röstade fram i Europaparlamentet. Det är ett tillkortakommande och en brist på politiskt ledarskap.

Centerpartiet gör vad det kan för att främja samarbetsandan. Men Sverigedemokraternas bärande politiska affärsidé är att skapa konflikt och splittring. De är inte intresserade av att nå resultat, för då skulle de försöka bjuda in Socialdemokraterna för att resonera. I stället söker de konfrontation och konflikt. Så når man inte resultat.

Det enda sättet är att samsas och sitta ned och diskutera dessa frågor på riktigt så att vi hittar de minsta gemensamma nämnarna för att få en vettig vapenlagstiftning på plats i Sverige – en vapenlagstiftning som är proportionerlig och rättssäker och inte drabbar laglydiga sportskyttar och

jägare i onödan och som kanske stärker säkerheten på någon punkt, men inte genom märkning av historiska vapen eller andra konstigheter.

Vi kan bättre, fru talman. Vi måste kunna bättre.

Anf. 237 KJELL-ARNE OTTOSSON (KD):

Fru talman! Som flera före mig har sagt är det en glädje att vi äntligen har nått fram med detta ärende. Det har varit en följetong under mina snart fyra år i riksdagen. Som vi har hört har riksdagen gjort två tillkännagivanden, ett 2019 och ett 2021, och det har tagit ganska lång tid att komma i mål.

Som kollegorna har nämnt har vi otroligt många tillkännagivanden på jakt-, sportskytte- och vapenområdet som vi väntar på, men jag kommer inte att ta upp dem här och nu. Det är dock ganska tydligt att regeringen inte litar på laglydiga jägare och sportskyttar, för gjorde man det hade man redan gått fram i många av dessa tillkännagivanden.

Det är tydligt att regeringen har kämpat emot länge. Varför? Jag kan förstå att alla skjutningar i vårt samhälle gör att man är tveksam, men dessa skjutningar har inget med ljuddämpare att göra.

Som många vet bor jag nära norska gränsen och har därför ganska god koll på Norge. Där har man länge haft den lagstiftning som vi nu ska införa. Hur har det varit med skjutningar på öppen gata i Norge? Ja, inte som här i Sverige i alla fall. Det är tydligt att det inte är ljuddämparens fel att vi är där vi är i dag. Ljuddämparen är inte heller en vital del; vapnet fungerar ju lika bra med eller utan ljuddämpare. Därför kan jag inte förstå varför man har varit så försiktig med detta.

Varför är det då så viktigt att få till detta? Det finns ganska många skäl, men för att sammanfatta handlar det om att förenkla för laglydiga jägare och sportskyttar. Därför är det bra att man har lyssnat på oppositionens kritik. Jakt och sportskytte är viktigt, inte minst för oss som bor på landsbygden. Och detta är en viktig del för att vi ska bli ännu bättre jägare och skyttar.

I detta ärende måste man klara att ha flera tankar i huvudet samtidigt, för det handlar om laglydiga jägare och sportskyttar, inte det tunga buset som är ute på stan och skjuter. Självfallet ska det vara hårda tag och förebyggande arbete i den biten, men det handlar inte om det här. Ljuddämparen i sig är inte farlig, om du inte slår den i huvudet på någon förstås.

Det är 1,2 legala vapen per år som används i grov brottslighet. I övrigt är det vapen som kommer från den undre världen. Det är inte jägarnas och sportskyttarnas vapen. Bara i januari har vi haft 29 skjutningar i Sverige. Vi har ett jätteproblem med detta. Låt oss fokusera på det och inte försvåra för våra laglydiga jägare och sportskyttar.

Vapenhandläggare hos polisen önskar precis det som vi ska besluta om: att tillståndskravet för ljuddämpare tas bort. De har mer än nog att göra i sitt jobb ändå. I Stockholm är det 22–23 veckors väntetid på att få vapenlicens. Det visar att polisen inte klarar av sitt arbete. Genom att ta bort tillståndskravet gör vi det i alla fall något lättare för dem att få ut licenser i tid. Men det är ändå alldeles för lång väntetid.

I eftermiddags pratade jag med min lokala jakt- och vapenbutik hemma i Årjängs kommun, och han jag pratade med sa att med varje studsare säljs en ljuddämpare. Alla köper det nu, så det är verkligen helt rätt att vi tar detta steg.

Fru talman! Flera har pratat om EU:s vapendirektiv, och det har vi ju diskuterat här mer än en gång. Som vi hörde Petter Löberg nämna ska Sverige dras inför skranket. Det är rätt, men varför ska vi dras inför skranket? Jo, som vi hörde tidigare är det för att regeringen inte klarar att komma med en proposition som ligger på miniminivå. Det är orsaken till det hela.

Under en av statsministerns frågestunder för några år sedan ställde jag en fråga till Stefan Löfven om implementeringen av vapendirektivet. Då sa Stefan Löfven att det inte var jägarnas och sportskyttarnas fel men att något måste göras, och därmed skulle det försvåras för laglydiga jägare och sportskyttar. Det var en väldigt märklig kommentar.

Böter får man inte förrän man eventuellt är dömd. Att dras inför skranket är i sig ingen fara. Böterna kommer sedan om vi inte rättar oss efter EU. Men det är jätteenkelt. Om regeringen kommer med en proposition som innebär minimiimplementering går den igenom. Det är inte svårare än så.

Varför ska man då ha dessa ljuddämpare? Som vi har hört tidigare sänker det ljudnivån, vilket gör det enklare för skytten men även för dem som bor i närheten av skjutbanor, där det skjuts frekvent under sommaren och hösten. Det ger en mindre mynningsflamma, vilket gör det lättare för skytten att behålla fokus. Det ger minskad rekyl, vilket gör det behagligare att skjuta och gör en till en bättre skytt. Det ger förbättrad precision, alltså att man skjuter bättre, och dämparens vikt gör vapnet mer stabilt.

I slutändan, fru talman, handlar detta om att man blir en bättre skytt, och därmed minskar risken för dåliga skott eller skadeskjutning. Fördelarna med ljuddämpare är så många att det inte är någon tvekan om att det är helt rätt ur många perspektiv.

Det är som sagt glädjande att vi har kommit dit vi har kommit. Sedan har vi jättemånga tillkännagivanden som vi väntar på. Vi hoppas på leverans snart, även om hoppet kanske inte är så stort.

Med detta vill jag yrka bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 februari.)

§ 10 Subsidiaritetsprövning av förslag till förordning om åtgärder mot transportföretag som underlättar eller ägnar sig åt människohandel eller smuggling av migranter i samband med olaglig inresa till EU

Justitieutskottets utlåtande 2021/22:JuU50

Subsidiaritetsprövning av förslag till förordning om åtgärder mot transportföretag som underlättar eller ägnar sig åt människohandel eller smuggling av migranter i samband med olaglig inresa till EU
(COM(2021) 753)

föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 17 februari.)

§ 11 Alkohol-, narkotika-, dopnings-, tobaks- och spelfrågor

Socialutskottets betänkande 2021/22:SoU10
Alkohol-, narkotika-, dopnings-, tobaks- och spelfrågor
föredrogs.

Anf. 238 YASMINE BLADELIUS (S):

Fru talman! I dag ska vi debattera socialutskottets betänkande nummer 10. Det är ett betänkande som samlar alla de motioner som av riksdagens ledamöter lämnats in under förra årets allmänna motionstid och som alla rör frågor som handlar om alkohol, narkotika, tobak och dopning, vilket vi brukar förkorta ANDT.

I betänkandet behandlas ungefär 120 yrkanden. När sådana betänkanden med många olika motioner och yrkanden från den allmänna motions-tiden debatteras här i kammaren blir det naturligtvis väldigt brett och lite, som vi säger på skånska, spretigt.

Jag har haft debatter om just dessa frågor här i kammaren ett par gånger nu under mina år i riksdagen, och jag har ofta börjat med att prata om det som jag tycker är allra viktigast när vi talar om ANDTS-frågorna, nämligen barnen och deras rätt att inte utsättas för dessa produkter och deras negativa effekter.

Fru talman! 15 procent av alla barn i Sverige har påverkats negativt av en förälders eller vårdnadshavares alkoholkonsumtion. Det är 320 000 barn – barn som växer upp med och far illa av vuxnas drickande. Det är 320 000 barn som i stället för att känna glädje över att helgen äntligen är här, att det är lov eller att julafton närmar sig känner en stor oro, rädsla och ångest därför att de vet att det innebär att mamma, pappa eller vårdnadshavaren kommer att vara påverkad.

Det gör något med barn, fru talman, den där oron, rädslan och ångesten över att tryggheten inte längre finns där – den trygghet som vi föräldrar ska kunna ge våra barn. Den försvinner eller förändras när flaskan kommer fram.

Att växa upp i en miljö med risk- eller missbruk innebär stora påfrestningar för ett barn. Förutom en ständig stress visar studier att dessa barn klarar sig mycket sämre i skolan, att de i högre grad än andra barn lider av både psykiska och somatiska sjukdomar och att de utvecklar sämre relationer till andra människor.

Dessutom visar det sig att stödet från samhället till dessa barn ofta brister. Trots att vi är mycket väl medvetna om att barn som växer upp med föräldrar som dricker för mycket är en särskilt sårbar grupp är det få av dem som erbjuds stödinsatser.

Att vara barn till någon som dricker för mycket får alltså stora konsekvenser, direkt och på sikt. Många av barnen riskerar exempelvis att själva drabbas av olika missbruk och beroenden senare i livet. Just därför, fru talman, är det viktigt att vi som är vuxna, som är föräldrar och som finns runt barnen tar vårt ansvar.

320 000 barn är en alldeles för hög siffra. Inget barn ska växa upp med en förälder som dricker och påverkas negativt av det. Förutom ett stort mänskligt lidande och ett brott mot barnkonventionen är det i sig också ett stort samhällsproblem. Därför krävs det ett samhälleligt ansvarstagande.

Det krävs förändring och att vi är många som uppmärksammar problemen och bidrar till lösningar som sätter barnens trygga och säkra uppväxt, fri från konsekvenser av vuxnas bruk av ANDT-produkter, framför vuxnas bekvämligheter som exempelvis fler öppettimmar på Systembolaget, fler försäljningsställen, jordgubbsmakande produkter och en oreglerad marknad.

Det krävs lösningar och en politik som fokuserar på att så få barn och unga som möjligt ska börja med ANDT-produkter och därmed fastna i ett skadligt bruk.

Det krävs en politik som tar fram ny lagstiftning för att reglera de nya produkter som lanseras av industrin och som framför allt attraherar unga, med smaktillsatser av bubbelgum eller choklad eller det så kallade vita snuset.

Det krävs politiker som vågar stå upp för den restriktiva svenska alkoholpolitiken, som tjänar oss väl och som är både väl förankrad och uppskattad av svenskarna, politiker som vet att minst hälften av alla våldsbrott i Sverige är alkoholrelaterade och att en ökad tillgänglighet leder till fler alkoholskador, fler fall av våld i nära relationer och fler våldsbrott.

Det krävs lösningar och en politik som reglerar en marknad med produkter som vi vet är skadliga för den enskilde, för samhället och för miljön.

Fru talman! Målet för regeringens alkohol-, narkotika-, dopnings-, tobaks- och spelpolitik är ett samhälle fritt från narkotika och dopning, minskade medicinska och sociala skador orsakade av alkohol, minskat tobaksbruk och minskade skadeverkningar av överdrivet spelande.

Jag är både glad och stolt över att vi har en regering som har satt dessa frågor högt på dagordningen ända sedan man tillträdde, som har genomfört en rad olika lagändringar på området, som har gett diverse uppdrag till myndigheter i syfte att stärka arbetet med målen och som nu höjer skatten på tobak och alkohol. Men mer måste göras, och regeringen kommer att återkomma med bland annat propositioner på nikotin- och tobaksområdet och en ny ANDT-skrivelse.

Regeringen ska också se över den svenska narkotikalagstiftningen i syfte att kombinera en fortsatt restriktiv narkotikapolitik med ett effektivt narkotikaförebyggande arbete.

Fru talman! Oaktat det faktum att det är svårt att rakt av jämföra statistik mellan olika länder i Europa är den narkotikarelaterade dödligheten i Sverige alldeles för hög.

Därför är det bra att ett enigt utskott har ställt sig bakom att utredningen också ska göra en internationell utblick. Vad har andra länder vidtagit för åtgärder, och vad har det fått för positiva eller negativa konsekvenser?

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och till vår reservation 3.

Anf. 239 JOHAN HULTBERG (M):

Fru talman! Om man får vara lite lustig: Vad passar bättre än att börja en ANDTS-debatt med lite sprit?

Fru talman! För ett år sedan lade regeringen sitt förslag till ny ANDTS-strategi på riksdagens bord. Det var en strategi som denna kammare sa nej till, och det faktiskt med eftertryck. Beskedet från en överväldigande riksdagsmajoritet var klart och tydligt: Strategin duger inte. Gör om, och gör rätt!

Regeringen fick i bakläxa att skyndsamt ta fram ett nytt förslag till strategi med bland annat ett nytt övergripande mål. Precis som för alkohol och spel om pengar behöver det övergripande målet och politiken avseende tobaks- och nikotinprodukter vara fokuserat på att minska skadorna. Översatt i praktisk handling betyder det att regeringen behöver sluta jaga snusare och i stället prioritera arbetet för att minska tobaksrökningen.

Men regeringen tycks, likt en trotsig tonåring, ha struntat i att göra sin läxa. Redan i fjol när regeringen presenterade sitt förslag till strategi var den försenad. Den tidigare strategin löpte ut 2020, och nu har ytterligare ett år passerat. Något nytt förslag är dock inte i sikte.

Samtidigt tycks regeringen agera närmast som om den strategi som riksdagen avslag skulle gälla. Detta är minst sagt anmärkningsvärt. Jag vet, fru talman, inte om nonchalans, saktfärdighet eller respektlöshet är det som bäst beskriver regeringens agerande. Regeringens agerande är hur som helst anmärkningsvärt.

Sverige har en elkris, och Sverige har en trygghetskris som kräver en ny regering. Det är uppenbart så att det också tydligen krävs en ny regering för att Sverige ska få en ny och vettig ANDTS-strategi. Men som tur är närmar sig dagen då det kan bli möjligt. Om 207 dagar är det val. Som jag längtar!

Fru talman! Under många år har riksdagen drivit regeringen framför sig när det gäller ANDTS-arbetet. Riksdagen har exempelvis krävt bättre tillgång till överdosantagonisten Naloxon, ett samlat huvudmannaskap för personer med samsjuklighet och en tobakspolitik som är grundad i fakta. En annan viktig uppmaning som riksdagen gjorde i fjol handlade om att vi behöver ett nationellt kompetenscenter för prevention. I dagens debatt är vi oense om mycket. Men jag är övertygad om att vi är överens om just vikten av ett starkt preventivt arbete.

Sedan tidigare har riksdagen krävt en utvärdering av narkotikapolitiken. Man kan säga att vi i detta betänkande föreslår ett kompletterande tillkännagivande till regeringen om att den utvärdering som riksdagen tidigare har krävt och alljämt väntar på också behöver innefatta en analys av åtgärder som har vidtagits i andra länder för att minska den narkotikarelaterade dödligheten. Eftersom Sverige har Europas högsta narkotikarelaterade dödlighet måste den svenska politiken utvärderas och utvecklas. Och vi måste, fru talman, lyfta blicken och lära av andra länder.

Nu vill riksdagen, efter förslag från oss moderater, också genomföra en bred utvärdering av alkoholpolitiken. Som vi i utskottet skriver i betänkandet som vi nu debatterar behövs en bred och gedigen utvärdering för att söka svar på hur effektiva de styrmedel som vi har inom alkoholpolitiken är och hur de sammantaget fungerar. Vi moderater menar att dagens alkoholpolitik i stor utsträckning utgår från gårdagens förutsättningar och därför behöver utvecklas. En bred och gedigen utvärdering är viktig för möjligheten att på ett framgångsrikt sätt, och förhoppningsvis i bred politisk enighet, utveckla politiken utifrån såväl ett folkhälso- som ett näringsperspektiv.

Men reformeringen av alkoholpolitiken får inte bara skjutas på framtiden. Det behövs också reformer här och nu. Gårdsförsäljning behöver skyndsamt komma på plats för att skapa bättre förutsättningar för svensk besöksnäring och för Sveriges allt fler mikrobryggerier, destillerier och andra småskaliga producenter av alkoholhaltiga drycker. Nu finns ett för-

slag till gårdsförsäljning som häromveckan skickades på remiss. Vi moderater vill se ett betydligt mer tillåtande system än vad den senaste utredningen har föreslagit. Utredningens förslag innehåller så hårda begränsningar att förslaget riskerar att bli ett slag i luften. Vi moderater vill se ett system för gårdsförsäljning som inte innehåller tuffare krav än vad som är absolut motiverat av EU-rätten.

Vi moderater menar också att det här och nu krävs en modernisering av alkohollagens bestämmelser kring serveringstillstånd. Därför vill jag yrka bifall till reservation 7 – bifall till Moderaternas förslag om att göra det enklare för seriösa aktörer att få serveringstillstånd. Konkret vill vi bland annat avskaffa det så kallade matkravet. Vi vill göra det möjligt för en vinbar att öppna eller för frisören att servera ett glas bubbel i samband med en håruppsättning inför bröllopet. Att ha ett eget kök och servera ett varierat utbud av lagad mat tycker inte vi ska behövas för att man ska kunna få ett alkoholtillstånd.

Tvärtemot vad många kritiker hävdar behöver inte liberalare regler innebära ökad alkoholkonsumtion. Det visar våra egna svenska erfarenheter. Antalet serveringstillstånd har mer än fördubblats sedan 90-talet samtidigt som den totala alkoholkonsumtionen har minskat. Under samma tid har också Systembolaget åter börjat med lördagsöppet. Vi har också sett att den omdiskuterade distanshandeln av alkohol via nätet har vuxit fram. Tillgängligheten till alkohol har ökat, konsumtionen har minskat. Särskilt glädjande är det att färre ungdomar dricker och att de ungdomar som trots allt gör det dricker mindre. Den svenska alkoholpolitiken är i förändring, från berusningsdrickande till ett större fokus på kvalitet, ursprung och hantverk.

Fru talman! Politiken avseende alkohol, narkotika, tobak, dopning och spel om pengar behöver utvecklas utifrån samhällets förändringar och grundas i fakta med ett tydligt skadereducerande fokus. Det förebyggande arbetet behöver förstärkas, beroendevården behöver bli mer tillgänglig och lagstiftningen behöver gå i takt med tiden. ANDTS-politiken behöver en nystart, och Sverige behöver en moderatledd regering som också tar sig an den uppgiften.

Anf. 240 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD):

Fru talman! Sverigedemokraterna har sedan länge drivit frågan om att sjukvården bör ta över ansvaret för missbruksvården. Majoriteten av dem som har missbruksproblem har bakomliggande psykiska eller fysiska sjukdomar. Därför måste missbruksvården också bli betydligt mer tillgänglig så att fler kan bli fria från sitt missbruk.

Sedan 2010 har Sverige haft en samlad strategi för alkohol-, narkotika-, dopnings- och tobakspolitik, en strategi som nu har löpt ut. Det var en strategi som innehöll både brister och problem och som därför behövde åtgärdas. Det behövs fortfarande en långsiktig strategi.

Regeringens förslag om en ny ANDTS-strategi och ett övergripande mål avsågs av riksdagen i juni 2021. I samband med detta fick regeringen ett antal tillkännagivanden på sitt bord. Regeringen uppmanades inte minst att omgående återkomma med förslag på en reviderad och förbättrad strategi och ett nytt övergripande mål som tar hänsyn till att olika nikotin- och tobaksprodukter orsakar olika stora skador.

Någon ny, reviderad och förbättrad strategi har inte presenterats, fru talman. Därför känns det relevant för mig att framhålla att vår uppfattning är att kampen mot narkotika måste prioriteras i den kommande strategin. Målet måste självklart vara att kraftfullt arbeta för att dämpa problembördan av alla former av beroenden och missbruk.

Fru talman! Jag tänkte också ta tillfället i akt att lyfta fram frågan om de livslånga konsekvenser som alkoholkonsumtion under graviditet kan innebära.

Att dricka alkohol under graviditeten innebär alltid en ökad risk för fostret. Det kan orsaka allvarliga hälsoproblem, och det innebär risk för en för tidig födsel. Det kan orsaka missbildningar i hjärta, njurar, lever och så vidare. Självklart kan det också orsaka stora skador på hjärnan, vilket i sin tur kan leda till kognitiva problem, beteendeproblem och hyperaktivitet längre fram i livet.

Vi behöver utreda hur omfattande förekomsten av fosterskador som kan vara orsakade av mammans alkoholkonsumtion under graviditeten är, och det krävs fler studier för att öka kunskaperna. Vi behöver lägga stort fokus på att förhindra alkoholrelaterade fosterskador och samtidigt arbeta för att de drabbade barnen ska få korrekt diagnos och hjälp. De ska få den behandling som krävs, och de ska få den i ett så tidigt skede som möjligt.

Vi menar att ett nationellt kompetenscentrum kan bidra till att förebyggande insatser på ett bättre sätt når ut till allmänheten. Det kan även säkra att personal inom vården får adekvat utbildning på området, vilket såklart ger betydligt bättre förutsättningar för ett framgångsrikt förebyggande arbete.

Fru talman! Jag tänkte också ta upp frågan om det ökade spelmissbruket. Även spelmissbruk har i många fall en tydlig koppling till annan problematik. Det kan vara hälsomässiga problem, ekonomiska problem och sociala problem.

Det är inte svårt att förstå att det har skett en ökning inte minst nu under pandemin. Flera stödföreningar uppger att många återfaller i ett spelmissbruk, och Folkhälsomyndigheten menar att det finns en risk att pandemin har haft negativa effekter på spelberoendet eftersom många har haft möjlighet att sitta hemma och spela online.

Det måste i ärlighetens namn ändå sägas att det görs mycket på detta område och att en rad åtgärder redan har vidtagits. Vi menar dock att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att kontrollera och säkerställa att kommuner och regioner har genomfört och fortsätter att driva arbetet med stödjande och spelförebyggande åtgärder enligt de ändringar som gjordes i hälso- och sjukvårdslagen och socialtjänstlagen när det gäller spelmissbruk. Så här i pandemins spår menar vi att det är extra viktigt att göra detta, innan konsekvenserna blir alldeles för stora, och därför yrkar jag bifall till vår reservation 13.

Något annat som har påverkats av pandemin är Sveriges restaurangbransch, som har haft en svår tid. Det har varit statligt reglerade öppettider, begränsningar i antal besökare, krav på avstånd och en massa andra åtgärder som vi tyvärr alla har färskt i minnet.

När restriktionerna nu har tagits bort vore detta ett ypperligt tillfälle att modernisera svensk alkohollagstiftning. Vår uppfattning är att frågan om serveringstillstånd i alkohollagen bör ses över och göras enklare och mind-

re godtycklig. Bland annat bör man utreda ett slopande av dagens krav på att ett serveringsställe, förenklat sagt, måste ha ett eget kök.

Fru talman! Alkohollagens nuvarande krav på att serveringsställen alltid måste tillhandahålla mat eller ha ett eget kök i anslutning till serveringslokalen är minst sagt förlegat. Ett bättre och mindre godtyckligt regelverk är precis vad Sveriges restaurangliv behöver, och det är precis vad Sveriges restaurangliv förtjänar.

Jag ser att min talartid rinner ut, så jag stannar där. Jag hade inte kunnat prata fortare, för då hade ni inte förstått min skånska.

Anf. 241 SOFIA NILSSON (C):

Fru talman! I dag debatterar vi de frågor som rör alkohol, narkotika, dopning, tobak och spel. I mitt anförande kommer jag framför allt att prata om alkohol- och narkotikafrågan.

Detta är en fråga som det i allra högsta grad är viktigt att komma framåt i, framför allt relaterat till vår folkhälsa och till våra barn och unga. Att människor hamnar i ett beroende, oavsett om det gäller spel, narkotika eller alkohol, är något vi måste motarbeta och motverka på alla sätt vi bara kan. Det förebyggande arbetet inom området, som till stor del sker ute i våra kommuner, är otroligt viktigt.

Därför är det oroväckande att vi just nu befinner oss i limbo vad gäller ANDTS-strategin. Sedan fjolårets debatt, då regeringen lade fram ett förslag om just en ANDTS-strategi som sedan avslogs i riksdagen på grund av att det inte var tillräckligt bra, har det varit oroväckande tyst. Speciellt tyst har det varit kring den narkotikarelaterade dödligheten. Trots att en majoritet i riksdagen vill ha en utvärdering av den nuvarande narkotikapolitiken och en inriktning som fokuserar på det skadeförebyggande arbetet har regeringen inte levererat.

Gång på gång har riksdagen påpekat för regeringen att detta inte duger. Vi vill se mer förebyggande insatser, och vi vill se en inriktning i ANDTS-strategin som bygger på skademinimering – harm reduction. Vi vill ha en narkotikapolitik som bygger på vetenskap, forskning och beprövad erfarenhet. Men regeringen vägrar att lyssna, och man kan verkligen fråga sig varför. I andra frågor pratar regeringen om att vända på varje sten, men i just den här frågan verkar den absolut inte vilja vända på någon sten över huvud taget.

Även i detta betänkande föreslås två tillkännagivanden där det återigen påpekas att en majoritet i riksdagen vill se en bred utvärdering av både alkoholpolitiken och narkotikapolitiken.

Fru talman! Den narkotikarelaterade dödligheten är en fråga som regeringen absolut måste ta på största allvar. I statistiken för EU ligger Sverige faktiskt riktigt dåligt till: Vi är sämst i klassen. Detta är något som vi i Centerpartiet har påtalat vid ett flertal tillfällen genom åren, men trots det händer ingenting. I väntan på att regeringen ska agera och ta ut en ny riktning för narkotikapolitiken som bygger på forskning, vetenskap och beprövad erfarenhet dör folk. Det är uppenbart att vi måste göra mer och att vi måste göra det fortare.

En annan insats jag saknar i frågorna kopplade till ANDTS är diskussionen om vad vi faktiskt kan göra här och nu, för att rädda liv i dag. En sådan insats, som också har kommit i skymundan, är LARO-behandlingen – läkemedelsassisterad behandling mot opioidberoende. Hade vi haft en

Prot. 2021/22:67

16 februari

*Alkohol-, narkotika-,
dopnings-, tobaks- och
spelfrågor*

bättre utbyggd och mer tillgänglig LARO-vård hade vi kunnat rädda fler liv. Här behövs både nationella mål och ett kvalitetsregister för att vi ska kunna fortsätta att utveckla vården för opioidberoende personer i hela landet.

Fru talman! Det finns åtskilliga och alltför många tragedier där personer dött på grund av sitt narkotikamissbruk och sin beroendesjukdom. Det är historier som berör på djupet. Kopplat till alla dessa tragedier finns det ofta vittnesmål om en missbrukarvård och en narkotikapolitik som över huvud taget inte fungerar.

Om det hade varit så här med någon annan patientgrupp – om vi hade haft det sämsta resultatet vad gäller att behandla cancer eller hjärt- och kärlsjukdomar eller vad gäller att få för tidigt födda barn att överleva – skulle det ha blivit ramaskri i Sverige och bland svenska politiker. Men just för att dödligheten drabbar en grupp människor som betraktas som stående längst ned på samhällsstegen och som är mer utsatt än någon annan grupp är det väldigt tyst i debatten.

Fru talman! Beroendesjukdom är en sjukdom, och sjukdomar ska behandlas enligt vetenskap och beprövad erfarenhet. Forskning ska ligga till grund för det vi gör och för våra ställningstaganden. Därför kräver Centerpartiet att det utvärderas om narkotikapolitiken bygger på just forskning, vetenskap och beprövad erfarenhet. Jag tror inte att vi kan säga det nog många gånger.

Fru talman! Även inom alkoholpolitiken och tobakspolitiken saknas det skarpa förslag. Som jag nämnde inledningsvis föreslås det i detta betänkande ett tillkännagivande som handlar om att en majoritet i riksdagen vill se en utvärdering av alkoholpolitiken, vilket vi i Centerpartiet ställer oss väldigt positiva till.

Att vi har en tillgänglig och oberoende statistik och en regelbunden och oberoende utvärdering av alkoholkonsumtionen är ett viktigt underlag för att vi i riksdagen ska kunna fatta välgrundade beslut. Därför är det lite problematiskt att det inte finns någon utomstående, oberoende utvärdering och analys av just alkoholpolitiken utan att även denna i dagsläget faktiskt görs av Systembolaget.

I dag är det framför allt Systembolaget och den ideella organisationen CAN som samlar in och tillhandahåller alkoholstatistik. Systembolaget bedriver alltså inte bara försäljning av alkohol utan svarar också för information och forskningsfinansiering. Den statistik som Systembolaget tillhandahåller är dessutom begränsad, eftersom det är upp till bolaget självt att avgöra vilken statistik som ska offentliggöras. Bland annat redovisar Systembolaget sedan sex år tillbaka inte statistik över försäljningen uppdelat på kommunnivå. Detta försvårar den politiska insynen i exempelvis gränshandeln, som är ett stort problem i bland annat Skåne.

SCB, som är den myndighet som annars ansvarar för officiell statistik och annan statlig statistik, tillhandahåller knappt någon statistik över huvud taget rörande alkoholförsäljning och alkoholkonsumtion.

Därför vill jag yrka bifall till reservation 4, som handlar om just statistik på alkoholområdet.

Fru talman! Även vad gäller frågorna om tobak finns det mer att önska. Jag är av åsikten att snus definitivt inte är en hälsoprodukt, och det är klart att vi ska göra allt vi kan för att undvika att ungdomar börjar snusa. Men att jämföra snus med cigarettökning, som är ett av de största folkhälsot

vi har och som orsakar sjukdom och död i en omfattning som få andra saker gör, leder tanken helt fel. I stället borde vi fokusera på att skärpa straffen för dem som säljer tobaksprodukter till minderåriga så att våra barn och ungdomar inte leds in i att börja snusa eller röka.

Den här regeringen måste inse att det är dags att börja lyssna på riksdagens partier och på alla de tillkännagivanden som har beslutats i den här kammaren gång på gång de senaste åren. Där försöker vi att skapa en majoritet bakom ANDTS-frågorna som verkligen skulle förändra situationen i Sverige.

Anf. 242 KARIN RÅGSJÖ (V):

Fru talman! Vi väntar ju på en ANDT-strategi som vi inte kommer att få. Vi kommer i stället att få en skrivelse från regeringen.

Vi väntar också på att det ska tillsättas en utredning som ser till hela narkotikapolitiken. När kommer den? Ingen vet.

Fru talman! I den ANDT-version som ett enigt utskott avvisade finns en nollvision för narkotikadödligheten men inga svar på hur det ska gå till. Sverige har, precis som många här redan har sagt, Europas högsta narkotikarelaterade dödstal. Det har Sverige haft länge, trots en relativt låg narkotikaanvändning jämfört med övriga Europa.

För två år sedan begärde riksdagen av regeringen att man skulle påbörja en utvärdering av narkotikapolitiken, men ännu har vi inte sett detta. Det har varit en pandemi och mycket att göra, men dödstalen borde ha föranlett att det hade hänt någonting på den här fronten.

Fru talman! Under perioden 2006–2019 ökade dödligheten i läkemedels- och narkotikaförgiftningar med 79 procent. Drabbade är förstas mammorna, papporna, systarna, bröderna, vännerna och den döde själv. Ett liv har gått förlorat. Det finns en extrem stigmatisering och utsatthet, som dessutom har ökat. Vi anser att narkotikapolitiken inte håller ihop längre, men det händer väldigt lite på den här fronten – alldeles för lite.

Personer som är beroende stigmatiseras och behandlas som brottslingar i stället för att få den vård de behöver. Därför måste narkotikapolitiken ändras. Varför inte vända på varenda sten i stället för att bara göra det när man redan känner till vad som finns under stenen?

Vi vill också, som ni vet, titta på kriminaliseringen. Har den fungerat i praktiken? Det saknas kunskap om det. Det är ju inte längre bara vi som vill detta, utan det är också hela SKR, Folkhälsomyndigheten, forskare, professionen och så vidare. Vi får se vad det blir, fru talman.

Alkohol är ju inte vilken vara som helst; det är inte kex. Alkohol är ingen fråga som ska lämnas över till marknaden helt och hållet. Det är folkhälsoaspekter som ska styra alkoholpolitiken – inte alkohollobbyn eller alkoholindustrin.

Det förvånar mig inte att Moderaterna driver tesen att vi måste utvärdera Sveriges alkoholpolitik. Den som läser Moderaternas motioner – den som har tid och lust med det – ser att det är väldigt många kranar som öppnas. Att Centern hänger med är kanske inte heller så förvånande, men jag är lite förvånad över KD.

En utvärdering av den svenska alkoholpolitiken – det är intressant. Vad ska en sådan här utvärdering titta på?

Det pågår ju en mängd mätningar på det här området. Folkhälsomyndigheten gör sådana. Jag kan rekommendera att ni går in där och tittar; det finns väldigt mycket information.

Systembolaget lät lite creepy. De var inte riktigt korrekta när det gällde de här frågorna.

Vi har också CAN.

Jag är lite nyfiken på vad som ska utvärderas. I de här motionerna är det väldigt många som hugger på Systembolaget. Det kan man fundera på.

Jag tycker att Moderaterna är oerhört intresserade av alkohol. I en mening som jag tycker är intressant skriver Moderaterna att man menar att en bred utvärdering är nödvändig för möjligheten att utveckla alkoholpolitiken utifrån såväl ett folkhälsoperspektiv som ett näringsperspektiv. Man menar också att alkohollagen i grunden behöver ses över och moderniseras samt att en bred utvärdering lägger en grund för detta. Det är hela grejen som man har forsat igenom.

Fru talman! Ungefär 320 000 barn i Sverige växer upp i familjer med riskabel alkoholkonsumtion. Det är ingen liten grupp. Det kan låta som att vi lever i ett land där de här problemen inte finns, men jag vill påstå att dessa problem – med föräldrar som av olika anledningar exempelvis dricker för mycket på helgerna – finns lite varstans i Sverige. Det är 100 000 barn som har en situation där föräldrarna är i kontakt med beroendekliniker eller vårdas på sjukhus för beroende. Detta är ju ingen liten fråga.

Låt oss titta på vilket stöd de här barnen får. Det är 2 000–3 000 barn som får stöd på grund av föräldrarnas beroende. Dessa barn far väldigt illa, och det är tyvärr frivilligt för kommunerna att ge råd och stöd till dem. Därför har vi tidigare motionerat om att regeringen bör utreda lagstiftning för att barn till föräldrar med beroende ska få breda stöd- och hjälpinsatser, för det hjälper.

Ni öppnar dörren till alkoholindustrin. Det är faktiskt det ni gör; det handlar ju om näringen. Ni vill modernisera. Det handlar inte så mycket om att ni vill titta på folkhälsoaspekterna, utan ni vill modernisera. Det innebär exempelvis att ni tycker att tillgängligheten till alkohol ska öka.

Vi är av helt motsatt uppfattning. Vi tycker att Sverige ska ha en solidarisk alkoholpolitik. Det innebär att vi anser att tillgängligheten till alkohol ska vara begränsad. Det låter himla trist, men det är ju inte så att det saknas alkohol på alla krogar och så vidare som finns i det här landet. Det är inte så att det är svårt att få tag på alkohol. Jag vet inte om ni har upplevt det någon gång. Jag tycker inte att det är det, men jag kanske bor i fel stadsdel – vad vet jag?

Vi ska ha höga skatter; det står Vänsterpartiet för. Vi ska ha ett starkt systembolag och strängare regler för privatinförsel. Detta handlar om den låga totalkonsumtionsmodellen, som vi har jobbat med i Sverige under lång tid. Om totalkonsumtionen är låg minskar också den alkoholrelaterade ohälsan och dödligheten. Den alkoholrelaterade dödligheten ökar exempelvis bland kvinnor; det kan man fundera på.

Jag är oerhört nyfiken på den här utvärderingen. Vad är det ni ska utvärdera? Jag tror att det lutar mer åt att ni ska utvärdera näringen och hur man ska kunna sälja alkohol på ett fiffigare sätt.

Gårdsförsäljning är en fråga som vi kommer att debattera senare; det kommer att bli livat, tror jag. Om man tillåter gårdsförsäljning vid sidan av Systembolaget, fru talman, tror jag att det blir ett avsteg från den systematiska och sammanhållna alkoholpolitik vi har haft i Sverige och som har fungerat.

När man börjar tala om utvärdering av den här politiken är det inte barnen till beroende som är i fokus, och inte heller ungdomarna. Vi har faktiskt fått ned alkoholkonsumtionen bland ungdomarna.

Jag jobbade själv i Alkoholkommittén, vilket jag är jättestolt över. Vi jobbade som illrar för att få ned alkoholkonsumtionen. Den är låg nu. Vi ska vara väldigt tacksamma för det. Den ska inte höjas.

Moderaterna, Centern, KD och SD vill ha en lite poppigare alkoholpolitik, en modern alkoholpolitik. Jag har sett detta på lite olika håll i världen – den näringsvänliga alkoholpolitiken och den lättillgängliga och billiga alkoholen. Den skördar fler dödsoffer och gör folk sjukare, och barn till föräldrar med hög konsumtion försöker vara så osynliga som möjligt.

Fru talman! Jag yrkar bifall till reservation 3.

Anf. 243 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! Det är naturligtvis fantastiskt glädjande att Karin Rågsjö har läst Moderaternas alkoholpolitiska motion så noggrant. Det borde naturligtvis fler göra. Det är bra läsning som innehåller många kloka förslag.

När det gäller frågan om att utvärdera alkoholpolitiken: Det ter sig för mig oerhört märkligt att Karin Rågsjö kan tycka att det är alldeles självklart att vi måste utvärdera narkotikapolitiken för att skapa en grund för hur vi ska utveckla den och tackla de problem vi ser med hög narkotika-relaterad dödlighet, men inte alls tycker att samma typ av utvärdering behövs som grund för att utveckla alkoholpolitiken.

Det är sant att jag tror att de partier som står bakom den här reservationen har olika uppfattningar om hur alkoholpolitiken ska utvecklas framöver. Det vi har enats om är att en utvärdering behövs. Sedan kommer vi säkert att dra olika slutsatser och lägga fram olika förslag utifrån en sådan utvärdering. Men som grund för politikutveckling behövs utvärderingar. Det borde man från höger till vänster kunna vara överens om.

Jag tycker att den svenska alkoholpolitiken i mångt och mycket har tjänat oss väl. Vi har låga skador jämfört med andra länder. Men mycket har också förändrats. Vi har sett hur tillgängligheten till alkohol kraftigt har ökat samtidigt som konsumtionen förändrats. Då måste man kunna börja fundera på om alla gamla sanningar verkligen är sanna i dag.

Jag tror att vi behöver rikta större insatser mot det förebyggande arbetet. Det är mer effektivt att ge tullen och polisen ökade resurser än att reglera alkoglass. Det handlar om vilka åtgärder som är mest verkningsfulla. Jag tycker att det är bättre att en oberoende utvärdering tittar på det än att jag och Karin Rågsjö står och bråkar om det här i riksdagens kammare. Varför vill inte Karin Rågsjö veta vilka av verktygen i den svenska alkoholpolitiken som verkligen är effektiva? Varför blundar du för den informationen?

Anf. 244 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Johan Hultberg! Jag har läst inte bara den här motionen utan även andra motioner som låg i högen av alkoholmotioner. Jag är lite

förundrad över Moderaternas lättvindiga sätt att se på alkohol, måste jag säga.

Vad kan man då få för information i dag om alkohol, om hur den försäljs och så vidare? Man kan gå in hos Folkhälsomyndigheten och jämföra hitan och ditan i olika grupper och med andra länder. Man kan gå in hos CAN och titta på olika tabeller över hur det ser ut eller inte ser ut. Man kan också gå in hos Systembolaget. Jag tycker att jag har en ganska god bild av hur det ser ut när det gäller alkohol, måste jag säga, till skillnad från när det gäller narkotika, där man inte har samma koll.

Jag tycker mig se att ni har slängt ut ett ganska saftigt köttben till övriga partier. En utvärdering – det låter ju nästan vetenskapligt. Men kollar man lite mer i underlagen kan man se att ni exempelvis inte kommer att titta på hur man ska fånga upp barn till personer beroende av alkohol. Men ni kommer att ”modernisera” alkoholpolitiken, vilket innebär att marknaden ska få större makt över frågan.

Här har alkoholindustrin verkligen lyckats forcera en dörr, tycker jag. Det är tråkigt. Självt har jag en princip, och det är att jag inte lyssnar på vare sig tobaksindustrin eller alkoholindustrin. Det tycker jag att man ska vara försiktig med.

Ni vill ”modernisera” alkoholpolitiken. Men det är som sagt inte svårt att få tag på alkohol i dag om man går till en liten pizzeria eller vart man nu går. Det är inte det stora bekymret i Sverige – oj, vad svårt det är att få tag på alkohol! Och alkoholglass – är det den stora valfrågan?

Anf. 245 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! Nej, alkoglass är sannerligen inte den stora valfrågan, och det var lite grann min poäng. Tyvärr blir det ibland så i debatten om och arbetet med ANDTS-frågorna att man silar mygg och sväljer kameler. Det är min huvudsakliga kritik. Till exempel har regeringen den här mandatperioden kommit med reglering om alkoglass, men man har inte gett tullen ett förstärkt brottsbekämpande uppdrag. Man har heller inte tillfört tillräckliga resurser till polisen för att kunna jobba ingripande mot alla de rullande Instagramsystembolagen, som langar ut all alkohol till våra ungdomar. Det tycker jag är ett större problem än alkoglassen.

Jag tycker att det är ett större problem att vi har den typen av illegal införsel och försäljning än att seriösa restaurangägare och entreprenörer inom besöksnäringen får serveringstillstånd. Jag tror inte att en vinbar som får alkoholtillstånd utan att ha krav på sig att servera ett varierat utbud av lagad mat kommer att bidra till ökade alkoholskador. Tvärtom tror jag att den där baren kan bidra till att fortsätta utveckla den svenska alkoholkulturen till att bli mer sund, så att vi lämnar det berusningsdrickande som vi historiskt haft för mycket av och går mot ett sundare förhållningssätt till alkohol, där smak, kvalitet och inte minst hantverksmässighet och ursprung är värden som hålls högt.

Det vi efterfrågar i det här tillkännagivandet är som sagt en utvärdering. Sedan får man dra olika slutsatser av den och lägga fram olika förslag. Jag tycker att ett seriöst sätt att förhålla sig till politik är att man emellanåt tittar på hur de styrmedel, verktyg och redskap som införts har fungerat och om det fortfarande är samma politik som kommer att leverera de bästa resultaten. Jag är resultatorienterad. Jag tycker att vi ska titta på vilka styrmedel som är bäst. Därför behövs en utvärdering.

Anf. 246 KARIN RÅGSJÖ (V) replik:

Fru talman! Johan Hultberg! Det är inte riktigt så att små vinbarer inte får servera alkohol. Man kan gå in i en affär – jag ska inte säga vilken – på Folkungagatan, sätta sig ned, ta ett glas champagne och vänta på att få gå in och handla. Det är inte ens småsvårt att få tag på alkohol.

När det gäller alkohol tror jag att vi har lite olika synsätt. Jag ser inte alkohol som vilken vara som helst. Jag ser alkohol som en vara som man ska vara väldigt försiktig med att låta flöda ut till befolkningen.

Någonting vi verkligen har lyckats med är att få ungdomar att dricka mindre. Det är jag väldigt glad för. Men det har fordrats ett enormt arbete för det.

När det gäller alkoholpolitiken anser jag att vi har koll på vad som fungerar, på hur statistiken ser ut och på vilka som serverar alkohol och inte. Det viktigaste för mig i den här frågan är att hålla nere alkoholkonsumtionen. Det kan kanske låta småtrist, men jag vill verkligen inte att Sverige ska öka sin total konsumtion av alkohol, för det är så drabbande för så många, speciellt barn men även dem som blir beroende. Jag tycker att man ska ha lite specialspej. Det är inte näringslivet som ska styra vår alkoholpolitik, utan det är helt andra principer som ska göra det, nämligen folkhälsoprinciper.

Anf. 247 PIA STEENSLAND (KD):

Fru talman! Beroende är en hjärnsjukdom. Det finns det mycket vetenskapligt belägg för. Men ändå är det många som ser beroende som en karaktärssvagheter snarare än en sjukdom.

I min roll som forskare vid Karolinska institutet studerade jag vad som händer i hjärnan vid utveckling av beroende. Vid upprepad berusning av exempelvis alkohol sker det förändringar i hjärnans belöningssystem. Det normala stämningläget i nyktert tillstånd försänks över tid. Ångest och depression blir vanligt. I stället för att man dricker för att få en positiv upplevelse – en berusning – som när man började dricka skapas ett starkt sug. Man får ett driv för ett mer tvångsmässigt drickande för att slippa må dåligt.

Samtidigt som dessa förändringar sker i belöningssystemet minskar också aktiviteten i den främre delen av hjärnan. Där sker en försämring av impuls kontrollen som gör att det blir ännu svårare att stå emot det starka suget.

Det är dessa förändringar i hjärnan som gör att det kan bli övermäktigt svårt att sluta dricka. Men myten om karaktärssvagheter lever. Den bidrar till att många drabbade och deras anhöriga lever med starka känslor av skuld och skam. Det starka stigma genomsyrar dessvärre också ofta bemötandet inom vård och behandling.

Fru talman! Jag tror att de flesta av oss skulle reagera med förvåning och ilska om en person som har genomgått cancer skulle vägras vård om cancer kom tillbaka. Men denna inställning är dessvärre vanlig vid beroende trots att återfall är en del av sjukdomsförloppet.

Fru talman! Jag är hoppfull om att det faktiskt är en positiv förändring på gång. Det är bland annat tack vare viktiga steg som vi i socialutskottet har tagit tillsammans under den här mandatperioden.

För tre år sedan riktade en enig riksdag ett uppdrag till regeringen om att se över huvudmanskapat som i dag är delat mellan hälso- och sjukvård och socialtjänst. Jag är glad att regeringen agerade snabbt för att tillsätta Samsjuklighetsutredningen med Anders Printz som utredare.

Utredningen är klar och ute på remiss. Det ska bli jätteintressant att läsa remissvaren, Men jag känner mig mycket hoppfull om många av förslagen. Det är många delar om personcentrerade insatser. Att huvudmanskapat ska vara hos vården är ett jätteviktigt förslag för att skapa en beroendevård utan skuld och skam.

Men, fru talman, det finns en angelägen fråga där regeringen inte har agerat snabbt. Det handlar om narkotikadödligheten. Varje år sker fler än 500 narkotikarelaterade dödsfall i Sverige. Bakom varje siffra finns en människa, och varje dödsfall är ett för mycket.

Det mänskliga lidandet i spåret av narkotikabruk är skoningslöst. Alltför ofta är det anhöriga och vänner som under lång tid har larmat hos myndigheter och vården om att deras barn, vän, syskon eller förälder behöver hjälp för att klara livet men utan att få gehör. Jag kan bara förstå mig hur spåren av samhällets svek sliter i dessa familjer samtidigt som de befinner sig i sorgens mörker.

Ett enigt socialutskott uttalade för två år sedan ett ställningstagande om att Sverige behöver en nollvision för narkotikarelaterade dödsfall. För att nå dit gavs ett tillkännagivande till regeringen om att narkotikapolitiken bör utvärderas i syfte att säkerställa att den är förenlig med kraven på evidensbaserad vård, beprövad erfarenhet och skademinimering.

Jag beklagar att regeringen ännu inte har påbörjat utvärderingen trots att vi har en akut situation där det ytterst handlar om att rädda människoliv. En nyckel för att komma framåt i frågan är att lära av erfarenheter från andra länder.

Jag vill därför i dag rikta ett varmt tack till alla er kollegor i socialutskottet från alla partier för att ni i enighet ställde er bakom Kristdemokraternas förslag om att regeringen i den kommande utvärderingen av narkotikapolitiken ska analysera utfallet av insatser som i ett internationellt perspektiv har vidtagits i syfte att minska narkotikadödligheten. Stort tack för ert stöd i den frågan!

Fru talman! Jag vill i sammanhanget betona att vi kristdemokrater vill ha en fortsatt restriktiv narkotikapolitik. Vi är därför, precis som regeringen, emot avkriminalisering. Utöver de uppenbara skadorna på hälsa och de mänskliga tragedierna har narkotikan alltför stora negativa effekter i samhället inte minst kopplat till gängkriminalitet. Användande av narkotika ska därför inte uppmuntras genom att man sänker trösklarna för att pröva.

Men, fru talman, ett starkt ställningstagande emot avkriminalisering får inte stå i vägen för en övergripande utvärdering av narkotikapolitiken med syftet att minska narkotikadödligheten. Genom att lyfta blicken och se helheten kan Sverige lära av andra länder som kombinerar en restriktiv narkotikapolitik med faktorer som exempelvis lättillgänglig vård, sammanhållna vårdkedjor, straffskalor som främjar vård och behandling och ett starkt evidensbaserat preventivt arbete. Jag hoppas därför att regeringen, efter riksdagens beslut i kammaren i morgon, omgående kommer att tillsätta den utredning som krävs för att Sverige ska kunna nå målet om en nollvision för narkotikarelaterade dödsfall.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis betona att vi kristdemokrater är besvikna över regeringens styvmoderliga hantering av ANDTS-strategin. För snart ett år sedan presenterade regeringen dessvärre en undermålig produkt tre månader efter att den tidigare strategin hade gått ut.

Regeringens otydliga strategi fick bakläxa av en majoritet i riksdagen efter förslag från oss kristdemokrater. Regeringen uppmanades att omgående återkomma med en förbättrad strategi som bland annat skulle omfatta ett nationellt kompetenscenter för ANDTS-prevention.

Tiden går. Regeringen sa för några veckor sedan att den nu skulle återkomma till riksdagen. Men då väljer man att göra det i form av en skrivelse i stället för en proposition. Det är olyckligt eftersom en skrivelse är mer av en redogörelse. Till skillnad mot en proposition innehåller den inte något förslag till riksdagsbeslut.

Jag beklagar att regeringen inte verkar dela Kristdemokraternas syn om att det är angeläget med en partiöverskridande samsyn kring ANDTS-frågorna i den här delen.

Till sist, fru talman, vill jag yrka bifall till Kristdemokraternas reservation 8 som handlar om behovet av ett nationellt tvärprofessionellt kompetenscentrum för prevention av alkoholrelaterade fosterskador.

Anf. 248 MARGARETA FRANSSON (MP):

Fru talman! Jag vill inleda med att yrka bifall till reservationerna 3 och 14.

Det är väldigt positivt att man vet vart man ska vända sig. Precis som att man vet vart man ska åka när man stukat foten. När man står vid stupet behöver man hjälp fort. Så sa Marthin Latvalehto 2018 när han intervjuades av Sveriges Radio.

Detta var i samband med ändringen i socialtjänstlagen som innebar att kommuner och regioner nu är skyldiga att arbeta förebyggande mot spelmissbruk och hjälpa personer som spelar för mycket. Sedan alldeles nyligen ingår även spel i ANDTS-strategin. Båda dessa förändringar är väldigt positiva, och vi upplever att utvecklingen går åt rätt håll. Men man kan aldrig vara nöjd. Det kan alltid bli bättre.

När man står vid stupet behöver man hjälp snabbt. Det bästa är ju så klart att ingen ska behöva stå där vid stupet och fundera: Ska jag ta några kliv till och då hamna över stupet?

I dag är spelberoende ett riktigt folkhälsoproblem. Jag har hört att så många som 340 000 personer i Sverige har någon grad av spelberoende. Det är personer som oftast har sämre hälsa och sämre ekonomi. De har riskkonsumtion av alkohol, och de använder oftare än andra tobak.

I coronans spår har spelberoendet också ökat både bland personer som innan hade ett problemspelande och bland dem som inte hade ett arbete att gå till.

För att stödja denna patientgrupp och förebygga återfall behöver man jobba långsiktigt. En viktig roll i detta långsiktiga förebyggande arbete, förutom det arbete som görs av kommuner, regioner och länsstyrelser, har de ideella föreningarna runt om i vårt land.

Vi anser att det är av stor vikt att vi ger dessa föreningar som jobbar med spelberoendet stabila förutsättningar och ökar de medel som avsätts till våra ideella föreningar. De kämpar med detta varje dag, och de finns där hela tiden. Det gäller dem som far illa av spelet, anhöriga och spelare.

Vi tror på en utveckling av lokal samverkan mellan skuldrådgivning, hälso- och sjukvård, socialtjänst, låneinstitut och ideella föreningar och att denna samverkan behöver öka. Det här ska ske på regelbunden basis så att hålen i det skyddsnät som ska fånga upp individer med spelberoende inte blir så stora att människor faller igenom och kanske till slut står där vid stupet och funderar.

Exakt hur denna lokala samverkan ska se ut är upp till regioner och kommuner. Det är de som ska organisera den, men vi tror att samverkan runt denna grupp behöver öka.

Ett problem kring spelande som verkar öka är att individer nu söker hjälp för att de har förlorat vansinnigt mycket pengar på spekulation av kryptovalutor och även, som det verkar, förlorat mycket pengar på aktiehandel. De har inställningen att spelare på nätkasino är lite mer korkade – om jag får uttrycka det så – medan de som spekulerar i aktier mer ägnar sig åt ett hantverk som kräver gedigen kunskap. Dessa individer bortser dock från det spel- och slumpmoment som även finns i börshandeln.

Aktiehandel liknar traditionellt spelande, och även det kan alltså leda till missbruk. Samtidigt är det socialt accepterat, och de som handlar med aktier har generellt sett högre socioekonomisk status än andra spelare.

Börsmisbruk är dock än så länge ganska outforskat. Hur stort problemet är just nu är därför svårt att säga, och det gör att det kan finnas ett stort mörkertal. En utmaning är att de som spelar med aktier inte kan blockera sig från börserna på samma sätt som man kan göra från nätkasino. Det är också en uppenbar skillnad i behandlingsapproachen och i vad samhället kan göra för personer med den här typen av problematik.

Mycket av det jag nu säger har jag fått lära mig i samtal med en forskare inom spelmissbruk. Jag tycker att det är angeläget att vi har mycket kunskap i de här frågorna så att vi ska kunna fatta de rätta besluten.

Jag vill också passa på att tacka dig, Pia Steensland, som gav oss mer kunskap utifrån ett forskande perspektiv.

Vi hade ett bra samtal om spelmissbruk och börsmisbruk. Men vi pratade också mycket om vikten av stöd till anhöriga. Forskning visar att det är få i dag som egentligen har ett riktat stöd till barn. Barnen behöver stödet, skyddsnätet och uppmärksamheten. Utan det riskerar de att bli osynliga. Det är inte acceptabelt.

Det här är en allvarlig brist, som vi verkligen måste ta på allvar. Jag tycker att vi alla i socialutskottet har ett gemensamt ansvar att följa upp hur stödet till anhöriga, och särskilt barn, fungerar runt om i landet så att alla kan få det stöd och den hjälp de behöver.

Anf. 249 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! Låt mig inledningsvis tacka ledamoten Fransson för att hon lyfter fram spelfrågorna. När vi debatterar ANDTS-frågorna ägnar vi just den sista bokstaven, S:et, alldeles för lite uppmärksamhet.

Om jag ska säga något positivt om regeringens arbete kan jag nämna att det var en av få positiva nyheter i förslaget om ANDTS-strategi att man hade adderat spel till strategin.

Från Moderaternas sida har vi i betänkandet en reservation som handlar om spelfrågorna. Vi tycker att det är viktigt att man följer upp hur kommuner och regioner nu tar det skärpta ansvar de har enligt socialtjänstlagen och hälso- och sjukvårdslagen sedan 2018.

Men detta var egentligen inte min fråga till ledamoten Fransson, utan jag skulle vilja återgå till alkoholpolitiken. Jag tyckte att det var intressant att ledamoten inledningsvis i sitt anförande sa att man aldrig ska vara nöjd utan att det alltid kan bli bättre. Sedan yrkade hon bifall till reservation 3, som handlar om att man säger nej till en utvärdering av alkoholpolitiken. När jag läser reservationen får jag intrycket av att S, V, L och MP är just väldigt nöjda med hur den svenska alkoholpolitiken ser ut i dag.

Fru talman! Jag läser ur reservationen: "Vår uppfattning är att den svenska alkoholpolitiken tjänar sitt syfte väl, och vi anser därför inte att någon utvärdering av alkoholpolitiken krävs." Man verkar liksom ha tyckt att man har nått den perfekta politiken. Man behöver inte utvärdera, och man behöver inte utveckla politiken.

Är det Miljöpartiets uppfattning att vi har nått den perfekta alkoholpolitiken, som nu ska ligga fast?

Anf. 250 MARGARETA FRANSSON (MP) replik:

Fru talman! På ledamotens fråga är det väldigt svårt att svara med ett ja eller ett nej, för jag menar verkligen att det alltid kan bli bättre. Men jag håller med Karin Rågsjö, som ifrågasatte vad det egentligen är vi ska utvärdera.

Jag är tacksam för att ledamoten Hultberg har begärt replik just på mitt anförande, för jag skulle vilja skicka tillbaka en fråga om det går bra. Länsstyrelserna har i dag ett samordnande uppdrag kring ANDTS-frågor. De jobbar mycket förebyggande och spelar, som jag upplever det, en stor roll.

Fru talman! Min fråga till ledamoten Hultberg är: Hur skulle ni vilja se styrningen av ANDTS-strategin, till exempel, om ni får bestämma och länsstyrelserna då inte finns?

Anf. 251 JOHAN HULTBERG (M) replik:

Fru talman! Det är spännande hur en debatt kan växa! Vi kan gärna prata om den statliga organisationen. Jag och mitt parti tycker att länsstyrelserna är ganska dysfunktionella i dag. De fungerar inte så som de borde, och de glömmer ofta bort vilka de tjänar, nämligen invånarna och företagen.

Länsstyrelserna har naturligtvis en lång rad uppgifter som någon måste utföra. Om vi skulle avskaffa länsstyrelserna är det förstås en annan aktör som behöver axla detta ansvar. Här och nu har länsstyrelserna detta uppdrag, och det tycker jag är fullt rimligt. Min uppfattning är också att länsstyrelserna i den här delen gör ett gott arbete med att samordna insatserna och stödja kommunerna i deras arbete på marken. Det är ju trots allt ute i kommunerna som det verkliga arbetet görs med att förebygga och att hjälpa människor i behov av stöd.

Fru talman! För att återgå till min fråga tycker jag att det är intressant att man säger nej till utvärderingen. För vad är det den ska handla om? Den ska vara bred och gedigen, som vi skriver i vårt förslag. Den ska framför allt handla om att titta på de olika styrmedel som vi har inom alkoholpolitiken. Det handlar till exempel om reglering av öppettider, om hur alkoholagens bestämmelser om marknadsföring är utformade, om hur vi använder skatteverket för att reglera priser och om mycket annat.

Prot. 2021/22:67
16 februari

*Alkohol-, narkotika-,
dopnings-, tobaks- och
spelfrågor*

Jag tycker att det är viktigt att vi utvärderar och ser vilka verktyg som är mest verkningsfulla i dag. Vilka kan vi skruva på? Vilka kan vi utveckla? Vilka kan vi fasa ut? Vilka nya verktyg behöver vi plocka upp ur verktygslådan eller lägga dit? Det är vad utvärderingen ska handla om.

Men nu sätter sig S, V, L och MP på hämlarna och säger: Nej, vi vill inte ha en utvärdering! Man är rädd för vad som ska komma. Låt oss utveckla politiken!

Anf. 252 MARGARETA FRANSSON (MP) replik:

Fru talman! Jag tror inte att någon av oss är rädd. Det får stå för ledamoten själv.

I övrigt tänkte jag bara säga att jag ser fram emot att se hur er bild av styrningen kommer att se ut. Även om ledamoten Hultberg upplever att debatten har växt är länsstyrelsens roll för mig en viktig del i styrning och ledning. Länsstyrelsen är också en viktig aktör när det gäller ANDTS-strategin och det förebyggande arbetet, men också stödet till kommuner. Då tänker jag kanske framför allt på mindre kommuner, som behöver mycket råd och hjälp för att klara av detta viktiga arbete.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 februari.)

§ 12 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om en gemensam digital ingång

Trafikuskottets betänkande 2021/22:TU3

Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om en gemensam digital ingång (prop. 2021/22:66)
föredrogs.

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 17 februari.)

*Digitaliserings- och
postfrågor*

§ 13 Digitaliserings- och postfrågor

Trafikuskottets betänkande 2021/22:TU6

Digitaliserings- och postfrågor
föredrogs.

Anf. 253 JENS HOLM (V):

Fru talman! Vi debatterar nu TU6 *Digitaliserings- och postfrågor*. Låt mig börja med att konstatera att det finns stora samhällsvinster med att snabbt bygga ut Sveriges digitala infrastruktur. Inte minst nu under coronapandemin har vi sett bristerna i denna. Vi har alla suttit framför skärmar där bilden har hackat, där ljudet inte har kommit fram och så vidare. Ännu värre är det om man bor på landsbygden och inte i någon av de större städerna. Där fungerar digitaliseringen ofta ännu sämre.

Så många som 17 procent av hushållen i Sverige saknar i dag ett bra bredband. Hälften av de hushållen finns i glesbygd. Regeringens mål att 95 procent av alla hushåll och företag skulle ha tillgång till snabbt och bra bredband senast 2020 har alltså inte uppnåtts.

Vänsterpartiets uppfattning är att utbyggnaden av bra bredband i hela landet snarare har tappat tempo än ökat i fart. Det är märkligt, när vi nu ser vilka stora behov det finns i vårt land. Det är välkommet att regeringen har skjutit till pengar för fortsatt bredbandsutbyggnad, men det räcker helt enkelt inte. Det är för lite pengar. Det behövs mer.

Men det är inte bara så, fru talman, att det behövs mer pengar till att bygga ut snabbt bredband i hela landet, det handlar också om hur denna utbyggnad går till. I dag har regeringen det man kallar för en marknadsdriven utbyggnad av bredband. Kort och gott ger regeringen bidrag för att privata företag ska sköta detta. Det kan skötas någorlunda där det finns en marknad för bredband, nämligen i städerna, men det fungerar väldigt mycket sämre på landsbygden. Därför vill vi i Vänsterpartiet att staten ska ta ett större ansvar för utbyggnaden av bra bredband i hela landet. Inte minst gäller det nu när den så kallade 5G-utbyggnaden ska rullas ut.

Ett bra exempel, fru talman, på en gemensam lösning för it-utbyggnaden i landet är Sveriges stadsnättsföreningar. Stadsnäten ägs nästan uteslutande av kommuner eller kommunala bolag och finns i merparten av våra kommuner. De står för en mycket stor del av utbyggnaden av bredbandsinfrastrukturen och gör det på ett icke vinstdrivande sätt med ett enda syfte, nämligen att leverera bra bredband till sina invånare.

Vi i Vänsterpartiet vill göra det lättare för stadsnättsföreningarna att bygga ut bredband. De har flera gånger pekat på det problematiska i att man inte får agera utanför kommungränsen. Det strider nämligen mot den så kallade lokaliseringsprincipen, som säger att de endast får ansluta hushåll som finns i den kommun där man är baserad.

Vi i Vänsterpartiet har länge drivit på regeringen att ändra på lokaliseringsprincipen så att stadsnättsföreningar kan samarbeta över kommungränserna. Det är positivt att regeringen har lyssnat på våra och flera andras krav och nu har lagt fram ett förslag där man säger att man ska lätta på lokaliseringsprincipen. Men jag frågar mig varför detta ska börja gälla först i juli 2023. Varför går det så långsamt?

Fru talman! År 2017 briserade den så kallade Transportstyrelseskandalen, nämligen att Transportstyrelsen hade utlokaliserat hanteringen av register och känsliga personuppgifter till ett privat bolag utanför Sveriges gränser. Icke säkerhetsklassade personer fick då tillgång till dessa uppgifter, alltså personer som inte skulle ha tillgång till dem.

Det var bra att detta uppmärksammades, för det pekade på något i grunden vanskligt när myndigheter lägger ut hanteringen av känsliga uppgifter på privata bolag.

Vi i Vänsterpartiet vill inte se att detta upprepas. Därför har vi föreslagit att staten ska bygga upp en egen kompetens för att hantera register, personuppgifter och annat. Vi föreslår helt enkelt att det ska finnas ett statligt moln, där våra myndigheter och andra på ett säkert sätt ska kunna hantera sina data.

Tyskland har nyligen fattat beslut om att inrätta ett statligt moln, eller flera statliga molntjänster, och Storbritannien lär vara på väg att göra det samma.

Nu har vi haft en utredning som bland annat har tittat på möjligheten att inrätta statliga moln. Slutbetänkandet kom för några månader sedan. Det är en ganska snårig utredning, får man väl konstatera, men förslaget är ändå att det ska vara möjligt att inrätta statliga molntjänster. Det tycker vi i Vänsterpartiet är väldigt positivt, men återigen tycker vi att arbetet går för sakta. Vi tycker också att det är oklart vad utredningsförslaget, så som det ser ut nu, egentligen innebär. Därför yrkar jag bifall till reservation 4 om inrättande av en statlig molntjänst – så att vi får det på riktigt, helt enkelt.

Fru talman! Avslutningsvis skulle jag också vilja säga några ord om artificiell intelligens, hanterande av data, megadata etcetera.

Vi fick för ett antal år sedan EU:s dataskyddsförordning GDPR. Syftet med den förordningen är att våra data ska hanteras på ett säkert sätt. I praktiken har det blivit så att vi varje dag måste sitta och klicka att vi accepterar cookies på hemsidor, annars kan vi inte surfa på nätet. Tanken med GDPR är dock rätt: Våra data måste hanteras på ett säkrare sätt.

För lite drygt tio år sedan var det yviga debatter i den här församlingen om FRA, Försvarets radioanstalt, och deras signalspaning, att man kunde signalspana på svenska medborgare. På den tiden sågs staten som det stora hotet mot den personliga integriteten. I dag är det snarare de stora techbolagens insamling av våra data som äventyrar den personliga integriteten. Inte minst Edward Snowden, som hade arbetat inom USA:s säkerhetstjänst NSA, har avslöjat detta och hur bolag som Google, Apple, Facebook och andra har samlat in våra data och helt enkelt lämnat dem vidare till säkerhetstjänster i världen.

Fru talman! Det här måste hanteras på ett mycket mer rättssäkert sätt.

Jag tycker att det vi själva gjorde i den här kammaren för ett år sedan, när vi klubbade en lag som omöjliggör för kinesiska Huawei att bygga det nya 5G-nätet, var ett steg i rätt riktning. Jag noterar att Huawei har stämt svenska staten två gånger och förlorat båda gångerna, och nu går man till en obskyr investeringstribunal utanför våra gränser och kräver 5 miljarder kronor, vilket jag tycker är väldigt märkligt att man kan göra.

Det här är ett exempel på ett klokt hanterande av det som ytterst är något av det mest personliga vi har, nämligen våra data, alltså det vi gör på nätet. Det ska inte läckas vidare till en diktaturstat i Asien. Jag vill inte heller att mina data ska läckas vidare till kommersiella bolag som paketerar om dem och säljer dem vidare. Därför anser vi i Vänsterpartiet att vi behöver tuffare lagstiftning mot de stora techbolagen. Vi behöver agera på samma sätt som vi gjorde mot Huawei mot Facebook, Google, Apple och andra storbolag. En del av de frågorna tas upp i det här betänkandet.

Nu ser jag att jag inte har mer tid att tala, så jag tackar för mig.

Anf. 254 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Timmen är sen, men det här är en väldigt angelägen fråga. Jag tycker att hela frågan om digitalisering har aktualiserats väldigt mycket i samband med pandemin. Vi såg att människor som normalt var vana vid att gå till jobbet och sätta sig på ett kontor varje dag i stället jobbade hemma. Även om det är klart att det har funnits brister och det finns ställen

där bredbandet inte funkar så som det borde göra får man ändå säga att det har funkant ganska bra. Förhoppningsvis har det också gett en boost till att se möjligheterna med digitaliseringen.

Rätt använd kan digitaliseringen vara en av de största bidragsgivarna till att lösa problem som både Sverige och andra länder brottas med, till exempel klimatutmaningen, välfärden och energipolitiken. Myndigheten för digital förvaltning, Digg, menar till exempel att potentialen av ett fullständigt införande av nuvarande AI-teknik i svensk offentlig förvaltning beräknas uppgå till en besparing på uppemot 140 miljarder per år. Det skulle frigöra resurser som skulle kunna satsas på att förbättra kvaliteten i välfärden, rättsväsen och andra offentliga åtaganden.

Fru talman! Moderaterna har länge påpekat vikten av en sammanhängande och väl utvecklad digitaliseringspolitik. I dag pekar många på bristen på ledarskap och vision hos den regering som sitter nu. Vi vill stärka Sverige genom att visa ett tydligt ledarskap och satsa på utbildning, fortsätta bygga ut den digitala infrastrukturen, säkra vår digitala säkerhet och öka utbudet av offentliga öppna data för att möjliggöra potentialen i AI.

Sverige står fortfarande starkt som it-nation, men allt fler länder kommer snabbt i kapp. Vi får inte sitta still och tro att vår ledning är självklar utan att vi behöver jobba för den. Det krävs ett nytt digitalt ledarskap i Sverige och en ny politik som går från ord till handling och som tar konkurrens- och säkerhetsfrågorna på allvar.

Fru talman! När samhället förändras ställer det höga krav på ledarskap för att visa vägen och förklara nya fenomen så att det vinner en bred acceptans hos befolkningen. Det handlar inte bara om att lösa problem som vi ser i dag med digitaliseringen utan om att våga lyfta blicken mot framtiden samtidigt som vi ser till att de som inte har lika stor användarvana av digitala verktyg faktiskt får den hjälp de behöver.

Dagens politiska ledning är dessvärre för avvaktande i sitt ledarskap och har inte lyckats förklara en sammanhängande berättelse om hur ny teknik och innovativa lösningar skulle kunna vara en stor del av lösningen på ett flertal av våra mest akuta problem. Vi måste därför börja ställa mycket högre krav på alla inom ledande befattningar att visa gott omdöme när det gäller digitalt ledarskap. Det är exempelvis av yttersta vikt att den politiska ledningen förstår vad AI, cybersäkerhet och digitalisering är och förstår grunderna för hur det fungerar och vad det kan innebära. Det är viktigt att vi säkerställer att det finns goda utbildningsinsatser så att vi som sitter i den här kammaren men även andra beslutsfattare faktiskt förstår vad digitaliseringen handlar om.

Fru talman! I digitaliseringsstrategin anges inriktningen för regeringens digitaliseringspolitik. Visionen är ett hållbart digitaliserat Sverige, och det övergripande målet är att Sverige ska bli bäst i världen på att använda digitaliseringens möjligheter.

Vi moderater anser att ett väl utvecklat land som Sverige inte ska nöja sig med att ha en målsättning som enbart anger att vi ska bli bäst på att använda digitaliseringens möjligheter. I stället bör vi ha mål om att vi ska bli ett land som leder utvecklingen inom digital teknik och är en innovationshubb för nya digitala lösningar. Målet bör även vara strukturerat på ett sådant sätt att det går att mäta och utvärdera.

Prot. 2021/22:67

16 februari

*Digitaliserings- och
postfrågor*

Fru talman! Ett viktigt steg för att minska den digitala klyftan är att fler börjar använda digitala brevlådor. Det kan tyckas som ett litet steg, men det innebär att många människor tar steget in i den digitala världen. I Sverige i dag har ungefär 50 procent en digital brevlåda. Det kan jämföras med Danmark där man ligger på 80 procent. Där har man fattat helt andra beslut, vilket har gjort att fler har skaffat en brevlåda. Man kan göra det här på olika sätt. Man kan ha incitament, till exempel Skatteverket har incitamentet att den som har en digital brevlåda och deklarerar digitalt kan få tillbaka sin skatteåterbäring snabbare.

Vi tycker att det är rimligt att ställa krav på alla myndigheter och övrig offentlig förvaltning om att de måste erbjuda digital post via digital brevlåda till alla dem som så önskar.

Fru talman! Utrullningen av 5G, den femte generationens mobila kommunikationsteknik, är en förutsättning för att Sverige fullt ut ska ta steget in i den digitala tidsåldern. Utöver de fördelar som privatpersoner kan nyttja med den nya generationens mobiluppkoppling kräver många innovationer och system en 5G-uppkoppling, till exempel artificiell intelligens, internet of things, självkörande bilar och mycket mer. Tyvärr har Sverige hamnat på efterkälken när det gäller utbyggnaden av 5G, vilket har skapat en sämre konkurrensförmåga och hämmat innovationer som skulle ha kunnat komma samhället till del.

Historiskt har Sverige och Europa varit ledande i att sätta de nya standarderna för mobila nätverk. Nu har vi, inte bara Sverige utan hela Europa, tyvärr hamnat på efterkälken, och det är viktigt att vi inte förlorar inflytande i nästa tekniksprång som kommer. Det är dags för oss att tillsammans inom EU skapa ett utvecklingscentrum för 6G. Det bör vi se till att göra i närtid så att vi inte hamnar efter.

Fru talman! En väl fungerande digital infrastruktur kommer att leda till ökade möjligheter för större mängder information och data att skickas via uppkopplade medborgare. Jag upplevde att Jens Holm i sitt anförande var mer skeptisk till frågan om hanteringen av data än vad vi från moderat håll kanske är. Det är viktigt att vi ser farorna, men vi får inte låta det förhindra den utveckling som man faktiskt kan åstadkomma med att tillgängliggöra data. Det är viktigt att vi hittar en bra avvägning där.

Till exempel kräver utveckling av AI-lösningar stora mängder data, och det är viktigt att vi ser till att man kan använda alla de data som faktiskt är en stor tillgång och värda väldigt mycket pengar. Samtidigt måste vi värna människors integritet.

Fru talman! Sverige skulle behöva ta ett samlat grepp om AI. I dag är begreppet splittrat mellan flera olika myndigheter, och det saknas en enhetlig förståelse för begreppet när det diskuteras i den offentliga debatten. Det är därför viktigt att frambringa mer kunskap och en ökad förståelse, framför allt inom politiken.

Vi moderater anser därför att man bör tillsätta en AI-kommission med uppdrag att utveckla offentlig förvaltning i användning och utveckling av AI. Sverige gemensamt behöver samla sig i processen. Politik, akademi och näringsliv behöver gemensamt utveckla en sammanhållen AI-politik.

Med det, fru talman, vill jag yrka bifall till reservation nummer 1.

Anf. 255 JIMMY STÅHL (SD):

Fru talman! Sverigedemokraterna står bakom alla våra reservationer, men jag väljer att yrka bifall endast till reservation 26.

När man tänker tillbaka sisådär 30 år inser man att det har hänt en hel del. Vi har gått från kassetband och stenkakor till cd-skivor och sedan till streaming. Vi har gått från videokassetband till dvd-skivor och också här vidare till streaming.

Cirka 1995–1996 jobbade jag i Göteborgs hamn. Då fick vi möjlighet att via jobbet köpa en skattesubventionerad dator som en del av digitaliseringen. Datorn hade en hårddisk med hela 4 gigabyte och kostade, trots att den var skattesubventionerad, närmare 20 000. Det var inga billiga grejer.

Vem kan glömma den fasta telefonen och modemmet med vilket man kopplade upp sig via kopparnäten, ADSL? Och det tog en evighet.

Fru talman! Jag är jätteglad över att ha fått vara med om denna tekniska utveckling, från fasta telefoner till dagens teknik, som fortsätter att utvecklas i ett rasande tempo. Men inte allt med teknikutvecklingen är guld och gröna skogar. Tyvärr är det en hel del som fortsätter att ha den gamla tekniken med fast telefoni och ADSL-uppkoppling. Ett stort problem är att Telia under senare år gradvis har avvecklat det fasta kopparnätet som man nyttjar till internet. Det innebär att Telia i olika delar av landet ersätter fast telefoni med lösningar via mobilnätet och att bredband via telefonjacket, ADSL, ersätts med fiber eller mobilt bredband.

Vi anser att denna omställning påverkar tillgången till telefoni- och bredbandstjänster, och det drabbar landsbygden hårdast eftersom alternativ till en fast förbindelse, till exempel fibernät eller mobilnät med hög överföringshastighet, inte alltid är tillgängliga och dessutom kan vara alltför kostsamma.

För att förhindra att människor lämnas utan möjlighet till fungerande uppkoppling anser vi att den aktör som i dag tillhandahåller kopparnätet inte ska tillåtas avveckla det innan en fullgod ersättning finns på plats till en rimlig kostnad för de abonnenter som berörs av teknikomställningen. Teknikskiften får inte medföra utanförskap.

Pandemin har visat hur viktigt det är att kunna vara digital. Det handlar om alltifrån att kunna handla digitalt då restriktioner har gjort att man till exempel har suttit i karantän till att arbetsplatser mer eller mindre har haft arbete på hemmaplan. Det handlar om att skolor har haft distansundervisning. Och det handlar självklart om digital kontakt med nära och kära då fysiska träffar inte har varit möjliga. Ett videosamtal är naturligtvis sämre än att träffas fysiskt, men ett digitalt möte är bra mycket bättre än inget möte alls. Pandemin har varit en hård prövning för samhället, men det hade varit mer besvärligt om vi inte hade haft tillgång till digital teknik.

Fru talman! Äldre som saknar kunskap om och praktisk erfarenhet av internet riskerar att stängas ute från många delar av samhället. Det är mycket bekymmersamt. Drygt 400 000 personer över 65 år lever i dag i ett digitalt utanförskap. Enligt Folkhälsomyndigheten riskerar äldre personer med en kognitiv sjukdom, exempelvis demens, i ännu större utsträckning att hamna i digitalt utanförskap. Vi anser därför att regeringen skyndsamt borde ta fram en handlingsplan för att motverka det digitala utanförskapet bland gruppen äldre.

Sverige ska ligga i framkant när det gäller att tillvarata och utveckla digitaliseringens möjligheter. Med nya digitala lösningar kan servicen till medborgarna förbättras. Det handlar om att ha alltifrån digitala brevlådor till bank-id för att kunna utföra tjänster, komma åt information och identifiera sig på ett säkert sätt.

Sverige måste också ligga i framkant när det gäller säkerheten. Vi konstaterar att om man kan legitimera sig med hjälp av flera tjänster blir konsekvensen av en attack mot en enskild tjänst mindre. Tyvärr blir dessa hackerattacker mer vanliga. De är ett enkelt sätt för duktiga hackare att tjäna stora pengar genom att attackera företag.

Fru talman! Jag måste tala lite om tåget också. Det sägs ofta att tåget är ett bra färdmedel eftersom man kan jobba medan man reser. De flesta tåg har tillgång till internet, men mobiltäckningen är sällan tillfredställande eftersom den är dålig, stundtals mycket dålig, längs våra järnvägar. En utbyggnad av mobilnätet längs järnvägen är nödvändig. Vi konstaterar i sammanhanget att dålig täckning inte bara förekommer i glesbygd utan även i mer tätbebyggda områden och i städer.

En översyn av mobiltäckningen längs trafikerade järnvägssträckor bör göras i ett samarbete mellan Trafikverket, järnvägsföretagen och mobiloperatörerna för att därefter prioritera förbättringsåtgärderna. Genom att bygga ut täckningen längs järnvägen förbättrar man även nätet för dem som bor längs med spåren. Operatörerna gör en hel del i dag. Till exempel byter SJ fönster för att få bättre täckning ombord, men det hjälper föga.

Fru talman! Jag måste också tala lite om brev och paket. De ska levereras i tid, oavsett var i Sverige man bor. Det är något som människor har rätt att kräva. Regeringen har det yttersta ansvaret för att postgången över hela riket ska fungera. Men med sjunkande lönsamhet och lägre volymer är det en utmaning som behöver hanteras. Vi ser med oro på den försämrade service som drabbar framför allt privatpersoner och företag i glesbygden. Vi menar att det måste vara möjligt att bo och verka i hela landet. Därför bör regeringen se över möjligheterna att förbättra service, postutdelning och tillgänglighet i framför allt glesbygden.

Postnord måste enligt vår uppfattning bli bättre på att leverera försändelser i tid för att mottagarna inte ska drabbas av olägenheter. Postnord har inte klarat av sitt samhällsuppdrag. Vi kräver att strukturella förändringar görs inom verksamheten och att den effektiviseras. Regeringen bör därför skyndsamt ge Postnord i uppdrag att vidta nödvändiga effektiviseringsåtgärder.

Anf. 256 MIKAEL LARSSON (C):

Fru talman! Bredband, post och samhällets digitalisering är frågor som människor diskuterar hemma vid köksbordet, på arbetsplatsen eller på middagsbjudningen. Det är frågor som är viktiga för människor i hela landet, för företag och för det offentliga Sverige.

Samhället är i dag avsevärt mer digitaliserat än för bara ett år sedan. Närmast över en natt tog Sverige ett historiskt digitaliseringskliv. En stor del av befolkningen, men långt ifrån alla, ställde också snabbt om till ett helt digitalt arbetsliv. Hundratusentals människor skickades hem från jobb, skola och universitet. Digitala arbetssätt har bidragit till att bära upp samhälle, företagande och jobb under tiden som pandemin har hanterats.

En väl utbyggd infrastruktur för mobiltelefoni- och bredbandstjänster är en förutsättning för fortsatta möjligheter för människor att bo och leva i hela landet, driva företag, delta i undervisning och utöva kultur digitalt i bygdegårdar och Folkets Hus. Centerpartiet framhåller därför vikten av en fungerande infrastruktur och möjlighet till kommunikation, vilket krävs för att uppnå en effektiv digitalisering av samhället.

För att alla människor i Sverige ska kunna vara uppkopplade och kunna dra fördel av digitaliseringens möjligheter är det enligt Centerpartiets uppfattning angeläget att en digital allemansrätt införs som garanterar en snabb och stabil uppkoppling i hela landet.

Likaså är det viktigt att mer frekvensutrymme frigörs för ökad mobiltäckning och bättre mobilsurf i hela landet.

Fru talman! För Centerpartiet är det oerhört viktigt med en levande landsbygd, och därför ser vi med stor oro på att en del av digitaliseringen dröjer. Regeringens bredbandsstrategi från 2016 stakar ut inriktningen för de uppsatta mål vi har för bland annat bredbandsutbyggnaden.

Centerpartiet konstaterar att det första målet om att 95 procent av alla hushåll och företag bör ha tillgång till bredband om minst 100 megabit per sekund år 2020 aldrig uppnåddes. Därför är det viktigt att regeringen skyndsamt tar fram en handlingsplan för hur målet ska nås och till vilken kostnad. Enligt en rapport från Post- och telestyrelsen behövs det rejäla satsningar från både staten och självklart marknaden.

Centerpartiet noterar vidare att det även kan bli svårt att nå målet för 2025. Det kan gå lättare, men mer behöver göras. Även här uppskattar Post- och telestyrelsen att det finns behov av betydande statliga investeringar, vilket är en stor utmaning.

Att Sverige tappar tempo i utbyggnaden av bredband är allvarligt. Digitaliseringen av hela landet är viktig när det gäller många sektorer i samhället, bland annat för jord- och skogsbruk, för transportsektor och logistikbransch och för möjligheten till distansundervisning och hemarbete.

Ett av de viktigaste sätten att ge förutsättningar för jobb, tillväxt och tillgång till välfärdstjänster i hela landet är att ta bättre vara på den digitala utvecklingen. För att digitaliseringen av hela Sverige ska ta ytterligare fart krävs utbyggnad av fiber och annan modern kommunikationsteknik i hela landet. För att genomföra detta behövs kreativa lösningar som samförläggning av bredbandsinfrastruktur med annan infrastruktur och ett mer snabbfotat tillgängliggörande av frekvenser i det mobila bredbandsnätet.

Sammanfattningsvis är det viktigt att it ses som det femte transportslaget. När vi efter coronapandemin lärt oss ännu mer av digitaliseringen är det viktigt att it ges större plats som transportslag. Digitaliseringen är oerhört viktig, men för att klara den krävs det att vi först har fiber i backen och bredband på plats. Först då kan vi fortsätta att ta Sverige in i framtiden.

Fru talman! För att klara bredbandsmålen är det viktigt att inte bara Post- och telestyrelsen jobbar med dessa frågor utan även andra myndigheter, till exempel Jordbruksverket, Lantmäteriet, Svenska kraftnät och Trafikverket – detta för att främja utbyggnaden av bredband i hela landet. Det är viktigt att regeringen ställer krav på dessa myndigheter genom instruktioner, dialoger och regleringsbrev för att underlätta bredbandsutbyggnaden i hela landet.

Fru talman! Bra mobiltäckning är en lika viktig fråga som fiber och bredband. Mobiltäckningen i landet varierar, men tillgången behöver säkerställas oavsett var man befinner sig. Man behöver frigöra mer frekvensutrymme i 700-megahertzbandet och se till att 4G-nätet byggs ut aktivt i hela landet. Likaså är det viktigt att 5G-nätet riktas ut mot landsbygden för att möta industrins och jord- och skogsbrukets innovationer och framtida uppkoppling. Detta ska ske på kommersiell grund, men en aktiv dialog från statligt håll är viktig.

I områden där marknadens aktörer inte finner det lönsamt att uppföra en mobilmast på en sändarplats anser Centerpartiet att man bör överväga att uppföra så kallade samhällsmaster. Med samhällsmaster avses sändarplatser i mobilnäten som är helt eller delvis offentligt finansierade.

Generellt sett bör regleringen för samhällsmaster utformas så att den inte hindrar konkurrensen, och praktiskt bör masterna dimensioneras så att det är möjligt för fler än en operatör att komma in i sändarutrustningen.

För att vägleda regioner och kommuner bör Post- och telestyrelsen ges i uppdrag att uppdatera sin tidigare rapport om samhällsmaster i syfte att följa upp den utveckling som skett sedan år 2015 och även inkludera utbyggnaden av 700-megahertzbandet.

Fru talman! Sedan hösten 2020 har det skett en rad förändringar i det svenska postväsendet. Hösten 2020 införde Postnord varannandagsutdelning i Skåne, och denna distributionsmodell har nu börjat införas på flera håll runt om i landet. Utvecklingen leder till att en del landsbygdskommuner, företagare och organisationer oroas över försämrade postservice.

Frågan hur svensk postservice ska förändras är viktig, och en förändring kanske måste till givet de minskade brevvolymnerna. Centerpartiet har under en längre tid efterfrågat en samlad hantering av hur posten och Postnord ska utvecklas framöver. Vi anser att experterna i den pågående Postfinansieringsutredningen ska få arbeta med dessa frågor i lugn och ro och även fundera över hur Postnord ska utvecklas framåt. Under den tid som utredningen pågår anser Centerpartiet att post ska delas ut varje vardag.

Fru talman! Jag träffar årligen mängder av företag och människor runt om i Sverige och givetvis hemma i valkretsen i Sjuhärad. Alla uppger att bra infrastruktur är prio ett, och dit hör självklart också bredband och mobiltäckningen. Det här är frågor som engagerar och som kräver långsiktiga lösningar med fokus på stark framtidstro, innovationer och digitaliseringen som möjliggörare.

Fru talman! Jag yrkar bifall till Centerpartiets reservation nummer 17.

I detta anförande instämde Anders Åkesson (C).

Anf. 257 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! Sverige är ett stort land, vilket gör att vi är beroende av fungerande infrastruktur oavsett system. Under covidpandemin har den digitala infrastrukturen använts på ett helt nytt sätt. Företag, myndigheter och föreningar har fortsatt att träffas även om mötesdeltagarna inte har lämnat hemmet. I början av pandemin var detta för många en ny upplevelse, men i dag är det en del av vardagslivet.

Denna förändring har visat att teknikutveckling kan gå väldigt snabbt, men den har också visat att teknikutveckling förutsätter att den digitala

infrastrukturen finns i hela landet. För att alla ska kunna vara med i den nya digitala gemenskapen måste vi fortsätta att bygga ut nätet.

Det bästa är om det sker på ett fysiskt sätt med fiber, men där det inte är möjligt att koppla samman alla via fiber måste vi bygga upp luftburna system som gör att även de som bor på landsbygden kan vara med på den nya digitala arbetsmarknaden och i den nya digitala gemenskapen.

De digitala förändringarna påverkar även våra myndigheter. Allt fler dokument skickas ut digitalt, vilket leder till stora besparingar för myndigheterna. Men de digitala brevlådeoperatörerna får ingen ersättning från statliga myndigheter för den tjänst de levererar. I utredningen *reboot – omstart för den digitala förvaltningen* föreslogs en ersättningsmodell för de digitala brevlådeoperatörerna. Vi anser att regeringen skyndsamt bör återkomma med en proposition som löser denna fråga.

I takt med samhällets ökande digitalisering har många av de ansökningar och ärenden som tidigare gjordes genom att man fyllde i fysiska blanketter eller genom personliga besök överförts till internet. Det kan handla om ansökningar om bistånd, bankärenden, olika undervisningsinsatser samt kontakt med sjukvård och socialtjänst.

För de allra flesta underlättas vardagen av den ökade digitaliseringen, och det är viktigt att fler tjänster kan utföras på nätet. Samtidigt kan personer med kognitiva funktionsnedsättningar av olika anledningar ha svårt att använda sig av dessa medier. För dessa personer kan det vara nödvändigt att fortsatt få möjlighet till exempelvis personliga möten med olika myndigheter och andra relevanta aktörer för att säkerställa att blanketter blir ifyllda på rätt sätt och inskickade i rätt tid och att avbrott i utbetalningar från ersättningsystem eller betalningsanmärkningar förhindras. Jag anser därför att hänsyn bör tas till behoven hos personer med funktionsnedsättning i utvecklingen av samhällets digitalisering.

För att fortsätta den digitala utvecklingen i hela landet behöver vi arbeta mer med att bygga upp ett övergripande nät som ökar den nationella kapaciteten. Vi behöver också underlätta för kommuner att samverka med varandra exempelvis via att dra in fiber till en grannkommun, om det är det enklaste sättet att få med ett antal företag eller bostäder.

Fru talman! Vi måste ha en fungerande postservice i hela landet, men i takt med digitaliseringen har den fysiska postgången fått en minskad roll. Allt fler tjänster utförs digitalt, vilket leder till att allt färre fysiska brev förmedlas. Denna förändring leder till en rad utmaningar för postservicen.

Postnord har vid flera tillfällen brottats med ekonomiska och kvalitetsmässiga problem. Detta har resulterat i höjda avgifter samt att man numera på allt fler orter har gått ned till varannandagsutdelning. Det senare är en utveckling som kommer att fortsätta.

För de absolut flesta kommer varannandagsutdelning inte att vara något problem då det för dem som bor i städer och större tätorter finns möjlighet att köpa andra utdelningstjänster. Men på landsbygden och mindre orter kommer Postnords försämrade service att få negativa konsekvenser, exempelvis via att färre hushåll kan få sin morgontidning varje morgon. Det kommer också att bli problem för enskilda jordbrukare samt andra företagare när postservicen försämras.

Detta är en utveckling som vi måste följa. Det finns inget som talar för att digitaliseringen kommer att stanna av, utan den digitala utvecklingen är här för att stanna. Detta gör att vi kommer att få allt svårare att upprätt-

hålla en god postservice i hela landet. Det är bland annat därför vi vill att det tillsätts en utredning som tar ett helhetsgrepp på posthanteringen utifrån tillgänglighet, säkerhet, framtida utveckling och kostnader.

Fru talman! Som jag redan tidigare har redogjort för genomgår post- och paketbranschen en strukturell omvandling där antalet skickade brev stadigt minskar. Samtidigt resulterar en utökad e-handel i att paketförsändelserna ökar kraftigt.

I dag omfattas Postnords paketförsändelser upp till 20 kilo av den samhällsomfattande posttjänsten, vilket innebär att de är momsbefriade. Detta snedvrider konkurrensen, vilket i förlängningen leder till högre priser, färre ombud och försämrad service till konsumenterna. Vi anser därför att det finns anledning att främja marknadsvillkoren genom att slopa den samhällsomfattande posttjänsten för paketmarknaden. Genom att sänka omfattningen av tjänsten och begränsa den till brevmarknaden bör konkurrensvillkoren på paketmarknaden förbättras.

Om vi kan minska dagens monopolliknande situation för tyngre brev kommer det troligtvis även på sikt att underlätta för andra företag att utveckla sin service på framför allt landsbygden, vilket också kan få konsekvensen att andra företag får möjlighet att leverera exempelvis tidningar och andra mindre försändelser.

Fru talman! Vi står bakom alla våra reservationer, men för tids vinning yrkar jag bifall endast till reservation nummer 6.

Anf. 258 HELENA GELLERMAN (L):

Fru talman! I dag debatterar vi trafikutskottets betänkande om digitaliserings- och postfrågor.

Låt mig börja med att säga att jag står bakom alla våra reservationer, men jag yrkar bifall endast till den mest omfattande reservationen, nummer 5, om samhällets digitalisering.

Digitaliseringen av det svenska samhället har aldrig gått så fort som under de senaste två åren. Kraven på distans skärptes successivt, och för att ta ansvar för sig själva, sina närmaste och dem som löper störst risk om de drabbas av corona började de som kunde att arbeta framför datorn hemma. Vissa var vana, andra fick lära sig snabbt och digitala mötesprogram växte snabbt fram.

Sverige stod relativt bra rustat. Statistiska centralbyråns undersökning från 2018 visar att 84 procent i åldern 16–85 år använder internet dagligen. Denna datamognad har varit en viktig plattform som gjort att vi har kunnat klara pandemin så bra som vi ändå har gjort under dessa år.

Möjligheten att arbeta hemifrån ska dock inte bero på var man bor i möjligheternas land. Pandemin har tydligt visat på behovet av att det digitala nätverket ska vara tillgängligt i hela landet. Distansarbete förutspås dessutom ske i betydligt större omfattning efter coronapandemin eftersom folk har vant sig. Lägg därtill möjligheten att studera på distans, som kraftigt ökar, samt möjligheten för sjukvård och hemtjänst att erbjuda bättre service.

Allt sammantaget är det mycket viktigt att vi når målen för bredbandsutbyggnaden och att vi tittar på olika tekniska lösningar för att få bredband också i glesbygd och på landsbygden. I Liberalernas budget lade vi 1,2 miljarder extra utöver regeringens budget för att snabba på bredbands-

utbyggnaden. Dessutom behöver vi se över regelverket för att underlätta fiberdragning över kommungränser och längs våra vägar.

Och som med allt annat kan vi inte ta bort den nuvarande lösningen innan det finns ett alternativ. Därför är det viktigt att kopparnäten är kvar tills det finns ett alternativ, för människor i hela landet måste kunna koppla upp sig digitalt. Så fungerar vårt land i dag.

Fru talman! Sverige ska bli bäst i världen på digitalisering, enligt riksdagens mål. Samtidigt pekar Ekonomistyrningsverket på att digitaliseringen av offentlig sektor går alldeles för långsamt och att regeringens digitaliseringsstrategi inte ger den styrning som behövs. OECD pekar också ut att svenska företag halkar efter i användningen av stora datamängder. Detta är mycket oroande.

Regeringen behöver därför ta fram en digitaliseringsstrategi som är konkret, mätbar och tidsatt. Om vi ska nå våra högt satta mål – bäst i världen, vilket förpliktar – måste vi driva på och kontinuerligt följa upp var vi är någonstans. Liberalerna pekar därför på vikten av att myndigheterna samlar in data kontinuerligt om digitaliseringens utveckling.

Vi föreslår också att en myndighet ska få ansvaret för att lagra grunddata från den offentliga verksamheten och att data automatiskt ska samlas in från kommuner och regioner om digitaliseringsprojektens implementering, resultat och effekt hos användarna, för att man ska kunna dra slutsatser framöver.

Fru talman! Om vi ska bli bäst i världen krävs ett betydligt större fokus. Det som inte följs upp blir inte förverkligat i tid.

EU tar tydliga steg mot en gemensam öppen datamarknad, och detta är mycket glädjande. EU-direktiv som hanterar data utvecklas, och där tas bland annat äganderätten till data upp. Gemensamma sätt att komma åt data ska utvecklas så att organisationer kan bygga tjänster som täcker fler än ett EU-land.

Fortfarande är det dock tjänsteutvecklingen, till exempel appar, som är i fokus. Men utan data fungerar inte apparna. Vi behöver skapa bättre förutsättningar för dem som ska producera och tillhandahålla data. Att förbereda och hantera data är väldigt kostsamt, vilket bland annat Lantmäteriet beräknat. Och här behöver nya strukturer och processer identifieras för att man drastiskt ska få till en ökning av antalet dataset på marknaden. Vad efterfrågas, och hur kan tillgång på dessa dataset underlättas? Rätt genomfört finns det mycket stora samhällsvinster att göra inom alla sektorer.

Fru talman! Inte minst användningen av artificiell intelligens ger stora möjligheter att effektivisera och samtidigt skapa många nya jobb och företag. Det är en viktig framgångsfaktor för våra konkurrensutsatta företag men även för våra myndigheter. Tillgången till data är en förutsättning för artificiell intelligens. Sverige ligger nära bottenplaceringen i en rad undersökningar i fråga om antalet tillgängliga dataset, vilket är oroande för framtiden. Arbetet med att erbjuda data på ett säkert sätt utan att till exempel röja personers identitet, att utveckla digitala plattformar som säkra molntjänster, som vi har hört om här tidigare, och att öka den digitala kompetensen måste drivas med ett betydligt större fokus om vi ska bli bäst i världen på att utnyttja digitaliseringens fördelar.

Fru talman! Mitt i allt arbete med digitaliseringen, som är en nödvändighet för Sveriges konkurrenskraft, måste digitaliseringens risker adresseras. Digitaliseringen måste kombineras med analyser av datasäkerhet,

påverkan på den personliga integriteten och cybersäkerheten. Det handlar om privata företags molntjänster, där data som skickas kan krävas in av staten i till exempel USA och Kina. Upphandlingar av säkerhetskontroller på flygplatser, som vi har läst om nyligen i tidningar, inklusive datahanteringen vinnas av utländska bolag. Det handlar också om kamerautrustade utlandsproducerade bilar som fritt samlar in data runt om i vårt land och om desinformationskampanjer som den pågående om socialtjänsten. Listan kan göras lång.

Dataskyddslagen och andra tillämpliga lagar måste kontinuerligt utvecklas för att hänga med i den tekniska utvecklingen, och lagarnas tillämpning behöver följas upp på ett betydligt mer systematiskt sätt.

Fru talman! Därutöver skulle Sverige kunna bli ett föregångsland när det gäller arbetet med de etiska riktlinjerna för AI-teknologin. Ett modernt och tydligt regelverk behöver etableras för att möjliggöra en etisk och juridiskt säker användning av olika AI-tillämpningar i samtliga samhällssektorer. Här måste vi också använda oss av EU:s kraft för en säkrare digitalisering och för att kunna påverka på global nivå. Där är Sverige alldeles för litet för att med kraft kunna driva dessa frågor.

Dessutom är det nödvändigt att lägga en försvarsaspekt på vad vi gör och analysera sårbarheten när vi samlar mycket data med lätt dataåtkomst och när 5G-nät gör att samhället kopplas ihop och alternativen till det digitala blir nedmonterade. Liberalerna välkomnar det ökade intresset för vårt lands beredskap i dessa frågor.

Fru talman! Posten i Sverige är viktig, inte minst ur ett beredskapsperspektiv, och konsekvenserna av just digitaliseringen har drastiskt minskat antalet skickade brev. Det är viktigt att postgången fungerar i hela landet och att den kan bedrivas på kommersiell grund. Alla inser att antalet brev kommer att fortsätta minska. Därför är det viktigt att hitta en långsiktig lösning som säkrar en god postgång i hela landet. Post, paket och bredband är mycket viktiga delar av samhällets infrastruktur för att hela Sverige ska fungera.

Fru talman! Slutligen tror vi liberaler verkligen på Sveriges förmåga till datadriven innovation, digitaliseringens potential för gamla och nya företag och för att minska kostnaderna inom en fortsatt bra välfärd. Vi behöver dock bli mycket bättre på att hantera riskerna med digitaliseringen. It är en av de viktigaste plattformarna för att Sverige ska vara möjligheternas land för alla.

Jag står som sagt bakom alla våra reservationer, men jag yrkar bifall endast till reservation 5 om samhällets digitalisering.

Anf. 259 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! När våra järnvägar och vägar byggdes i detta land byggde man *en* järnväg och *en* stor väg. Man byggde inte fyra parallella vägar eller fyra eller fem parallella spår. Varför inte? Jo, därför att detta var grundläggande infrastruktur som staten ansvarade för att bygga ut.

Så ser det inte ut nu när vi bygger ny grundläggande infrastruktur, som jag anser att bredband och it är. Och jag tror att Liberalerna kan hålla med om att det finns ett grundläggande samhällsansvar här.

Vi är helt överens om att vi inte når de bredbandsmål som regeringen har satt upp. Och regeringen stoltserar med att man har en marknadsdriven

utbyggnad. Marknaden ska lösa detta. Men vi ser att det här finns ett marknadsmisslyckande. Det fungerar inte. It byggs inte ut i hela landet.

Därför måste Centerpartiet lappa och laga med sina samhällsmaster. Det är ett bra förslag. Men det innebär ändå att man lappar och lagar. Sverigedemokraterna vill tvinga tåg företagen och Trafikverket för att aktörerna ska dra bredband längs järnvägen. Vi hörde här att Liberalerna vill lägga över 1 miljard kronor extra till marknadsaktörer för att de verkligen ska bygga bredband i hela landet.

Helena Gellerman, är det inte någonting som inte fungerar med denna marknadsdrivna modell när vi i politiken hela tiden måste lappa och laga för att se till att hela landet ska ha fungerande it?

Nu kommer vi till utbyggnaden av 5G. Då har vi en möjlighet att bygga ett välfungerande 5G-nät som staten får ansvara för – och inga problem med externa aktörer.

Anser Liberalerna inte att det finns ett samhällsansvar och att staten borde ta ansvaret för utbyggnaden av ny it i Sverige?

Anf. 260 HELENA GELLERMAN (L) replik:

Fru talman! Jag håller med Jens Holm om att det är väldigt viktigt att vi bygger ut och att bredbandsutbyggnaden och även 5G-utbyggnaden sker i hela landet.

Vi går däremot kraftigt isär i synen på vad marknaden tillför och var staten ska gå in och göra saker. Marknaden har fungerat väldigt bra till väldigt stor del. Men när det kommer till delar i vårt land där det finns ett väldigt litet kundunderlag måste staten hjälpa till. Men det är en kombination av att marknadsbolag fortsätter att bygga ut men får viss stöttning från staten där det faktiskt inte finns kommersiella möjligheter att bygga ut. Det är alltså en kombination.

Det är därför som vi säger att för att vi ska få en utbyggnad på de vita fläckar som finns, till exempel i fråga om bredband, måste staten hjälpa till. Längst ut i systemen måste staten hjälpa till. Det är därför som vi tillför 1,2 miljarder kronor. Vi har även tidigare, när vi stod bakom januariavtalet, sagt att staten behöver hjälpa till på de vita fläckarna.

Anf. 261 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Om vi tittar på järnvägen hade vi ett sådant system i Sverige i mitten av 1800-talet. Det var små stumpar med räls lite här och där. En häst kunde dra fram dessa vagnar. Man kunde åka en liten bit. Sedan fick man kanske gå till fots eller åka med häst och vagn. Och sedan fanns det lite mer räls.

Detta funkade inte. Därför gick staten in, och stambanor byggdes. Det byggdes *ett* nät med stambanor därför att det inte är riktigt rationellt att ha fem konkurrerande banor bredvid varandra. Men nu görs detta misstag då 5G ska rullas ut i hela landet. Då byggs det parallella nät. Dessutom måste detta omgärdas av en lagstiftning för att garantera säkerheten. Det är oerhört viktigt, men det är ganska svårt att säkerställa att det verkligen fungerar. Och utbyggnaden av både 5G och bredband i hela landet sker till en mycket stor kostnad.

Därför är jag lite besviken över att Liberalerna hellre kommer i efterhand och lappar och lagar i stället för att identifiera it och 5G som grundläggande samhällsinfrastruktur som staten behöver ta huvudansvaret för

att bygga ut. När det sedan gäller vilka som de facto bygger det på marken har vi ju byggbolag, tekniker och andra som staten får lägga ut arbetet på, men borde inte staten ha huvudansvaret för utbyggnaden?

Anf. 262 HELENA GELLERMAN (L) replik:

Fru talman! Jag anser att staten ska ha ett ansvar för att hela landet fungerar. Det är det jag menar med att man får hjälpa till längst ut i glesbygd och landsbygd, för där finns det inte tillräckligt mycket kunder för en kommersiell utbyggnad.

När det gäller marknaden kan man väl dessutom säga att det blir en konkurrens som gör att priserna går ned och att man måste vara mycket mer effektiv i sin utbyggnad. Vi har tidigare i den här kammaren debatterat statliga bolag som ska driva utbyggnad av till exempel järnväg och att Riksrevisionen har kritiserat bland annat Trafikverket hårt för kostnadskontrollen. Jag tror därför att vi ska ha en marknad men att staten ska titta på detta så att hela landet får en möjlighet att utnyttja den nya tekniken.

Staten behöver inte ta hela ansvaret för infrastrukturen och för att det ska fungera. Som vi ser har ju en väldigt stor del av den svenska befolkningen uppkoppling via bredband i dag, men det är längst ut man behöver hjälpa till. Sedan finns det också sådana i tätbebyggda områden som faktiskt inte vill koppla upp sig, och det är ju upp till individen. Men möjligheten ska finnas.

Här går alltså våra åsikter kraftigt isär, även om vi naturligtvis håller med om att alla i hela Sverige ska kunna använda både bredband och 5G framöver.

Anf. 263 AXEL HALLBERG (MP):

Fru talman! Digitaliseringen är central i byggandet av ett modernt, rättvist och välfungerande samhälle. Digitaliseringen för med sig fantastiska möjligheter. Genom digitalisering kan våra vardagsliv förenklas, arbetsmarknaden utvecklas och välfärden förbättras.

Digitaliseringen kan också vara ett viktigt verktyg i klimatomställningen; det har inte minst de senaste två åren visat. Stora internationella konferenser har ersatts av digitala alternativ, och många yrkesgrupper har arbetat hemifrån. Många har också angett att de fortsätter att göra det en eller några dagar i veckan.

De restriktioner som har funnits under pandemin har även inneburit att digitaliseringen har tagit stora steg framåt – många har lärt sig att hantera nya digitala verktyg, och organisationer har rustat för och anpassat sig till ett stort digitalt deltagande. Det finns helt enkelt goda förutsättningar att även efter pandemin ha ett större inslag av distansarbete, digitala möten och konferenser och därmed minska behovet av resor. Inte minst är det angeläget att minska behovet av långväga resor, som ofta är väldigt skadliga för klimatet.

När samhället nu digitaliseras i hög takt är det viktigt att det sker på ett jämlikt sätt. Alla ska ges möjlighet att ta del av digitaliseringens fördelar; digitaliseringen får inte leda till orättvisor eller till ett mer splittrat samhälle. I dag ges inte alla den möjligheten. För exempelvis äldre personer kan det vara svårt att hantera telefoner och datorer, och det kan vara svårt att veta vart man ska höra av sig när det uppstår problem.

Detta blir självklart ett extra stort bekymmer när hela samhället övergår till att enbart använda digitala lösningar och människor därmed riskerar att hamna helt och hållet utanför. För att minska det digitala utanförskapet bör särskilda tekniska lösningar erbjudas alla över en viss ålder. Dessutom bör bibliotekens roll att bistå äldre med tekniskt stöd förstärkas, och man kan även tänka sig att andra stödfunktioner utvecklas, exempelvis i dialog med civilsamhället.

Fru talman! Vi vill också att regeringen analyserar och går vidare med Digitaliseringsrådets förslag för att nå ökad digital jämlikhet. Den dåvarande miljöpartistiska bostads- och digitaliseringsministern, statsrådet Peter Eriksson, inrättade 2017 både en digitaliseringsstrategi och ett digitaliseringsråd.

I en rapport från 2019 som heter *Delaktighet i en digital tid* finns förslaget att identifiera, prioritera och peka ut ett antal nödvändiga samhällstjänster som alla medborgare ska kunna använda med hjälp av digital teknik som uppfyller kravet om design för alla. I rapporten beskrivs förslaget så här: ”De utpekade samhällstjänsterna ska uppfylla standarden för universell design, erbjuda god säkerhet och alla ska kunna erbjudas handledning för ökad användning och bra användarupplevelse.”

Detta skulle ju innebära att fler människor fick möjlighet att vara en del av digitaliseringen. En ökad digital jämlikhet skulle göra väldigt stor skillnad i många människors vardag.

I digitaliseringspolitiken finns också ett viktigt beredskapsperspektiv som bör aktualiseras både av pandemin och av de senaste veckornas och månadernas säkerhetspolitiska utveckling. Tillgången till fungerande internetjänster och telefoni för samhällets infrastruktur, kommunikation och administration underlättar påtagligt för samhället att snabbt ställa om vid en kris och är en väldigt viktig del av beredskapen. Därför är det viktigt att det finns bredband i hela landet, och det räcker inte med bara ett högt procenttal – täckningen måste upp till 100 procent.

Miljöpartiet vill också att staten tar ett ökat ansvar för finansieringen av utbyggnaden i glesbygden och att det ska bli lättare för kommunerna att samarbeta om utbyggnaden av fiber så att näten förstärks. De privata operatörerna betalar redan i dag beredskapsavgifter som används för att öka robustheten i näten, men vi anser att ytterligare medel behövs och att det behöver göras mer långsiktiga investeringar. Därför tycker vi att beredskapsavgifterna behöver höjas så att mer resurser kan avsättas för att göra internet robustare.

Fru talman! Sammanfattningsvis är digitaliseringspolitiken central för det gröna samhällsbygget. Att genomföra digitaliseringen på ett medvetet sätt är också viktigt för Sveriges beredskap och för jämlikhet och delaktighet i samhället. Det finns helt enkelt många goda skäl att satsa på digitaliseringen.

Slutligen vill jag yrka bifall till reservation 14 om digital delaktighet.

Anf. 264 DENIS BEGIC (S):

Fru talman! Många med mig gläds åt att vi nu öppnar upp. Även om många av oss är fullt medvetna om att pandemin inte är över är återgången till det normala viktig.

Det vi har lärt oss är hur viktiga samhället och samhällsfunktionerna är under pandemin, och det gäller inte minst det område vi i dag debatterar.

Digitalisering, post, it, bredband, paket, brev etcetera är samhällsfunktioner som måste fungera oavsett om vi är i en pandemi eller inte. Jag skulle säga att det är än viktigare när vi befinner oss i kris. Att få samhällsinformation, att kunna beställa medicin – eller reservdelar till hjälpmedel, för dem som använder sådana – och att kunna få maten hemskickad är viktigt för människor. Det gäller inte minst dem som inte har någon som kan hjälpa dem eller som är sjuka.

Men för många, fru talman, handlar det också om att se sina nära och kära. När länder stängde och det blev omöjligt att resa blev alternativet videosamtal. Detta har betytt väldigt mycket för många människor. Därför är dagens debatt viktig.

Sverige har under decennier varit ledande på många områden inom digitaliseringen. Det hoppas jag att vi fortsätter att vara. Innovationer som kommer från vårt land har förändrat människors liv. Precis som klassiska svenska uppfinningar som när Celsius förändrade sättet att mäta temperaturen och trepunktsbältet gjorde oss säkrare i trafiken har Skype förändrat hur vi möts, Spotify hur vi lyssnar på musik och Klarna hur vi handlar.

Fru talman! I betänkandet behandlar utskottet 157 yrkanden. Det visar att alla partier i riksdagen tycker att dessa frågor är viktiga för Sverige. Allt från utbyggnad av bredband till digitalisering av myndigheter är viktiga steg för att underlätta för våra medborgare och företag.

Utbyggnad av bredband har varit en prioriterad fråga för den här regeringen. Sverige är ett av de mest uppkopplade länderna i världen, trots landets storlek och avlånga form. Vi i Sverige har inte bara byggt ut, utan vi har också väldigt snabbt bredband.

När man hör att vi i Sverige har avstannat beror det på att vi har kommit så långt, medan länder som nu kämpar med att bygga ut kommer från en låg utbyggnadstakt. För oss återstår den svåra biten att bygga ut där det inte är lönsamt. Marknaden, som alla trodde på, bryr sig inte om människor på landsbygden. Där finns inga pengar att tjäna. Där måste vi i politiken kliva fram och se till att det byggs ut.

Nu är remissen om lokaliseringsprincipen ute. Den ska vara klar den 14 mars i år. Jag hoppas innerligt att regeringen och riksdagen snabbt kan komma överens och ändra lagen. Enligt Stadsnätsföreningens beräkningar går 150 000 hushåll och företag miste om snabbt bredband till följd av lokaliseringsprincipen. Det är viktigt att förslaget som kommer drivs igenom av riksdagen snabbt. Det är en enkel åtgärd som kommer att hjälpa oss att bygga ut bredband på landsbygden snabbare.

Att vi nu dessutom har 5G-tekniken tillgänglig gör det enklare att börja beta av de sista procenten av befolkningen som inte har snabb uppkoppling. Från och med i måndags kan orter som Karlskoga, Kumla och Odensbacken stoltsera med att även de har 5G-uppkoppling. Detta kommer att betyda mycket för människorna som bor på landsbygden.

Fru talman! Det är bra att vi bygger ut, men vi måste också fylla dessa bredbandsmotorvägar med innehåll. Myndighetssverige ska föregå med gott exempel när digitaliseringen i spåren av pandemin nu blivit så stark. Allt från att söka hjälp inom vården till att söka bygglov eller skola ska svenska myndigheter göra tillgängligt för människor på ett enkelt och säkert sätt. Det gäller även företag. Man ska med enkelhet – med ett klick – kunna få all information man behöver för att söka skola för sina barn eller starta företag. De hinder som i dag finns måste försvinna.

Vi måste dock göra det på ett säkert sätt, för det finns företag, personer och länder som vill styra vårt sätt att leva. Därför kan vi inte tillåta att data som ska skydda våra invånare hamnar i fel händer. Detta är otroligt viktigt när vi nu ska bestämma var molntjänster ska lagras.

Det är också viktigt hur data hanteras av företag som skickar data mellan sina servrar. Senast i raden är Facebook, som nu hotar att lämna EU om de inte tillåts att lagra europeiska medborgares data någon annanstans. Vårt budskap måste vara klart: Mina data, mitt val.

När vi nu implementerar Europaparlamentets och rådets direktiv om öppna data är spelreglerna för nyttjande av data viktiga. I betänkandet föreslås att direktivet ska genomföras genom en ny lag om öppna data som reglerar i vilka format och med vilka avgifter och villkor som informationen ska tillhandahållas. Just nu förbereds detta i Regeringskansliet.

Fru talman! Öppna data och tillgång till data är viktigt för att vi ska kunna nyttja artificiell intelligens i framtiden. Som nämndes tidigare skulle implementering av dagens AI i den offentliga sektorn kunna spara 140 miljarder kronor.

Även om det finns stora pengar att spara finns det förstas utmaningar. Exempelvis krävs det bland annat användbara data och hantering av säkerhetsfrågor. Vi måste dessutom säkerställa objektivitet, saklighet och öppenhet.

I oktober 2021 beslutades om en nationell strategi för ökad tillgång till data för bland annat AI. Om vi ska bli bäst i världen på AI och digital innovation inom den offentliga sektorn är detta nödvändiga steg i rätt riktning. Alla beslut som har tagits av regeringen eller i denna kammare har haft avsikten att Sverige ska vara bäst i världen på innovationer. Vi är redan bäst i EU och nummer 2 i världen, enligt Global Innovation Index. Det ska vi vara stolta över, men vi ska inte vara nöjda. Vad brukar man säga? Ingen minns tvåan.

Fru talman! Allt som jag just pratat om leder oss osökt in på frågor om postservice. Minskningen av mängden postförsändelser är direkt orsakad av digitaliseringen. Myndighetsbrev, bankutdrag och skolplaceringar hanteras i dag av digitala tjänster som Kivra eller myndighetspost. Behovet av att kommunicera med andra via brev har minskat drastiskt de senaste åren. Allt pekar dessutom på att det kommer att minska än mer. Därför är det viktigt med den utredning som nu pågår om hur vi ska finansiera framtida post. Den kommer att redovisas den 31 januari 2023.

Vi ser dock redan i dag konsekvenser av minskade volymer. Varannandagsutdelning, postboxar och högre pris på frimärken är steg som företaget har behövt ta för att kompensera för minskade volymer.

Något som dock ökar lavinartat är paketmarknaden. Vi i riksdagen måste fundera på hur samordningen ska vara i framtiden. Att tvinga människor att åka till olika ställen beroende på vem som levererar vad kan inte vara rimligt. Samordningen på post- och paketmarknaden måste bli bättre; det är viktigt för både människor och miljö.

Det måste även ske samordning mellan företag, framför allt när det ska köras inne i städer. Fler och fler e-handelsföretag låter sina köpare välja leverantör av varor. Man kan även själv välja leveransdag och leveranssätt. Jag tittar till exempel alltid på företag med bra arbetsvillkor och på att de har kollektivavtal. Priset är inte längre lika viktigt som tillförligheten och säkerheten.

Fru talman! Det finns många områden som jag inte har berört i mitt inlägg, till exempel utbyggnad av 5G-nät, konkurrens, framtida nät och IOT. Jag har inte glömt dessa frågor, men jag skulle behöva mycket mer tid för att beröra allt. Dessutom har jag varit duktig och, för första gången, mejlat mitt manus till sekretariatet.

Jag vill yrka bifall till förslaget i trafikutskottets betänkande TU6 och avslag på samtliga yrkanden.
(Applåder)

I detta anförande instämde Johan Büser, Teres Lindberg och Jasenko Omanovic (alla S).

Anf. 265 MIKAEL LARSSON (C) replik:

Fru talman! Tack, Denis Begic, för ett bra anförande!

Inom ramen för januariavtalet har Centerpartiet och Socialdemokraterna haft ett väldigt gott samarbete just när det gäller satsning på fortsatt utbyggnad av bredband i hela landet. Nu finns ju inte detta samarbete kvar sedan ett drygt halvår.

Tidigare regeringar, även alliansregeringarna, satsade också väldigt stora summor på fortsatt utbyggnad av bredband.

Vi har antagit mål för hur vi ska ha det med bredbandsutbyggnaden och för hur mycket man som privatperson kan förvänta sig att få uppkopplat hemma. De mål som är uppsatta har satts upp för 2020, 2023 och 2025. Det mål som sattes för 2020 har inte uppnåtts.

Min fråga till Denis Begic som företrädare för Socialdemokraterna är: Är det Socialdemokraternas och regeringens mening att man kan nöja sig med att säga ”jaha, okej, vi uppnådde inte målet – vad synd, sådant händer”, eller kommer man att vidta några åtgärder för att följa upp vad det var som gjorde att man inte nådde målen och tillsätta någon form av handlingsplan, så att även detta mål på sikt kan nås?

Anf. 266 DENIS BEGIC (S) replik:

Fru talman! Jag tackar ledamoten Larsson för frågan. Jag nämnde att det är otroligt viktigt att vi får vårt avlånga land uppkopplat. Om ledamoten lyssnade väldigt noga hörde han mig säga att marknaden inte har fungerat på alla de ställen där vi hade önskat det.

Jag hade förstås önskat att vi hade nått målen, och det är beklagligt att vi inte har gjort det. Det finns förstås en massa olika anledningar till att så inte har skett. Jag tror att en av de viktigaste anledningarna är att marknaden inte har kunnat tjäna pengar på det vi har kvar. Tyvärr har jag när jag träffat människor ute i landet fått höra att det stått stilla i fem år innan någon kommer och gräver.

Nu har beslut fattats om att det ska vara teknikneutralitet. Vi tror förstås att det är en av de åtgärder som kommer att göra att vi får snabbare uppkoppling. Det har vi också märkt, som jag nämnde, i vissa orter på landsbygden där man går fram med 5G-nät. Det kommer att göra att människor blir uppkopplade väldigt effektivt, snabbare och på bättre sätt. Eftersom det är teknikneutralt kan man dessutom söka pengar för att sätta upp master, till exempel för 5G-nätet. Vi vet att det är en bra teknik för att vi ska kunna koppla upp hela Sverige.

Anf. 267 MIKAEL LARSSON (C) replik:

Fru talman! Man har fattat beslut om att vi ska koppla upp hela Sverige. Detta är verkligen någonting som behöver ske i samråd mellan flera olika instanser. Det offentliga Sverige måste ta sitt ansvar och marknaden sitt. Marknaden har på väldigt många håll tagit ett mycket stort ansvar, vilket även staten gjort.

Men när det gäller utbyggnad av bredband och mobiltäckning i hela landet handlar det ju inte enbart om hur mycket pengar vi satsar. Det handlar också om andra saker som vi kan göra för att underlätta för en fortsatt utbyggnad. Ledamoten Denis Begic nämnde exempelvis lokaliseringsprincipen, som även jag tror kommer att kunna vara väldigt bra. En annan sak man skulle kunna göra är att ställa än tuffare och högre krav på myndigheter i regleringsbrev att underlätta för utbyggnaden av bredband i hela landet för att vi ska nå de uppsatta målen.

Det har talats om 4G-nätet och 5G-nätet, och vi hörde Moderaterna tala om 6G-nätet. Det är jättebra. Vi ska tro på innovationer och framtiden. Men vi måste också komma ihåg vad det är som ska transporteras i näten. Är 5G-nätet så pass bra att vi från och med i dag kan distribuera framtidens vård där och ställa om till utbildning? Eller är det bara riktat här och nu – vilket också är jätte viktigt – mot lantbruket och industrin? Vi måste ju gå tillbaka till vad det är vi ska använda nätet till och se till att det är robust och säkert.

Det är en kombination. Fortsatt fiberutbyggnad med fiber i backen är jätte viktigt. 5G är framtiden och jättebra. Men för att nå de uppsatta mål som vi har kan vi inte bara förlita oss på att det är 5G som ska revolutionera allt och lösa det. Jag tycker att det är lite anmärkningsvärt att man slår ihop detta och inte ser helheten med de uppsatta målen.

Anf. 268 DENIS BEGIC (S) replik:

Fru talman! Jag tror att Mikael Larsson i replikskiftet har nämnt allt regeringen gjort för att underlätta. Jag vill fortfarande hävda att det inte har fungerat på grund av att marknaden har varit alldeles för seg, vilket jag fått höra i mina träffar med människor. Marknaden har på vissa ställen inte lyckats få till det, framför allt på landsbygden, där man har låtit människor vänta i många år i stället för att någon annan skulle ta över och bygga ut.

De steg som nu tas med till exempel lokaliseringsprincipen hoppas jag verkligen att Centerpartiet inte stoppar. Vi kanske till och med kan gå snabbare fram med förslaget, så att de 150 000 hushållen och företagen kan få sitt bredband snabbare.

Förut har det funnits beslut om att det inte ska vara teknikneutralt. Den här regeringen har fattat beslut om att det ska vara teknikneutralt. Alla bedömare säger samma sak, nämligen att detta kommer att göra att fler kommer att komma upp i 30 megabit, 100 megabit eller 1 gigabit snabbare. Det tror jag är ett viktigt steg. Dessutom har vi tillsammans med Centerpartiet lagt nästan 1,8 miljarder på att bygga ut bredband. Jag hoppas verkligen att många företag tar del av detta och bygger ut det, för det är viktigt.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 17 februari.)

§ 14 Väg- och fordonsfrågor

Trafikuskottets betänkande 2021/22:TU7
Väg- och fordonsfrågor (skr. 2021/22:32)
föredrogs.

Anf. 269 JENS HOLM (V):

Fru talman! Vi debatterar nu trafikuskottets betänkande 7 *Väg- och fordonsfrågor*.

Coronapandemin har slagit hårt mot vårt samhälle, inte minst mot transportsektorn. Men pandemin har också lagt grunden till en del beteendeförändringar som är väl värda att understödja. Både vägtransporterna och flygresandet har ju minskat kraftigt under pandemin. Det har lett till att utsläppen från de sektorerna minskade kraftigt under pandemiåret 2020. Aldrig någonsin tidigare har vi kunnat se sådana kraftiga utsläppsminskningar som under det året.

Men pandemin har också minskat resandet med klimatsmarta transportslag, som tåg och lokal och regional kollektivtrafik. Det här är i mycket en direkt konsekvens av de direkta uppmaningar som kommit från politiken om att undvika resor i kollektivtrafiken. Cykelresorna har sannolikt däremot ökat på de flesta ställen runt om i landet, i synnerhet i våra städer.

Vi svenskar har på allvar lärt oss att utnyttja det som Anders Åkesson brukar kalla för det femte transportslaget, nämligen it. Ett fortsatt distansarbete när det passar har stor potential att minska transportarbetet i Sverige och därmed utsläppen.

Nu då vår ekonomi ska återstartas och vårt samhälle gå tillbaka till normalläge, som man säger, är det viktigt att vi inte går tillbaka och gör allt likadant som tidigare. Kan vi slå vakt om de positiva beteendeförändringar som har grundlagts under pandemin? Kan vi därmed ta steg mot ett mer transporteffektivt och klimatsmart transportsystem? Vi i Vänsterpartiet hoppas det, eftersom transportsektorn är helt avgörande för att vi ska nå våra klimatmål.

Vi vet att transportsektorn står för en tredjedel av Sveriges utsläpp av växthusgaser. De här utsläppen behöver minska med minst 70 procent till 2030. Vi är inte alls i linje med den målsättningen, även om Trafikverket i går redovisade siffror där utsläppen från transportsektorn hade minskat med några tiondelar. Det är långt ifrån vad som behövs för att vi ska uppnå vårt klimatmål.

Hur ska vi då ställa om mot ett transporteffektivt och hållbart samhälle? Vi i Vänsterpartiet förtydligar det bland annat i vår reservation 3 i det här betänkandet, som jag härmed också yrkar bifall till. Där framhåller vi att det är väldigt viktigt att vi får en infrastrukturpolitik som går i takt med våra miljö- och klimatmål. Dessvärre har regeringen gett Trafikverket för lite pengar för framtida infrastrukturinvesteringar. Trafikverket har i sin tur lagt fram ett förslag till infrastrukturplan som bygger på prognoser om ökade vägtransporter och inte utgår från våra miljö- och klimatmål om minskade utsläpp.

Vi behöver göra om och göra rätt, helt enkelt. Vi behöver investera mer i att bygga ut järnvägen och investera mer i kollektivtrafiken. Vi behöver statlig medfinansiering till att bygga ut cykelinfrastrukturen.

Allt handlar inte om att bygga en massa saker. Vi kan också åtgärda det som finns här och nu. Vi behöver till exempel förbjuda nybilsförsäljning av diesel- och bensinbilar. Vi behöver överlag satsa på elektrifiering av fordonsflottan.

Laddinfrastrukturen behöver byggas ut i hela Sverige. I dag har vi en utbyggnadstakt som är plottrig och helt och hållet ostrukturerad. Regeringen stoltserar med att man har en marknadsdriven utbyggnad av laddinfrastrukturen. Det påminner lite om den tidigare debatten som vi hade om it och 5G. Det kan fungera bra på vissa platser men långt ifrån bra i hela landet.

Elbilar är bra. Men ännu bättre är att vi försöker undvika beroendet av en egenägd bil. Kan vi stimulera delandets ekonomi med exempelvis bilpooler och se till att vi flyttar över transporter från egen bil till kollektivtrafik, gång och cykel där det passar? Ja, självklart kan vi göra det med rätt politiska beslut.

Vi behöver också satsa på mer hållbara godstransporter. Allt talar för att antalet godstransporter kommer att öka inom transportsystemet. Då är det oerhört viktigt att de transporter som så långt som möjligt inte sker på väg utan sker på järnväg och med sjöfart.

Här har regeringen tagit fram en godsstrategi och tillsatt ett godstransportråd. Men det finns tyvärr inga mätbara positiva effekter av den strategin och rådet i form av att det sker en överflyttning från vägtransporter till järnväg.

Vi i Vänsterpartiet tror att vi behöver mycket skarpare styrmedel. Vi behöver till exempel en vägslitageavgift på lastbilstransporter, och vi behöver sänka banavgifterna så att det blir billigare att transportera gods på järnvägen.

Vi behöver särskilda stöd till så kallade godspendlar så att vi har godståg som går varje dag från söder till norr och från norr till söder där det behövs. Vi behöver en politik för ett fortsatt minskat flygande. Det går att flytta över flygresor från flyg till tåg.

Det går också att undvika resor över huvud taget genom att investera i den digitala infrastrukturen så att man inte behöver flyga ned till Stockholm över dagen för att exempelvis vara med på ett möte.

Fru talman! I betänkandet tar vi upp fordonsbesiktningen och inte minst den bristande miljökontrollen i fordonsbesiktningen. Jag är nöjd med att vi i betänkandet kräver att regeringen går till botten med den sänkning av miljöambitionerna som regeringen och Transportstyrelsen har genomfört sedan 2018 i Sverige.

Vi har i dag i Sverige en av Europas lägsta ambitioner miljömässigt vid fordonsbesiktningen. År 2018 var det tre viktiga försämringar som Transportstyrelsen och regeringen genomförde vad gäller kontrollen av partikelutsläpp från bilar.

Man tillåter numera mycket högre utsläpp av partiklar. Numera behöver man inte längre vid besiktningen använda fordonets omborddiagnosystem där man tidigare kunde titta på felkoder och spåra problem hos bilen.

Dieslbilar som är äldre än 20 år är helt och hållet undantagna från en detaljerad avgasmätning. Det har lett till att långt många fler bensin- och dieslbilar som tidigare inte skulle ha fått ett godkännande i dag får ett godkännande. Det visar också besiktningens bransch, som har uppvaktat

oss i trafikutskottet flera gånger om detta. Jag och många andra har tagit upp det med infrastrukturministern. Vi har fått svepande bortförklaringar, skulle jag kalla det.

Transportstyrelsen säger att man var tvungen att göra dessa försämringar på grund av EU-lagstiftning. Men det är ärligt talat nonsens. Det stämmer inte. Andra länder har höjt sina miljökrav vid fordonsbesiktningen.

Nu kräver vi i betänkandet att vi går till botten med detta och att regeringen sedan får åtgärda de sänkta miljöambitionerna vid fordonsbesiktningen så att Sverige återigen kan få Europas bästa och högsta miljöambitioner vid fordonsbesiktningen.

Anf. 270 ELIN GUSTAFSSON (S):

Fru talman! Vi debatterar betänkande TU7 om väg- och fordonsfrågor men också regeringens skrivelse om Riksrevisionens rapport om omregleringen av besiktningensmarknaden för fordon.

Jag vill börja med att understryka att vi socialdemokrater står bakom våra reservationer, men för tids vinning yrkar jag bifall till reservation 25 om miljökontroller.

Betänkandet rör allt från automatisering av fordon, vinterväghållning, bilpooler, en fossilfri fordonsflotta till tyngre och längre lastbilar med mera.

Fru talman! Vi socialdemokrater vill att Sverige ska bli det allra första fossilfria välfärdslandet. En stor del av arbetet med att minska utsläppen så att vi når netto noll 2045 måste göras inom trafikutskottets ansvarsområde och inte minst inom det område vi debatterar i dag.

Transportsektorn står nämligen för nära en tredjedel av Sveriges utsläpp av växthusgaser, och av inrikes transporter står vägtrafiken för drygt 90 procent av utsläppen. Transportsystemets omställning är därför central om de kortsiktiga och långsiktiga klimatmålen ska nås.

Gårdagens rapport från Trafikverket om att utsläppen av växthusgaser från vägtrafiken preliminärt minskade med 0,3 procent förra året jämfört med 2020 pekar på att vi sakta rör oss åt rätt håll. Minskningen förklaras av ökad andel biodrivmedel genom höjd reduktionsplikt, elektrifiering genom ökad nyregistrering av laddbara bilar men också energieffektivisering. Därför kunde utsläppen minska trots att personbilstrafiken och lastbilstrafiken ökade under året.

Men Klimatpolitiska rådets rapport från mars 2021 visar att det går för sakt. Vi behöver jobba fortare. Den visar att vi behöver minska utsläppen med minst 8 procent per år för att nå målet för inrikes transporter till 2030. Trots att omställningen går raskt framåt och det finns en vilja hos politik, forskning, industri och näringsliv är det tydligt att vi måste öka takten.

Vi måste alla ändra våra beteenden i hur vi förflyttar oss. I många delar av landet måste mycket mer av vägtrafiken flyttas över till järnväg och sjöfart. Men lika tydligt som det är så är det också tydligt att i andra delar av landet är vägarna enda sättet att ta sig fram till jobb, skola och fritidsaktiviteter men också för godset.

Vi måste därför planera infrastrukturen utifrån de förutsättningar som finns runt om i vårt land och ta bort klyftan mellan stad och land. Oavsett om man bor i stad eller på landsbygd ska man kunna vara en del av omställningen.

Fru talman! För att klara omställningen ser vi socialdemokrater elektrifiering som en viktig del av många andra. Därför är det bra att elektrifieringskommissionens arbete fortsätter för löpande utbyte mellan exempelvis företrädare för näringsliv, intresseorganisationer, kommuner och inte minst regeringen.

Det är också bra att vi äntligen har på plats den statliga elvägsutredningen. Den konstaterar att elvägar kan bli ett viktigt komplement till stationär laddning för att förhindra flaskhalsar i transportsystemet och bidra till ökad transporteffektivitet.

De försöksverksamheter som redan bedrivs på olika platser runt om i landet är också viktiga. Jag vill såklart särskilt nämna det test som pågår i min egen hemkommun Lund, där utskottet hade förmånen att i höstas besöka både fabriken och själva elvägen.

Fru talman! Jag vill också säga att den socialdemokratiska regeringen nyss har presenterat elektrifieringsstrategin, som tar ett helhetsgrepp om förutsättningarna i energisektorn för att möjliggöra just en ökad elektrifiering. Bland annat kan vi under punkt 6 läsa: ”Utbyggnaden av laddinfrastruktur bör ske i sådan takt att den inte blir ett hinder för elektrifieringen av transportsektorn. Eldrivna transporter ska möjliggöras i hela landet genom en snabb, samordnad och samhällsekonomiskt effektiv utbyggnad av ändamålsenlig laddinfrastruktur. [— —] Styrmedel och stöd för utbyggnad av laddinfrastruktur ses över för att säkerställa att de är effektiva och ändamålsenliga.”

Regeringens fokus är tydligt. Omställningen måste skyndas på. Men för att klara det måste vi alltså bygga en fungerande infrastruktur, inte minst med el, längs våra vägar men också laddstationer och tankstationer för bränslen som biogas och vätgas.

Fru talman! Ett annat viktigt perspektiv när det gäller klimatutmaningen och Sveriges konkurrenskraft är arbetet med den nationella godstransportstrategi som regeringen levererade under förra mandatperioden och även beslutet om högre bärighetsklass med 74 ton. Vägnätet för bärighetsklassen BK4 byggs nu ut steg för steg.

Jag vill säga att möjliggörandet av 74 ton är bra för industrin, för klimatet och miljön. Men det bidrar även till att öka möjligheterna att effektivisera vårt transportsystem. Även arbetet med att förbättra förutsättningarna för våra enskilda vägar runt om i landet är avgörande för att hela vägnätet ska stärkas i Sverige.

Fru talman! Jag vill särskilt lyfta fram ett föregångsexempel som vi har fått höra om i trafikutskottet, nämligen ett initiativ som har tagits mellan Sveriges Åkeriföretag och Tågföretagen. Det syftar till att optimera transportkedjorna så att vägtransporterna kan kortas i godsledjan till regionala sträckor och att samarbeta med järnvägstransporter på de längre sträckorna. Det är ett föregångsexempel som verkligen visar hur vi kan få till mer optimerade transportkedjor mellan olika transportslag.

Fru talman! Jag vill understryka att regeringen för nästan ett år sedan presentade en historiskt stor infrastrukturproposition med inte minst stora satsningar på väginfrastruktur och underhåll. Den vann bifall i den här kammaren och lägger grunden för den kommande nationella plan som regeringen ska fatta beslut om senare i år.

Fru talman! När det gäller Riksrevisionens rapport och regeringens skrivelse gällande omregleringen av besiktningens marknad för fordon vill jag understryka att det för mig som socialdemokrat är orimligt att människor på en del håll i landet behöver ta ledigt en hel arbetsdag för att kunna köra fram och tillbaka till besiktningen eftersom öppettiderna är så korta och tillgängligheten på vissa håll så låg. Samtidigt ser vi att kostnaden har stigit på vissa håll. Bilbesiktningen är en viktig samhällsservice som ska finnas för alla medborgare i vårt land.

I skrivelsen säger regeringen att den ojämna fördelningen av tillgänglighet till besiktning inte är oproblematisk, särskilt i ljuset av den generella prisökning som har skett sedan omregleringen genomfördes. Vi socialdemokrater kommer fortsatt att följa besiktningens marknadens utveckling vad gäller tillgängligheten till besiktning, inte minst med fokus på geografisk tillgänglighet.

Fru talman! När det gäller miljökontroller i besiktningen finns det majoritet i utskottet för ett tillkännagivande. Jag kan dock konstatera att regeringen redan har utrett effekterna av dagens miljökontroll och nu går vidare med att ge Transportstyrelsen ett uppdrag som syftar till att skapa förutsättningar för att skärpa miljökraven.

Det finns en harmoniserad EU-reglering som ska införas, men det finns också möjlighet att göra vissa nationella tillämpningar. Infrastrukturministern har uttalat sig om att de studier och analyser som har gjorts inte är tillräckliga. Regeringen kommer därför att ge ett uppdrag till Transportstyrelsen som just handlar om att utveckla mätmetoderna och att fordon som inte uppfyller avgaskraven inte ska släppas igenom.

Vi vill därför nu se över vad som krävs för att vi ska kunna skärpa miljökraven vid besiktning så att bilar med stora utsläpp av luftföroreningar hålls borta från vägarna.

Vi socialdemokrater vill att hela landet ska leva, och vi prioriterar en modern, rättvis och hållbar transportpolitik som både bidrar till klimatomställningen och jämlikheten och stärker konkurrenskraften.
(Applåder)

I detta anförande instämde Denis Begic, Johan Büser, Teres Lindberg och Jasenko Omanovic (alla S).

Anf. 271 STEN BERGHEDEN (M):

Fru talman! Snart har den här regeringen suttit vid makten i åtta år. Enligt min mening är det åtta förlorade år när det gäller både underhåll och skötsel av våra vägar. Det är en av de punkter i betänkandet som jag kommer att ta upp.

Betänkandet handlar framför allt om fordon och om våra vägar. Det innehåller 2 tillkännagivanden och 70 reservationer. Ett område som regeringen inte har brytt sig om är något som var och en av oss kan se ute på våra vägar: Vägarna förfaller, och det gör att transporter till våra företag hotas. Våra jobb riskeras på grund av dessa dåliga vägar.

Hur ofta får vi inte åka mellan stora gröpar och hål på de mindre vägarna? Vi ser hur de större vägarna har fått hastighetssänkningar och minskad framkomlighet. Vi ser hur underhållet är så bristfälligt att de djupa diken i vägen riskerar att orsaka både vattenplaning och svåra olyckor.

Fru talman! Om Sverige ska fungera, om våra industrier ska fungera och om våra jobb ska finnas kvar måste vi fortsätta att växa och se till att hela landet kan växa. Vi kan inte fortsätta med denna undermåliga skötsel av vårt vägnät. Detta förstår alla, men tyvärr inte regeringen.

I stället för att öka underhållet till våra vägar planerar just nu S-regeringen att inte ens ge Trafikverket de pengar som de har begärt för att klara dagens nivå. Ni hörde rätt, fru talman – dagens nivå! Man ger inte ens pengar för att klara den delen.

Regeringen tänker nämligen använda de pengar som man sparar in på vägarna till ett olönsamt och ej efterfrågat höghastighetståg, vilket innebär att våra redan i dag eftersatta vägar och järnvägar under lång tid framöver kommer att bli ännu sämre. Ja, ni hörde rätt: Vägarna och järnvägarna, som redan är dåliga, kommer att bli ännu sämre med den här regeringen. Regeringen tänker i stället bygga ett olönsamt höghastighetståg.

Fru talman! Jag tror att alla som lyssnar och följer debatten förstår att om vi ska ha vägar måste vi också underhålla dem och se till att de fungerar. De enda som inte verkar förstå detta är regeringen. Trots tillkännagivanden om att man ska kunna köra både längre och tyngre fordon i Sverige har ingenting hänt. I stället jobbar regeringen med att göra det svårare och dyrare att transportera med lastbil.

Vi har hört i tidigare inlägg hur regeringen successivt gör det svårare för lastbilar och försöker få över godset på järnväg eller båt. Skatten har höjts, och man har inte gjort någonting åt de olagliga transporterna, som får fortsätta att härja fritt på våra vägar.

Fru talman! Sverige måste ha en regering som ser hela landet, som förstår företagets villkor och som ser till att förbättra konkurrenskraften. En sådan åtgärd är att kunna köra med både längre och tyngre fordon.

Fru talman! Vi måste också ha en regering som inser att vi har skatter och avgifter som gör att folk varken har råd eller möjlighet att använda sina bilar och fordon längre. Men tyvärr är regeringen tondöv och sitter och fattar sina beslut om högre skatter långt bort från landsbygden och långt från de företag som behöver både bilar, lastbilar och fungerande vägar för att kunna vara verksamma.

Fru talman! Alliansregeringen var med och startade försök med både längre och tyngre fordon, men efter det har regeringen inte gjort något, eller alldeles för lite, på åtta år. Fokus har i stället varit på att minska lastbilarna och flytta till båt och järnväg, trots att alla vet att en transport på båt eller järnväg oftast eller alltid börjar och slutar med en lastbilstransport.

Vi har försök i Skaraborg med längre lastbilar som ska ta två stora containrar från terminalen i Falköping till huvudlagret i Skara. Fortfarande går dessa transporter på försök och dispens. Så har man hållit på i sju år för att den här regeringen inte har sett till att permanenta försöken. Den har inte accepterat att det är så vi faktiskt måste börja transportera vårt gods – på längre och tyngre lastbilar. I stället får det här företaget göra nya dispensansökningar utan att veta vad beslutet och resultatet blir.

Sju år är en rätt lång tid för att kunna göra en utvärdering och konstatera om saker och ting fungerar eller inte. Men den här regeringen, fru talman, jobbar inte så snabbt. Man har hållit på så här i åtta år, och under dessa sju år har man inte lyckats lösa ut frågan.

Fru talman! Vi vill också underlätta för landets tunga fordon, såsom lyftkranar och kranbilar, så att man ska slippa de byråkratiska bördor och det krångel man har när man ska flytta en kranbil till och från olika arbetsplatser och byggplatser i Sverige. Det måste självklart underlättas. Detta har påtalats länge från branschen. Tyvärr har regeringen inte gjort någonting här heller. Man har suttit på sina händer i Regeringskansliet.

Fru talman! Under valrörelsen brukar ju alla vara ute och lova vitt och brett, men därefter har regeringen låst in sig på Rosenbad och låtit Miljöpartiet styra över investeringar i vägar och våra fordonsslag. I dag ser vi resultatet. Alla kan åka ut och titta på vägarna och se hur det har sett ut de senaste åtta åren.

I åtta år har regeringen med Miljöpartiet jobbat med att försöka få bort bensin- och dieslbilar och sagt att alla ska åka på el. Samtidigt har man struntat i att se till att vi har el så att det räcker. Hör och häpna, fru talman, man har till och med stängt av fossilfria kärnkraftverk och gjort oss beroende av ökad elimport. Alla har kunnat se detta på sina elräkningar under vintern.

Trots att alla vet att vi kommer att behöva en fördubbling av vår elkraftsproduktion och vår elförbrukning till 2040 jämfört med i dag har regeringen inte gjort nödvändiga planeringar och investeringar i landets elnät. Även om vi hade haft elen kan vi alltså inte få fram den till laddstolpen, för den infrastrukturen med ledningar finns inte. Våra industrier behöver mer el och säker el som finns i uttaget även när det inte blåser.

Fru talman! Åtta förlorade år. Brist på el, brist på elnät. Man pratar om elektrifiering av fordonsparken, men man borde väl ha hunnit med någonting under dessa åtta år.

Avsaknad av laddinfrastruktur. Avsaknad av tillräcklig kapacitet i nätet. Detta, fru talman, hindrar och motarbetar en snabb elektrifiering av fordonsparken. Och det är knappast oppositionens fel, som man alltid brukar skylla på när man inte har gjort det man skulle göra. Det stora problemet är att vi under snart åtta år har haft, och har, en handlingsförlamad regering som i stället för att lösa problem har suttit på sina händer.

Fru talman! Sverige är ett stort och glesbefolkat land som behöver både fungerande vägar, rimliga bränsleskatter och en regering som tar tag i problem och verkligen löser dem. I stället har vi nu oerhört dåliga vägar, världens högsta dieselpriiser och höga bensinskatter som till och med gör att folk inte har råd att åka till jobbet längre.

Det värsta av allt, fru talman, är att den här regeringen tänker låta vägarna och järnvägarna bli ännu sämre. Och man har inga planer på att sänka de höga bränsleskatterna. Sverige kan byta ut den här regeringen den 11 september i år. Låt oss verkligen göra det!

Fru talman! En annan självklar fråga är de bilar och fordon som av kriminella och biltjuvar dumpas i naturen. Självklart ska vi kunna flytta bort dem från den mark vars ägare blivit drabbad av detta. Men på åtta år har detta problem fortfarande inte lösts. Bilarna som dumpas hos många av landets markägare blir stående kvar i en konflikt om vem som ska göra vad. Man bollar ansvaret mellan Trafikverket, polisen och kommunen. Ingen vill ta på sig huvudansvaret. Men lös detta! Åtta år! Det hade varit rimligt att man faktiskt hunnit med det på dessa åtta år.

Fru talman! I andra länder har det länge pågått försök med självkörande bilar. Också Sveriges fordonstillverkare vill självklart kunna pröva detta fullt ut. Även här har dock regeringen släpat benen efter sig och inte fått fram det tydliga regelverk som skulle underlätta för självkörande fordon.

Allting går så trögt, och regeringen är inte pådrivande. Åtta år! Makten är det viktigaste, inte att regera landet och se till att det fungerar.

Fru talman! Sveriges regering behöver också lösa situationen och underlätta för alla de lyftkranar och tunga lastbilar som krävs vid byggen. I dag är handläggningstiderna för dispenser alldeles för långa och reglerna alldeles för byråkratiska att följa. Lös detta! Hur många samtal har vi inte haft med de aktörerna?

Fru talman! Moderaterna vill också se ett förenklat och bättre regelverk runt våra kulturfordon. I Sverige finns det många som med egen ekonomi och eget hårt arbete gör en jätteinsats för att bevara, reparera och ta hand om våra gamla veteranfordon. Dessa personer är värda ett mycket bättre bemötande från landets myndigheter och verk. Deras insats för det rullande kulturarvet är ovärderlig.

Hur myndigheter aktivt kan försöka skrota och förstöra värdefulla veteranbilar som hämtas och importeras till Sverige är helt ofattbart. Regelverk och praxis måste ses över så att ingen entusiast ska behöva genomgå den behandling som dessa importörer nyligen drabbades av. Återigen satt regeringen på sina händer och fanns inte i debatten. Man hade inga planer på att ingripa. Åtta år och ingenting har hänt, och man har tänkt köra värdefulla entusiastbilar till skroten. Detta sker i Socialdemokraternas Sverige.

Fru talman! Vi vill underlätta importen, se över regelverket, minska avgifterna och underlätta regelverket för veteranbilsträffar. Vi vill ta vara på vårt rullande kulturarv och se till det kan fortsätta leva. Det kan det göra med större möjligheter efter den 11 september i år.

Fru talman! En annan fråga som måste lösas är att underlätta för uppsättning av skyltar utmed våra vägar. Att ha ett regelverk som tvingar en att ställa ut stora lastbilstrailrar eller åkfordon för att kunna kringgå systemet är helt orimligt. Vi behöver självklart se över regelverket för att underlätta för annonsering utmed våra vägar. Åtta år och ingenting har hänt.

Fru talman! Om man vill att vi i Sverige ska satsa mer på att underhålla våra vägar och järnvägar och säga nej till ett olönsamt höghastighetståg ska man rösta på Moderaterna den 11 september.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag yrka bifall till reservation 60.

Anf. 272 ELIN GUSTAFSSON (S) replik:

Fru talman! Jag vet inte om det är att timmen börjar bli sen och att ledamoten Sten Bergheden kanske börjar bli lite trött, men jag tyckte i alla fall att tonläget var onödigt högt och onödigt svartmålande. I alla fall tycker jag att vi här i kammaren kan hålla oss till sanningen, oavsett om timmen är sen eller om det är tidigt på dagen.

Man kan undra var ledamoten Sten Bergheden har varit under den senaste mandatperioden och den förra. Det verkar i alla fall inte som att ledamoten har följt de viktiga steg som den socialdemokratiskt ledda regeringen har tagit under dessa år, inte minst när det gäller det område vi debatterar i dag. Vi har hört att allt går så trögt, att makten är viktigast och att åtta år har gått och inget hänt. Det är rätt hårda ord, även för att komma från någon som inte röstar på Socialdemokraterna.

Jag får upprepa lite av det jag sa i mitt anförande, eftersom Sten Bergheden uppenbarligen varken lyssnade på mig eller har lyssnat på de satsningar som regeringen har gjort under mandatperioden. Utöver att vi har lanserat och i kammaren beslutat om en historisk stor infrastrukturproposition, som inte minst ger stora tillskott till vägunderhåll och vägar, har vi tillskjutit mer medel i budgetarbetet under mandatperioderna. Vi har dessutom rullat ut BK4 och stärkt arbetet med överflyttning av gods. Inte minst hörde vi själva från Sveriges Åkeriföretag och Tåg företagen att man vill jobba mer tillsammans för att optimera transportkedjorna.

Regeringen har alltså jobbat, och vi socialdemokrater kommer att fortsätta kämpa. Men frågan är: Vad vill Moderaterna? Ledamoten lade det mesta av sin talartid på att prata om vad Socialdemokraterna har gjort, men vad vill egentligen Moderaterna?

Anf. 273 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Fru talman! Jag kan väl börja med det sista. Jag talade nog inte om vad Socialdemokraterna hade gjort utan mer om vad de faktiskt inte har gjort. Det var det jag tog upp. Det är våra vägar som är undermåliga, järnvägen som är undermålig och tillstånd och regler som är undermåliga. Detta har man inte gjort någonting åt. Man låter folk ha det besvärligt här i landet. Man rättar inte till det.

Ledamoten Elin Gustafsson säger att jag är trött. Nej, jag tror inte att jag är trött. Däremot tycker jag faktiskt att den här regeringen är väldigt trött. Den har knappt lyckats genomföra någonting av de tillkännagivanden som vi har gjort, de direktiv som riksdagen har beslutat för att faktiskt få till stånd vissa saker. Däremot ägnar man sig åt att försöka lägga ned flygplatserna i Sverige. Och att försöka flytta över gods till båt och järnväg låter ju bra, men då borde man väl också tänka på de företag som varken har bäckar, åar eller något annat som det går att köra båttransporter på och knappast heller någon järnvägsräls fram till lokalerna. Det är bara att se sig om – de här företagen är beroende av lastbilarna.

Vi har två stora lastbilstillverkare i det här landet. Det är ingen slump, utan det beror helt enkelt på att vi behöver lastbilar. Ni har jobbat strategiskt för att försvåra för den här branschen, men ni har inte tagit tag i de problem som finns i branschen. Våra åkerier i Sverige behöver fortsätta konkurrera med olagliga transporter från utlandet som kommer hit och kör på sämre diesel än vad svenska företag kan köra på, för den biten har ni släppt. Kom inte och prata med mig om miljön och annat när ni inte kan ta tag i de problem som ni har ansvar för att sköta om här i landet!

Fru talman! Vi pratar nog mer om vad Socialdemokraterna *inte* har gjort. Socialdemokraterna verkar lite trötta.

Anf. 274 ELIN GUSTAFSSON (S) replik:

Fru talman! Jag kan lova ledamoten Bergheden att det finns en oerhörd kraft och energi i det socialdemokratiska partiet, inte minst hos vår nyvalda statsminister. Vi vill fortsätta arbeta för att bygga ihop det här landet. Även om ledamoten Bergheden försöker få det att låta som att regeringen inte har gjort någonting under åtta år är det återigen så att jag kan konstatera att vi har lagt all tid och kraft på att bygga ihop landet genom att investera i infrastruktur från norr till söder. Inte minst ser vi att de här transportslag-

en kompletterar varandra, vilket är något som jag ställer mig frågande till att Moderaterna faktiskt gör.

Vi hörde som sagt från branschen, från Sveriges Åkeriföretag och Tåg-företagen, att man vill samarbeta mer mellan transportslagen för att få mer optimerade transportkedjor. När man hör moderaterna prata här låter det som att man inte vill ha några andra transportslag, inte vill att vägtrafiken ska kunna samarbeta med andra transportslag och inte heller vill se till att vi får optimerade transportkedjor. Är Moderaterna rädda för att få en mer effektiv transportkedja där vi ser till att godset och trafiken går på rätt transportslag och på rätt ställe när det passar bäst?

Jag kan också återigen konstatera att vi har levererat förslag på förslag för att inte minst öka investeringarna men också underlätta för de här transportererna som går på våra vägar. Nu är inte detta en yrkestrafikdebatt, men jag kan ändå konstatera att ledamoten Bergheden pratar om ordning och reda, och Moderaterna har inte ett särskilt bra register när det gäller detta. Kom inte och tala om för oss socialdemokrater att vi inte gör någonting på vägsidan eller när det gäller ordning och reda! Där har vi levererat på förslag efter förslag.

Jag skulle gärna vilja höra ledamoten berätta hur man ser på effektiva transportkedjor, som det verkar som att ni är helt emot.

Anf. 275 STEN BERGHEDEN (M) replik:

Fru talman! Vi kan börja med effektiva transportkedjor. Som jag sa i mitt anförande börjar och slutar de flesta transportkedjor med lastbil. Då är det väldigt bra om vi har vägar som bär och som det faktiskt går att köra på. Dessutom är det bra om vi har vägar där det går att hålla en rimlig hastighet. Då kan man inte börja med att inte sköta underhållet och sedan sänka hastigheten på våra vägar för att de inte är farbara längre. Så kan vi inte regera ett land när vi har så mycket transporter som måste gå på väg. Det är faktiskt precis så som Socialdemokraterna har gjort.

Nu tänker man fortsätta, och det var det jag ville varna svenska folket för. Man har alltså tänkt att man inte ska ge de pengar till Trafikverket som de har begärt för att klara dagens nivå på järnvägar och vägar. Man har tänkt ta lite av de pengarna för att bygga ett höghastighetståg som ska vara färdigt 2040. Och under tiden får våra vägar och järnvägar här i landet förfalla ytterligare. Det är ingen bra strategi. Många företag där ute kommer att dö, många jobb kommer att försvinna och företag kommer att flytta utomlands.

Detta vill vi stoppa, och det kan svenska folket göra den 11 september. Det går faktiskt att byta ut en regering och få en regering som tänker ta itu med detta i stället för en regering som stirrar sig blind på att bygga höghastighetståg kosta vad det kosta vill, hur olönsamt det än är, för att man har en ideologisk grund som säger att man ska ha höghastighetståg. Det säger vi nej till.

Fru talman! Jag har inte sett så mycket kraft och energi. Elin Gustafsson kan gärna få mitt dokument och läsa det. Gå gärna igenom alla de här grejerna och kraven som vi har lagt fram och verkställ någonting under den här sista delen av perioden fram till valet så att vi ser att det finns någon energi i verkligheten. Dokument och strategier att ställa i hyllan går visst an, men det hade varit bättre med lite verkstad här i Sverige. Det är en trött regering som ska bytas ut den 11 september.

Anf. 276 THOMAS MORELL (SD):

Fru talman! Vi i Sverigedemokraterna står bakom alla våra reservationer i betänkandet, men för att spara tid vid voteringen yrkar jag bifall till reservation 29.

Fru talman! Under sommaren 2018 möjliggjordes för Trafikverket att öppna en begränsad del av vägnätet för en ny typ av bärighetsklass, den som kallas BK4. Jämfört med den tidigare gränsen på 64 ton tillåts nu fordonsekipage med bruttovikter upp mot 74 ton att köra på dessa vägar.

Utbyggnaden av BK4 går alldeles för långsamt, och i det pågående arbetet med att minska transporterens miljöpåverkan är det märkligt att utbyggnadstakten är så långsam. Det torde stå klart för var och en hur mycket effektivare en transport blir om man får med sig så mycket gods som möjligt per resa. Med rätt fordonskombination och rätt axelkonfiguration kan man minska trycket på vägarna och därmed generera mer miljövänliga transporter än i dag.

Med ett anpassat fordon för bruttovikter på 74 ton blir axeltrycken lägre trots att fordonskombinationen blir tyngre. Det är inte alltid ett sådant ekipage blir bättre ur ett ekonomiskt perspektiv eftersom fordonsbyggnationen blir dyrare. Däremot är ett 74-tonsekipage effektivt ur miljösynpunkt eftersom det bär mer nyttolast.

För Sverigedemokraterna är det viktigt att en så stor del som möjligt av det svenska vägnätet är öppet för BK4. Det finns naturligtvis begränsningar där exempelvis broar inte klarar en fordonskombination på 74 ton, men i övrigt ska vägnätet vara öppet. Införandet av BK4 måste prioriteras för att uppnå de fördelar som denna konfiguration ger.

Fru talman! I det betänkande vi just debatterar finns några motioner som behandlar förnybara drivmedel, en fossilfri fordonsflotta och elvägar. Dessa motioner har som utgångspunkt att förbättra vår gemensamma miljö – vackert så, men till vilken nytta? Det är måhända en provocerande fråga, men verkligheten går i rakt motsatt riktning. Under ett flertal år har vi sett hur gods har flyttats från energieffektiva fullstora ekipage till mindre och mer energikrävande fordon.

Även om vi under pandemin har sett en viss uppgång av godstransporter på järnväg är trenden de senaste åren den motsatta. Järnvägsoperatörerna upplever samma situation som de seriösa åkerierna: Man förlorar transportuppdrag till de oseriösa aktörerna inom transportnäringen.

Det vi ser är resultatet av de senaste årens nedmontering av trafikpolisen och en transportnäring som lämnats utan kontroll och skydd från våra myndigheter. Regelverket för cabotage trafik och kombitransporter missbrukas å det grövsta av oseriösa aktörer. De seriösa transportföretagen med höga miljöambitioner får allt svårare att klara sig i den här osunda konkurrensen. Landets politiska ledning är oerhört passiv i kampen mot den brottsliga verksamheten inom transportnäringen och sitter bokstavligen talat på händerna. Notan får de seriösa företagen och miljön betala. Senast i går hade jag en debatt med infrastrukturministern om den situation som råder ute på landets vägar. Regeringen är alltför saktfärdig i arbetet med att komma åt den olagliga trafiken.

Fru talman! Om vi ska återfå en sund, miljövänlig och fungerande transportmarknad där åkerier, järnväg och sjöfart kan utveckla en sund och hållbar transportnäring måste politiken leverera. Vi ledamöter i Sveriges riksdag kan och ska skapa förutsättningar för det seriösa företagandet. Vi

har ett ansvar att vidta åtgärder när vi ser att osunda företag och kriminell verksamhet slår undan benen för det seriösa företagandet. Väljarna, oavsett om de är företagare eller löntagare, kan med rätta förvänta sig att vi agerar. Det duger inte att knuffa in problemen i en utredning. Här krävs krafttag.

Någonting är riktigt sjukt med en transportnäring som flyttar gods från effektiva och miljövänliga fordon till små och energikrävande enheter. Får vi inte ordning och reda i transportbranschen lär alla ambitioner om förnybara drivmedel, en fossilfri fordonsflotta och eldrivna fordon förbli drömmar.

Fru talman! I början av det här året drabbades stora delar av Sverige av ett kraftigt snöoväder. Det skapade kaos i trafiken. Flera stora vägar såsom E4, E6, E20 och E45 var mer eller mindre blockerade av fordon som inte tog sig fram. På E20 var det i Finnerödjabacken stopp i hela tolv timmar. Köerna av stillastående fordon var flera mil långa. Att en så viktig pulsåder som E20 är blockerad under så lång tid är inte acceptabelt. Samhällskostnaderna vid så omfattande stopp blir naturligtvis stora, långt mycket större än kostnaderna för väl fungerande vinterväghållning.

För egen del blev jag kontaktad av flera åkeriägare och förare som larmade om glashala vägar där det till och med var svårt att gå. På Facebook lades filmer upp på vägar som var så hala att man kunde åka på skorna på den isbelagda vägbanan.

I februari 2021 startades en grupp på Facebook med namnet Vägen är vår arbetsplats. Gruppen skapades på grund av det allt sämre underhållet av våra vintervägar. Yrkesförarna ser till att industrier, sjukhus, apotek och livsmedelsbutiker – för att nämna några – får sina leveranser. Att underhållet av vintervägarna kraftigt försämrats de senaste tio femton åren har varit ett ständigt samtalsämne bland landets yrkesförare. I ett radioinslag i P4 Gävleborg beskriver en yrkesförare situationen på E4:an som en krigszon.

Det är inte rimligt att förare riskerar sin hälsa när de utför sitt viktiga arbete. Yrkesförarna ser till att transporter som är viktiga för industri och privatpersoner kommer fram. Det är inte heller rimligt att stora transportleder som Europavägar, riksvägar och större länsvägar är blockerade i flera timmar på grund av bristfälligt underhåll.

Gång på gång säger regeringsföreträdare att man ska stanna när väglaget är dåligt. En rimlig följdfråga blir då: Hur ska transporter med leveranser till industrier, livsmedelsbutiker, apotek och sjukhus utföras om bristfälligt underhåll ständigt stoppar godsflöden? Det är viktigt att dessa leveranser fungerar oavsett väder. Transporter är samhällets blodomlopp och en absolut förutsättning för att vårt välfärdssamhälle ska fungera.

Dessutom riskerar räddningstjänst, ambulans och polis att fördröjas i sina viktiga tjänsteutövningar när underhållet av våra vägar är bristfälligt. Dåligt underhåll av våra vägar riskerar bokstavligt talat liv.

Trafikverket måste avsätta tillräckliga resurser och utarbeta rutiner för att säkerställa funktionen på landets vägar, oavsett årstid. Det är inte acceptabelt att våra vägar förfaller och att det dessutom är så bristfälligt underhåll vid vinterväglag som vi har sett exempel på den här vintern. Sverigedemokraterna anser därför att ökade satsningar på vägunderhåll måste prioriteras före byggnation av höghastighetsjärnväg.

Prot. 2021/22:67

16 februari

Väg- och fordons-
frågor

Anf. 277 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Jag kan instämma i att mycket verkligen måste bli bättre när det gäller det svenska vägunderhållet. Thomas Morell var själv inne på någonting; det gäller att vårda det vi har i stället för att bygga nytt, ifall vi måste välja.

Men jag hör bara Sverigedemokraterna prata om att de inte vill att det ska byggas ny järnväg. Men hur är det med att bygga nya motorvägar i Sverige? Det kostar extremt mycket pengar, och de byggs ofta i anslutning till våra stora städer, exempelvis Stockholm. Det finns förslag på Tvärförbindelse Södertörn, som kommer att kosta minst 14 miljarder kronor. Förbifart Stockholm är redan påbörjad, men nu har Trafikverket lagt till en massa på- och avfarter som också kostar mycket pengar och som bygger barriärer mellan förorterna i Stockholm.

Det här dränerar vår infrastruktur på viktiga resurser som skulle kunna läggas på vägunderhåll ute i hela Sverige. Men jag hör jag aldrig Sverigedemokraterna prata om att omprioritera från stora motorvägsprojekt i Stockholm till bättre vägunderhåll i hela landet. Hur är det egentligen med Sverigedemokraternas politik? Är ni beredda att motsätta er byggnation av nya, stora motorvägar, som Tvärförbindelse Södertörn, här i Stockholm?

Anf. 278 THOMAS MORELL (SD) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Jens Holm! Jo tack, det är alldeles utmärkt med Sverigedemokraternas trafikpolitik.

Vi ser ingen nytta med att bygga höghastighetsjärnvägen. De pengarna kan man avsätta för underhåll av befintlig järnväg. Vi har inte motsatt oss att bygga ny järnväg, men investeringarna måste vara samhällsekonomiskt försvarbara. Ett exempel av många som vi har föreslagit är att bygga ett dubbelspår till mellan Alingsås och Göteborg. Det skulle förbättra trafiken på Västra stambanan hela vägen upp till Stockholm. Det skulle bli ett enormt mycket bättre flöde i järnvägstrafiken i hela järnvägssystemet med den investeringen och till en avsevärt lägre kostnad än för de föreslagna höghastighetstågen.

Vi är inte beredda att säga att man ska avstå från utbyggnaden av vägar. Vi måste se till hela vår infrastruktur. Då pratar jag om sjöfart, om järnväg, om väg och om flyg. De är inte konkurrenter. De kompletterar varandra.

Vi måste få ett infrastrukturensystem som fungerar året om. Det måste också vara enkelt och smidigt att transportera både människor och gods i ett system som är sammanhållet och där man kan byta färdmedel där det passar. Ena stunden är det kanske bättre att åka tåg. Nästa stund kan flyget eller bilen vara det bästa alternativet.

Om vi pratar om tunga godstransporter är järnvägen och sjöfarten alldeles utomordentliga. Men då måste vi ha ett järnvägssystem som inte ständigt står still på grund av signalfel eller nedrivna kontaktledningar, för då väljer inte kunderna att använda järnvägen.

Anf. 279 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Vi behöver verkligen stärka kapaciteten från Alingsås in till Göteborg. Till det behövs pengar, och pengarna måste tas någonstans ifrån. Thomas Morell lyckades elegant undvika min konkreta fråga. Tvärförbindelse Södertörn är ett väldigt konkret exempel. Den har fått full pott i Trafikverkets förslag till nationell infrastrukturplan, och argumentet för

den är precis det som Thomas Morell var inne på: att det kommer att bli många godstransporter från den nya hamnen, Norviks hamn, som ligger norr om Nynäshamn.

Men från Norviks hamn har man byggt ett industrispår upp till Nynäsbanan, som finns. Det som behöver göras är att förstärka Nynäsbanan lite, så att det finns dubbelspår hela vägen. Då skulle vi kunna få klimatsmarta, transporteffektiva godstransporter till och från Norviks hamn utan att behöva bygga en ny, dyr motorväg för 14 miljarder kronor. De pengarna skulle vi kunna ta till att bygga fyrspåret från Alingsås in till Göteborg och få pengar över.

Jag hör aldrig Sverigedemokraterna kritisera dessa stora skrytbyggen till motorvägar. Det är alltid järnvägen som ska nedprioriteras. Hur är det med nya motorvägsbyggen, Thomas Morell? Är ni beredda att säga nej till dem, i synnerhet dem som hamnar här i Stockholm och som dränerar resten av landet på viktiga resurser? Är ni beredda att säga nej till Tvärförbindelse Södertörn?

Anf. 280 THOMAS MORELL (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar Jens Holm för frågan.

Järnvägsinvesteringar är viktiga, och utskottet var ju och tittade på Norviks hamn. Då pratade vi om volymerna som skulle transporteras därifrån, och det fanns ingen möjlighet att få godset från hamnen utan att invänta natten för att kunna förflytta det. Det hade inte enbart med utbyggnad till dubbelspår eller inte att göra, för systemet i sig måste kunna svälja godset. Det är inte bara ett köra ett tåg från Norviks hamn upp till Stockholm och vidare ut på järnvägsnätet. Här uppe i Stockholm måste man också klara den mängd av gods som kommer på järnväg.

Det är här det fallerar i både regeringens och Jens Holms syn på logistikflöden. Man måste titta på hur logistikflödena går och hur man kan optimera dem så att man får transporterna dit det är tänkt på så kort tid som möjligt och så energieffektivt som möjligt. Ibland är järnvägen det bästa, men ibland är vägen det bästa. Det kostar ju både pengar och miljö att rangera och lasta om.

Jag efterlyser en större förståelse för hur man handskas med gods och framför allt människor så att man får ett system som fungerar.

Vi är varken emot järnvägsinvesteringar eller motorvägsinvesteringar, men investeringarna måste vara samhällsnyttiga och miljövänliga och leda till förbättringar i hela systemet och inte bara på en fläck. Här skiljer vi oss åt, och det kan bero på att jag själv har jobbat med logistik i så många år och försökt få gods från en plats till en annan med så lite arbete som möjligt – och arbete kan vara elenergi, diesel eller något annat.

Anf. 281 ANDERS ÅKESSON (C):

Fru talman! Det är ett mycket omfattande betänkande som trafikutskottet har att hantera. Det tar upp perspektiv på elektrifiering och energiförsörjning av fordonsflottan, klimatomställning, högkapacitetsfordon, regelverk för ägande och brukande av fordon och vinterväghållning.

Jag tänkte uppehålla mig vid tre delar av betänkandet. Det handlar om de två tunga tillkännagivandena som riksdagen ger regeringen att arbeta med och avsnittet om fordonsbesiktning.

Det första tillkännagivandet handlar om miljökontroll av fordon. Riksdagen vill att regeringen ska utreda vilka konsekvenser de svenska kraven på miljökontroll i fordonsbesiktningen har fått i jämförelse med miljökontrollen i andra EU-länder.

Grunden till tillkännagivandet är i korta ordalag det mycket förunderliga agerandet under flera år av S-MP-regeringen tillsammans med Transportstyrelsen som till slut har placerat Sverige i Europas absoluta botten-träsk avseende på vilket sätt vi tillser miljökontroll av fordon. Vi är i bottenligan när det gäller att kontrollera utsläpp från fordon.

Enligt all forskning, svensk som internationell, leder trafikavgaserna till livslånga sjukdomar och tusentals förtida dödsfall i Sverige varje år. Den samhällsekonomiska kostnaden i Sverige beräknas vara över 50 miljarder kronor. Att ha koll på fordons utsläpp och se till att de är så låga som de förväntas vara är alltså välmotiverat. Trots det har vi gjort tvärt emot.

De moderna och mer klimatsmarta fordon som säljs subventioneras dessutom av både köpare och samhälle av miljö- och klimatskäl. Vi "betalar" för ett modernt fordon, och vi skryter lite med att det är ett miljösmart fordon med lägre utsläpp än det vi hade tidigare. Då är det högst rimligt att man i samband med den årliga kontrollbesiktningen får klar-tecken på att fordonet man köpt och till med fått subvention av samhället för att köpa håller den klass som förväntas.

Fru talman! I dag på förmiddagen rapporterades att regeringen och statsrådet Eneroth tillsatt en utredning för miljökontroll av fordon. Eneroth frågar sig om metoderna för mätning av utsläpp av partiklar på de svenska bilbesiktningarna håller måttet. Eftersom regeringen inte är säker på det kommer man att be Transportstyrelsen att utreda om miljökontrollen av bilar, lastbilar och andra fordon behöver skärpas.

Fru talman! Jag har sagt det förr och upprepar gärna i kammaren att statsrådet Eneroth är ett av de mest följsamma statsråden i regeringen avseende när riksdagen höjer tonen och gör tillkännagivanden. Det ska han ha kredd för.

Men några frågetecken inställer sig. Man utser Transportstyrelsen som utredare av frågan. Men det var ju de som tillsammans med Naturvårdsverket och regeringen initialt ställde till eländet, till omvärldens förundran. Nu finns en risk att man sätter bocken som trädgårdsmästare.

Jag förutsätter därför att regeringen i sitt uppdrag ger väldigt tydliga direktiv om att fler än de som har placerat Sverige på Europas bottennivå avseende miljökontroll av fordon ges i uppdrag att se hur vi kommer framåt.

Fordonsbesiktningensbranschen, som i flera år slagit larm om det som tillåtits ske, välkomnar Eneroths besked men säger också att det är två huvudproblem när det gäller miljökontrollen. Det ena är att regelutvecklingen varit på tok för långsam. Det andra är att kraven och gränsvärdena när det gäller tillåtna utsläpp är alldeles för generösa. Det gör att vi ligger sämst till i Europa. Därför är det extremt viktigt att den kommande utredningen ser över både mätmetoder och de gränsvärden som har att följas.

Även om vi inför finurliga metoder men har väldigt generösa gränsvärden kommer ett skitigt fordon att släppas igenom.

Gränsvärdena behöver regeringen inte utreda för att komma fram till. Hela Europa, ja, alla utom uppenbarligen regeringen vet dem. Denna del av tillkännagivandet kan regeringen alltså omsätta omedelbart.

Fru talman! Socialdemokraternas och Sverigedemokraternas reservation mot detta tillkännagivande förvånar mig. Reservationen bekräftades också i ett inlägg av ledamoten Elin Gustafsson.

Det kan inte vara lätt för Socialdemokraternas ledamöter i kammaren att hänga med i svängarna när statsrådet Eneroth agerar, men det vore intressant att få veta om Socialdemokraterna fortfarande anser det rimligt att Sverige ska tillhöra Europas bottenkikt avseende miljökontroll av fordon.

Jag är övertygad om att någon ledamot kan ge ett omedelbart svar på detta, i synnerhet som Elin Gustafsson alldeles nyligen yrkade bifall till reservationen mot tillkännagivandet, vilket som sagt är förvånande.

Det andra tillkännagivandet handlar om vinterväghållningen, framför allt i norra Sverige. Riksdagen vill att regeringen ska se över hur Trafikverket utformar upphandlingar med entreprenörer så att det är möjligt att inom rimliga tidsramar utföra snöröjning åt såväl staten som enskilda vägsamfälligheter.

Bakgrunden till detta, fru talman, är ett sjabbel med statens upphandling av vinterväghållning som har gjort livet svårt för människor som bor längs kommunala vägar och samfällighetsvägar i anslutning till statens vägar, i synnerhet i norra Sverige.

Detta har uppmärksammats av många, och det har drivits här i kammaren av Centerpartiet och andra partier i ett otal interpellationsdebatter. Det har givit en del resultat genom att Trafikverket har börjat jämka, men nu är det dags att följa upp med ett förslag till tillkännagivande så att också regeringen inser allvaret och känner tryck från riksdagen att engagera sig i att hela Sverige ska ha rimliga villkor och tillgänglighet också vintertid.

Fru talman! I denna fråga är det för mig och Centerpartiet obegripligt att socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister reserverar sig mot alla människors lika rätt att ha en rimlig vinterväghållning, rimlig tillgänglighet och säkerhet också på vintern i alla delar av landet – en tillgänglighet, säkerhet och samhällsservice som har försvårats och ödelagts av ett valhant hanterande i en upphandling av Trafikverket. Jag tror att fler än jag och Centerpartiet vill veta orsaken till att socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister motsätter sig den rättigheten för alla.

Avslutningsvis, fru talman, finns det en reservation från Centerpartiet, Moderaterna, Liberalerna och Kristdemokraterna som handlar om synen på fordonsbesiktning. Det var en mycket lyckad reform, vill jag hävda, vilket också bekräftats av Riksrevisionen, som granskat utfallet av att avreglera ett ineffektivt statligt monopol som under flera år tilläts ha en dålig service gentemot landets fordonsägare.

Vi har uppnått ett väl fungerande system och en effektiv konkurrens, som har främjat ett rationellt besiktningsförfarande, som utvecklar ny kontrollmetodik, som leder till rimliga priser och som innebär en bättre tillgänglighet. Riksrevisionen har bekräftat det som alliansregeringen sjösatte 2009.

Vi reseranter vill att regeringen tydligare och hårdare ska se till att kontrollmyndigheten Transportstyrelsen sköter sin del av det hela och ser till att en sådan enkel sak som att kontrollera fordon med laddinfrastruktur ombord införs i det svenska regelverket. Trots att varannan ny bil som säljs

i Sverige denna dag har laddfunktion är detta inte något som kommer att kontrolleras av bilprovningen därför att Transportstyrelsen inte har hunnit skriva förordningar. Det är inte rimligt.

Fru talman! Jag ställer mig givetvis bakom betänkandet, förutom i de delar där Centerpartiet har anfört reservation, men jag yrkar bifall specifikt till reservation nummer 23.

Anf. 282 ELIN GUSTAFSSON (S) replik:

Fru talman! Tack, Anders Åkesson, som på något sätt bjöd upp mig här till talarstolen. Jag kände efter Anders Åkessons anförande att jag behövde förtydliga vissa delar som jag ändå tyckte att jag försökte säga på ett tydligt sätt tidigare.

Jag vill börja med att tacka för ett bra anförande och säga att jag till stor del håller med om det som Anders Åkesson sa. Men när det gäller frågorna om reservationerna vill jag åter understryka att vi socialdemokrater vill att Sverige ska bli det första fossilfria välfärdslandet. Vi vill absolut inte att vi ska ligga i något bottenskikt, utan precis som Anders Åkesson vet vi att det finns en gemensam ambition att bidra till att fortsätta att höja tempot i omställningen och till att hela landet ska bli en del av den.

Anledningen till att vi ställer oss bakom reservationen gällande miljökontroller och yrkar bifall till den är helt enkelt att regeringen redan jobbar med det. Det finns alltså ingen mening, tycker vi, med att föreslå ett särskilt tillkännagivande i den frågan, eftersom regeringen, som jag sa, redan har utrett vissa delar och nu även kommer att ge ett nytt uppdrag till Transportstyrelsen för att gå vidare med detta.

Även om jag hörde att ledamoten Åkesson efterfrågade en hel del saker ser jag att det är ett viktigt steg på vägen. Det som infrastrukturministern har sagt väldigt tydligt är att syftet är att de fordon som inte uppfyller avgaskraven inte ska kunna släppas igenom. Vi vill helt enkelt att de bilar som har stora utsläpp av luftföroreningar ska hållas borta från vägarna.

Jag finner att vi i sak är överens när det gäller dessa delar, och jag ser fram emot att jobba vidare med detta tillsammans med ledamoten Åkesson.

Anf. 283 ANDERS ÅKESSON (C) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Elin Gustafsson!

Min fråga som bjöd upp till diskussion, vilket var väldigt trevligt, var av vilken orsak Socialdemokraterna vidhåller sin reservation mot att regeringen ska få i uppdrag att mycket skarpare och tydligare än i dag se till att vi som land flyttar oss från bottenträsket i Europa till en ledande position vad gäller att kontrollera bilars klimat- och miljöprestanda.

5 000 människor dör i förtid, tusentals blir sjuka och den samhällsekonomiska kostnaden är 50 miljarder om året bara i vårt land. Det är, för att använda infrastrukturspråk, en mycket hög nettomervärdeskvot, fru talman, på att Transportstyrelsen, som har krånglat till det och med den dåvarande regeringens godkännande har förpassat oss till bottenskiktet, ska se till att vi kommer upp igen genom att tillämpa hårdare regler, lika hårda som i våra grannländer.

Min fråga var av vilken orsak, fru talman, som Socialdemokraterna och Elin Gustafsson vidhåller sin reservation, trots att ett socialdemokratiskt statsråd i dag på morgonen, samma dag som vi har denna debatt, vilket ju

var bra, fångar själva tillkännagivandet och säger att man ska göra något åt det. Då reserverar sig riksdagsgruppen. Det är förunderligt. Förklara gärna!

Anf. 284 ELIN GUSTAFSSON (S) replik:

Fru talman! Jag tyckte att jag var tydlig i mitt anförande och även i mitt första replikinlägg, men jag kan säga det igen. Vi ser att regeringen jobbar i den riktning som vi vill.

Som jag sa har man tidigare utrett frågan inom detta område, och nu ser vi att regeringen kommer att ge ett uppdrag till Transportstyrelsen med syftet att göra precis det som Anders Åkesson nämner när det gäller att se till att vi får bort de stora avgasutsläpp som vi vet bidrar och leder till luftföroreningar och som påverkar människors hälsa negativt.

Socialdemokraterna och regeringen har inte någon annan uppfattning där än Anders Åkesson, och därför tycker vi att det är rimligt att vi inte behöver föreslå ett tillkännagivande till regeringen. Regeringen jobbar ju redan i den riktningen och har ambitionen att fortsätta att stärka kraven och se till att hela samhället bidrar till den gröna omställningen och, inte minst, till att besiktningssidan gör sin del i detta. Det är otroligt viktigt.

Som sagt har vi gjort utredningar tidigare och tagit steg för att gå vidare. Nu ser vi att mer behöver göras. Det sa statsrådet i dag, och därför ser inte vi att vi behöver gå med på något tillkännagivande, då regeringen redan arbetar i denna riktning.

Jag ser fram emot att tillsammans med Anders Åkesson fortsätta att arbeta för att vi ska få färre bilar som bidrar till luftföroreningarna och se till att inte många människors hälsa påverkas negativt på det sätt som vi ser i dag. Tvärtom ska vi se till att vi bidrar positivt till människors hälsa, samtidigt som vi bidrar till den gröna omställningen.

Jag tackar Anders Åkesson för frågan.

Anf. 285 ANDERS ÅKESSON (C) replik:

Fru talman! Det var tur att vi fick denna lilla diskussion. Det finns trots allt en risk att den som till äventyrs läser riksdagsprotokollet för denna debatt i efterhand får intrycket att Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna reserverade sig mot att Sveriges regering och dess myndigheter ska tillämpa en rimlig miljötillsyn av fordonsflottan i landet och förflytta tillsynen från bottenskiktet i Europa åtminstone upp mot toppskiktet. Det är det som reservationen innebär.

En majoritet i riksdagens trafikutskott vill att vi ska tillämpa rimlig tillsyn så att inte 5 000 människor dör, tusentals människor blir sjuka och en samhällskostnad på 50 miljarder kronor uppstår. Det är en enorm samhällsnytta. Det är en mycket hög nettomervärdeskvot med en rätt enkel åtgärd.

Fru talman! Det finns en risk, Elin Gustafsson, att eftervärlden trots allt konstaterar att socialdemokrater och sverigedemokrater var emot detta, samma dag som ett socialdemokratiskt statsråd är så pass lyhörd att denne i delar följer tillkännagivandet. Det är dansant, måste jag säga, av statsrådet Eneroth. Och han är värd en eloge.

Det ankommer inte på en centerpartist att avgöra hur den socialdemokratiska riksdagsgruppen ska agera. Men jag vill säga att jag är förvånad. Vi delar problembilden av vad som behöver göras. Då måste jag säga att

det rimliga hade varit att man åtminstone inte reserverar sig för sitt tillkännagivande. Men det är Socialdemokraternas val.

Anf. 286 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! Kristdemokraterna står bakom alla sina reservationer, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation 4. Vi står också bakom de två tillkännagivandena om miljökontroll i fordonsbesiktningen och om Trafikverkets upphandling av bland annat snöröjning.

Fru talman! Om vi ska klara av att minska koldioxidutsläppen med 70 procent fram till 2030 måste vi arbeta med flera olika metoder. Pump-lagen infördes 2005 för att få fler bensinstationer att tillhandahålla förnybara drivmedel. Men sedan 2005 har det utvecklats flera nya tekniker som inte omfattas av lagen. Pumplagen borde ge utrymme för den bredd av alternativ som nu förekommer på marknaden. KD anser att pumplagen ska ändras så att det är möjligt att tillhandahålla även el eller laddning för bränsleceller i vägasdrivna fordon och att det också kan utgöra grund för att uppfylla lagen.

Vi ser i dag att många nya bilar som registreras är laddbara bilar, vilket är glädjande. Samtidigt är flera av dessa fordon laddhybrider. Och när man lyssnar på hur enskilda använder dessa fordon kan man fundera på om det verkligen är långsiktigt bra för miljön att allt fler laddhybrider går ut på marknaden.

En modern dieselbil drar mindre bränsle än vad en laddhybrid gör, vilket får som resultat att varje mil som en laddhybrid färdas med bensin är miljömässigt sämre än om man åker med en modern dieselbil. Det är ett faktum som vi måste fundera över när vi försöker minska utsläppen genom olika offentliga system, exempelvis bonus malus.

Från KD:s håll vill vi underlätta för elektrifiering via utveckling av laddstationer för både personbilar och lastbilar. Det är också viktigt att vi bygger upp en infrastruktur för olika former av fordonsgas, inklusive vätgas. Vi anser också att man behöver titta på olika metoder som underlättar för dem som önskar köpa ett fordon som är bra utifrån ett miljöperspektiv. Fler alternativa bränsle- och laddstationer, fortsatt forskning och ett nytt fordons- och bränslebeskattningsystem är metoder som vi tror kan leda till att vi på sikt lever upp till klimatmålen.

Men om vi ska klara av att skapa ett fossilfritt transportsystem måste det finnas fossilfri energi. Det är bland annat därför som vi återkommande lyfter fram vikten av att bygga ut överföringskapacitet inom elsystemet samt att vi behöver underlätta för vattenkraft och bygga ny kärnkraft. Framtidens miljövänliga transporter förutsätter att vi har miljövänlig energi. Dessa två frågor hänger ihop, fru talman.

Transportsektorn står för 32 procent av Sveriges koldioxidutsläpp. De tunga lastbilarna står för cirka 3,3 miljoner ton av dessa. Det räcker inte med investeringar i järnväg om vi ska minska koldioxidutsläppen. Genom att elektrifiera de större vägarna, exempelvis Nordiska triangeln och Norrlandskusten, kan vi minska koldioxidutsläppen från lastbilar med cirka 50 procent.

En annan fråga som vi lyfter fram är att man ska jobba med längre och tyngre fordon. Jämför man lastbilar med nuvarande maxlängd på 25,25 meter med en lastbil på 32 meter transporterar den större lastbilen samma

godsmängd med 17 procent mindre koldioxidutsläpp och 25 procent mindre personalkostnader.

Kombinerar vi elvägar med att vi likt Finland tillåter längre och tyngre fordon kommer vi att få till ytterligare positiva miljöeffekter samtidigt som vi sänker kostnaden för våra transporter, vilket gör det lättare för våra åkare att konkurrera med internationella åkare som ofta kör med äldre fordon med sämre bränsle samt med personal som har bristfällig arbetsmiljö.

Inom transportsektorn sker en snabb teknikutveckling. Vi ser det dels på bränslesidan, dels i form av att fler och fler fordon blir mer autonoma samt självkörande. Detta är en positiv utveckling som på sikt kommer att leda till ett bättre fungerande transportsystem samt färre olyckor. Det är därför viktigt att riksdagen och regeringen återkommande underlättar denna utveckling. Ny teknik och nya bränslen kommer att vara det som gör att vi på sikt når våra miljömål.

Fru talman! Tyvärr finns det människor som är beredda att utnyttja våra offentliga system för kriminella ändamål. Vi menar att det bör utredas hur den allmänna tillgången till fordonsregistret kan begränsas. I många länder i Europa är det vanligt att registren är öppna endast för myndigheter. Svenska myndigheter har bristande tillgång till andra länders fordonsregister samtidigt som den svenska öppenheten skapar problem för enskilda och för företag.

I dag kan kriminella från hela Europa utnyttja vår öppenhet för att lokalisera stöldbegärliga fordon. Vi kristdemokrater menar att det är angeläget att tillgången till det svenska fordonsregistret begränsas till myndigheter, försäkringsbolag och vaktbolag. Regeringen bör snarast utreda utformningen av ett sådant system.

Vi vill också påtala att fordonsmålvakter är ett verktyg för den organiserade brottsligheten. Ett annat problem är att en och samma person som inte är svensk medborgare kan skapa flera samordningsnummer. Därigenom kan det existera ett antal digitala personer med samordningsnummer utan att detta motsvaras av någon fysisk person. Dessa digitala personer med samordningsnummer kan i sin tur äga ett flertal bilar.

Riksdagen har beslutat om regeringens proposition 2019/20:67 *Användningsförbud och avskyltning av fordon med obetalda felparkeringsavgifter*. Det innebär att det har blivit förbjudet att använda ett fordon med obetalda felparkeringsavgifter och att en polis eller en bilinspektör ska ta hand om fordonets registreringsskylt om användningsförbudet överträds. Vi anser att detta är ett steg i rätt riktning. KD vill dock i likhet med ett flertal remissinstanser skärpa dessa regler ytterligare.

Tiden för att meddela ett användningsförbud bör förkortas från sex till tre månader. Vi anser också att det inte räcker att ta registreringsskylten i beslag. En polis eller en bilinspektör ska ha rätt att omhänderta ett fordon när användningsförbudet överträds och fordonet används utan tillstånd.

Fru talman! Olika väderförhållanden kan ställa varierande krav på bilförare och bilars förutsättningar att ta sig fram. Vi menar därför att bruket av digitala skyltar för att främja flexibilitet i fråga om högsta tillåtna hastighet bör öka. Genom en mer flexibel skyltning får man större respekt för hastigheter, vilket också ökar trafiksäkerheten.

Prot. 2021/22:67

16 februari

Väg- och fordons-
frågor

Fru talman! Vi har också i Sverige stora problem med bristande underhåll på våra vägar. Från kristdemokratiskt håll har vi sagt nej till höghastighetståg. Vi vill i stället flytta dessa resurser för att göra en satsning på godståg genom landet men också för att öka satsningen på våra vägar.

Tittar man i den plan som Trafikverket har tagit fram ser man att 80–90 procent av alla transporter sker på väg men att 80 procent av alla investeringar är planerade till järnväg. Det här håller inte ihop. Vi har en landsbygd som har allt sämre vägar med sänkta hastigheter, och ovanpå detta får man betala alltmer i och med det allt dyrare bränslet. Det här fungerar inte, fru talman.

Anf. 287 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja veta lite mer exakt vad Kristdemokraterna har emot laddhybrider. Magnus Jacobsson sa någonting i talarstolen som jag faktiskt inte tror stämmer, nämligen att en laddhybrid har mycket större utsläpp än vad en dieselbil har. Jag undrar om Jacobsson jämför äpplen och päron här – gamla laddhybrider med nya dieselbilar – eller vad det handlar om.

Vi ska också komma ihåg att dieselfordon har mycket högre utsläpp av kväveoxider. När det gäller verklig körning är utsläppen av kväveoxider dessutom ännu högre än vad fabrikanterna tidigare har redovisat.

Jag kan berätta att jag själv kör en laddhybrid och att vi kör på el 85–90 procent av tiden. Vi bor ju i en stad, och vi kan ladda hemma. Körningarna blir oftast under fyra mil, så vi kan i princip köra på el hela tiden. Problemet är att åka en längre sträcka; då går bilen mest på förbränningsmotorn. Men det är inte särskilt ofta. Jag tycker alltså att Jacobsson ska vara lite försiktig här. Jag tror faktiskt att laddhybrider kan fungera väldigt bra i stadstrafik, och väldigt många människor bor i städer.

Jag skulle vilja veta vad Jacobsson baserar sina uppgifter att dieselbilar skulle ha lägre utsläpp än laddhybrider på, fru talman.

Anf. 288 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar Jens Holm för den väldigt goda frågan.

I vår familj har vi också en laddhybrid, en helt ny och modern, och hemma i Uddevalla klarar vi de absolut flesta transporter på el. Vi laddar kvällstid, och sedan kan vi köra under dagen. Men laddhybriden är tung – den har ett tyngre batteri än vanliga fordon, vilket gör att hela fordonet är tyngre – och det innebär att det blir mer miljövänligt att ta min Ford Kuga, som går på diesel, de gånger vi ger oss av till Göteborg eller liknande. Den drar nämligen mindre bränsle än vad laddhybriden gör i de lägena.

När jag har pratat med en del företag som har laddhybrider som företagsbilar har jag också fått höra följande: Om du kör i tjänsten är det företaget som betalar bränslet, men om du tar hem fordonet – vilket du får lov att göra om du har förmånsvärde – och laddar hemma är det du själv som får stå för bränslet. Vi får alltså fenomenet att det till viss del inte lönar sig att köra laddhybriden så som den är tänkt att köras. Jag tror att jag och ledamoten Holm agerar likadant, det vill säga laddar och kör på el, men om man inte använder laddhybriden på det sättet utan kör på bränsle hela tiden blir det faktiskt ingen miljövinst.

Jag sa också, vilket jag hoppas noterades, att frågan är om vi behöver fundera lite på bonus malus-systemet. Det kanske är så att vi ännu mer ska stärka användningen av ren el, alltså rena elbilar?

Det handlade alltså egentligen inte om något formellt motstånd eller att jag inte tycker om laddhybrider, utan det handlade mer om att vi när vi är inne i de här systemen hela tiden behöver eftersträva att vi får den bästa miljönyttan för de pengar vi är med och lägger in från staten.

Anf. 289 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Det fanns ett antal antaganden i Jacobssons förklaring, och jag tycker att det blir en lite skakig grund för påståendet att dieslbilar är bättre än laddhybrider. Jag skulle nämligen säga att det inte stämmer.

När Jacobsson har kört ned till Göteborg skulle han också kunna ladda sin laddhybrid där, och sedan kan han köra åtminstone halva vägen upp till Uddevalla på el. Jag tycker även att det är ett märkligt antagande att folk som kör laddhybrider skulle köra med förbränningsmotorn hela tiden – varför skulle man göra det? Man försöker väl utnyttja batteridriften så mycket som möjligt.

Sedan är det faktiskt så att regeringen har lagt fram ett nytt förslag om bonus malus som just innebär ett ökat stöd till rena elbilar och ett minskat till laddhybrider. Det är ett steg i rätt riktning.

Jag tycker alltså att Jacobsson ska vara lite försiktig när han uttalar sig, så att det inte låter som att dieslbilen är bättre för klimatet, för det har i alla fall inte jag sett någon grund för. Om vi dessutom räknar in folkhälsan och utsläpp av kväveoxider är dieslbilen absolut inte ett bra alternativ.

Anf. 290 MAGNUS JACOBSSON (KD) replik:

Fru talman! Det jag försökte ge uttryck för är att det i slutändan inte alltid blir exakt som vi har tänkt när vi från politikens sida är inne i olika system och rör runt.

Under de senaste veckorna har jag träffat ett antal bilförsäljare. De har bland annat konstaterat att det på grund av de skatteeffekter som blir av exempelvis bonus malus i princip inte säljs några nya dieslbilar. I stället säljer man de begagnade dieslbilarna, som till viss del – åtminstone i min hemtrakt – har gått upp i pris med nästan 20 procent. Varför uppstår det fenomenet? Jo, i och med att en ny dieselbil är med och subventionerar en elbil har priserna och skatterna gått upp. Då är det inte lönsamt att köpa dem.

Detta innebär att bilparken är på väg att åldras i Sverige. Vi är på väg att få fler och fler äldre dieslbilar. Det var även en tidigare debatt här om att de faktiskt undantas från beskattningen när de blir lagom gamla.

Vi kristdemokrater delar alltså uppfattningen att vi ska jobba med ekonomiska styrmedel för att få en god miljöpolitik, men politiken måste också hela tiden vara observant på vad det får för konsekvenser i den verkliga verkligheten. Och då är åtminstone jag inte riktigt lika negativt inställd till dieslbilar som Jens Holm är. Jag är mer bekymrad över om man har fel typ av bränsle.

Samtidigt är bränsledebatten lätt komplicerad, för det går inte hur lätt som helst att få fram det biobränsle som vi önskar att vi kunde få fram. Även där uppstår det nämligen en problematik: Använder man gammal skogsråvara och gör bränsle av den är det miljövänligt, men skulle vi såga

ned skog i Amazonas och omvandla den till palmolja är det inte lika miljövänligt.

Hur vi än vänder oss har vi alltså hela tiden lite grann rumpen bak, men målet måste väl ändå vara att eftersträva en så god miljöpolitik som möjligt.

Anf. 291 HELENA GELLERMAN (L):

Fru talman! I dag debatterar vi trafikutskottets betänkande *Väg- och fordonsfrågor*.

Låt mig först börja med att säga att jag står bakom alla mina reservationer men att jag för att vinna tid yrkar bifall enbart till reservation nummer 12 om infrastruktur för laddning och fossilfri tankning.

Fru talman! Jag valde ut vår reservation om laddinfrastruktur för vägtransporter eftersom det är den enskilt viktigaste åtgärden för att transportområdet ska kunna ställa om, få bort sina klimatutsläpp och nå det mål som alla riksdagspartier har ställt sig bakom. Riksdagen har beslutat att klimatutsläppen ska vara nettonoll 2045 och att utsläppen från våra transporter år 2030 ska ha minskat med 70 procent jämfört med 2010.

Hur når vi då en fossilfri fordonsflotta? Liberalerna anser att satsningar på forskning – till exempel Fordonsstrategisk forskning och innovation, FFI – och samarbeten mellan universitet och näringsliv är viktiga pusselbitar. Vi tror också på att förorenaren ska betala och att staten vid snabba teknikomställningar kan behöva underlätta omställningen med tidsbegränsade insatser.

Transporterna på väg står dock för 90 procent av utsläppen inom transportområdet, så Liberalerna lägger sitt fokus där. Det finns en rad åtgärder för att stimulera övergången till laddbara bilar, som stöd vid inköp av laddbara bilar eftersom de är dyrare än fossildrivna. Vi i Liberalerna vill också se ett ökat klimatfokus i förmånsvärdessystemet för tjänstebilar.

Den i särklass viktigaste åtgärden är dock att bilägare måste kunna ladda bilen där de bor. Kan man inte det köper man ingen laddbar bil. Därför lade vi från Liberalerna in 3 miljarder extra i vår budget för 2022 till laddinfrastruktur med speciell inriktning på att underlätta utbyggnaden av laddinfrastruktur vid bostäder och med speciellt fokus på flerbostadshus. Villaägare har redan i dag möjlighet att genom subventioner och rotavdrag sätta en laddbox på sitt hus.

Ska vi bibehålla den snabba ökningen av antalet laddbara bilar måste laddinfrastrukturen ligga steget före. Vi har 5 miljoner personbilar i Sverige. År 2021 såldes det 135 000 laddbara bilar, vilket motsvarar 45 procent av alla sålda bilar det året. Det är en fantastisk utveckling.

Antalet sålda elbilar dubblerades. Prognoser säger att en elbil kommer att kosta lika mycket som en fossildriven bil år 2025 eller 2026. Då kommer försäljningen att accelerera, inte minst eftersom andrahandsvärdet på fossildrivna bilar samtidigt kommer att sjunka, vilket ytterligare förbättrar ekonomin för inköp av en elbil. Det sätter ytterligare press på utbyggnaden av laddinfrastruktur för att detta inte ska bli en bromskloss för utvecklingen.

Vi hörde tidigare socialdemokraten Elin Gustafsson referera till elektrifieringsstrategin och till att laddinfrastrukturen inte får bli en bromskloss. Detta rimmar dåligt med hur regeringen agerar. Regeringen är alldeles för långsam här. Vi har fortfarande inte sett några krav på att utrusta befintliga

bostäder med laddinfrastruktur, utan krav på laddplatser ställs bara vid ombyggnad och nybyggnation. Det fungerar inte.

Kraven på laddboxar vid om- och tillbyggnad omfattar dessutom bara 5 procent av antalet parkeringsplatser, och detta ska inte vara uppfyllt för rån 2025.

Problemet är att siffran redan i dag är 6 procent; vi gick förbi den siffran redan 2021. I dag är 6 procent av fordonsflottan laddbar.

Den absoluta majoriteten av alla parkeringsplatser finns i och kring befintliga bostadshus och på publika parkeringsplatser. Regeringens politik försvårar faktiskt omställningen i den sektor som har lättast att ställa om. Vi i Liberalerna lade som sagt in 3 miljarder extra i vår budget, främst till bostadsnära laddplatser, för att driva på utvecklingen. Vi hoppas att regeringen nu tar krafttag här.

Fru talman! Liberalerna tog initiativ till Elektrifieringskommissionen 2019 eftersom elektrifieringen av de tunga vägtransporterna går alldeles för långsamt. Elektrifieringskommissionen lade i höstas fram en handlingsplan med tio punkter gällande hur elektrifieringen av tunga transporter kan påskyndas. Vi liberaler är verkligen glada att vårt initiativ nu har gett resultat.

Det senaste året har vi också glädjande nog kunnat se fler eldrivna lastbilar komma ut på marknaden. De är dock betydligt dyrare i inköp än motsvarande fossildrivna lastbilar. För att driva på omställningen lade vi i Liberalerna in 1 miljard extra i vår budget till lastbilspremier för att öka försäljningen av eldrivna lastbilar. På ungefär samma sätt står vi just nu bakom bonus malus men vill fasa ut det till 2025.

Vi liberaler vill också underlätta utvecklingen av laddinfrastruktur vid depåer och omlastningscentraler samt längs Sveriges vägar och följer nu noga de piloter som vi initierat och som genomförs under 2021 och 2022.

Liberalerna vill också tillåta längre lastbilar på en större del av vårt vägnät. Det är ett snabbt och samhällsekonomiskt effektivt sätt att skapa färre transporter, mindre utsläpp och högre trafiksäkerhet. Detta sker redan i Finland med väldigt bra resultat.

Liberalerna lade in 150 miljoner. Det är detta som krävs för att bygga om vägarna för ett införande av längre lastbilar i Sverige. Det är en mycket låg summa för att minska klimatutsläppen från lastbilar med 4 procent. Varför agerar inte regeringen på det underlag som vi har fått presenterat för oss i trafikutskottet?

Fru talman! Då en personbils livslängd i snitt är 17 år behövs fossilfria bränslen för att minska utsläppen från dagens bensin- och dieseldrivna bilar. Inblandningen av fossilfria drivmedel genom reduktionspliktssystemet spelar här en avgörande roll. Detta ska ske i en takt som är kopplad till hur snabbt elektrifieringen av fordonsflottan går för att reduktionsplikten och elektrifieringen tillsammans ska nå transportmålet om 70 procents reduktion av utsläppen till 2030.

Reduktionspliktssystemet måste också vara långsiktigt för att stimulera uppstart av inhemsk produktion av biodrivmedel. Produktionen av fossilfria drivmedel måste gå i takt med inblandningen för att inte kraftigt höja bränslepriset.

Prot. 2021/22:67

16 februari

Väg- och fordonsfrågor

Stora delar av vårt vägnät byggdes för drygt 60 år sedan. Ett eftersatt underhåll gör att stora delar av vårt vägnät behöver rustas upp. Det gäller inte minst möjligheten att tillåta tyngre lastbilar på en större del av vårt vägnät. Transporterna måste fungera hela vägen från start till destination. Vägarnas bärighet har också stor betydelse för de mobila lastkranarna, som har en viktig funktion inte minst under den byggnation som vi behöver göra när det gäller bostadsmarknaden. Här bör Trafikverket också kunna erbjuda stöd till kommunerna med tillståndsprocesserna.

Det är av vikt att staten fortsätter att ge betydande stöd till ägarna av de enskilda vägarna för att vägstandarden ska kunna upprätthållas. Om en allmän väg omvandlas till enskild väg får det inte innebära att statens kostnader läggs över på ägarna av vägarna. Regeringen bör dessutom se över hur Trafikverket utformar upphandlingar från entreprenörer så att man möjliggör att utföra vinterväghållningen och snöröjningen både åt staten och åt enskilda vägsamfälligheter. I dag råder en ordning som gör att vi får högre klimatutsläpp och att de enskilda vägsamfälligheterna får betydligt högre snöröjningskostnader.

Fru talman! Nu kommer snart dagen när vi har självkörande fordon på våra vägar. Tekniken kommer att introduceras i år och successivt byggas ut. Därför brådskar det att se över och anpassa all relevant lagstiftning så att självkörande bilar kan introduceras på våra vägar på ett trafiksäkert sätt. Med utgångspunkt i Jonas Bjelfvenstams rapport från 2015 om införandet av självkörande fordon i Sverige behöver regeringen ta fram en strategi och en handlingsplan för hur självkörande bilar kan introduceras i samhället.

Vi har förlorat sju år sedan denna rapport kom. Liberalerna undrar varför regeringen inte har gjort någonting under den här tiden. Vi behöver en ny regering för att kunna få driv i den här frågan om vi ska kunna införa självkörande bilar på ett trafiksäkert sätt. Nu kommer tekniken, och rapporten kom för sju år sedan.

Jag avslutar som jag började, det vill säga med utsläppen. Riksrevisiöns rapport om omregleringen av besiktningmarknaden pekar på konsekvenserna av de kraftigt minskade miljökraven vid besiktning av fordon.

Regeringen bör därför utreda vilka konsekvenser de svenska kraven på miljökontroll vid fordonsbesiktningen har fått i jämförelse med miljökontrollen i andra länder i EU och sedan införa åtgärder utifrån analysen för att Sverige fortsatt ska framstå som kraftfullt i klimatarbetet.

Slutligen yrkar jag bifall till reservation nummer 12 om vägtransporternas viktigaste område, nämligen infrastruktur för laddning och fossilfri tankning.

Anf. 292 AXEL HALLBERG (MP):

Fru talman! I går kom nyheten att utsläppen från vägtrafiken minskade med 0,3 procent under 2021. Det är helt otillräckligt. Vi vet att utsläppen från vägtrafiken måste minska mycket mer, med ungefär 30 gånger så mycket. Det här borde vara en väckarklocka för trafikutskottet, för riksdagen och för regeringen. Trots allt positivt som händer går utvecklingen på tok för långsamt.

Att åstadkomma en fossilfri fordonsflotta är bland det absolut viktigaste vi kan göra för att minska våra utsläpp i tillräcklig takt och leva upp till Parisavtalet. I dag står trafiken för ungefär en tredjedel av Sveriges

utsläpp. För att vi ska nå upp till Parisavtalet måste Sveriges utsläpp minska med ungefär 12–15 procent per år och vara nära noll 2035. Det säger sig självt att vi står inför en väldigt stor utmaning att minska trafikens utsläpp i tillräckligt hög takt. För att nå dit kommer det att krävas mod och politisk handlingskraft.

Miljöpartiet vill att nyförsäljningen av fossildrivna bilar ska fhasas ut till 2025. Slutdatum för försäljning av fossila bränslen bör sättas till 2030. För oss är det en självklarhet att Sverige ska leva upp till Parisavtalet. Det finns inget alternativ till att klara klimatomställningen. Vi måste göra allt vi kan för att minska utsläppen.

För att vi ska leva upp till Parisavtalet och för att trafikens utsläpp ska minska tillräckligt snabbt måste bilismen minska. Miljöpartiet ser att förutsättningarna för detta ser väldigt olika ut i olika delar av landet. I många delar av vårt land kommer bilen att vara oerhört viktig även i framtiden, men i och mellan våra stora städer finns det en stor potential att minska biltrafiken. Storstadsbilismen måste brytas. För att göra det kommer det att krävas en palett av åtgärder – kommunala, regionala och nationella.

Fru talman! En fråga som är väldigt viktig i det här sammanhanget är parkeringsfrågan. Vi kan inte fortsätta planera våra storstäder med bilen i fokus, så att parkeringsplatser tillåts breda ut sig och äta både yta och pengar. Det är inte så vi bygger trevliga och livskraftiga städer. Det gör vi i stället med grönytor, gågator, uteserveringar och lekplatser.

Därför vill Miljöpartiet att parkeringsnormen i plan- och bygglagen ersätts med en mobilitetsnorm, som innebär att fastighetsägare inte tvingas att bygga parkeringsplatser utan att tillgång till hållbar mobilitet i stället är i fokus. Dessutom behöver trängselskatterna höjas, och det bör införas avgifter på fler ställen i staden för att minska trängsel. Statliga stöd till kommunala åtgärder för klimatsmart stads- och trafikplanering, till exempel stadsmiljöavtalet och Klimatklivet, behöver utvecklas och stärkas.

När vi pratar om trafik och resor är det viktigt att se till hela resan. Det relevanta är inte bara en viss sträcka och ett visst färdmedel utan hela resan från dörr till dörr. Det ska bli lättare att kombinera flera olika resesätt på ett enkelt och sömlöst sätt, så kallad kombinerad mobilitet. På så sätt kan kombinationen av flera hållbara transportslag ersätta bilresor. Vi menar därför att det bör införas ett regelverk för just kombinerad mobilitet. Vi menar också att det bör genomföras en offentlig satsning på bilpooler. Att satsa på bilpooler innebär både att satsa på mobilitet och att utnyttja våra resurser bättre, eftersom en bil i snitt står still ungefär 95 procent av tiden.

Fru talman! Som sagt ser vi i Sverige en viss positiv utveckling, även om den går på tok för långsamt. Det finns anledning att fundera på vad denna positiva utveckling beror på och hur vi bygger vidare på det. Tack vare kraftiga styrmedel som bonus malus och reduktionsplikten ser vi att utsläppen från vägtrafiken minskar, även om det går alldeles för långsamt. Att backa tillbaka och försämra dessa styrmedel vore helt fel väg att gå. Det vore att försöka backa in i framtiden.

Som jag nämnde tidigare kommer bilen att fylla en viktig roll även framöver i många delar av vårt land. Då är det politikens ansvar att se till att det finns goda förutsättningar för människor att ställa om till hållbara drivmedel. På det området ser vi just nu en fantastisk utveckling. Elektrifieringen av fordonsflottan pågår i en rasande fart. Under 2021 fördubblades antalet elbilar i trafik i Sverige. Men mer måste göras, inte minst för

att se till att det finns god tillgång till laddinfrastruktur i hela landet och för att underlätta omställningen ytterligare på landsbygden. Alla ska känna sig trygga med att det finns goda laddningsmöjligheter som passar deras behov och deras vardag. På det området krävs det ett helhetsgrepp. Därför vill Miljöpartiet att regeringen ska ta fram en nationell plan för utbyggnaden av laddinfrastruktur.

Fru talman! Låt mig uppehålla mig vid några ytterligare frågor. Först och främst är jag glad att en majoritet i utskottet är överens om att regeringen bör utreda vilka konsekvenser kraven i miljökontrollen i fordonsbesiktningen har fått. Jag vill också lyfta fram frågan om mopedbilar. Sedan den 1 januari förra året måste alla mopeder och motorcyklar som sålts inom EU vara typgodkända enligt avgas- och säkerhetskraven i Euro 5. Därmed är säkerhets- och utsläppsreglerna numera harmoniserade mellan mopeder, motorcyklar och bilar. Däremot är mopedbilar, det vill säga en kombination av moped och bil, undantagna från dessa regler. Det gör bland annat att många mopedbilar helt saknar avgasrening. Därför bör Euro 5-kraven även appliceras på mopedbilar, och avgas- och säkerhetskraven bör harmoniseras mellan mopeder, motorcyklar och mopedbilar.

Fru talman! Klimatkrisen är akut. Det är den största utmaning mänskligheten någonsin har ställts inför. Nu får det vara slut på snack och fina ord. Nu krävs det handling – på alla politikområden, i alla lägen och i alla beslut. Fossilberoendet måste brytas. Storstadsbilismen måste brytas. Fordonsflottan måste bli fossilfri. Utsläppen måste ned. Vi kan inte vänta. Det är dags att agera nu.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag yrka bifall till reservation 5 om en fossilfri fordonsflotta.

Anf. 293 MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M):

Fru talman! För tids vinnande yrkar jag bifall endast till reservation 60.

Det rullande kulturarvet tänkte jag prata lite om. Det är en fråga som ligger mig varmt om hjärtat och som jag hoppas ska ligga flera varmt om hjärtat, i synnerhet i trafikutskottet och regeringen.

Det rullandet kulturarvet, gamla motorfordon men även äldre fartyg, tåg och flygplan, är en hobby och ett intresse som sysselsätter flera hundra tusen människor i Sverige. Under många år har motorföreningar fått rapporter om problem för det rullande kulturarvet som oftast uppstår till följd av att lagar och regler för vanliga fordon inte är tillämpliga på veteranfordon.

Myndigheters bristande kunskap och engagemang om veteranfordon gör det svårt för landets entusiaster. Det senaste exemplet i raden är de uppmärksammade fallen om de USA-importerade veteranbilarna som skulle renoveras i Sverige och som beslagtogs och klassades som miljöfarligt avfall.

Jag har ägnat åtskilliga timmar åt att besöka evenemang med veteranbilar och även träffat många bilentusiaster i garage runt om i Värmland och lyssnat till de synpunkter som de vill fram om just veteranfordon och de problem som finns för dem för att de ska kunna värnas i framtiden.

En del lägger ned tusentals timmar i sina garage medan andra kör omkring i sina fordon, visar upp dem på träffar och utställningar. Andra lever yrkesmässigt på att renovera objekt. De kanske inte själva är aktiva bilentusiaster, men de besöker gärna en bilträff, tar en tur med ett museitåg

eller en gammal ångbåt av nostalgiska skäl. Det är hundratusentals, gamla som unga, som älskar veteranbilar och motorevenemang. Det ger också tusentals arbetstillfällen.

Fru talman! Jag känner mig inte helt lugn i att man ska värna det rullande kulturarvet. Sverige har redan Europas högsta dieselpris. Jag hoppas att priset och kostnaderna för drivmedlen ska sänkas. Det påverkar landsbygden generellt men framför allt dem som har motorintresset. Det bärs oftast av människor som bor på landsbygden.

Fru talman! Regeringen måste förstå bilens betydelse för människor ur flera aspekter. Det gäller att ta sig fram i ett kulturvärdesperspektiv, som fritidsintresse, för turism och som ett socialt engagemang. Allt detta kan man koppla till det rullande kulturarvet.

För den som bor på Södermalm i Stockholm med tillgång till en bekväm kollektivtrafik dygnet runt kanske bilhatet är logiskt. Men det är det inte för oss på landsbygden och särskilt inte för oss som bor i Värmland långt borta från tunnelbana och kulturevenemang alla dagar i veckan. Vi åker flera mil för barnens aktiviteters skull eller för att kunna träffa lika-sinnade och njuta av bilträffar och annat.

Med detta inlägg vill jag höja intresset för det här kulturarvet. Därför har vi moderater lagt fram en kommittémotion där vi trycker på de delar som jag har varit inne på. Att tydliggöra tolkningen av EU:s förordning om import av miljöfarligt avfall är en viktig fråga.

Det handlar om förenklade regler och harmoniserande avgifter för det rullande kulturarvet och att man ska ha en förenkling av tillståndsprövning i samband med veteranbilsträffar och motorevenemang. Jag hoppas på en förbättring.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 17 februari.)

§ 15 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 15 februari

2021/22:345 Äganderätten för skogsägare

av *Boriana Åberg* (M)

till statsrådet *Anna-Caren Säterberg* (S)

2021/22:346 Flyttande av gods till insjöfarten

av *Jimmy Ståhl* (SD)

till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

2021/22:347 Ökad andel sjötransporter

av *Jimmy Ståhl* (SD)

till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

2021/22:348 Fler fartyg under svensk flagg

av *Jimmy Ståhl* (SD)

till infrastrukturminister *Tomas Eneroth* (S)

Prot. 2021/22:67

16 februari

*Väg- och fordons-
frågor*

§ 16 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 15 februari

2021/22:1079 Brandvatten

av *David Josefsson* (M)

till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:1080 Uttalanden av Rysslands ambassadör

av *Hans Wallmark* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1081 Den olycksdrabbade vägsträckan Valnäs–Töcksfors i Värmland

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:1082 Sysselsättningsmodeller för personer med funktionsnedsättning

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2021/22:1083 Fredat fribelopp för personer med funktionsnedsättning

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2021/22:1084 Likvärdigt brandskydd på alla särskilda boenden

av *Marléne Lund Kopparklint* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1085 EU, skogsbruk och artskydd

av *Mats Nordberg* (SD)

till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:1086 Tillämpning av EU:s art- och habitatdirektiv respektive fågeldirektiv

av *Mats Nordberg* (SD)

till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:1087 Påverkansoperation mot Sverige

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1088 Värnande av svensk säkerhet och nordisk enhet

av *Hans Wallmark* (M)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1089 Evakuering av svenskar i Ukraina

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1090 Medborgarskap till kriminella

av *Markus Wiechel* (SD)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2021/22:1091 Ryska ambassadörens uttalanden

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1092 Det nordiska krissamarbetet

av *Cassandra Sundin* (SD)

till statsrådet Anna Hallberg (S)

Sammanträdet leddes
av talmannen från dess början till och med § 1 anf. 8 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 1 anf. 59 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 1 anf. 119 (delvis),
av ålderspresidenten därefter till och med § 1 anf. 193 (delvis),
av talmannen därefter till och med § 9 anf. 226 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med § 13 anf. 253 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med § 14 anf. 276 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

INGVAR MATTSON

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Utrikespolitisk debatt.....	1
Anf. 1 Utrikesminister ANN LINDE (S)	1
Anf. 2 HANS WALLMARK (M) replik.....	6
Anf. 3 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	6
Anf. 4 HANS WALLMARK (M) replik.....	7
Anf. 5 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	7
Anf. 6 ARON EMILSSON (SD) replik	8
Anf. 7 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	8
Anf. 8 ARON EMILSSON (SD) replik	8
Anf. 9 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	9
Anf. 10 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	9
Anf. 11 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	9
Anf. 12 KERSTIN LUNDGREN (C) replik	10
Anf. 13 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	10
Anf. 14 HÅKAN SVENNELING (V) replik	10
Anf. 15 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	11
Anf. 16 HÅKAN SVENNELING (V) replik	11
Anf. 17 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	12
Anf. 18 LARS ADAKTUSSON (KD) replik.....	12
Anf. 19 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	12
Anf. 20 LARS ADAKTUSSON (KD) replik.....	13
Anf. 21 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	13
Anf. 22 JOAR FORSSELL (L) replik.....	13
Anf. 23 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	14
Anf. 24 JOAR FORSSELL (L) replik.....	14
Anf. 25 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	14
Anf. 26 MARIA FERM (MP) replik.....	15
Anf. 27 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	15
Anf. 28 MARIA FERM (MP) replik.....	15
Anf. 29 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	16
Anf. 30 HANS WALLMARK (M)	16
Anf. 31 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	18
Anf. 32 HANS WALLMARK (M) replik.....	19
Anf. 33 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	19
Anf. 34 HANS WALLMARK (M) replik.....	19
Anf. 35 HÅKAN SVENNELING (V) replik	20
Anf. 36 HANS WALLMARK (M) replik.....	20
Anf. 37 HÅKAN SVENNELING (V) replik	21
Anf. 38 HANS WALLMARK (M) replik.....	21
Anf. 39 ARON EMILSSON (SD).....	21
Anf. 40 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	24
Anf. 41 ARON EMILSSON (SD) replik	24
Anf. 42 Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	24
Anf. 43 ARON EMILSSON (SD) replik	25
Anf. 44 HANS WALLMARK (M) replik.....	25
Anf. 45 ARON EMILSSON (SD) replik	25
Anf. 46 HANS WALLMARK (M) replik.....	26
Anf. 47 ARON EMILSSON (SD) replik	26

Anf. 48	KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	26	Prot. 2021/22:67
Anf. 49	ARON EMILSSON (SD) replik.....	27	16 februari
Anf. 50	KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	27	-----
Anf. 51	ARON EMILSSON (SD) replik.....	28	
Anf. 52	HÅKAN SVENNELING (V) replik	28	
Anf. 53	ARON EMILSSON (SD) replik.....	29	
Anf. 54	HÅKAN SVENNELING (V) replik	29	
Anf. 55	ARON EMILSSON (SD) replik.....	29	
Anf. 56	JOAR FORSSELL (L) replik	30	
Anf. 57	ARON EMILSSON (SD) replik.....	30	
Anf. 58	JOAR FORSSELL (L) replik	31	
Anf. 59	ARON EMILSSON (SD) replik.....	31	
Anf. 60	MARIA FERM (MP) replik	31	
Anf. 61	ARON EMILSSON (SD) replik.....	32	
Anf. 62	MARIA FERM (MP) replik	32	
Anf. 63	ARON EMILSSON (SD) replik.....	33	
Anf. 64	KERSTIN LUNDGREN (C).....	33	
Anf. 65	Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	35	
Anf. 66	KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	35	
Anf. 67	Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	36	
Anf. 68	KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	36	
Anf. 69	HANS WALLMARK (M) replik	36	
Anf. 70	KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	37	
Anf. 71	HANS WALLMARK (M) replik	37	
Anf. 72	KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	38	
Anf. 73	ARON EMILSSON (SD) replik.....	38	
Anf. 74	KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	38	
Anf. 75	ARON EMILSSON (SD) replik.....	39	
Anf. 76	KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	39	
Anf. 77	HÅKAN SVENNELING (V) replik	39	
Anf. 78	KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	40	
Anf. 79	HÅKAN SVENNELING (V) replik	40	
Anf. 80	KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	41	
Anf. 81	LARS ADAKTUSSON (KD) replik	41	
Anf. 82	KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	41	
Anf. 83	LARS ADAKTUSSON (KD) replik	42	
Anf. 84	KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	42	
Anf. 85	JOAR FORSSELL (L) replik	42	
Anf. 86	KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	43	
Anf. 87	JOAR FORSSELL (L) replik	43	
Anf. 88	KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	44	
Anf. 89	HÅKAN SVENNELING (V).....	44	
Anf. 90	Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	46	
Anf. 91	HÅKAN SVENNELING (V) replik	46	
Anf. 92	Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	47	
Anf. 93	HÅKAN SVENNELING (V) replik	47	
Anf. 94	HANS WALLMARK (M) replik	48	
Anf. 95	HÅKAN SVENNELING (V) replik	48	
Anf. 96	HANS WALLMARK (M) replik	49	
Anf. 97	HÅKAN SVENNELING (V) replik	49	
Anf. 98	KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	49	

Anf. 99	HÅKAN SVENNELING (V) replik	50
Anf. 100	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	50
Anf. 101	HÅKAN SVENNELING (V) replik	50
Anf. 102	LARS ADAKTUSSON (KD) replik	51
Anf. 103	HÅKAN SVENNELING (V) replik	51
Anf. 104	LARS ADAKTUSSON (KD) replik	52
Anf. 105	HÅKAN SVENNELING (V) replik	52
Anf. 106	JOAR FORSSELL (L) replik	52
Anf. 107	HÅKAN SVENNELING (V) replik	53
Anf. 108	JOAR FORSSELL (L) replik	54
Anf. 109	HÅKAN SVENNELING (V) replik	54
Anf. 110	LARS ADAKTUSSON (KD)	54
Anf. 111	Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	56
Anf. 112	LARS ADAKTUSSON (KD) replik	56
Anf. 113	Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	56
Anf. 114	LARS ADAKTUSSON (KD) replik	57
Anf. 115	HÅKAN SVENNELING (V) replik	57
Anf. 116	LARS ADAKTUSSON (KD) replik	57
Anf. 117	HÅKAN SVENNELING (V) replik	58
Anf. 118	LARS ADAKTUSSON (KD) replik	58
Anf. 119	JOAR FORSSELL (L)	58
Anf. 120	Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	61
Anf. 121	JOAR FORSSELL (L) replik	61
Anf. 122	Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	61
Anf. 123	JOAR FORSSELL (L) replik	62
Anf. 124	HÅKAN SVENNELING (V) replik	62
Anf. 125	JOAR FORSSELL (L) replik	62
Anf. 126	HÅKAN SVENNELING (V) replik	63
Anf. 127	JOAR FORSSELL (L) replik	63
Anf. 128	MARIA FERM (MP)	63
Anf. 129	Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	65
Anf. 130	MARIA FERM (MP) replik	66
Anf. 131	Utrikesminister ANN LINDE (S) replik	66
Anf. 132	MARIA FERM (MP) replik	66
Anf. 133	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	67
Anf. 134	MARIA FERM (MP) replik	67
Anf. 135	KERSTIN LUNDGREN (C) replik	67
Anf. 136	MARIA FERM (MP) replik	68
Anf. 137	LARS ADAKTUSSON (KD) replik	68
Anf. 138	MARIA FERM (MP) replik	68
Anf. 139	LARS ADAKTUSSON (KD) replik	69
Anf. 140	MARIA FERM (MP) replik	69
Anf. 141	OLLE THORELL (S)	69
Anf. 142	HANS ROTHENBERG (M) replik	70
Anf. 143	OLLE THORELL (S) replik	71
Anf. 144	HANS ROTHENBERG (M) replik	71
Anf. 145	OLLE THORELL (S) replik	71
Anf. 146	MARGARETA CEDERFELT (M) replik	72
Anf. 147	OLLE THORELL (S) replik	72
Anf. 148	MARGARETA CEDERFELT (M) replik	72
Anf. 149	OLLE THORELL (S) replik	72

Anf. 150	MARKUS WIECHEL (SD) replik	73	Prot. 2021/22:67
Anf. 151	OLLE THORELL (S) replik	73	16 februari
Anf. 152	MARKUS WIECHEL (SD) replik	73	-----
Anf. 153	OLLE THORELL (S) replik	74	
Anf. 154	HANS ROTHENBERG (M)	74	
Anf. 155	HELENA STORCKENFELDT (M) replik	75	
Anf. 156	HANS ROTHENBERG (M) replik	76	
Anf. 157	HELENA STORCKENFELDT (M) replik	76	
Anf. 158	HANS ROTHENBERG (M) replik	76	
Anf. 159	MAGNUS EK (C) replik	77	
Anf. 160	HANS ROTHENBERG (M) replik	77	
Anf. 161	MAGNUS EK (C) replik	77	
Anf. 162	HANS ROTHENBERG (M) replik	78	
Anf. 163	MARKUS WIECHEL (SD)	78	
Anf. 164	MAGNUS EK (C) replik	80	
Anf. 165	MARKUS WIECHEL (SD) replik	80	
Anf. 166	MAGNUS EK (C) replik	80	
Anf. 167	MARKUS WIECHEL (SD) replik	81	
Anf. 168	AMINEH KAKABAVEH (-) replik	81	
Anf. 169	MARKUS WIECHEL (SD) replik	81	
Anf. 170	AMINEH KAKABAVEH (-) replik	81	
Anf. 171	MARKUS WIECHEL (SD) replik	82	
Anf. 172	MAGNUS EK (C)	82	
Anf. 173	MARGARETA CEDERFELT (M) replik	84	
Anf. 174	MAGNUS EK (C) replik	84	
Anf. 175	MARGARETA CEDERFELT (M) replik	84	
Anf. 176	MAGNUS EK (C) replik	85	
Anf. 177	YASMINE POSIO (V)	85	
Anf. 178	HELENA STORCKENFELDT (M) replik	86	
Anf. 179	YASMINE POSIO (V) replik	87	
Anf. 180	HELENA STORCKENFELDT (M) replik	87	
Anf. 181	YASMINE POSIO (V) replik	87	
Anf. 182	MARGARETA CEDERFELT (M) replik	88	
Anf. 183	YASMINE POSIO (V) replik	88	
Anf. 184	MARGARETA CEDERFELT (M) replik	88	
Anf. 185	YASMINE POSIO (V) replik	88	
Anf. 186	GUDRUN BRUNEGÅRD (KD)	89	
Anf. 187	DIANA LAITINEN CARLSSON (S)	90	
Anf. 188	MARGARETA CEDERFELT (M)	92	
Anf. 189	AMINEH KAKABAVEH (-) replik	93	
Anf. 190	MARGARETA CEDERFELT (M) replik	93	
Anf. 191	AMINEH KAKABAVEH (-) replik	94	
Anf. 192	MARGARETA CEDERFELT (M) replik	94	
Anf. 193	BJÖRN SÖDER (SD)	94	
Anf. 194	LINDA MODIG (C)	96	
Anf. 195	LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V)	98	
Anf. 196	MARGARETA CEDERFELT (M) replik	99	
Anf. 197	LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V) replik	100	
Anf. 198	MARGARETA CEDERFELT (M) replik	100	
Anf. 199	LOTTA JOHNSSON FORNARVE (V) replik	100	
Anf. 200	AMINEH KAKABAVEH (-)	100	

Anf. 201	MARGARETA CEDERFELT (M) replik	102
Anf. 202	AMINEH KAKABAVEH (-) replik	102
Anf. 203	MARGARETA CEDERFELT (M) replik	102
Anf. 204	AMINEH KAKABAVEH (-) replik	103
Anf. 205	ANDERS ÖSTERBERG (S).....	103
Anf. 206	HELENA STORCKENFELDT (M)	104
Anf. 207	LARS THOMSSON (C)	106
Anf. 208	ANDERS ÖSTERBERG (S) replik	107
Anf. 209	LARS THOMSSON (C) replik.....	107
Anf. 210	ANDERS ÖSTERBERG (S) replik	107
Anf. 211	LARS THOMSSON (C) replik.....	108
Anf. 212	MARGARETA CEDERFELT (M) replik	108
Anf. 213	LARS THOMSSON (C) replik.....	108
Anf. 214	MARGARETA CEDERFELT (M) replik	108
Anf. 215	LARS THOMSSON (C) replik.....	109
Anf. 216	LORENA DELGADO VARAS (V)	109
Anf. 217	JOHAN BÜSER (S).....	110
Anf. 218	JOHAN HULTBERG (M)	112
Anf. 219	MOMODOU MALCOLM JALLOW (V)	113
Anf. 220	MAGNUS JACOBSSON (KD) replik.....	115
Anf. 221	MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik	115
Anf. 222	MAGNUS JACOBSSON (KD) replik.....	116
Anf. 223	MOMODOU MALCOLM JALLOW (V) replik	116
Anf. 224	MAGNUS JACOBSSON (KD)	116
§ 2	Justering av protokoll	117
§ 3	Avsägelse	117
§ 4	Anmälan om kompletteringsval	118
§ 5	Meddelande om särskild debatt om den ekonomiska situationen inom de gröna näringarna.....	118
§ 6	Anmälan om granskningsrapport.....	119
§ 7	Ärenden för hänvisning till utskott	119
§ 8	Ärenden för bordläggning	119
§ 9	Lättnader i tillståndsplikten för ljuddämpare	120
	Justitieutskottets betänkande 2021/22:JuU11.....	120
Anf. 225	PETTER LÖBERG (S)	120
Anf. 226	TOBIAS ANDERSSON (SD).....	121
Anf. 227	STEN BERGHEDEN (M)	123
Anf. 228	PETTER LÖBERG (S) replik	126
Anf. 229	STEN BERGHEDEN (M) replik	126
Anf. 230	PETTER LÖBERG (S) replik.....	127
Anf. 231	STEN BERGHEDEN (M) replik	127
Anf. 232	JOHAN HEDIN (C).....	128
Anf. 233	TOBIAS ANDERSSON (SD) replik	130
Anf. 234	JOHAN HEDIN (C) replik.....	130
Anf. 235	TOBIAS ANDERSSON (SD) replik	131
Anf. 236	JOHAN HEDIN (C) replik.....	131
Anf. 237	KJELL-ARNE OTTOSSON (KD).....	132
	(Beslut skulle fattas den 17 februari.)	133
§ 10	Subsidiaritetstest av förslag till förordning om åtgärder mot transportföretag som underlättar eller	

ägnar sig åt människohandel eller smuggling av migranter i samband med olaglig inresa till EU	133
Justitieutskottets utlåtande 2021/22:JuU50	133
(Beslut skulle fattas den 17 februari.).....	133
§ 11 Alkohol-, narkotika-, dopnings-, tobaks- och spelfrågor.....	134
Socialutskottets betänkande 2021/22:SoU10	134
Anf. 238 YASMINE BLADELIUS (S).....	134
Anf. 239 JOHAN HULTBERG (M)	135
Anf. 240 CARINA STÅHL HERRSTEDT (SD)	137
Anf. 241 SOFIA NILSSON (C)	139
Anf. 242 KARIN RÅGSJÖ (V).....	141
Anf. 243 JOHAN HULTBERG (M) replik	143
Anf. 244 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	143
Anf. 245 JOHAN HULTBERG (M) replik	144
Anf. 246 KARIN RÅGSJÖ (V) replik	145
Anf. 247 PIA STEENSLAND (KD)	145
Anf. 248 MARGARETA FRANSSON (MP).....	147
Anf. 249 JOHAN HULTBERG (M) replik	148
Anf. 250 MARGARETA FRANSSON (MP) replik	149
Anf. 251 JOHAN HULTBERG (M) replik	149
Anf. 252 MARGARETA FRANSSON (MP) replik	150
(Beslut skulle fattas den 17 februari.).....	150
§ 12 Kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om en gemensam digital ingång	150
Trafikutskottets betänkande 2021/22:TU3	150
(Beslut skulle fattas den 17 februari.).....	150
§ 13 Digitaliserings- och postfrågor.....	150
Trafikutskottets betänkande 2021/22:TU6	150
Anf. 253 JENS HOLM (V).....	150
Anf. 254 MARIA STOCKHAUS (M).....	152
Anf. 255 JIMMY STÅHL (SD)	155
Anf. 256 MIKAEL LARSSON (C).....	156
Anf. 257 MAGNUS JACOBSSON (KD)	158
Anf. 258 HELENA GELLERMAN (L)	160
Anf. 259 JENS HOLM (V) replik	162
Anf. 260 HELENA GELLERMAN (L) replik	163
Anf. 261 JENS HOLM (V) replik	163
Anf. 262 HELENA GELLERMAN (L) replik	164
Anf. 263 AXEL HALLBERG (MP).....	164
Anf. 264 DENIS BEGIC (S)	165
Anf. 265 MIKAEL LARSSON (C) replik.....	168
Anf. 266 DENIS BEGIC (S) replik	168
Anf. 267 MIKAEL LARSSON (C) replik.....	169
Anf. 268 DENIS BEGIC (S) replik	169
(Beslut skulle fattas den 17 februari.).....	169
§ 14 Väg- och fordonsfrågor	170
Trafikutskottets betänkande 2021/22:TU7	170
Anf. 269 JENS HOLM (V).....	170
Anf. 270 ELIN GUSTAFSSON (S)	172
Anf. 271 STEN BERGHEDEN (M).....	174

Anf. 272	ELIN GUSTAFSSON (S) replik.....	177
Anf. 273	STEN BERGHEDEN (M) replik.....	178
Anf. 274	ELIN GUSTAFSSON (S) replik.....	178
Anf. 275	STEN BERGHEDEN (M) replik.....	179
Anf. 276	THOMAS MORELL (SD).....	180
Anf. 277	JENS HOLM (V) replik.....	182
Anf. 278	THOMAS MORELL (SD) replik.....	182
Anf. 279	JENS HOLM (V) replik.....	182
Anf. 280	THOMAS MORELL (SD) replik.....	183
Anf. 281	ANDERS ÅKESSON (C).....	183
Anf. 282	ELIN GUSTAFSSON (S) replik.....	186
Anf. 283	ANDERS ÅKESSON (C) replik.....	186
Anf. 284	ELIN GUSTAFSSON (S) replik.....	187
Anf. 285	ANDERS ÅKESSON (C) replik.....	187
Anf. 286	MAGNUS JACOBSSON (KD).....	188
Anf. 287	JENS HOLM (V) replik.....	190
Anf. 288	MAGNUS JACOBSSON (KD) replik.....	190
Anf. 289	JENS HOLM (V) replik.....	191
Anf. 290	MAGNUS JACOBSSON (KD) replik.....	191
Anf. 291	HELENA GELLERMAN (L).....	192
Anf. 292	AXEL HALLBERG (MP).....	194
Anf. 293	MARLÉNE LUND KOPPARKLINT (M).....	196
	(Beslut skulle fattas den 17 februari.).....	197
§ 15	Anmälan om interpellationer.....	197
§ 16	Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	198
§ 17	Kammaren åtskildes kl. 22.14.	199